

3 1761 04563062 1

Presented to the
LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO

by

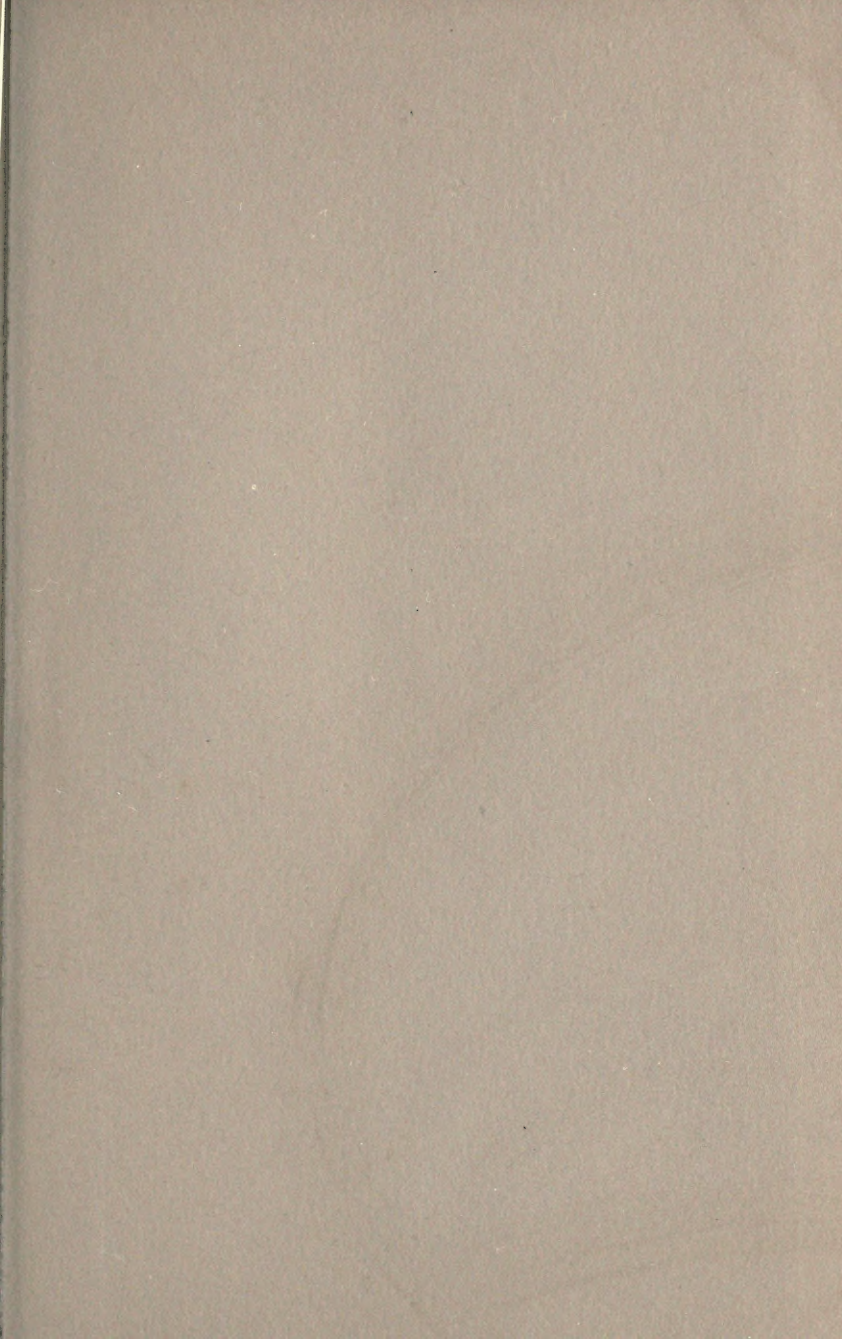
FRIENDS OF THE
YIDDISH COLLECTION

רייטשלען צוקושט און מיט א רחמנות'דיגען קול ארויסגעפליסטערט:
 „זיי איהם א לייטישע ווייב, רייטשעלע... איך בעט דיך...“ חיים-
 זוסע פלייך און יאכנעטשיק זיינען אויך דארט געווען, האָבען שטארק
 מקנא געווען דעם גליקליכען אָרע'ז.

— אזא מזל אביסעל! — האָבען זיי צווישען זיך גע'סוד'עט

זיך — א מויד אביסעל, אי, אי, אי! ...

סעמקע איז דאָ אויך געווען און ער האָט זיך געפיהלט אזוי
 גליקליך און פרעהלאך, אקוראט ווי מען וואָלט דאָ געפייערט ניט
 אָרע'ס חתונה מיט דער שענער, געזונדער רייטשעל, דער מיידעל
 מיט די פייערדיגע, קאָכעדיגע, שוואַרצע אויגען, נור זיין, סעם'קעס
 חתונה מיט איהר... .

ברוקלין, נ. י., 1918.

ע נ ד ע

אַלע זיינען געשטאַנען פּערנאַפּט. עטעל נעבען איהר מאן ; שרה'קע נעבען פינע'ן און די אלטע פרומע אין מיטען צימער מיט פּערבראָכענע הענד.

מיט אַ מאָל האָט זיך די אלטע גענומען טרייסלען מיט'ן גאַנצען קערפּער, האָט זיך שטיל און רחמנות'דיג צוויינט און איז מיט אַן אַרונטערגעלאָזענעם קאָפּ אַרויסגעגאַנגען פּון צימער.

נאָך איהר זיינען אַרויס עטעל און איהר מאן, ניט געזעגענענדיג זיך, מיט פּנים'ער, אזוי ווי זיי וואלטען פּון אַ צימער אַרויס, וואו אַ טויטער איז געלעגען...

דערנאָך זיינען אַרויס שרה'קע מיט פינע'ן, אויף ניט זענענדיג זיך. נור ביי דער טהיר האָט פינע חרטה געהאַט.

— גוטע נאַכט אייך, שווער לעבען — האָט ער געזאָגט — מיר געפעלט דוקא דער שידוך. זאָל זיין מיט גליק! מאָרגען וועל איך זיין ביי אייך.

ווען אָרע איז געבליבען מיט רייטשלען אליין, האָט ער זי בעד רעהיגט :

— נו, שאַ, שאַ, הער זיי ווי די קאַץ. זיי וועלען בעסער ווערען. אַ-ניט זאָל דיך אויף ניט אַרען! ...

און ער האָט זי אַ קוש געמהאָן און צוגעלעגט :

— דו ביזט מיר טהייערער פּון זיי אלעמען, הולטייקע דו! ...

* * *

נאָך אין דער אייגענער וואַך האָט אָרע געשטעלט אַ „שטילע חופּה“ מיט רייטשלען ביי זיך אין דעם רייכען הויז. ביי דער חופּה זיינען געווען רייטשעל'ס שוועסטער און איהר מאַן. משה'בער, וועמען רייטשעל האָט פּערשפּראכען צו מאַכען עפעס אַ געשעפט און וועלכער האָט שוין דערצעהלט זיינע לאַנדסלייט, אז זיין שוואַגער, דער מי-ליאָנער, גיט איהם דערווייל 20 טויזענד דאלאַר אויף אַ גרויסען געדשעפט און שפּעטער נאָך, און טאַקע אפּשר אַ פּופּציג טויזענד דאלאַר... און אפּשר גאָר אַ הונדערט טויזענד דאלאַר... פּון אָרע'ס פּאַמיליע איז, אויסער פינע'ן און דער אלטער פרומע'ן, קיינער מעהר ניט געווען, און די אלטע איז מיט אַ פּאַרקלעמט האַרץ און מיט שרעק צו איהר זוהן'ס חופּה געגאַנגען. נאָך דער חופּה האָט זי זיך מיט

— נישקשה, קיין עולה ניט! — האָט פרומע זיך אָנגענומען פֿאַר אַרע'ן — ביי אונז אין שטערטעל האָט משה'חיים דער שוחט אפילו זיין דריטע ווייב אויך גענומען אַ מיידעל...

— אוראי, באַבעניו, — האָט פינע געזאָגט — אז מען וויל מקיים זיין אזא גרויסע מצוה, קען מען מיט אַ מיידעל אויך... אַרע האָט אריינגעפיהרט רייטשלען. זי איז געגאַנגען מיט ארוי־טערנעלאָזענע אויגען.

— שעהם זיך ניט, רייטשלע — האָט ער געזאָגט — האָב מיט מורא... אָט דאָס איז זי...

אַלע זיינען געבליבען שטעהן פערשטיינערט, אַהן לשון, מיט זי אויגען אויסגעגלאַצט אויף רייטשלען.

דאָן האָט דאָקטאָר ארויסגעמורמעלט:

— דאָס איז אינטערעסאַנט!...

און עטעל האָט אזש דעם הינטעל פֿאַר איבערראשונג ארונטער־געוואָרפען און האָט ארויסגעשטאַמעלט:

— רייטשלע!?!...

שרה'קע האָט אַ פאַטש געטהאָן אין די הענד און אויסגעשריען:

— מאַמעלאַד, איך וועל זיך די באַקען צוקנייפען!...

פינע האָט ארויסגעמורמעלט:

— אַי, איך געה באַלד אַוועק טאַנצען אַ דזשיק...

נור איין פרומע האָט קיין וואָרט ניט געקענט אויסריידען. זי איז געשטאַנען מיט פערבראַכענע הענד און אויסגעגלאַצטע אויגען.

פֿלוצים האָט זיך ביי איהר ארויסגעריסען אַ פערצווייפעלטער געשריי:

— אַרע, וועה איז צו מיר, אָט די טענצערקע? ... ביזטו משוגע?...

רייטשלע האָט זיך צו־וויינט. אַרע איז ווילד געוואָרען, האָט גע־

נומען קלאַפען מיט'ן פּוּיסט אָן טיש און שרייען:

— קיין דעות! קיין דעות! קיין דעות! שווייגט! שווייגט!

שווייגט! איהר איין נאָגעל איז ביי מיר טהייערער ווי אייער לייב און

לעבען! זי איז עהרליכער און בעסער פון אייך אַלעמען!...

רייטשלע איז צוגעפאַלען צו זיין ברוסט און האָט געכליפעט.

— בלוט־זוּיגער! איהר זאָלט מיר איהר בלוט ניט פערצאַפען,

אַ־ניט וועט אייער סליאד דאָ ביי מיר ניט זיין... נו, שא, שא, ריי־

טשלע, הער זיי אַלעמען ווי די קאַץ! — האָט ער זי געגלעט.

מעג זי אייך ניט געפעהלען, מיר אָבער געפעהלט זי... אַ כשר'ע
אירישע מאַכטער, אַן עהרליכע מיידעל...
— וואָאָס?! אַ מיידעל?! — האָט זיך ביי אַלעמען אַרויס-
געריסען.

פרומע איז צוגעגאַנגען צו אָרע'ן.
— ווער איז דאָס מיידעל, אָרע? — האָט זי שטיל געפרעגט —
אַן עלטערע, מסתמא, האַ?

— מאַמע — האָט אָרע געענטפערט מיט אַזאַ קול, אַזוי ווי ער
וואָלט ביי איהר שוין געבעטען — מאַמע, זי איז זעהר אַן עהרליך
קינד, מיט אַ גאָלדען האַרץ, אַ דימענט. איך האָב צוויי טעכטער און
קיין קדיש ניט — האָט ער צוגעלעגט שטיל — דער דאָקטאָר איז ניט
קיין קדיש און אויף פינע'ן קען מען זיך אויך ניט פערלאָזען...
פרומע האָט געענטפערט:

— מיין זוהן, זאָל זיין מיט כּוֹל! דיר דאָרף קיינער קיין דעות
ניט זאָגען. פון יענער ווייב, זאָל זי מיר מוחל זיין, האָסטו קיין נחת
קיינמאָל ניט געהאַט... ווער איז זי, מיין זוהן? ...

— אָט באַלד! — האָט אָרע געענטפערט, אַ לאַז געטהאָן זיך
צו דער טהיר פון דער לייברערי-צימער, זיך וויעדער אומגעקעהרט
מיט אַ רחמנות'דיגער, בעטענדער מינע, אויסגעשטעלט צו זיי ביידע
הענד און אַרויסגערעדט שיער מיט טרעהרען אין קול:

— האָט רחמנות, קינדערלאַך, מאַמע... ווייזט איהר אַלע אַ
פריינדליכע מינע... געהמט זי אויף שען... וואָרים, חלילה וחס, איך
קען נאָך פון די כלים אַרויס... איך בעט אייך נאָך אַמאָל! ...
און ער איז שנעל פערשוואַנדען געוואָרען אין דער טהיר פון
לייברערי-צימער.

דאן האָט פינע אויסגעשריען:

— מזל טוב אייך, מחותנים פון חתן'ס צד! ...

און בעמערקט אַז זיין ווייב שרה'קע וויינט, האָט ער צוגעלעגט:
— וויין ניט, שרה'לע לעבען, בעהאַלט דיין קוואַל טרעהרען פאַר
די צייט, ווען מען וועט דיין טאַטע'ס כּלה בעזעצען! ...
— אַ מיידעל האָט זיך איהם פּערוואָלט — האָט שרה'קע גע-
כּליפּעט.

פינע האָט זי אַ צופֿ געטהאָן ביים קלייד.
 — אומזיסט די רייד — האָט ער שטיל און שנעל געענטפערט
 — דו שריי אויך ניט. איך דארף קריגען מאָרגען דעם טשעק...
 שרה'קע האָט זיך צויאָמערט:
 — אזוי ניך און די מאַמע'ן האָט מען שוין פֿערגעסען!...
 עטעל האָט זיך אויך צוכליפעט און צוגעדריקט דעם שטערען
 צום הינטעלע אויף איהרע אָרעמס.
 — איך וועל פיהרען די בעל הבית'שקייט! — האָט שרה'קע
 געיאָמערט ווייטער.
 — דו פיהר זיך און דיין הויז די בעל הבתיש'קייט, דאָ וועט
 אַן אנדערע פיהרען! — האָט פרומע איהר געענטפערט.
 — טאַקי זעהר שען! אַן עלטערער איד! — האָט שרה'קע
 נאָך העכער געקלאָגט.
 אַרע אזי געשטאַנען צומישט און געקוקט אַרום זיך מיט צו־
 טומעלטע אויגען. פֿלוצים האָט ער אַ געשריי געטהאָן אויסער זיך:
 — שווייג, דו חצופה! איך האָב אייך גערופֿען, ווי אַן עהרליי-
 כער, גוטער טאַטע, צו דערצעהלען אייך, אַז איך געה חתונה האָבען.
 אָבער אייערע עצות האַלט ביי זיך! עס וועט אייך ניט העלפען! איך
 בין נאָך אַ לעבעדיגער מענש — האָט ער זיך נאָך מעהר צוקאָכט —
 איהר הערט: אַ לעבעדיגער מענש! פֿון אייער מאַמען האָב איך
 קיין האָניג ניט געלעקט, שווייגט, אַניט געהט מיר צו אַלדי שוואַרץ
 יאָהר!...
 און ער האָט גענומען לויפען איבער'ן צימער שטאַרק אויפֿגערעגט.
 נו, טאַקי, נו! האָט פינע זיך אָנגערופֿען — דער שווער איז
 גערעכט! עס איז אַ בפרוש'ע גמרא: „נשה אשה בילדותו, ישא
 אשה בזקנותו“ — אַ איד, הגם ער האָט שוין מקיים געווען די מצוה
 פֿון חתונה האָבען אין זיינע יונגע יאָהרען, איז אויף די עלטערע
 יאָהרען, אויב ער האָט ניט קיין ווייב, דאַרף נאָך אַמאָל מקיים זיין
 די דאָזיגע מצוה... שווער-לעבען, איך קען אַן אלמנה אין אייערע
 יאָהרען, רעכען איך, אַז עס וואָלט געווען אַ וואוילער שידוך פֿאַר
 אייך... אפשר זאָל איך...
 — איך בעט דיך ניט — האָט איהם אַרע אונטערבראַכען מיט
 כעס, אַפּשטעלענדיג זיך געגען איהם: — איך האָב שוין איינע...

— קינדערלעך, דאַנקען גאָט, איהר זייט ביי מיר אלע פּערזאָרגט, הלואי וואָלט איהר ניט דאַרפֿען אייער טאַטענ'ס, נור, טאַמער, היליג, וועט איהר יאָ אַמאָל דאַרפֿען אָנקומען צו מיר, וועל איך אייך אוראי העלפֿען... דאָקטאָר, דו ביזט אַ „געבילדעוועטער“, וועסטו מיר פּער-שטעהן. און דו, פינע און דו, שרה'קע, און דו, מאַמע, און איהר אלע, האָף איך, וועלען נעגען דעם גאָר ניט האָבען...

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט און געטראַכט, וואָס ווייטער צו זאָגען.

פינע האָט אַרויסגעפֿליסטערט צו זיין פֿרוי:

— אוי, שרה'קע, עס שמעקט מיט אַ שידוך...

— וועה איז מיר! — האָט זי אַרויסגעמורמעלט.

— קינדערלאַך — האָט אַרע ווידער אָנגעהויבען — איהר

ווייסט, אז מײן לעבען מיט אייער קראַנקער מאַמע'ן, אונז אלעמען צו לאַנגע יאָהר, איז ניט געווען וואָס מקנא צו זיין. וואָס איז, דאָ צו ריידען? ... נור וואָלט אייער מאַמע געלעבט, וואָלט איך זיך אוראי מיט איהר ניט גע'גט. אין דעם שענעם הויז וואָלט זי געוואָהנט... די בעסטע וואוילטאָגען וואָלט זי ביי מיר געהאַט... עס איז איהר אָבער ניט באַשערט געווען... הקיצור, קינדערלאַך, געהמט ניט פאַר אומ'גוט. צו לעבען אָן אלמן איז גאָר קיין לעבען ניט... אַ הויז מוז האָבען אַ בעל־הבית'טע. איך האָב זיך מײַשב געווען, איך זאָל חתונה האָבען...

— דו הערסט? — האָט עטעל צושראָקען זיך אָנגערופֿען צו

איהר מאַן.

— דאָס איז אינטערעסאַנט! — האָט ער געענטפֿערט.

שרה'קע האָט אויסגעשריען:

— אוי, אַ וועהטאָג איז מיר! וואָס הייסט, עס פּעהלט אַ בעל

הבית'טע? און וואו איז די באַבע?

פרומע האָט זיך אַריינגעמושט:

וואָס הייסט, די באַבע? ... איך האָב שוין לאַנג געוואָגט, אז ער

דאַרף חתונה האָבען. אַ איד לעבט ניט אַהן אַ ווייב און אַ שטוב דאַרף

האָבען אַן אינגערען מענשען, ווי אַזך בין! ...

— וועל איך אַריינמופֿען צו אייך, פיהרען די בעל־הבית'שקייט —

האָט שרה'קע מיט היטץ אויסגעשריען — ניט אמת, פינע? וואָס

שווייגסטו?

אַרע האָט זיך צולאַכט :
 — פאַר דעם הונד אויך ?
 — דער הונד איז אַ יחסן היינטיגע צייטען אין בראַנזוויל —
 האָט פינע געענטפערט.
 פרומע און שרה'קע זיינען אריינגעקומען, די לעצטע מיט אַ טוך
 איבער די אַקסלען.
 זי איז גלייך צוגעגאַנגען צו פינע'ן, ניט זאָגענדיג קיינעם קיין
 „גוט אָבענד“ און ארויסגערעדט :
 — איך קען אויף איהם ניט קוקען, אויפ'ן דאָקטאָר... צעהן
 טויזענד דאָלאַר, אויסקרענקען זאָל ער !...
 — מילא, מיר האָבען איהם אין דער אדמה ! — האָט פינע גע-
 ענטפערט — הער נור אויס : איך האָב טאַקי אויסגעפיהרט ביי
 דיין טאַטען...
 — וואָס ?
 — איך קריעג פינף טויזענד.
 ביי שרה'קען האָט אַזש דער פנים זיך אָנגעצונדען.
 — זאָלסטו אַזוי לעבען ?
 — מיט דיר צוזאַמען, שרה'לע ! — האָט פינע געענטפערט —
 נו, ווער האָט אַ קעפעלע, האַ ?
 — טאַקע אמת, פינעלע ? אוי, אַז דיין קאַפּ זאָל נור לעבען !
 אַ גוט אָבענד דיר, טאַטעניו ! — האָט זי זיך דאַן געווענדעט צו אַרע'ן
 מיט פרייד אין'ם קול.
 אַרע, וועלכער איז איצט ארומגעגאַנגען איבער'ן צימער מיט אַז
 אויפגערענטער מינע, האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן :
 — האַ ? אַ גוט אָבענד, שרה'קע, אַ גוט אָבענד !...
 אין דיעזער צייט האָט פרומע בעמערקט ביי עטלען דעם הינטעל.
 — זעה נור, וואָס האַלסטו עפעס אַ הינטעלע, עטעל ? — האָט
 זי אויסגעשריען פּערוואונדערט.
 אַרע האָט זי אונטערבראַכען :
 — מאַמע, האָב ניט מורא, אַ שטיל הינטעלע... מיש זיך ניט !...
 הערט אויס, קינדער, איך האָב אייך גערופען וועגען אַ נויטיגען ענין.
 ער האָט זיך אויסגעהוסט און דערנאָך גערעדט ווייטער אויפ-
 גערענט :

צום הינטעלע מיט ליעבע אין'ם קול און איהם א קוש געטהאָן אויפ'ן מויל.

— עטעל, וואָס טהוסטו? וועמען קושט דו? — האָט אָרע אויס-געשריען.

דאָקטאָר הודקין האָט זיך צולאָכט:

— אָה, עס מאַכט נישט. זי מאָג איהם קושען.

— עס איז שוין אזא הינטישער איבערנאָנג, שווער-לעבען — האָט זיך פינע אריינגעמישט — דער ריעל-עסטייט בום האָט איהם געבראַכט. וואו מען טהוט זיך נור א קעהר, זעהט מען ווי רייך-גע-וואָרענע ווייבלאך און מיידלאך קושען ווייסע הינטעלאך און רייך-געוואָרענע מאַנסבילען קושען שוואַרצע צייגעלאך...

— אזא „פערגעניגענד“ פערשטעה איך ניט — האָט אָרע זיך אָנגערופען — ביי מיר איז א הונד אן אונריינע היה...

— אייך פעהלט דער הינטישער יוצר הרע, שווער-לעבען! — האָט פינע בעמערקט.

— פאפא, איהר האָט אונז וועגען וואָס גערופען — האָט דאָס טאָר הודקין מיט אַמאָל אונטערבראַכען דעם געשפרעך — איך האָב קיין צייט ניט צו הערען פינע'ס חכמות און קיין בעזונדערען פער-געניגען פערשאפען זיי מיר אויך ניט.

עטעל איז אויך געוואָרען ביז אויף פינע'ן.

— ער מוז אַרויסווייען, אז ער איז א גראַבער יונג. ער מיינט, אז דער דאָקטאָר איז דער פאפא! — האָט זי געזאָגט.

אָרע האָט זיך אַ כאַפ געטהאָן. זי איז גערעכט. בעט דעם דאָקטאָר, ער זאָל דיר מוחל זיין! — האָט ער זיך געווענדעט צו פינע'ן מיט אַ שמיל קול — נו? א מהומה אויף דיר, דו האָסט דאָך מיר צוגעזאָגט!...

— דאָקטאָר, זייט מיר מוחל! — האָט פינע זיך געווענדעט צו יענעם מיט לייכטען שפאָט אין'ם קול.

— אָה, איהר האָט מיך ניט בעלידיגט — האָט דער דאָקטאָר אַרויסגערעדט.

— עטעל, זיי מיר מוחל! פרינצעלע, זיי מיר מוחל! — האָט פינע זיך געווענדעט צום הינטעל אויך און זיך פערנייגט פאר איהם.

ניש קשה, שווער לעבען, פון מיר וועט איהר, חלילה קיין בזיון ניט
ליידען...

— געדריינקזשע, פינע! — האָט אָרע געזאָגט פּערטראַכט און
פּלוצים זיך אַ כאַפּ געטהאָן — פינע, איך האָב דאָס שוין לאַנג געוואַלט
דיך בעטען... היינט אָבער איז ניט די צייט פאר דעם. אַן אַנרערס
מאָל, בלאַ נרר, איז מוז דאָס טהאָן...
— וואָס, שווער?

— דו ביזט דאָך אַ גרויסער בעל כתב... דו קענסט דאָך שען
שרייבען!...

— אוראי, אוראי! — האָט פינע אויסגעשריען — נו!...
אָרע האָט זיך אומגעקוקט אהינטער, אקוראט ווי ער וואַלט זיך
געוואַלט איבערצייגען, אַז קיינער הערט איהם ניט אונטער, דערנאָך
איז ער צו איהם נאָהענט צוגעגאַנגען און שטיל געזאָגט:

— דו הערסט? איך שרייב אונטער די טשעקס, אַז עס איז אַ
חרפה און אַ בושה צו קוקען... איך ווער פשוט אָפּגעגאַסען מיט
שווייס... לערן מיך אויס, אונטערצושרייבען זיך שען, אַזוי עפעס
מיט אַ צאַצקע, עס זאָל זיין אַ חתימה מיט אַ צוק...

— אה, מיט פּערגעניגען! זעצט זיך אַוועק שוין, וועל איך
אייך באַלד אויסלערנען מיט אַ צוק, ווי אַ ריכטיגען שלשלת...

— איצט האָב איך קיין צייט ניט, איך דאַרף נאָך אָבפּטר'ן אַ
וויכטיגען ענין... וואו איז שרה'קע? די מאַמע?...

— איך האָב זיי געלאָזען פון הינטען. זיי וועלען מסתמא באַלד
זיין — האָט פינע געענטפּערט.

מען האָט וויעדער אָנגעקלונגען.

— מסתמא זיי — האָט פינע געזאָגט און זיך אַ קעהר געטהאָן
צו דער אריינגאַנגס־טהיר.

דאָקטאָר הורדין און עטעל מיט אַ ווייס הינטעלע אין די ארעמס
זיינען אריינגעקומען.

אָרע האָט דערזעהן דאָס הינטעל און איז אָפּגעטראָמען אהינטער.
— אַ הינטעל נאָר? וואָס דאַרפסטו אַ הינטעל? — האָט אָרע
ארויסגערעדט.

האָב ניט מורא, פאפא — האָט עטעל געענטפּערט — פרינצעלע
בייסט זיך ניט. פרינצעלע, פרינצעלע — האָט זי זיך געווענדעט

— אוי, שווער־לעבען. זאָלט איהר מיר געזונד זיין, צו־וואָס זאָלען מיר זיך קריעגען? עס איז אַ פשוט'ער רעכנונג, שווער־לעבען: ווען איהר האָט געוואָלט האָבען אַן איידים אַ דאָקטאָר, האָט איהר אַרויסגעלעגט צעהן טויזענד מזומנים, דאַרף אייך לוינען אַרויסצו־לעגען פינף טויזענד, כדי ניט צו האָבען אַן איידים אַ פּעדלער... דאכט זיך, אַ קלאָהרער חשבון, ניט אזוי, שווער־לעבען?...

אַרע איז זיך דורכגעגאנגען איבער'ן צימער און זיך געגלעט פּערטראַכט די באַרד. דערנאָך האָט ער זיך פּלוצים אָפּגעשטעלט און אַ רוף געטהאָן:

— קום אַהער, שקץ!

פינע איז צוגעגאנגען.

— וועסטו זיין אַ מענש?

— וואָס הייסט? אודאי אַ מענש. — האָט פינע געענטפּערט.

— ניט קיין שקץ? ניט קיין הולטאי? ניט קיין עוות פנים?

וועסטו האָבען דרד־אַרץ פאַר דיין שווער?...

— אודאי, אודאי! איך וועל האָבען פאַר אייך דרד־אַרץ בנפשי

ובחיי... ווי דען?...

— געדענק־זשע! מאַרגען קריעגסטו דיין טשעק!...

— די גאַנצע פינף?...

— יא — האָט אַרע געענטפּערט — אויב דו וועסט זיך נור היינט

האַלטען ווי אַ מענש...

— נור היינט? — האָט פינע אויסגעשריען מיט התפעלות —

איך וועל זיך אַלע מאָל האַלטען ווי אַ מענש! שווער, איך דאַנק אייך!

— ניט מיר דאַנק, נור דעם אַל רחום וחנון, וואָס האָט געהאַלפּען

דיין שווער — האָט אַרע געזאָגט.

— איך דאַנק אייך ביידען!... שווער־לעבען, איהר ווייסט, ווי

איהר קוקט אויס איצט מיט אייער באַרד? — האָט פינע גערעדט

ווייטער מיט אַ חנפה'שען טאָן — ווי אַ גרויסער רב!... נעכטען

שטעה איך אזוי אויף פיטקין עוועניו מיט עטליכע אידען פון ניו יאָרק,

געהט איהר פּערביי, פּרעגען די אידען ביי מיר: „ווער איז דער

שענער איד? אַ רב?״ האָב איך געענטפּערט: „דאָס איז מיסטער

כיריג, דער בעריהמטער פּרעזידענט פון דער היגער תּלמוד תּורה“...

כבוד... אָכער, שווער-לעבען, ווער איז אין דעם שולדיג, חוץ אייך אליין? איהר האָט מיר פערשפראַכען אויסצוהעלפען נאָך עטעלע'ס חתונה. האָט איהר געהאַלטען אייער וואָרט?... ביי אַ פּרעזידענט פון אַ תּלמוד-תּורה דאַרף דאָס וואָרט זיין הייליג, שווער-לעבען!...

— מיין וואָרט וועל איך האַלטען — האָט אָרע איהם אונטער-בראַכען שטרענג — (ער האָט ביי זיך אָפּגעמאַכט, היינט צו האַלטען זיך מיט אַלעמען שטרענג) — איך האָב דיר געזאָגט, אַז דו קריגסט ביי מיר צוויי טויזענד דאלאַר און דו וועסט קריעגען!... פאַרשוואַרץ מיר ניט די אויגען, דו הולטיי דו!...

— צוויי טויזענד דאלאַר זיינען נאָר נישט היינטיגע צייטען, שווער-לעבען — האָט פינע זיך אָנגערופען — פינף טויזענד דאלאַר דאַרפט איהר מיר געבען!...

— וואָס הייסט, איך דאַרף דיר געבען? — האָט אָרע אויס-געשריען — פאַרד וואָס דו ביזט, דו האָסט ביי מיר עפעס איינגעלעגט? איך שיק דיר צום שוואַרץ יאָהר. אַזאַ'ן עזות פנים!...

— שווער לעבען — האָט פינע געזאָגט געלאַסען — וואָס דאַרפען מיר זיך קריעגען? איהר טהוט זיך אייערס און איך וועל זיך טהאָן מיינס. איך האָב בעשלאָסען אַרויסצוגעהן פעדלען, אפּשר וועט מיר דאָן גאָט אויך העלפען!...

— פעדלען? — האָט אָרע אַרויסגעמורמעלט צומישט — אויף אַזאַ צו-להכעיס'ניק ווי דו קען מען אַלסדינג גלויבען!... פינע! פאַרוואָס צאַפּסטו מיר מיין בלוט?... נו, גוט, איך וועל דיר געבען דריי טויזענד!...

פינע האָט זיך אויפּגעהויבען פּוּ'ם אָרט און אָנגערופען זיך מיט אַ גנב'יש קול:

— שווער-לעבען ביי אייך איז דאָ איינגעריכט פון הינטען!... גיט, איך וועל אייך אָכפּוצען!...

ער האָט איהם אַ גלעט געטהאָן מיט דער האַנד פון הינטען און צוגעלעגט:

— שוין, פאַרטיג!...

— נו, פינע? איך וויל היינט מאַכען אַ סוף!... און קריעגען זיך מיט דיר וויל איך אויך ניט!...

רייטשעל האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן. איהר איז וויעדער אונז
אנגענעהם געוואָרען, זי האָט שנעל אויסגערעדט:
— זיי געהן... מיר איז אונאנגענעהם צו זיין דערביי... איך
וועל אריינגעהן אין לייברערי... ווען איהר וועט פארטיג ווערען, וועט
איהר מיך אריינרופען...
און זי איז שנעל פערשוואונדען אין דער טהיר פון'ם לייברערי
צימער.

פינע איז אריינגעקומען.
— העללאָ, שווער! די באַבע האָט מיר געזאָגט, איהר דאַרפט
מיך זעהר נויטיג.
— יא, פינע. איך האָף אָבער, אז דו וועסט היינט ניט זיין קיין
שניץ... זעץ זיך...
— זיץ איך! — האָט פינע געענטפערט, געזעצט זיך אויף אַ
שטוהל און אויסגעצויגען די פיס מיט די אַלמע, צוקרימטע שיד...
אָרע האָט אויפגערעגט אַ קוק געטהאָן אויף זיינע פיס און גע-
זאָגט:

— אָט אפילו זיצען זיצסטו אויך, ווי אַ שניץ! וואָס האָסטו
אזוי די פיס אויסגעצויגען? ווילסט מיר ווייזען דינע שענע שיד?
אוי, פינע, פינע! אַ מענש טראָגט שיד... מיט צוקרימטע קנאַפּעל,
מיר אויף צו־הכעים!...
— זעהט איהר, שווער, און איהר זאָגט, אז איך בין אַ שייגעץ!
אין איין מינוט האָט איהר שוין עטליכע מאָל בעלידיגט אי מיך, אי
מיינע פיס, אי מיינע שיד... נו, זאָגט אליין, שווער, קען דען אַן
אָרימאן האָבען גאַנצע שיד? דערמאָהנט זיך נור, אין וואָס פאַר אַ
שיד איהר זייט ארומגעגאַנגען, בעת איהר זייט געווען אַן אָרימער
פּעדלער...
— פינע! — האָט אָרע שטרענג אויסגעשריען.

— איך מיין אייך ניט, הלילה, צו בעלידיגען, שווער־לעבען —
האָט פינע גערעדט ווייטער — באַשר איהר זייט היינט אַ איד אַ
גביר מיט געלד, מיט כבוד... מען האָט אייך נאָך נעכטען געמאַכט
פאַר'ן פּרעזידענט פון דער תּלמוד־תּורה אויך, דאַרף אייך טאַקי ניט
אָנשטעהן, איך פּערשטעה דאָס גאַנץ גוט, אז אייער איידיס זאָל ארומד
געהן אין אזוינע שיד; אודאי איז דאָס פאַר אייך ניט קיין גרויסער

שעהמט און אַ סקאַנדאַל ערוואַרטעט. אין דער אייגענער צייט אָבער האָט זי זיך דערמאָהנט אָן די אַלע פריהערדיגע בעליידיגונגען, וואָס זי איז אַמאָל אויסגעשטאַנען פון עטלען און דער אלטער פרומע'ן און, פערביטערט ווי זי איז יעצט געווען, האָט די דאָזיגע עראינערונג אין איהר דעם פריהערדיגען האס און דעם צורלהכעים געפיהל אויפגע-וועקט און דאָס האָט זי אָנגערעגט, אַז זי זאָל דוקא דערביי זיין און זאָל זי זעהן, ווי זיי צאפֿלען זיך, ווי זיי ווערען צופוקעט...

זי איז געווען פערביטערט... בכלל האָט זי די לעצטע צוויי וואָכען, זינט זי איז וויעדער גוט געוואָרען מיט סעמקען, דורכגעלעבט אַ שווערען קאַמפּף מיט זיך אליין. זי האָט פֿלוצים דערפיהלט אַן עקעל צו דעם אַלטען אָרע'ן און אַ האַס, למאי ער איז אזוי רייך גע-וואָרען, דאָס ער קען זי קויפֿען... וואָלט סעמקע איהר איין וואָרט געזאָגט, זי זאָל מיט אָרע'ן ניט חתונה האָבען, וואָלט זי מיט פרייד איהם געפֿאַלגט. ער, אָבער, האָט זי דוקא צוגערעדט צו דעם דאָזיגען שידוך. און צורעדנדיג זי צו דעם, האָט ער זיך דערוויילע פער-האַלטען צו איהר „אַנשטענדיג“, אויסגעמיעדען צו ריידען מיט איהר וועגען זיין ליעבע און אין דער אייגענער צייט האָט ער טיעף אין זיין האַרצען געבויט זיינע שפעטערדיגע פֿלענער, ווען זי וועט שוין זיין פער-הייראַט און וועט ניט דארפֿען מורא האָבען פֿאַר טענות און מעגליכע סקאַנדאַלען...

זי האָט געליטען און, ליגענדיג ביינאַכט אין איהר פינסטערען צימער, האָט זי אָפּט געוויינט און איהר האַרץ האָט געקרעכצט: „סעם! סעם!“ אין דער אייגענער צייט אָבער האָט זי געטראַכט אַז ווי באלד ניט סעם, זאָל זי לכ־הפחות חתונה האָבען מיט אַ ריי-כען מאַן, ביי וועמען עס וועט איהר גאָר ניט פעהלען... ווייל נאָך סעם'ען וואָלט קיין מאַן איהר איצט ניט געפעהלען געווען, וואָלט זי יעדען מאַן, ווי איהר האָט זיך אויסגעווייעזען, אַיצט געהאַסט... און, אזוי, אַט מיט דעם דאָזיגען וויר-וואַר אינ'ם האַרצען, האָט זי זיך גע-קליעבען צו דער חופּה מיט אָרע'ן...

זי האָט זיך געפיהלט ווי פערלאָרען, פֿערבלאָנדזשעט אין דעם לאַבירינט פון איהרע אייגענע געפיהלען און געראַנקען און די גאַנצע צייט האָט זי געפיהלט און געטראַכט צומישט און צוטומעלט... עס האָט זיך דערהערט אַ קלונג.

ער האָט ניט געענטפערט.

— דו ווילסט מיר ניט זאָגען? ...

— מאַמע — האָט ער ארויסגעמורמעלט — אָט שפעטער... דו וועסט שוין הערען!

— נו, מילא, זאָל זיין שפעטער — האָט די אלטע געזאָגט און איז ארויסגעגאנגען.

אָרע האָט זי בעגלייט ביז'ן גאַניק. דאָן האָט ער זיך דאָרט אוועק געזעצט און נאָכגעקוקט איהר, ביז זי איז פֿון די אויגען פערשוואונדען. אין דער לופטען האָט שוין געדונקעלט...

אזוי איז ער דאָרט געזעסען אַרום אַ פערטעל שעה. דערנאָך איז רייטשעל אָנגעקומען. ער איז מיט איהר אריין אין הויז.

— זיי וועלען דאָ באַלד זיין. איך האָב אַוועקגעשיקט די מאַמע'ן נאָך זיי — האָט אָרע געזאָגט.

— וואָס האָט איהר דאָס געדאַרפט אין גאַנצען? — האָט זי זיך אָנגערופען — קיינער האָט קיין רעכט ניט איך צו זאָגען אַ דעה! ...

— יאָ, רייטשעלע, דו ביזט טאַקי גערעכט, אָבער דו פערטשטעהסט? ... כ'ווייס? ... קינדער, ערוואקסענע קינדער ... און איך

בין אַ איד ניט קיין הולטיי, חלילה, וויל איך עס זאָל זיין גלאַט... — און ווי וועט זיין, אַז זיי וועט דער שידוך ניט אָנשטעהן? ...

— וועל איך זיי הערען, ווי די קאַץ — האָט אָרע געענטפערט אויפגערעגט — וואָס זיי וועט ניט אָנשטעהן, אַרט מיך ניט. איד

וויל נור יוצא זיין און ווייטער... איך הער זיי אַלעמען ווי די קאַץ! ... — וואָס דאַרפט איהר מיך האָבען דערביי? — אָהן מיר וועט

איהר זיי דען דאָס ניט קענען ערקלעהרען? — האָט רייטשעל זיך אָנגערופען.

— זיי דאָ, זיי דאָ, וואָס אַרט דיך? וואָס האָסטו מורא? איד האָב דאָך ריר שוין געזאָגט: אזוי וועט מיר זיין גרינגער... ווען זיי

וועלען דיך זעהן, וועלען זיי פערשטעהן, אַז זייערע רייד וועלען זיין ארויסגעוואָרפען... רייטשעלע, זעה, איך בעט דיך, איך וויל דאָס וואָס

גיכער אַב'פּטור'ן — האָט אָרע גערעדט מיט געבעט און איהר געגלעט איבערן ארעם.

זי האָט ניט געוואָלט זיין דערביי, ווען אָרע וועט ערקלעהרען זיין פאַמיליע אַז ער געהט מיט איהר התונה האָבען: זי האָט זיך גע-

רייטשעל איז געפאָהרען גאַנץ אליין, בעזונדער אין אַ פערמאַכט-טער קאַרעטע.

און וויגענדיג זיך אויף איהר זייץ, האָט זי געטראַכט וועגען סעמקע'ן און מיט דעם געדאַנק האָט זי איינגעדערעמעלט און עס האָט זיך איהר אויסגעוועזען, אַז ער קושט זי...

.22

אַרעיס חתונה.

יענעם פאַרנאַכט, צוויי וואַכען נאָך עטעל'ס חתונה, איז אַרע גע-קומען אַהיים אַן אויפגערעגטער.

ער איז אַ היבשע וויילע ארומגעגאַנגען איבער'ן עס-צימער, טיעף פערטהאַן אין זיך, האָט זיך געגלעט די באַרד און געוואָרפען פער'ג-גנב'עטע בליקען אויף זיין מאַמע'ן, וועלכע איז געזעסען ביים טיש מיט די ברילען אויף די אויגען און האָט געצירעוועט אַ זאַק אויף אַ גלאַז.

דאַן האָט ער זיך פלוצים אָנגערופען :

— מאַמע, איך האָב צו דיר אַ בקשה. זיי אַזוי נוט, טהו אַ רוף אַהער שרה'קען און פינע'ן...

— שרה'קע און פינען רופען ? וואָס דאַרפסטו זיי ?

— איך דאַרף זיי וועגען זעהר אַ נויטיגען ענין... האָב קיין פאַראיבעל ניט, מאַמע, וואָס איך בין דיר מטריח. עטעלע און דער דאָקטאָר וועלען דאָ אויך באַלד זיין...

— וועגען וואָס איז דאָס, אַרע ?

— אָט דו וועסט שוין הערען — האָט ער געענטפערט אויפ-גערעגט — געה, טהו זיי אַ רוף...

— נוט, מיין זוהן, איך געה גלייך.

זי האָט זיך אויפגעהויבען, ארונטערגענומען די ברילען און דאַן האָט זי איהם אָנגעקוקט.

— אַרע — האָט זי ווידער געפרעגט — וועגען וואָס איז דאָס, מיין זוהן ? ...

— אַרדער! אַרדער! — האָט מען גענומען שרייען און קלאַפען פון אַלע זייטען.

אָרע האָט געקוקט און געשמייכלט מיט זיין בעזונדערען גוט-האַרציגען שמייכל. דאָן, ווען עס איז שטיל געוואָרען, האָט ער גע-זאָגט:

— אידען, זייט עדות, איך טהו אַ נדר צו גאָט, ברוך הוא, וואָס ער האָט אונז אַלעמען געהאַלפֿען, צו בויען פאַר זיין כבוד אַ נייע שוהל! ...

— בראַווא! בראַווא! — האָט מען איהם געענטפערט פון אַלע זייטען, און די אַלטע פרומע האָט זיך פאַר גרולה אַזש צרוויינט, און פינע האָט זיך אָנגעבויען צו זיין ווייב שרה'קע און איהר שטיל געזאָגט:

— ער ווייסט ניט, וואו אַהינצוטהאָן זיין געלד, דער טאַטע דיינער! ...

און זי האָט געזאָגט:
— מעהר מצוה וואָלט, דוכט זיך, געווען, ווען ער וואָלט פאַר אונז אַ הויז געקויפט...

ווען אָרע האָט זיך צוריק געזעצט, האָט ער זיך געווענדעט צו רייטשלען:

— נו, ווי געפעהלט עס דיר? איה'ש באַלד נאָך אונזער חתונה וועל איך די שוהל בויען...

און ער האָט זיך צולאַכט מיט זיין גליקליכען, קינדערשען גע-לעכטער.

שפעטער איז דער עולם צוריקגעגאַנגען אין דעם האַלל, וואו די מוזיקאַנטען האָבען געוואַרט. דער עולם האָט וויעדער גענומען טאַנ-צען. איצט האָט רייטשעל געטאַנצט מיט סעמקע'ן און נור מיט איהם, ביז'ן גרויסען טאַג האָבען זיי געטאַנצט...

דאָן איז זיך דער עולם צופאַהרען. חתן-כלה זיינען אוועקגע-פאַהרען אין אַ קאַרעטע נאָך בראַנזוויל, וואו זיי האָבען איינגעריכטעט אַ נייע הויז אויף סטאָן עוועניו. באַלד נאָך זיי זיינען אויך אוועק-געפאַהרען אָרע און פרומע, פינע און שרה'קע, רייטשעל, סעמקע און זיין פרוי, יאכענטשיק און חיים-זוסע פלויך מיט זייערע ווייבער — אַלע אין קאַרעטען.

סעמקע האָט זיך געזעצט אויף זיין פריהערדיגען פלאץ, נעבעז
 רייטשלען און האָט זי איצט כמעט כלומרשט ווי גאָר ניט בעמערקט...
 דערנאָך האָט מען פאַר דעם עולם אַוועקגעשטעלט טעלער פאַר דער
 „תלמוד תורה“, פאַר „ביקור חולים“, פאַר „הכנסת אורחים“ און פאַר
 אַנדערע אידישע צדקה אָנשטאַלטען, און די אויפגעקומענע גבירים
 האָבען גענומען וואַרפען פינפערלאך און צעהנערלאך אויפ'ן טעלער.
 איינער האָט געגעבען מעהר פאַר דעם צווייטען. ווען די טעלער פאַר
 „הכנסת אורחים“ איז צוגעקומען צו יאכענטשיק און חיים־זוסע פלייך,
 וועלכע זיינען געווען גוט בעשאנסקעט און האָבען זיך יעדע ווילע
 געקלאַפט איינער דעם אַנדערען איבער'ן אַקסעל, האָט חיים־זוסע פלייך
 ארויפגעלעגט אַ פינפעריל אויפ'ן טעלער. דאָן האָט יאכענטשיק אַ
 געשריי געטהאָן צו איהם: „הכנסת אורחים“, פאַרד, וואָס גיסטו? !“
 און אַ וואַרף געטהאָן אַ צעהנעריל. האָט חיים־זוסע פלייך אַ וואַרף
 געטהאָן נאָך אַ צעהנעריל אויפ'ן טעלער און איהם געענטפערט צוריק
 מיט אַ געשריי: „דו ביזט אליין אַ פאַרד! איך גיב מעהר פון
 דיר!“... האָט יאכענטשיק געוואַרפען נאָך אַ צעהנעריל און געזאָגט:
 „אַט איצט גיב מעהר פון מיר, פאַרד!“

און אַלע ארום זיי האָבען זיך צולאַכט, און אזוי האָט יעדער פון
 זיי געזוכט איבערצושטייגען זיין שכן ביים טיש...
 סעמקע האָט אויך געגעבען געלד, און מעהר פון אַלעמען אַרע.
 זיין איידעם פינע איז צו איהם צוגעגאנגען שיכור'לאך.

— שווער — האָט ער געזאָגט — מען דארף דאָ געבען שענע
 נדבות און איך קען געבען סידען מיין דלות...
 האָט איהם אַרע דערלאנגט אַ פינף־און־צוואנציגער, האָט פינע
 פון דעם אָפגעלעגט דריי דאָלאַר, דאָס איבריגע האָט ער אַרונטער־
 געלאָזט אין קעשענע.

„פאַר הכנסת פינע“ איז מעהר מצוה! — האָט ער געטראַכט,
 און כיטרע געשמייכלט.

דאָן האָט זיך אַרע מיט אַמאָל אויפגעשטעלט און אויפגעהויבען
 די האַנד.

— אַרדער! מיסטער כיריג וויל עפעס זאָגען! — האָט סעמקע
 אַ געשריי געטהאָן.

און ליידען. איך וויל מיט אייך ריידען אָפּען: מיט מיין פרוי צו שיידען זיך איז יעצט אונמעגליך. פריהער, ווען אייב בין געווען אן אָרימאן, איז דאָס מעגליך געווען, דערפאַר האָב איז זיך דאָן אייך טאַקע ערקלעהרט אין לייעבע. היינט אָבער, ווען איך בין רייך, וועט מיין פרוי זיכער ניט וועלען צו שיידען זיך מיט מיר... וועל, פער-פאלען! מיר מוזען ליידען, ווי בראווע מענשען!... מיר וועלען פער-בלייבען פריינד, עהרליכע איבערגעגעבענע פריינד, ווי ברודער און שוועסטער, און מעג איך אייך ווי לייעב האָבען, וועל איך זיך בע-הערשען. איהר וועט זעהן, רייטשעל, דער בעסטער פריינד אייערער וועל איך זיין, אימער, אימער וועל איך זיין, אימער, אימער וועל איך זיין גרייט אייך צו העלפען!...

זי איז צוגעפאלען צו זיין ברוסט און האָט געוויינט.

— מיסטער בלום, מיסטער בלום! אַי, וואָס איז דאָס פאַר אן אונגליק! איך וועל משוגע ווערען! אַי, איך וועל פון'ס זינען אַראָפּ!...

צום סוף האָט זי זיך בערוהיגט.

— אַלל־רייט — האָט זי ארויסגעמורמעלט — וואָס קען מען זיך העלפען? באַשערט אן אונגליק!...

זי האָט מיט אַ טיכעל אָפּגעווישט די טרעהרען פון איהרע אויגען און צוגעלענט:

— קומט אין האַלל... וואַרט, איך וועל פריהער אליין אריינ-געהן!...

און זי איז אַוועק.

ער האָט זי בעגלייט מיט די אויגען און דאָס האַרץ אין זיין ברוסט האָט געהוליעט.

„סעמקע, דו ביזט אַ חכם!“ — האָט ער געטראַכט — „נור דו

אליין האָסט אַזוי קונציג זיך געקענט ארויסדרעהען!“

— יעצט איז זי מיינע, מיינע, מיינע — האָט ער ארויסגע-מורמעלט.

אין אַ וויילע אַרום, ווען ער איז אין האַלל אריין, האָט דער עולם דאָרט געזונגען. ביי יעדען טיש האָט זיך אַנאַנדער מין געזאַנג גע-הערט, און ענגלישע און אידישע לייערער, צוזאַמען מיט חזן'ישע שטיק-לאך האָבען זיך געפלאַכטען.

— וואָס?

— הייראטה איך מיט... מיט אַרע'ן...

— איהר הייראטה?

ער האָט זי אָנגעקוקט פּערוואונדערט, אזוי ווי ער וואָלט פון דעם גאָר ניט געוואוסט, האָט אַ קרעכץ געטהאָן, אָפּגעקעהרט דעם קאָפּ און פּערדעקט דעם פנים מיט ביידע הענד, נור אונטער די הענד האָט ער אַרויסגעשטעלט די צונג...

— נו, האַ? ... נו? ... — האָט זי פּערשטיקט געשלוכצעט —

קען שוין עפעס אַרויסקומען פון אייער ליבע? פּיין מיינער? וואָס האָט איהר די גאַנצע צייט געשוויגען? וואָס זאָל איצט זיין, וואָס?

ער האָט געענטפּערט:

— איך האָב ניט געשוויגען. איך האָב ניט געוואָלט שווייגען.

איך האָב אייך געזוכט. איהר האָט מיך אָבער אויסגעמיעדען...

— ווייל איך האָב אייך געהאַסט. ווייל איהר האָט געהאַנדעלט

ווי אַ באַנדיט — האָט זי געוויינט...

— אמת, אמת — האָט ער געמורמעלט — איך האָב געהאַנד

דעלט געגען אייך נאָך ערגער ווי אַ באַנדיט, דערפאַר בעשטראַפּט

מיך אזוי גאָט... פּערציהעט מיר, פּערציהעט!...

ער האָט זי אָנגעכאַפּט פאַר די הענד און נאָך אַמאָל געזאָגט

מיט אַ קרעכץ אין'ס קול:

— אַי, פּערציהעט מיר!...

זי האָט נאָך אַלץ געוויינט:

— אָבער וואָס זאָל איצט זיין?

ער האָט געשוויגען.

— איצט איז נאָך ערגער... איצט ווען איך האָס אייך ניט...

אַה, מיסטער בלום, איצט איז מיר אזוי מורא'דיג, חתונה צו האָבען

מיט דעם אַלטען!

זי האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאָפּ און רחמנות'דיג געוויינט.

ער האָט געהאַלטען איהרע הענד אין זיינע, געשוויגען און אַרומ

געטראַכט. דאן האָט ער געזאָגט:

— וועל, רייטשעל, מיר ביידע זיינען אין אַ שרעקליכע לאַגע.

מיר מוזען דערשטיקען אין זיך אונזערע בעסטע, הייליגסטע געפיהלען

שפיצען פון איהרע אַרבעל, האָכען איהם געצויגען צו זיך. ער האָט איהר אַ גלעט געטהאָן איבער'ן קאַפּ און ארויסגעפליסטערט: — דו שלעכטע, שלעכטע רייטשעל... נו, וויין ניט, יו בעד גוירל!...

און ער האָט אומגעדערעהט איהר פנים און צוגעדריקט זיינע ליפען צו איהרע... זי האָט איהרע ליפען ניט אַוועקגעדערעהט פון זיינע און איהר גאַנצע ליעבע צו איהם, וואָס זי האָט אזוי לאַנג געזוכט צו דערשטיקען אין דעם פייער פון האָס, איהר גאַנצע ביינקעניש נאָד איהם, האָט זי איצט אויסגעהויכט אין איהרע לאַנגע, פייערדיגע קורשען. אזוי ווי זי וואָלט פון איהם דעם בלוט געוואָלט ארויסזויגען, אום דעם פייער, וואָס אין איהר האָט געפלאַקערט, צו לעשען...

דאָן האָט זי זיך מיט אַמאָל אַ ריס געטהאָן פון איהם, איז אויפֿגעשפרונגען און האָט ארויסגעמורמעלט הייעריג:

— גולן, וואָס האָט איהר צו מיר? גולן, וואָס האָט איהר זיך אָנגעזעצט אויף מיר? גולן, האָט רחמנות!

ער האָט זיך אויף אויפגעהויבען, פערמאַטערט פון איהרע קושען, און זיך אָנגערופען:

— איהר האָט מיך גערופען...

— אז איהר מאַכט מיר משוגע! אז איך ווייס אליין ניט וואָס איך טהו — האָט זי געמורמעלט פערשטערט.

און פלוצים האָט זי זיך צרוויינט אזוי רחמנות'דיג:

— איך בעט אייך, טשעפעט זיך אַפּ פון מיר. איהר מאַכט מיך משוגע. מידעט מיך אויס. סיי-וויסיי קען גאָר נישט ארויסקומען. איך בעט אייך...

— אייך אויסמידען? ניין, רייטשעל — האָט ער געענטפערט — ניכער וועל איך זיך ביידע הענד לאָזען אַבאקען, די האַלז דורכ־שניידען, דעם קאַפּ צושמעטערען. ניכער וועל איך זיך היינגען, טרינד־קען, שיסען, פערגיפטען זיך, ווי צו פערליערען מיין ענגעל, מיין פאַראַדיז!... אַך, רייטשעל, וויפיעל איך האָב געליטען! — האָט ער צוגעלעגט מיט אַ קרעכץ און זיך אַזש שיער ניט צרוויינט.

— אַבער וואָס קען פון דעם ארויסקומען — האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן מיט פערצווייפלונג אינ'ם קול — קומענדיגע וואָך... איהר ווייסט?...

דערנאך האָט ער זי שוין מעהר רוהען ניט געלאָזט. געדריקט איהר קניע מיט זיין קניע, דאָן מיט זיין האַנד. אַפּריהער האָט זי זיך געוועהרט געגען דעם, געדריקט זיך אויפ'ן שטול, געוואָרפען אויף איהם קרומע בליקען, שפעטער אָבער האָט זי זיך אויפגעהערט צו וועהרען, און איהר האַנד, פערבאָרגען אונטער'ן טיש, איז געלעגען שוואַך און הילפלאָז אין זיינער, און זי האָט געקוקט אויף איהם אזוי צוטומעלט, ווי אַ געהעצטע חיה, וועלכע דערזעהט זיך פּלוצים ארומ- גערינגעלט פון אַלע זייטען און פיהלט, אַז קיין אויסוועג איז פאַר איהר ניטאָ...

דערנאך האָט מען גענומען האַלטען טאַאַסטען לכבוד חתן-כלה. און ווען סעמקע האָט זיין טאַאַסט געהאַלטען „צור עהרע דער ליבע. וועלכע איז געטליך, הימליש, וואָס נור זי אליין שאַפט דעם פּאראדיג וואו מען פיהלט זיך אויף ענגעל-פליעגלען“ (ער האָט אומישנע אַזאַ טאַאַסט געהאַלטען, זוכענדיג צו מאַכען אויף איהר דעם „ריכטיגען“ איינדרוק), האָט זי, רייטשעל, שיער זיך ניט ציוואַמערט אויפ'ן קול, און אַז ער האָט געענדיגט און זיך אויף זיין אָרט געזעצט, האָט זי איהם שטיל מיט אַ ציטערענדיג קול געזאָגט:

— איך וועל וואַרטען אין ליידים דרעסינג רום... מיר מווען

זיך דורכריידען.

און זי האָט זיך ארויסגעגאַנגען פּונ'ם טיש און איז פּונ'ם האַל ארויס.

דאָן האָט ער אַ וויילע געוואַרט, אויפגעהויבען זיך פון אָרט און איז ארויס נאָך איהר.

און געהענדיג איבער'ן קאָרידאָר אין דער ריכטונג פון דער „ליי- דיס דרעסינג רום“, האָט ער אונטערגעטאַנצט אויף די פיס און גע- מורמעלט צום טאַקט:

— איך האָב זי! איך האָב זי!

דאָרט איז געווען האַלב-דונקעל. אויסער איהר איז דאָרט קיינער ניט געווען. זי איז געזעסען, פעררוקט אין אַ ווינקעלע, דעם קאַפּ מיט די טיעף-שוואַרצע האָאַר ניעדריג ארונטערגעלאָזט, און האָט האַלב שכור געשלוכצעט.

ער האָט זיך געזעצט נעבען איהר. איהרע נאַקעטע שולטערן און איהרע אָרעמס, וואָס האָבען דורכגעלייכט דורך די פיינע, ווייסע

— טרינק נאָך אַ גלעזעלע שאַמפּאַניער — האָט ער זיך וויעדער אָנגערופּען — עס וועט דיר ניט פּערשאַדען, חלילה! ...
און ער האָט צו איהר צוגערוקט אַ גלעזעלע, פול שאַמפּאַניער,
און אליין אויך גענומען אין דער האַנד איינס.

און ווי אויף צו להכעים איהרע אייגענע געפיהלען, האָט זי אַ
כאַפּ געטהאָן דאָס גלעזעלע, אַ קלונג געטהאָן אָן זיינער, געזאָגט
„לחיים“ און אויסגעטרונקען.

דאָן האָט איהר נאָך מעהר גענומען רוישען אין קאַפּ. און ווען
סעמ'קע האָט דערנאָך געזאָגט אַ ווייטץ, פון וועלכע אַלע אַרום איהר
האָבען זיך צולאַכט, האָט זי אַ טראַכט געטהאָן: „אַזאַ חכם, קליגער
פון אַלעמען!“ און זאָגאר אַ קוק געטהאָן אויף איהם פון דער זייט.
זיינע שיכור'ע אויגען האָבען בעגעגענט איהרע מיט אַ שמייכעל. און
רייטשעל, ניט אָפּגעבענדיג זיך קיין רעכנונג, וואָס זי טהוט, האָט זי
אליין אויך אַ שמייכעל געטהאָן צו איהם האַלב שכור, אָבער נור אויף
אַ רגע, ווייל גלייך האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן צושראַקען און אוועק-
גערדעהט פון איהם דעם קאַפּ.

נור פאַר סעמ'קען איז דאָס געווען גענוג. באַלד האָט ער איהר
ארויפגעטראָטען אויפ'ן פּוס. זי האָט זיך אָפּגערוקט פון איהם.
נעהענטער צו אַרע'ן. האָט ער זיך אויך אַביסעלע אַ רוק געטהאָן
און אַ דריק געטהאָן איהר קניע מיט זיינער. זי האָט זיך דאָן אַ קעהר
געטהאָן צו איהם מיט אַ פלאַמענרען פנים און האַלב-פּער'שכור'טע
אויגען און שטיל ארויסגעמורמעלט:

— כעסער זיצט איין. עס וועט זיין אַ סקאַנדאַל!

ער האָט איהר געענטפּערט, אויך שטיל:

— איך מוז אייך זעהן, האָט רחמנות!

און זיין פנים האָט דערביי אויסגערדיקט אַזוי פּיעל ליידען, דאָס
אין איהר האַלב-שכור'ען צושטאַנד. איז זי איצט מעהר ווי זיכער
געווען, אַז ער ליעבט זי און ליידעט דערפון.

זי האָט וויעדער ארויסגעמורמעלט און איהר האַרץ האָט דערביי
געוויינט:

— צו־שפעט! ... פּערפאַלען! ... וואו זייט איהר פריהער געווען?
און זי האָט וויעדער אַוועקגערדעהט פון איהם דעם קאַפּ.

הענטע מחותנים זיינען געזעסען, זיינען אויסגעשטעלט געווען אין דער פארמע פון א פאדקאווע...

א צעהנדליג קעלנערס האָבען דערלאנגט און צוגענומען פון די טישען. עסען און טרינקען איז געווען איבער גענוג, און קיין אפעטיט האָט דעם עולם אויך ניט געפעהלט. סעמקע האָט יעדע וויילע צור גערוקט צו אָרען'ן אַ גלעזעל שאַמפּאַניער. אָרע האָט געטרונקען און איז געוואָרען אַלץ פּרעהליכער און פּרעהליכער און געלאַכט מיט זיין גליקליכען, קינדערשען געלעכטער. פון צייט צו צייט האָט ער אַ קוק געטהאָן אויף רייטשלען מיט אוויגען, פול פרייד און גליק, און געמורד מעלט: „עס! עס! ... טרינק, אמת'ע שאַמפּאַניער!“ ... זי האָט איהם קוים געהערט. אין קאָפּ האָט איהר געמישט פון די פּאָר גלעזל לאַך שאַמפּאַניער, וואָס זי האָט אויסגעטרונקען, און נאָך מעהר פון סעמקע'ס נאָהענטקייט, פון די בעריהרונג פון זיין אַקסעל, פון זיין קניע... דער פנים האָט ביי איהר געברענט... אין גאַנצען האָט זי געברענט און זי האָט געטראַכט פּערביטערט: „זשוליק, באַנדין! האָט זיך נאָך געזעצט געבען מיר!“ ... און אין דער אייגענער צייט האָבען אַנדערע געפיהלען ערוואַכט אין איהר נשמה, געגען וועלכע זי האָט זיך געפיהלט אַזוי שוואַך, אַזוי הילפלאָז, און וואָס האָבען זי אין גאַנצען צומישט...

און פלוצים האָט זי אַ טראַכט געטהאָן:

„ער ליבעט מיר! ... זיכער, זיכער!“ ...

און זי האָט זיך אַ צאָפעל געטהאָן...

„איך האָב דאָך נאָך מיט איהם פון יענער צייט אַ וואָרט ניט אויסגעערעדט“, האָט זי געטראַכט ווייטער — געדאַרפט זיך מיט איהם דורכריידען... אפשר ליידעט ער, אפשר, אפשר...“
און דאָ האָט זי זיך מיט אַמאָל אַ כאַפּ געטהאָן: גוואַלד, וועגען וואָס טראַכט זי! פּערפאַלען! ...

און אַזוי ווי זי וואַלט געזוכט הילף געגען איהר אייגענעם האַר-צען, האָט זי זיך אַ קעהר געטהאָן צו אָרע'ן.

— ווילסט עפעס, רייטשעלע? — האָט ער געפרעגט און גע-שמיכעלט צו איהר אַזוי גוט, אַזוי האַרציג.

זי האָט אַ טראַכט געטהאָן: „און ער, די דאָזיגע בריאה, וועט זיין מיין מאַן!“ און האָט איהם ניט געענטפערט.

א „מזל טוב“ האָט איבערגעריסען איהרע געדאַנקען. פרומע האָט אַרומגעכאַפּט עטלען און זי געקושט מיט געוויין. דערנאָך האָט זיך אַרע מיט איהר צוקושט, דערנאָך שרה'קע... און דאָן האָט זיך אַרע צוקושט מיט'ן חתן.

רייטשעל האָט זיך אויך אַ וואָרף געמאַזן צו עטלען קושען. און ווען זי האָט צוגערוקט איהר פנים צו עטעל'ס, האָט זיך פלוצים צווישען זייערע ביידענס פנים'ער אריינגערוקט אַ דרישער, מיט בלאַנדע וואַנסעס און העלע, לאַכעדיגע אויגען, סעמקע'ס פנים, און אנשטאַט עטעל'ס ליפען האָבען איהרע בעריהרט די ליפען אונטער די בלאַנדע וואַנסעס... זי האָט אַ געשריי געמאַזן און איז אַ צומישטע אַפגעשפרונגען...

סעמקע האָט אויך כלומרשט אַרויסגעלאָזט אַ צושראַקענעם גע- שריי און גלייך זיך צוקושט מיט עטלען...

ער האָט געוואַרט אויף דעם. ער האָט געוואוסט, אַז רייטשעל וועט זיך וועלען צוקושען מיט עטלען. האָט ער בעשלאָסען, אַז ווי נור זי וועט דאָס וועלען טהאָן, אזוי זאָל ער אריינרוקען זיין פנים אין מיטען... אַלס קאָזין פון חתן האָט איהם געפאַסט זיך צוקושען מיט דער כלה, און עס וועט זיין ניט זיין שולד, ווען דורך אַ טעות האָט ער זיך דערווייל צוקושט מיט אַנאַנדערער...

דאָס איז איהם איינגעפאַלען און ער האָט דאָס אויסגעפיהרט... דערנאָך איז דער גאַנצער עולם אַרונטער אין אַ צווייטען האָלל. מיט איין שטאָק נידריגער, וואו טישען, בעפוצט מיט בלומען, זיינען געגרייט געווען. און דאָ איז אויך סעמקע געווען דער גאַנצער מאַכער. ער אליין האָט אויסגעזעצט דעם עולם.

אויף דער רעכטער זייט פון חתן-כלה האָט ער אוועקגעזעצט פרומע'ן, זיין פרוי, פינע'ן, שרה'קען און אַ פּאָאָר געהענטערע פריינד פון דעם חתן. אויף דער לינקער זייט האָט ער אוועקגעזעצט אַרע'ן און געזאַגט צו איהם, ער זאָל איינלאַדען רייטשעל צו זעצען זיך געבען איהם. אַרע האָט עס געמאַזן. רייטשעל האָט זיך געזעצט געבען איהם און איז צומישט געוואָרען, ווען דעם געקסטען לידיגען פלאַץ פון איהר האָט באַלד פערנומען סעמקע אליין. די איבריגע געסט מיט זייערע פרויען און קינדער זיינען געזעסען אַרום די אַנדערע טישען, וועלכע צוזאַמען מיט דעם טיש אויבען-אָן, וואו חתן-כלה און די נאָך

דאָ בטל געמאכט די כלה־בעזעצונג און דעם „כשר־טאָנץ“, האָט זי זיך דאָן בערוהיגט און זיך איבערגעגעבען דעם געפיהל פון שמחה). נאָך זיי זיינען געגאָנגען פינע און זיין ווייב שרה'קע און דאָן רייטשעל מיט עפעס אַ יונגען מאַן, דעם חתוֹ'ס אַ פריינד. יאכענטשיק און חיים־זוסע פלייך מיט זייערע ווייבער זיינען געגאָנגען גאָר־גאָר פון הינטען מיט ליכט אין די הענד.

די מוזיק האָט געשפיעלט אַ חופה־מאַרש. די פּאָרלאַך האָבען זיך געצויגען איבער'ן האַלץ. נאָקעטע פרויען־שולטערן און אַרימס האָבען זיך בעוועגט, רויטע און בלויע פייערלאַך פון בריליאַנטען האָבען אויפגעפלאַמט און פרויען־אויערען, אין די קאמען, וואָס האָבען בעציערט פרויען־קעפּ. צילינדער־היט האָבען געגלאַנצט. די פלאַמען פון די ליכט אין די הענד פון די מאַרשירענדע האָבען געציטערט און געפלאַקערט...

אויף דער פלאַטפארמע האָבען אַלע עלעקטרישע לעמפלאַך פון דער חופה זיך אָנגעצונדען אַ חזן, וואָס איז אויך געווען אַ מסדר קדושין, אין אַ צילינדער־הוט, און זיינע זינגערס, האָבען זיך דאָרט בעווייעווען. סעמקע האָט צוריק געפיהרט דעם מאַרש צו דער פלאַט־פארמע.

באַלד זיינען אונטער דער חופה געשטאַנען חתוֹ־כלה. אַרום דער חופה זיינען געשטאַנען נור די נאָהענטסטע מחותנים און פריינד. דער איבריגער עולם האָט זיך צושטעלט אין'ם האַלץ אַרום דער פלאַט־פארמע.

דער חזן מיט זיינע משוררים האָבען גענומען זינגען, די אַלטע פרומע האָט זיך צורוויינט. שרה'קע, וועלכע איז געשטאַנען נעבען פינע'ן האָט זיך מיט אַמאָל צו איהם אָנגערופען: „ווען די מאַמע וואָלט עס דערלעבט!“ און האָט זיך צוואַמערט אויפ'ן קול. אַרע האָט אויך געשמייכעלט שטאַרק אויפגערגט. רייטשעל האָט געקוקט פער'גנב'עט אויף סעמקע'ן, וועלכער איז געשטאַנען ניט ווייט פון איהר, און דאָס האַרץ אין איהר איז צוריסען געוואָרען. זי האָט געטראַכט: „דער לעבעדיגסטער מענש פון אַלע איז ער... אַזאָ פייערדיגער יונג... אַזאָ ברען... ער קען משונע מאַכען!..“ און דאָן האָט זי געקוקט אויף אַרע'ן און ניט ווילענדיג איהם פערגליכען צו יענעם און האָט געפיהלט אַ סקרוך איבער'ן לייב.

דאָן האָט דער באַראַכאָן גענומען קלאַפּען, ווי צו אַ טרעוואַגע, און גלייך האָט זיך אויף דער פּלאַטפאָרמע בעוועזען סעם'קע, דאָס מאָל אין אַ צילינדער-הוט, און אויפגעהויבען אין דער הויך די האַנד. דער באַראַכאָן איז אַנשווינגען געוואָרען און סעמקע האָט אויסגעשריען אזוי הויך נור ווי ער האָט געקענט:

— ליידיס און דזשענטעלמען! גלייך פאַנגט אָן דער חופּה-מאַרש! אָט דאָ זיינען קערבעלאַך מיט ליכט. זאָל יעדער פון אײך נעהמען אַ ליכט און אָנציןדען. דאָן זאָל יעדע ליידי נעהמען איהר דזשענטעלמאַן און יעדער דזשענטעלמאַן זיין ליידי— אַ דזשענטעלמאַן מעג נעהמען אפילו אַ פרעמדע ליידי, און אַ ליידי אַ פרעמדען דזשענטעלמאַן אויך — איך ערלויב דאָס אײך!...

— הורראַ! — האָט דער עולם געענטפערט, און איבער'ן האַלל האָט זיך דורכגעטראָגען אַ געלעכטער פון מענער און אַ קוויטשעריי פון פרויען.

— די עלטערע דזשענטעללייטע מעגען אפילו נעהמען יונגע ליידיס — האָט סעמקע ווייטער געשריען.

— נאָ! ניין! — האָבען געשריען די יונגע פרויען און מייד-לאַך און געקוויטשעט.

— יעס! יאָ! — האָבען די עלטערע מענער געלאַכט. און יא-כענטשיק און היים-זוסע פלייך האָבען מיט התפעלות געשריען:
— גערעכט, מיסטער בלום, גערעכט! טאַקע! טאַקע!

אַבער, ווען דער חופּה-מאַרש האָט זיך אָנגעפאַנגען, איז יעדע „ליידי“ געשטאַנען נעבען איהר געזעצליכען „דזשענטעלמאַן“ און יעדער „דזשענטעלמאַן“ נעבען זיין געזעצליכער „ליידי“. יונגוואַרג נעבען יונגוואַרג און אלטוואַרג נעבען אלטוואַרג. יעדער און יעדע האָבען געהאַלטען אַ ברענענדע קאָלירטע ליכט אין די הענד. סעמקע איז געווען דער מאַרשאַל פון דעם חופּה מאַרש. ער איז גענאַנגען איג פאַראוויס מיט זיין קליינציק, מאַגער ווייבעלע און נאָך זיי האָבען זיך געצויגען די פּאַָרלאַך איבער'ן האַלל. אפריהער חתן-כלה געאַרעמט, דערנאָך אָרע מיט פרומען, וועלכע האָט מאַרטשירענדיג געכליפעט פאַר פרייד. (פריהער איז זי געווען ביז, ווארום די חתונה איז אַהן אַ ברחן. דערנאָך אַבער, ווען פינע האָט זי איינגערעדט, אז אין אַמע-ריקאַ איז קיין ברחן ניטאָ אפילו אויף אַ רפואה און די רבנים האָבען

יאכענטשיק און חיים-זוסע פלייך זיינען דא אויף געווען. ביידע האָבען געטראָגען הויכע, גלאַנציגע צילינדער-הויט, אין וועלכע זיי האָבען אויסגעזעהן, ווי די קוטשערס, וואָס זיצען אויף די קעלניעס פון די שוואַרצע לוייהוואָגענס...

זיי זיינען געשטאנען צווישען עולם איינער נעבען דעם אנדערען און האָבען צוגעקוקט מיט אַ שמייכל, ווי סעס'קע טראַגט זיך איבער'ן האַלל מיט יונגע שענע מיידלאַך און פרויען, די האַנד ארום זייערע טאליעס, האָבען איהם מקנא געווען און גערעדט צווישען זיך:
— פערשמאליעט זאָל ער ווערען, אן אמת'ער מאַדים... די ערד ברענט גאָר אונטער זיינע פיס!...

און חיים-זוסע פלייך האָט נאָך צוגעלייגט:

— אָט ער ווייסט, וואָס ער לעבט, אָט ער!...

זיי זיינען געווען פון די, וואָס האָבען זיך געכאַפט, זינט זיי זיין נען רייך געוואָרען, אַז זיי האָבען נאָך גאָר ניט געוואוסט דעם טעם פון עולם הזה און נאָכדעם, ווי זיי זיינען אַ פאַאר מאָל געווען מיט סעמקע'ן אויף „סמוקערס“, וואו שענע מיידלאַך האָבען געטאַנצט און געזונגען, און עטליכע מאָל מיט איהם אין יענעם רעסטאָראַנט אויף אַוושען עוועניו, איז זיי ביידען, יאכענטשיק'ן און חיים-זוסע פלייך'ן, קלאָהר געוואָרען, אַז זייערע ווייבער זיינען נור אַ „ברכה לבטלה“, נור אַן אַפֿ-קומעניש...

פּלוצים האָט זיך דורכגעטראָגען אַ טומעל איבער'ן האַלל צווישען עולם. די מוזיקאַנטען האָבען מיט אַמאָל אונטערבראַכען אין מיטען וואַלס. די טאַנצענדע פּאַאַרלעך האָבען זיך אָפּגעשטעלט. „די חופּה! די חופּה!“ — האָט זיך דערהערט אַ געפּילדער פּון אַלע זייטען. דער עולם האָט זיך אַ רוק געטהאָן צו דער פּלאַטפּאָרמע צו. מענער, פרויען און קינדער האָבען זיך געשטופּט געהענטער צו חתן-כלה. רייטשעל האָט זיך דורכגעקוועטשט צווישען עולם און זיך געשטעלט נעבען עטלען. דאָרט זיינען שוין אויף געשטאַנען די אַלטע פרומע מיט אַ יום-טובֿ'דיגען פנים, אַרע, פינע, אין אַ נייעם אַנצוג און הוט, וואָס אַרע האָט איהם געקויפּט לכבוד דער חתונה, זיין ווייב שרה'קע, אַ דיקע פרויענציער, אויך אַן אויסגעפּוצטע אויף אַרע'ס געלר. יאכענטשיק און חיים-זוסע פלייך האָבען זיך אויך דורכגעקוועטשט צווישען עולם און זיינען צוגעאַנגען צו אַרע'ן.

כאפ געטהאָן, ווי צושראָקען, מיט ביידע הענד אָפגעשטופט איהם פון זיך, ארויסגעמורמעלט „זשוליק“, א כאפ געטהאָן וויעדער איהר קאָ וואַליער און זיך אוועקגעטראָגען מיט איהם, שטאַרק אויפגערעגט... דאן האָט סעמקע בעשלאָסען זי לאָזען דערוויילע צורה.

אַרע, אין אַ צילינדערהוט, די באַרד פונאַנדערגעקעמט אַזוי, דאָס זי האָט איהם אין גאַנצען פערדעקט די ברייטע ברוסט, האָט גע- קוקט, ווי זי טאַנצט מיט די יונגע לייט און צומישט געשמייכעלט. ער האָט זיך געפיהלט ניט גאָר אַנגענעהם, ניט גאָר רוהיג, בעת ער האָט געזעהן, ווי די יונגע לייט האַלטען זי ביי דער טאַליע, און עס האָט זיך איהם אָפט אויסגעוויעזען, אַז טאַנצענדיג קוקען זיי איהר אַרײַן אין דעם אָפענעם בוים...

„וואַלט זי כאַטש ניט גענאַנגען אין אַזאַ קלייד! — האָט ער גע- טראַכט — אן אמת'ע חרפה!“...

דאן האָט ער זי געפרובט פערענטפערען: אַ יונגע מיידעל... האַלט פון דער מאַדע... קיין סכנה ניט... אָבער רוהיג האָט ער דאָס ניט געטראַכט...

דערנאָך, ווען ער האָט בעמערקט, אַז זי האָט זיך צוגעזעצט, איז ער צוגעגאַנגען צו איהר, האָט זיך אומגעקוקט, אויב אימיצער הערט ניט אונטער, און איהר געזאָגט: — רייטשעלע, קענסט זיך נאָך, חלילה, פערקיהלען. דעק איבער מיט עפעס די היילע פלייצעס...

זי האָט איהם ניט פערשטאַנען און געענטפערט:

— נישט-קשה, איך וועל זיך ניט פערקיהלען...

דאן איז צו איהר וויעדער צוגעגאַנגען אַ יונגערמאַן און זי האָט זיך וויעדער אוועקגעטראָגען איבער'ן האַלל.

אַרע האָט איהר נאָכגעקוקט. פלוצים האָט ער אַ טראַכט געטהאָן מיט טיעפער בענקעניש:

„פאַרוואָס בין איך ניט אינגער אויף צוואַנציג יאָהר? ... דאָ מאַלט וואַלט איך אפּשר אויך טאַנצען גענאַנגען! ...“

און ער איז אוועק צום דעם פלאַטץ נעבען דער פלאַטפאַרמע, וואו עטעל און איהר חתן זיינען געזעסען אויף שטוהלען און האָבען פון ווייטען צוגעקוקט, ווי דער עולם טאַנצט...

קורץ, אזוי זיינען געווען די איצטיגע ברעןזווילער גבירים, וואָס זיינען געקומען אין הויכע, גלאַנציגע צילינדער־היט, מיט זייערע אויס־געפוצטע ווייבער און טעכטער צו עטלען אויף דער חתונה...

* * *

איבער'ן גאַנצען האָלל האָט מען געטאַנצט. סעמקע אין אַ נייעם אַנצוג מיט אַ בלום אין לאַץ, האָט זיך פרעהליך און לעבעדיג געטראָגן נען איבער'ן האָלל, דאָ מיט איינער, דאָ מיט אַ צווייטער און אַמאָל זאָגאר מיט זיין אייגענער פרוי, אַ קליינציקע, מאַגערע ווייבעלע, וועל־כע טאַנצענדיג מיט איהם, האָט פאר פּערגעניגען געהאַלטען אָפּען דאָס מויל, און אַרויסגעשטעלט צוויי פּאָדערשטע גאָלדענע צייהן. גער טאַנצט האָט אויך רייטשעל יעדע וויילע מיט אַן אַנדערען. די יונגע לייט האָבען זי פשוט רוהען ניט געלאָזט, און זי האָט זיך געטראָגען איבער'ן האָלל אין אַ ווייסען קלייד, ווייט אויסגעשניטען אַרום האַלז און ברוסט, מיט אַ רויטער בלום אין די טיעף־שוואַרצע האָאַר, און איהר בוזים, איהרע רונדע, נאַקעטע שולטערען האָבען היים און קאָר כעדיג זיך בעוועגט, און איהר פנים האָט געברענט, און איהרע גרויסע שוואַרצע אויגען האָבען פרעהליך געגלאַנצט. זי האָט געטאַנצט לייכט, הינגעריסען, און זי האָט געבריהט די יונגע לייט, וואָס האָבען מיט איהר געטאַנצט, מיט איהרע אויגען, אטעהם און יעדער בעוועגענג פון איהר יונגען, קאַכעדיגען, שענעם קערפּער...

ווען זי האָט זיך אָנגעטראָפּען מיט סעם'קען, האָט זי דאָן אויף איהם אַ שנעלען בליק געוואָרפען, פול פּעראַכטונג, אוועקגעדרעהט פון איהם דעם קאָפּ, און זיך צוגעדריקט צו איהר קאוואַליער פעסטער, אזוי ווי סעם'קען אויף צו להכעיס.

טאַנצענדיג, האָט סעמקע די גאַנצע צייט זי געהאַט אין זינען... ער האָט אומישנע געטאַנצט איהר אין וועג און זיי האָבען זיך אַ פּאָר מאָל אָנגעשטויסען, און איינמאָל האָט ער אזוי אריינגעטאַנצט מיט זיין לידי איהר אין וועג, דאָס זיין לידי האָט זיך מיט האַסט אָנגעשטויסען אָן רייטשעל'ס קאוואַליער און איי מיט אַ הויכען גער־לעכטער איהם אריינגעפאלען אין די ארעמס, און רייטשעל אליין האָט זיך אָנגעשטויסען אָן סעמקע'ן און מיט איהרע הענד זיך איינגעקלאָגערט אין זיינע אַקסלען, כדי ניט צו פאלען. באַלד אַבער האָט זי זיך אַ

פּערגעניגען מיט דורשטיגע ליפען און גענומען זיך אויפפיהרען, האַנדלען, יעדער לויט זיין כאַראַקטער, לויט זיין טעמפּעראַמענט...
 אזוי ווי די פּאַרזעהונג וואָלט זיך דאָ אַמוזירען געוואָלט מיט די אַרימע מענשען, האָט זי זיי פון זייער טרויעריגער וועלטעל, פּול זאַרגען, אַרויסגעשטופּט אין אַ וועלט פּול גלאַנץ און וואוילטאַג, און זיך צוגעקוקט, ווי זיי האַנדלען...

און די מייסטען פון די דאָזיגע מענשען האָבען זיך אין פּיעלע פּעלע אויפגעפיהרט קאַמיש, זאַגאַר לעכערליך. כמעט יעדער פון זיי האָט גענומען בעטראַכטען זיך אַלס חכם, אַלס מענש מיט גרויסע געשעפּטס־פּעהיגקייטען, וואָס נור זיך האָט ער געהאַט צו פּערראַנקען פאַר זיין פּלוצים'דיגען רייכטהום... און כמעט יעדער פון זיי האָט געזוכט צו לאָזען זיך פּיהלען, בעמערקען, אויסדריקען זיין „איד“, צו מאַכען אַ רושם אויף אַנדערע. אָבער אויך שענע שטריכען, מענש־ליכע, ווי עכט אידישע, האָבען זיי כמעט אַלע אַרויסגעוויזען. זיי האָבען אַלע געגעבען צדקה מיט אַ ברייטער, פּולער האַנד. קיינער פון זיי האָט זיך ניט אָפּגעזאָגט פון שטיצען וועמען אָדער וואָס ניט איז. די תּלמוד תּורה, די חברה גמילת חסדים, די בתי מדרשים, דעם קלוי־סטער, להבדיל, און שפּעטער די רוסישע רעוואָלוציאָן — זיי האָבען אַלסדינג געשטיצט מיט דער פּולער האַנד...

די פרומערע אידען האָבען זיך מיט פּלענער אַרומגעטראָגען, צו בויען אַ נייע, גרויסע כאָהר שוהל, וואו דאָס יונגוואַרג זאָל חשק האָבען צו געהן, און אַ תּלמוד תּורה אַ נייע צו בויען, און די ראדיקאַלע אידען, ווי דער סאָציאַליסט און טרוימער פון בראַנזווילער איסבּוואַנג, סאַ־מועלסאָן, וועלכער האָט איצט אָפּט געשטיצט מיט אַ פּולער האַנד די סאָציאַליסטישע פרעסע, האָבען גערעדט וועגען בויען אַ „לייבאַר לייסעאום“ — אַ הויז פאַר אַרבייטער...

נאָך אַ שטריך האָבען זיי כמעט אַלע אַרויסגעוויזען, אַ מערק־ווירדיגען און זעהר אינטערעסאַנטען שטריך: זיי האָבען ס'רוב גע־האַנדעלט אויפ'ן וואָרט און זעלטען ווער פון זיי האָט אַמאָל זיין וואָרט געבראַכען אָדער האָט אויף זיין וואָרט חרטה געהאַט, עס האָט זיך אפילו געמעגט האַנדלען וועגען טויזענדער... אפילו ביי אַזוינע ווי סעמקע בלום איז דאָס וואָרט געווען הייליג, ווען ער האָט געקויפט אָדער פּערקויפט אַ „פאַרסעל“.

די פרויען זיינען מיט אַמאָל געוואָרען וואָהלטהעטיג און האָבען געגרייכט דעם וואָהלטהעטיגע פרויען פּעראַיינען, אין וועלכע עלטערע ווייבער, ווי יאכנעמשיק'ס און היים-זוסע פלויד'ס פרוי, האָבען אויך אנטהייל גענומען און כבוד צוזאמען מיט מצוות געזוכט... און יעדע פון די דאָזיגע פרויען האָט געוואָלט זיין אַ פּרעזידענטשע, לכל הפחות אַ סעקרעטאַרשע, און יעדע פון זיי האָט געוואָלט זיין אַ פיהרערין.

די מענער האָבען אין גאָר נישט געשטערט זייערע פרויען. די מיינ סטע פון זיי זיינען צופריעדען געווען, וואָס זייערע פרויען זיינען איצט אימשימאָנר אויסצוגעבען פיעל געלד אויף זיך, וואָס זיי קענען זיך איצט ערלויבען הנאה צו האָבען פונ'ם לעבען; און אַנדערע האָבען אויס איי-טעלקייט געלאָזט זייערע פרויען זיך פוצען און אויסגעבען אַ סך געלד. פיר אַזוינע האָבען די רייך אויסגעפוצטע פרויען זייערע געהאַט אונגע-פעהר די אייגענע בעדייטונג, ווי זייערע רייכע הייזער מיט דעם שענעם מעבעל... וויעדער אַנדערע האָבען ניט געשטערט זייערע פרויען, ווייל זיי זיינען צופריעדען געווען, וואָס זייערע פרויען שטערען זיי ניט... די דאָזיגע מענער האָבען זיך געפיהלט גענוג זינדיג געגען זייערע ווייבער. ניט יעדער האָט געקענט ביישטעהן דעם יצר הרע, וואָס האָט אַזוי געהערשעוועט אין דער נייער וועלט, וועלכע האָט זיך פאַר זיי אַזוי פלוצים געעפענט, זינט זיי זיינען מיט אַמאָל רייך געוואָרען...

ביי אַרימע שוואַכע מענשען, וואָס האָבען יאָהרען און יאָהרען לאַנג אַזוי וועניג געוואונשען, וואָס האָבען יאָהרען און יאָהרען לאַנג געזעהן נור דעם קורצען, ניט אַנציהענדען שטח פון זייער היים צום שאַפּ, צי פון זייער קרעמעל צום הויז, צו דעם לענגערען, אָבער נאָך צרה'דיגערען שטח פון זייער הויז צום וועג, איבער וועלכען זיי האָבען זיך געשלעפט מיט'ן שווערען פאַק אויף די פלייצעס, פון הינט און פון ביזע מענשען פּערפאַלגט, — ביי זיי, די דאָזיגע מענשען, האָבען זיך פלוצים, ווי דורך אַ כּישוף, די אויגען געעפענט און אַן אונבעקאַנטע וועלט פול גלאַנץ, פול פּערגעניגען, האָבען זיי פאַר זיך נאָהענט דער-זעהען. די הערצער האָבען זיך ברייט פונאַנדערגעעפענט און נייע, אונבעקאַנטע, שטאַרקע פּערלאַנגען האָבען דאָרטען ערוואַכט, און זיי האָבען זיך אַריינגעוואָרפען, ווי פּערטשאַדעטע, די דאָזיגע מענשען, האָבען זיך דאָרט צוגעכאַפט צו די נייע, אונבעקאַנטע קוואַלען פון

ביו יענער צייט זיך בעוועגט אין זייער וועלטעל. נייע פערלאַנגען האָבען זיך אין זיי ערוועקט, נייע וואונשען, נייע אונבעקאַנטע ליי- דענשאַפטען... ס'רוב פון די דאָזיגע פרויען האָבען פלוצים פּערגעסען, ווי מען שוילט אַ קארטאָפּעל, ווי מען סקראָבעט די פּאַדלאַגע, ווי מען וואַשט די וועש און ווי מען קאַכט און מען באַקט. זיי האָבען אַרייני- גענומען דיענסטען אין זייערע הייזער, פּוילישע און אידישע, און אָנ- געהויבען זיך צו פיהלען און צו פיהרען מעשה אמת'ע ליידיעס... מאַנכע פון זיי האָבען זיך דערמאָהנט אָן אַלטע וועהטאָגען, וועגען וועלכע זיי האָבען פריהער קיין צייט ניט געהאַט צו טראַכטען, און זיינען געלאָפּען אין ניו יאָרק צו די פּראָפּעסאָרען. די אינגערע האָבען בעשטעלט זייערע קליידער אין ניו יאָרק ביי גוטע שניידערס און האָבען גוט בעצאָהלט פאַר מאַכען אַ שענע פיגור. די עלטערע האָבען זיך בעמיהט, אויסצוזעהן אינגער, און פּוּדער און פּאַרב, און שמעקענ- דיגע זויפען, און פּלעשעלאַך מיט פּאַרפּום זיינען געוואָרען גאַנגבאַרע אַרטיקלען אין די בראַנווילער אפטייקען... איינע די אַנדערע האָבען געזוכט נאָכצוטהאַן, די פרויען אַזוי ווי די מענער, האָבען געזוכט נאָכ- צוטהאַן און פּערדונקלען איינע די אַנדערע... האָט איינער אַרייני- געצינען אין אַ נייע שענע הויז, האָבען באַלד די אַנדערע אַריינגע- צויגען אין נאָך שענערע הייזער... האָט איינער אַריינגענומען אין הויז אַ פּאַנאָגראַף פאַר פּופּציג דאלאַר, האָבען באַלד אַנדערע אַרייני- גענומען אין זייער הייזער פּאַנאָגראַפּען, פאַר וועלכע זיי האָבען גע- צאָהלט פינף און זעבעציג און הונדערט דאָלאַר...

נאָכטהוענדיג איינע די אַנדערע, האָט כמעט יעדער פון זיי ביי זיך אינ'ם הויז אַ ביבליאָטעק אַיינגעריכטעט, מיט ביכער פון שרייבער, וואָס זייערע נעמען האָבען זיי אפילו ניט געקענט ארויס- ריידען. און מען האָט דערצעהלט, אז ביי מאַנכע אין די ביכער- שראַנקען זיינען געשטאַנען דיקע ביכער מיט פּערשיעדענע רעגערונגס- רעפּאָרטען און סטאַטיסטיק, וואָס יעדער בירגער קען קריענען צוגע- שיקט אומזיסט פון וואַשינגטאָן, וואָס די ביכער-אַגענטען האָבען זיי די דאָזיגע אויפגעקומענע גבירים פּערקויפט אַלס בעריהמטע ווערק פון בעריהמטע שרופּטשמעלער...

זיי זיינען מיט אַמאָל געוואָרען מבינים און מבינות'מעס אויף מוזיק און האָבען אָפט גענומען בעזוכען די ניויאָרקער אָפּערא הויז.

.21

ביי עטעליען אויף דער חתונה.

אין דער אייגענער וואָך האָט סעס'קע זי נאָך אַמאָל געטראָפּען. דאָס איז געווען ביי עטלע'ן אויף דער חתונה, וועלכע איז פאַרגעקומען אין אַ ניריאָרקער האַלל. סעס'קע איז דאָרט געווען דער הויפט מחותן פון חתן'ס צד. די חתונה איז געווען אַ גרויסאַרטיגע. דער האַלל און דעקאָרירט געווען מיט דער אמעריקאַטער פּלעג, מיט שענע בלומען און האָט זיך ווי גע'טובל'ט אין אַ ים פון עלעקטרישען ליכט. אויף דער פּלאַטפּאָרמע איז געשטאַנען אַ חופּה מיט עלעקטרישע לעמפּ-לאַך. ביי דער זייט זיינען געזעסען אַ צעהן מאַן כּלי זמר און האָבען געשפּיעלט.

בראַנוויל איז דאָ שטאַרק פּערטראַטען געווען: כּמעט אַלע אָרע'ס בעקאַנטע, פון די רייך-געוואָרענע ריעל-עסטייטניקעס, מיט זייערע ווייבער און קינדער זיינען אויף דער חתונה געקומען. אויך האָבען דאָ ניט געפּעהלט בעקאַנטע און לאַנדסלייט פון דעם חתן — ס'רוב יונגע לייט און פרויען. סאַמועלסאָן און דאָקטאָר זילבערשטיין זיינען דאָ ניט געווען, כאָטש אָרע האָט זי איינגעלאָדען, ווייל, ער-שטענס, האָבען זיי, ראַדיקאַלען, ניט געהאַלטען פון די חתונה-צערע-מאָניעס, און, צווייטענס, ווייל אָרע איז געווען אַ מענש ניט פון זייער קרייז.

די דאָזיגע אַלע איצטיגע בראַנזווילער נגידים זיינען געקומען אין הויכע, גלאַנצענדיגע צילינדער-היט און זייערע ווייבער און טעכ-טער אויסגעפּודערטע און אויסגעפאַרבטע, אין ווייסע באַלל-קליידער, אין ווייסע שיק און האַנד-שוה מיט ברייאַנטען אין די אויערען, אויף דער ברוסט, אין די האַאָר און אויף אַלע פינגער. עטעל'ס חתונה איז פאַר די דאָזיגע אויפגעקומענע גבירים געווען אַ געלעגענהייט צו ווייזען זייערע נייע, רייכע קליידער און זייער ציערונג.

דער רעגען פון גאַלר, וואָס איז פּלוצים צו זיי אַרונטערגעפּאַלען, ווי דורך אַ כּשוף, האָט זיי אַלעמען אין גאַנצען פון דעם געוואָהנטען אויסגעטראַטענעם וועג אַרונטערגעשלאָגען, איבער וועלכע זיי האָבען

— רייטשעל — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט — זי זיצט דאָרטען.
און ער איז אַרונטערגעקראַכען פון וואָגען.
סעם'קע האָט זיך אַרומגעקוקט און דערזעהן ניט ווייט רייטשעל'ן.
זי איז געזעסען אונטער אַ בוים און האָט געשמייכלט פון ווייטען
צו אַרע'ן, וועלכער איז געגאנגען צו איהר.
סעמקע האָט זיך איינגעקוקט אין איהר. זי איז נאָך שענער
געווען, ווי אַמאָל.

„איך מוויז זי איבערבעטען!“ — האָט ער געטראַכט — „און
יעצט איז די בעסטע געלעגעהייט!“
און ניט געטראַכט לאַנג, איז ער אַרונטערגעשפרונגען פון'ם
וואָגען און האָט זיך געלאָזט געהן צו איהר.

זי האָט בעמערקט, אַז ער געהט צו איהר, האָט זי אויסגעשטעלט
אַ פּאָר גרויסע אויגען און איהרע באַקען האָבען זיך אָנגעצונדען.
דאָן איז ער צוגעגאנגען נאָהענט און אַרונטערגענומען פאַר איהר
מעשה קאָואַליער דעם הוט, האָט זי זיך ראַפּטאָם אַ כאַפּ געטהאָן פון
ד'רערד, אויפגערגנט, אַ כאַפּ געטהאָן אַרע'ן ביים אַרעם, געוואַלט עפעס
זאָגען, האָט דאָס ניט געזאָגט, איז איבערגעלאָפען אויף דער אַנדער
זייט און איז אַוועק אַליין...

אַרע האָט זיך אַוועקגעלאָזט נאָך איהר.
סעם'קע האָט איהר אַ וויילע נאָכגעקוקט. דאָן האָט ער אַ
טראַכט געטהאָן:

„מיר וועלען שוין זעהן, קעצעלע, ווי לאַנג דאָס וועט נעהמען,
זיך איבערצובעטען!...“

דערנאָך האָט ער זיך וויעדער אַוועקגעזעצט אויף זיין וואָגען.
אויסגעקירעוועט דעם פערד און איז צוריק אַוועקגעפאָהרען אין דעם
רעסטאָראַן, וואו ער האָט פריהער, בעת ער איז צוגעגאנגען צו דער
בלאָנדער פרוי אַבגערעדט מיט איהר צו טרעפען זיך דאָרט שפעטער...
אין דער אייגענער צייט האָט אַרע אָנגעיאָגט רייטשעלען.

— וואָס ביזטו אַנטלאָפען? — האָט ער געפרעגט.
— איך האָב איהם פיינד, איך קען איהם ניט אָנקוקען, דעם
זשוליק! — האָט זי געמורמעלט מיט האַס.

— איהר מיינט עס ערנסט, מיסטער כיריג? — האָט סעמקע ארויסגעשטאַמעלט.

— אודאי, וואָס דען מיינט איהר? די וואָך פראַווע איך אָפּ עטעלע'ס חתונה און דערנאָך, אין אַ צוויי־דריי וואָכען אַרום...
ער האָט זיך שטיל און גליקליך צולאָכט.
סעמקע האָט הויך אַ פייף געטהאָן.

— אָט דאָס איז ווירקליך פאַר מיר אַ נייעס! — האָט ער אויס־געשריען.

דערנאָך האָט ער זיך אויף אַ וויילע פערטראַכט. פלוצים האָט ער מיט התפעלות אַ קלאַפּ געטהאָן אָרע'ן איבער'ן אַקסעל און אויס־געשריען:

— גוט! עס פרעהט מיך! אַ וואוילע מויד! ...!

— אַן עהרליכע, אַ כשר'ע — האָט אָרע אונטערגעכאַפט.

— יא, יא, אַ כשר'ע, אַן עהרליכע — האָט סעמקע איהם צו־געבאַמקעט — איך ווייס דאָס...!

— זי האָט פיינט הולטאיעס און דערפאַר האָט זי אייך ניט האַלד.
— מיך האָט זי ניט האַלד? האָט זי דען דאָס אייך געזאָגט? ...
— יא. איך האָב אַמאָל ביי איהר געפרעגט, פאַרוואָס איז זי בייז אויף אייך, האָט זי געענטפערט, אַז זי האָט פיינד שאַרלאַטאַנד־טשיקעס... אַ טהייער, עהרליך קינד! — האָט אָרע גערעדט.

— יא, יא! — האָט סעם'קע צוטראַגען אַרויסגעמורמעלט און געטראַכט: „יעצט וועל איך זי איבערבעמען... יעצט דאַרף איך פאַר איהר ניט מורא האָבען... יעצט איז גאָר אַן אַנדער זאָך... יעצט... יעצט...“

— העי! — האָט ער מיט געפילדער אַ געשריי געטהאָן אויפ'ן פערד און איהם גענומען טרייבען נאָך שנעלער. דער פערד האָט זיך אוועקגעטראַגען אין גאַלאַפּ איבער'ן בולוואַר...
פאַרבייפאַהרענדיג ריעד עוועניו, האָט אָרע מיט אַמאָל גענומען שרייען:

„טפרו! און אָנגעכאַפט סעמקע'ן ביי'ם אָרעם.

סעם'קע האָט אָפּגעשטעלט דעם פערד.

— וואָס איז דער מעהר? — האָט ער געפרעגט.

— האָ?

— זאָגט דעם אמת, מיסטער כיריג, טראַכט איהר ניט יעצט ווע-
נען יענע שענע פרויען?

— איך האָב שוין וועגען וועמען צו טראַכטען — האָט אָרע גע-
ענטפערט — אייערע אַלע שענע פרויען מענען געהן די כפרה צוזאמען
מיט איך פאר דאָס עהרליכע, כשר'ע מיידעל, וועגען וועלכע איך
טראַכט...

— איהר טראַכט וועגען אייער עטעלע'ן?

— איך טראַכט... ניט אייער דאגה וועגען וועמען! — האָט
אָרע זיך אָנגערופען מיט אַ גליקליכען שמייכעל.

און מיט אַמאָל איז איהם איינגעכאָלען: ער וועט דערצעהלען
סעמקען זיין סוד. זאָל דער הולטאי טאקי וויסען, אז ווען גאָט וויל,
קען מען האָבען אַ ווייב אַ ליאלקע און זיין דערביי אַן אנשטענדיגער
איד. און אגב טאקי וועט ער דעמאָלט איהם מעהר ניט אויפוואַר-
פען, אז ער האָט נעקוקט אין שליסעל-לאָך...

און ער האָט זיך אָנגערופען מיט אַ ברייטען שמייכעל אויפ'ן

פנים:

— הערט נור, מיסטער בלום... אָבער געדענקט, עס מוז דער-
ווילע בלייבען אַ סוד... זאָגט איהר מיר צו, אז איהר וועט דאָס
קיינעם ניט דערצעהלען?...

— איך זאָג איך צו. איך קען האַלטען אַ סוד.

— מיסטער בלום, איך האָב דאָך באַלד חתונה — האָט ער דאָן
געזאָגט מיט אַ קול. וואָס האָט געציטערט פאַר גליק.

— איהר האָט חתונה? מיט וועמען?

— איהר קענט זי.

— איך קען זי? ווער איז זי?

— טאקי רייטשעל — האָט אָרע געענטפערט און זיין גאַנצער

פנים האָט געקוואָלען.

— האָ?

סעמקע האָט אויסגעשטעלט אויף איהם אַ פּאָר גרויסע אויגען.

— נו, הולטאי, האָט איהר מיך געדאַרפט שלעפען אַהער? איך

זועל זיך דאָך איצט שעהמען צו קוקען רייטשעלען אין די אויגען!...

— סטייטש, סטייטש — האָט ער געמורמעלט — שלעפען מיך אין אזא פלאץ... אָן אנשטענדיגער איד האָט מיך דאָרט געדארפט זעהן, מעהר וואָלט מיר ניט געפעלט!

— וואָס מאַכט איהר פאַר אַן אָנשטעל, מיסטער כיריג? — האָט סעמקע זיך פֿלוצים אָנגערופען און זיינע העלע אויגען האָבען געלאַכט — אין אַ שליסעל־לאָך צו קוקען צו אַ מיידעל אין צימער, בעת זי טהוט זיך אָן, איז דען שענער? מאַכט זיך ניט פאַר אזא צדיק, איד קען אייך...!

אַרע איז מיט אַמאָל געוואָרען ביזן.

— איד בעט אייך, מיסטער בלום, וועגען דעם זאָלט איהר ניט ריידען. זייט ניט קיין הולטאַי, איד בעט אייך.

— איז דען דאָס ניט אמת? האָט איהר ניט געקוקט צו רייטשלע'ן בעת זי האָט ביי אייך געוואָהנט?

אַרע האָט איהם אויף דעם ניט געענטפערט. פאַר זיינע אויגען האָט אָבגעלעכט רייטשעל, זיין רייטשעל, ווי ער האָט זי אַמאָל גע־זעהען דורכ'ן שליסעל־לאָך, און ווי אַ ליכטיגע, פּרעהליכע זונן וואָלט זיך מיט אַמאָל איבער זיין פנים צוגאַסען, און ער האָט געטראַכט: „מײן פּאַרשױן, מײן פּאַרשױן, מײן בת מלכה'לע... נאָך אַ פּאַאַר וואָכען און איד וועל אלסדינג מעגען!“

און ווידער האָט ער זי, ניט ווילענדיג, ווי פריהער, פּערנגליכען צו די אלע דאָזיגע שענע פרויען, האָט זיך אָבער גלייך אַ כאַפּ גע־טהאַן: צו וועמען פּערנגליכט ער זי? געוואַלד, דער הולטאַי האָט איהם דעם גאַנצען מוח צומישט!

— טפּוּי! טפּוּי! טפּוּי! — האָט ער אָנגעהויבען צו שפּייען. סעמקע האָט איהם אָנגעקוקט פּערוואַונדערט:
— וואָס שפּייט איהר?

אַרע האָט איהם ווידער ניט געענטפערט. ער האָט געטראַכט ווייטער נאָך מיט מעהר לייעבע צו רייטשלען.

„זי איז אזא עהרליכע, אזא כשר'ע, לעבען זאָל זי, גליקליך זאָל זי זיין, געזונד זאָל זי זיין ביי מיר!“

— וועגען וואָס האָט איהר זיך פּערטראַכט, מיסטער כיריג? — האָט סעמקע איהם איבערגעשלאַגען די געדאַנקען.
אַרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאַן:

אַרע איז אויפגעשפרונגען פון אַרט און איז אַ צומישטער ארויסגעלאָפּען פון רעסטאָראַן.

ער האָט זיך אָנגעשטויסען ווער די פרוי איז געווען, ווער די אלע שענע פרויען זיינען געווען, און עס האָט איהם גענומען ווארפען אין היץ און אין קעלט. „אין כּף הקלע זאל ער געהן, דער הולטאָי! — האָט ער געטראכט וועגען סעמקע'ן — ער קען דאָך אויפ'ן פייער ארויפבריינגען! האָסטו געזעהן וואוהין ער האָט מיך פּערשלעפט?“

סעמקע איז ארויסגעלאָפּען מיט אַ געלעכטער.

— וואָס זייט איהר אַנטלאָפּען? — האָט ער אויסגעשריען שיכור'—

לאך — איך האָב דאָך בעצאָהלט פאר דעם שאַמפּאַניער.

— פע! — האָט אַרע זיך אָנגערופען — איהר האָט נאָר קיין

חרפה ניט.

— וואָס „פע“? ווער „פע“? — האָט סעמקע געלאכט —

די מוידען געפּעלען אויך ניט?

— איהר געפּעלט מיר ניט, מיסטער בלום — האָט אַרע גער

ענטפּערט — פע, מיאוס, ניט שען!

— אַזאַ יאָהר אויף מיר, ווי שען די מוידען זיינען! — האָט

סעמקע נאָך העכער געלאכט.

דער ניגער האָט צוגעפיהרט צו סעמקען זיין פּערד און וואָגען.

סעמקע האָט איהם דערלאנגט אַ דאלאַר. דער ניגער האָט זיך פּער

נייגט, איז צוגעלאָפּען צום פּערד און האָט איהם צוגעהאלטען ביים

צוים, ביז אַרע און סעמקע האָבען זיך אויפ'ן וואָגען געזעצט. דאן איז

דער ניגער אָפּגעטראָטען אָן אַ זייט, האָט זיך ווידער פּערנייגט און

דער וואָגען האָט זיך אַ ריהר געטהאָן.

איצט האָט סעמקע נאָך שנעלער געטריבען דעם פּערד. עס האָט

אין איהם געקאָכט און אין דעם שנעלען פּאָהרען האָט ער געזוכט

צו קיהלען זיין צוהיצטע בלוט.

אַרע האָט נאָך אַלץ ניט געקענט קומען צו זיך. פאר זיינע אוי-

גען האָבען זיך געטראָגען די האלב-נאַקעטע טענצערינס, די אלע פרוי-

ען, די „ליאלקעס“, וואָס ער האָט דאָרט בעמערקט, די פרוי, וואָס איז

צו איהם צוגעגאנגען און וואָס די ווארימע בעריהרונג פון איהר בר-

זים האָט ער נאָך איצט אויף זיין אקסעל געשפירט, און ער האָט זיך

געשעהמט און אַ מאַרנע אונרוהיגקייט געפיהלט...

סעמקע האָט איהם געוואָלט ענטפּערען, נור אין דיעזער צייט האָט ער בעמערקט ביי אַ טישעל זיין בעקאנטע, וואָס ער האָט געזוכט, אַ יונגע, בלאַנדע פּרויענצימער, מיט אַ הויכען, אויסגעשטעלטען ביוסט, וועלכע האָט פון איהר פּלאַץ געוואונקען צו איהם און געמאַכט צו איהם מיט'ן קאָפּ, און ער האָט זיך אויפגעהויבען און געזאָגט צו אַרע'ן:

— מיר פּאָהרען גלייך, איך וועל נור צוגעהן צו אַ בעקאנטער רייכער דאמע. זי האָט עפעס צו פּערקויפּען.
און ער איז אוועק צו יענער.

אַרע האָט איהם נאַכגעקוקט און געדריקט די אקסלען.
„אן אמת'ער טייעפל“, האָט ער געטראַכט — „קען די גאנצע וועלט. ווי שען זי איז, און ווי זי איז אַנגעטהאָן, מוז זיין אַפנים זעהר אַ רייכע פּרוי. וואָס אזוינס האָט זי צו פּערקויפּען? מסתמא אַ היבשען „פּאַרסעל“.

אימיצער האָט איהם אַנגעריהרט פון הינטען. ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן: אַ הויכע, דונקעלע פּרויענצימער, עהנליך צו אַ צי-גינערין, אין אַ העלען קלייד און אין אַ גרויסען הוט מיט ווייסע פּער-דערען, האָט געשמייכעלט צו איהם און גערעדט אויף ענגליש:
— העללאָ, פּאַפּ. ווארום זיצט איהר אליין? קען אַ פּריינדן האָבען אַ גלאַז שאַמפּאַניער? איך בין דורשטיג און איך זוך אַ פּריינד, אן אַלטען מיט אַ ווארימען האַרצען...

אַרע האָט אויסגעגלאַצט אויף איהר די אויגען און ניט פּער-שטאַנען, וואָס זי וויל פון איהם.
דאן האָט זי זיך צוגעשפּאַרט מיט איהר ברוסט צו איהם און גע-פּרענט:

— מעג איך זיך זעצען נעבען אייך?
אַרע איז צוטומעלט געוואָרען און גענומען זוכען מיט די אויגען סעמקען. דער לעצטער האָט דאָס שוין בעמערקט און געאיילט צו איהם צו הילף.

ער איז צוגעגאנגען צו דער פּרוי און האָט איהר געזאָגט:
— איהר זעהט דען ניט, אַז דאָס איז אַ ראבי? איהר וועט גאָר ניט מאַכען...

דערבילד" און האָט דערביי שטאַרק הנאה געהאַט, וואָס ער „בלאָפּט“ איהם.

אָרע האָט געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ און שיכור'לאַך געלאַכט.

— טאַקע? איהר בלאָפּט ניט?

— אויף מיין עהרענוואָרט, מיסטער כיריג. און די דאַמען. וואָס איהר זעהט דאָ, זיינען אלע אריסטאָקראַטקעס, גרעפינס און מאַר-קיזעס, און פרינצעסינס. זעהט נור, וואָס פאַר אַ שענע דאַמען!

אָרע האָט זיך אומגעקוקט, בעמערקט בלאַנדע און דונקלע פרויען-צימער, געפודערטע און געפאַרבטע, מיט פערפיהרערישע מינעס, און געמורמעלט:

— טאַקע, אמת'ע ליאלקעס...

— וואָלט איהר געוואָלט האָבען אזא פרוי? — האָט סעמקע אַ פרעג געטהאָן מיט אַ ביטרען שמייכל.

— האָ? — האָט ער ארויסגעמורמעלט און אָנגעקוקט סעמקע'ן מיט פער'שיכור'טע אויגען און זיך פלוצים גליקלאַך צולאַכט.

ער האָט זיך דערמאָנט אָן רייטשלע'ן און ניט ווילענדיג זי פערגליבען מיט די אלע דאָזיגע שענע פרויען און ביי זיך געטראַכט: „זי איז נאָך אַ שענערע ליאלקע פון זיי אלעמען. זיי מעגען אלע איינגעהמען די כפרה פאַר איהר מינדעסטען נאָגעל!“

און עס האָט איהם גענומען ציהען זי צו זעהן, אַ קוש טהאָן זי, אַ גלעט טהאָן זי. נאָך קיינמאָל האָט ער אזוי שטאַרק ניט גענארט זי צו קושען, ווי אין דער דאָזיגער מינוט. דאָן האָט ער בעמערקט, ווי אַ פרויענצימער זיצט ביי אַ מאַן אויפ'ן שויס און ווי אַן אנדערע קושט זיך מיט אַן עלטערען מענשען, און ער איז צומישט געוואָרען. — זעהט נור, מיסטער בלום — האָט ער סעמקע'ן אויף זיי אָנגעוויזען — וואָס איז דאָס? וואו זיינען מיר?

סעמקע האָט זיך ווידער צולאַכט.

— דאָס איז נאָר נישט, מיסטער כיריג. צווישען אריסטאָקראַ-

טען און אריסטאָקראַטקעס פיהרט זיך אזוי...

— קומט, איך שעהם זיך דאָ צו זיין — האָט אָרע געזאָגט,

טראַכטענדיג וועגען רייטשלע'ן — איך בין אַ פשוט'ער איד, איך דאַרף דאָ ניט זיין.

„צום שווארץ יאהר“ — האָט ער אַ טראַכט געטהאָן — „צו וואָס האָב איך איהם מיט זיך געשלעפּט!“
 דאן האָט ער מיט אַמאָל בעמערקט, אז די צווייטע פּלאַש שאַמפּאַניער שטעהט אויפֿן טישעל און אָפענע, און ער האָט אָנגע-
 גאַסען די גלעזלאַך פאַר זיך און אַרע'ן.
 ער האָט אַ שטויס געטהאָן אַרע'ן ביים אַקסעל:
 — טרינקט!

אַרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן, ווי פון שלאָף, האָט צוטראַגען אויסגעטרונקען דאָס גלעזעל און זיך אָנגערופען מיט דעם נאַרישען שמייעל אויפֿן פנים:
 — זאָגט מיר, מיסטער בלום, וואָס איז דאָס? אַ „טרייאַטער“, צי וואָס?

— יאָ, יאָ, אַ טהעאַטער — האָט סעמקע געענטפערט — נו, ווי געפעלט אייך?
 — פּע, ניט פאַר קיין אַנשטענדיגען אידען. עס וואונדערט מיך, ווי אזוי אַנשטענדיגע אידען פערשמעקען גאָר אין אזאַ טרייאַטער — האָט אַרע געזאָגט.

סעמקע האָט זיך צולאַכט:
 — פונדעסטוועגען, מיסטער ביריק, קוקט איהר און האָט הנאה פון דעם.

אַרע האָט זיך אויך צולאַכט. ער האָט זיך גענומען פיהלען פּרעהלאַך פון דעם שאַמפּאַניער.
 — וואָס קען איך העלפען? — האָט ער געזאָגט — אַ זינדיגער מענש, אַ בשר ודם... יונגאַטש, פאַרוואָס האָט איהר מיך אַהער פערשלעפּט? אויף אייך די עברה!
 — אַלע בעוואוסטע מענער קומען אהער — האָט סעמ'קע גע-
 ענטפערט — די גרעסטע מיליאָנערען, אַלץ אַנשטענדיגע מענשען.

און ער האָט גענומען אויסרעכענען פאַר אַרע'ן נעמען פון בע-
 וואוסטע מיליאָנערען און וואָס פאַר אַ נאָמען עס איז איהם אויפֿן זינען ארויף, האָט ער איהם אָנגערופען. און אַלס בעווייז, אז ער נאַרט איהם ניט אָפּ, האָט סעמקע איהם אָנגעוויזען אויף אַ פּאַאַר מענער, האָט גערופען איינעם „ראַקפּעלער“ און דעם צווייטען „וואַנ-“

אזוי פערפיהרעריש און אויפרענענר, האָט הנאה געהאט און איז אין כעס געווען אויף זיך, ווארום ער האָט הנאה. צום סוף האָט ער זיך אזוי הינגעריסען, דאָס ער האָט אין גאנצען פערגעסען אויף וואָס פאר אַ וועלט ער איז, און האָט נור געקוקט אויף דער יונגער פרויענצימער, וועלכע האָט איצט דאָרט געטאָנצט אַ העסליכען טאַנץ, שאַקלענדיג מיט'ן בויך און מיט'ן כמעט נאָקעטען בוים און דרעהענדיג מיט די דיקע היפטען. דאן איז מיט אַמאל פון ערגעץ אַרויסגעשפרונגען אַ בלאַנדע יונגע מיידעל, אויך האַלב נאָקעט אָנגעטאהן אין אַ קורץ, רויט קליידעל, — די מוזיק האָט גענומען שפּיעלען האַסטיגער און ווילדער — און דאָס בלאַנדע מיידעל און די דיקע יונגע פרויענצימער האָבען אָנגעכאַפט איינע די אנדערע ביי די היפטען און זיי זיינען אַוועק זיך דרעהען און בעוועגען די גליעדער איינע געגען דער אנדערער, און זיך וויענען מיט די קערפערס אַרויף און אַראָפּ... און פּלוצים האָבען די ביידע טענצערינס זיך אַ וואָרף געטהאָן אויף דער ערד און זיך גענומען דרעהען אויף די בייכער, אזוי ווי זיי וואָלטען קרעמפּ פען בעקומען, אַ פריהער בעזונדער, דערנאָך צוזאמען, פּעראייניגט, איינגעקלאַמערט איינע אין די אנדערע... און דאָ האָט זיך אָנגעפאַנגען אַן אַמת'ע וואַקבאַנאַליע: דער עולם האָט זיך צוקאַכט, צווישעט, ווילד געוואָרען, געשריען, געליארמט, ווילד געלאַכט און אַפּלאַדירט. די דאַמען האָבען געקוויטשעט און זיך געדריקט צו די מענער. און באלד האָט מען געקענט זעהן, ווי איין דאַמע האַלט אַרומגענומען אַ מאַן, ווי אַ מאַן שלעפּט אַ צווייטע צו זיך אויף'ן שוים, און ווי אַ דריטע קריכט צו אַ מאַן זיך קושען...

ביי אַרע'ן האָט דער פנים געברענט, אזוי ווי ער וואָלט נור-וואָס פון אַ שווייךבאַד אַרויס, די אויגען זיינע האָבען פּער'שיכור'ט גע-כלישצעט און ער האָט אזוי נאַריש געשמייכעלט.

סעמקע האָט אין גאַנצען געברענט, און דער גאַנצער פנים זיינער אין געווען איין טהירישער שמייכעל. ער האָט זיך אַרומגע-קוקט אויף אלע זייטען, געזוכט אַ בעקאַנטע, מיט וועלכער ער האָט פאַריגע וואָך אַ גאַנצע נאַכט פּערבראַכט, און זי ניט געזעהן. ער האָט בעמערקט פיעל פון די דאָזיגע פרויען, וואָס זיינען געקומען אַהער זוכען זייער ברויט ביי רייכע מענער, און ווען אַרע וואָלט ניט גע-ווען מיט איהם, וואָלט ער איינע פון זיי צו זיין טישעל איינגעלאָרען.

געטרונקען דאָס צווייטע גלעזעל שאַמפּאַניער און גענומען זיך אַרומ-
קוקען.

ער האָט אַ קוק געטהאָן אויף דער פּלאַטפּאָרמע און זיך פּער-
וואונדערט.

גאָר ווייבערשע כליזמר! — האָט ער זיך אָנגערופּען — דאָס
ערשטע מאָל אויף מיין לעבען זעה איך ווייבערשע כליזמר.

און ער האָט זיך נאָך מעהר פּערוואונדערט, בעת ער האָט בער-
מערקט, ווי אַ יונגע בלאַנדע מיידעל פּילדערט מיט אַזאַ גוואַלד אויפ'ן
גרויסען פּויה און ווי אַנדערע פּרויען ליאַרמען אַזוי הויך אויף זייערע
גרויסע מעשענע טרובעס...

— אי-אי! — האָט ער פּערוואונדערט געשאַקעלט דעם קאַפּ —
שפּיעלען נאָך בעסער ווי די מאַנסבילען!...

פּלוצים איז אויף דער פּלאַטפּאָרמע ערשיענען אַ האַלב-נאַקעטע,
יונגע און דיקע פּרויענצימער. דער עולם האָט זי בענגענט מיט
אַפּלאַדיסמענטען. זי האָט זיך אַזוי אַ נויג געטהאָן צום פּובליקום,
דאָס איהר קורץ, רויט קליידעל, פון וועלכער דער אויבערשטער טהייל
פון איהר ווייסען, דיקען קערפּער איז בלענדערדיג אַרויסגעטראָטען.
האָט זיך נאָך מעהר אַרונטערגערוקט פון איהרע נאַקעטע אַקסלען און
נאָך מעהר אַרויסגעוויזען איהר קערפּערליכען רייכטהום.

אַרע האָט אויסגעגלאַצט די אויגען:

— וואָס איז דאָס? — האָט ער אַרויסגעמורמעלט.

— אַ נישקשה'דיגע בחור'טע, האָ? — האָט סעמקע זיך גע-
ווענדעט צו אַרע'ן מיט אַ שמייכעל — איך קען זי. זי האָט אַנטהייל
גענומען ביי אונז אויף אַ „סמוקער“...

— פּע, אַ חרפה דאָ צו זיצען! — האָט אַרע זיך פּלוצים אַ כאַפּ
געטהאָן — וואוהין האָט איהר מיד פּערשלעפט?...

דערוויילע האָט די פּרויענצימער גענומען זינגען. דער עולם
האָט געלאַכט און אַפּלאַדירט. אַרע האָט זיך געשעהמט צו קוקען
אָהין און ראָד געקוקט, האָט געזידעלט אינ'ם האַרצען סעמקען, למאי
ער האָט איהם פּערשלעפט אַהער, און זיך אַליין, למאי ער געהט ניט
אוועק פון דאַנען, און דאָך איז ער געבליבען זיצען און האָט גע-
קוקט, ניט געקענט אַברייסען די אויגען פון יענער נקבה, וואָס האָט
דאָרט געזונגען און געטאַנצט אויף דער פּלאַטפּאָרמע אַזוי ציניש.

ארע האָט דאָס דערהערט און איז צומישט געוואָרען. ווי אַ
בייזער אָפּקלאַנג פון די פריהערדיגע צייטען, בעת ער האָט געפּעדעלט
און מען האָט איהם זיין באָרד געריסען, האָט דאָס אויף איהם גע-
ווירקט, און ער איז אונרוהיג געוואָרען.

— וואוהין האָט איהר מיך פּערשלעפט? — האָט ער אַרויסגע-
מורמעלט — קומט פון דאַנען.

— פייפט אויף זיי — האָט סעמקע געענטפּערט.
דער קעלנער האָט געבראַכט דעם שאַמפּאַניער און אָנגעפילט
די גלעזלאך פאַר סעמקע'ן און אַרע'ן.
— טרינקט, מיסטער כיריג.

אַרע האָט ניט געוואַגט זיך אומצוקוקען. ער האָט געפיהלט אויף
זיך די בליקען און די שמייכלען פון די אַרומיגע. ער האָט נאָך אַמאָל
געזאָגט:

— טרינקט אויס, מיסטער בלום, און לאָמיר פּאַהרען...
— ווען איהר טרינקט ניט, ריהר איך זיך ניט פונ'ם אָרט —
האָט סעמקע זיך אָנגערופען.

אַרע האָט אויסגעטרונקען. דער קעלנער האָט איהם גלייך אַנ-
געגאַסען אַ צווייטע גלעזעל.

ער האָט ניט־דרייסט אויפּגעהויבען די אויגען אויפ'ן קעלנער
און יענער מיט אַ הינטישער מינע אויפ'ן פנים, מיינענדיג, אַז אַרע
ווייל עפעס. האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו איהם מיט אַזאַ אימפעט,
דאָס אַרע האָט זיך אַזש אַ צאַפעל געטהאָן פאַר שרעק און זיך אונט-
טערנעהויבען אויף זיין שטוהל.

— אַ צווייטע פּלאַש! — האָט סעמקע בעשטעלט, און דער קעל-
נער איז וויעדער פּערשוואַנדען.

— קומט אַהיים — האָט אַרע וויעדער אַרויסגעמורמעלט, ווען
ער איז געקומען צו זיך פון דעם שרעק.

— טרינקט אויס אייער גלעזעל — האָט סעמקע געזאָגט — און
זייט ניט קיין נאָר.

דער אַרקעסטער האָט גענומען שפּיעלען, דער עולם איז שטי-
געוואָרען און זיך אַ קעהר געטהאָן מיט די פנים'ער צו דער פּלאַט-
פּאַרמע. דאָן איז אַרע ביי זיך אויך געוואָרען דרייסטער, האָט אויס-

זיי האָט אונטער'ן פאָכווע געטראָגען, און אז די געסט האָבען זיך דערנאָך געזעצט און זיי די בעשטעלונגען געגעבען, זיינען זיי, די קעלנערס, גלייך פערשוואונדען.

אין הינטערגרונד איז געשטאנען אַ גרויסע פלאַטפאָרמע, ווי אין אַ טהעאָטער, און אַ היבשער אַרקעסטער, וואָס איז בעשטאנען דורכאויס פון פרויען, אַלע יונגע און אין ווייסען אָנגעהאַז, האָט דאָרט געשפּיעלט פּאָפּולערע מוזיק אונטער דער ליעדערשאַפט פון אַ יונגער, בלאַנדער פרוי, וועלכע האָט אַליין אויך מיטגעשפּיעלט אויף אַ קלאַרנעט.

פון איינס בייטאָג ביז איינס נאָך האַלבע נאַכט האָבען אויף דער דאָזיגער פּלאַטפּאָרמע געזונגען און געטאַנצט זינגעריןס און טענצע-רינס מיט פנים'ער, געפורערטע און געפאַרבטע, און אין קליידלאַך, וואָס האָבען זעהר וועניג פערדעקט און זעהר פיעל אַרויסגעוויזען. ווען אַ זינגערין האָט געזונגען אַ גוט-בעקאַנטע גאַסען-ליעד, האָבען די אַלע געסט, די מענער אזוי ווי די פרויען, מיט איהר מיטגעזונגען. אַ קעלנער האָט אָנגעוויזען סעמקע'ן און אַרע'ן אויף אַ טישעל. זיי האָבען זיך געזעצט און סעמקע האָט בעשטעלט אַ פּלאַש שאַמפּאַ-ניער. דער אַרקעסטער האָט איצט ניט געשפּיעלט. די געסט אַרום די טישלאַך האָבען גערעדט און געטרונקען מיט זייערע דאַמען און פון אַלע זייטען האָט זיך געטראָגען אַ זשומען...

אַרע'ס באַרד האָט אפנים צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דעם עולם אַרום איהם, ווייל כמעט די אַלע געסט, וואָס זיינען גע-זעסען ניט ווייט פון אַרע'ן, האָבען זיך אומגעקוקט אויף איהם מיט אַזאַ מינע, אַקוראַט ווי זיי וואַלטען פּלוצים פאַר זיך דערזעהן אַז אונגעוועהנליכע בעשעפעניש. איינער אַ דיקער מאַן, אין די מיטעלע יאָהרען, מיט אַ האַלז ווי ביי אַן אַקס, מיט אויסגעפוטשעטע, פער-שיכור'טע אויגען, האָט זיך צוגעכויגט צו זיין געפורדערטער דאַמע, וועלכע איז אויך געווען פערשנאַסקעט, און האָט געזאָגט אפילו מיט אַ הייזעריג קול, אָבער גאַנץ הויך אויף ענגליש:

— ווי געפעלט דיר, מיימי, אַזאַ באַרד? ...

זיין דאַמע האָט זיך צולאַכט אויף אַ שיכור'ן קול און נאָך איהר אַנדערע פרויען און מענער.

— אָט באַלד, באַלד וועלען מיר דאַרט זיין. זייט איהר אַמאל
געווען אין קוני-אייילענד?

— ניין. וואָס איז? איהר פּאָהרט אפשר אַהין? — האָט אַרע
זיך אַ כאַפּ געמאַהן מיט אַן אימפעט.

— ניין. אָבער דער פּלאַץ איז אויפ'ן וועג ווי מען פּאָהרט קיין
קוני איילענד...

— שדים ווייסען, וואָס אייך איז איינגעפאַלען. פּאָהרט בעסער
צוריק.

— וואָס האָט איהר מורא? איהר פּאָהרט דאָך מיט מיר! —
האָט סעמקע געזאָגט און זיך צולאַכט.

צום סוף האָט סעמקע אָפּגעשטעלט זיין וועגעל נעבען אַ גרויסען
דעסטאָראַנט אויף אָושען עוועניו, וואָס האָט אויסגעזעהן האַלב סאַלון
און האַלב האַטעל. אַרום זיינען געשטאַנען אַטאַמאָבילען און קאַ-
רעטען.

— אָט דאָ איז דאָס — האָט ער געזאָגט, אַרונטערקריכענדיג
פּונ'ם וועגעל.

אַרע איז אַרונטערגעקראַכען נאָך איהם. אַ ניגער מיט אַ שמיי-
כעל, מיט אויסגעשטעלטע ווייסע צייהן איז צוגעלאָפּען צו סעמקע'ן
און האָט זיך אַ נויג געמאַהן צו איהם. קענטיג געווען, אַז ער האָט
שוין סעמקע'ן געקאַנט. סעמקע האָט איהם געהייסען אַכטונג נעבען
אויפ'ן פּערד און איז מיט אַרע'ן אַריין אין רעסטאָראַנט.

— אָט דאָ איז פּרעהלאַך — האָט סעמקע געזאָגט — איהר זייט
נאָך אין אַזאַ פּלאַץ ניט געווען...

און, ווירקליך, אינעוועניג אינ'ם רעסטאָראַנט איז געווען זעהר
פּרעהלאַך. אַרום קליינע טישלאַך זיינען געזעסען געסט, מענער און
פּרויען, האַבען געגעסען און געטרונקען. צווישען זיי האַבען זיך
בעוועגט קעלנערס אין קורצע שוואַרצע רעקלאַך, מיט אויסגעפּושטעמע
אויגען און פּערהאוועטע מינעס, האַבען דערלאַנגט דאָס עסענוואַרג,
די געטראַנקען, צוגענומען פון די טישלאַך, געקוקט די געסט מיט אַ
מין הינטישער מינע אין די אויגען אַריין, אומגעקוקט זיך אויף די
אַריינגאַנג-טהיר, דורך וועלכער נייע געסט זיינען אַריינגעקומען, זיינען
געלאָפּען זיי אַנטקעגען, האַבען זיי אַנגעוויזען אַ לעדיגען טישעל,
שנעל איהם אָפּגעווישט מיט'ן ווייסען האַנדטוכעל, וואָס יעדער פון

— ניין, — האָט סעמקע געזאָגט — מיר וועלען היינט פּאָהרען אין אַנאַנדער פּלאַץ, טרינקען שאַמפּאַניער. דאָ איז אַ צו אַרימער פּלאַץ פאַר מיר. איך האָב אויסגעפונען אַ ריכטיגען פּלאַץ.

און ער האָט אַ טרייב געטהאָן דעם פּערד. דער פּערד איז געווען אַ יונגער און אַ שנעלער, דאָס וועגל אַ לייכטער און ער האָט זיך שנעל געטראָגען איבער פּיטקין עוועניו צום בולוואַר צו.

דאָס איז געווען אַ זייגער דריי בייטאָג אין מאָנאַט אָקטאָבער, אין דער שענסטער צייט פּונ'ם יאָהר, ווען די גאַלדענע הערבסט־זון לאַסטשעט אַזוי ווייך, אַזוי מילד די ערד און איהרע ברואים, וואָס זי האָט פריהער חדשים נאָכאַנאַנד אונ'ברחמנות'דיג געבראַטען און גע־פייניגט מיט איהרע ברענענדיגסטע שטראַהלען. און ווען דער הימעל קוקט אַרונטער אַזוי רוהיג און אַזוי פּערדריםעלט, אַקוראַט ווי ער אַליין וואַלט זיך איצט אויך אויסגערוהט פון דער פריהערדיגער שטיקענ־דער היטץ.

זיי זיינען געפּאָהרען איבער'ן בולוואַר. איבער די נאָד־גרינע בוימער איז צוגאַסען געווען אַ גאַלדענע, טיעף־רוהיגע ליכטיגקייט. אַזוי ווי אַ גאַלדענער חלום וואַלט דאָרט געשוועבט; די גרינע בערג־לאַך ביי די זייטען האָבען אויך אויסגעקוקט אַזוי רוהיג, ווי זיי וואַלטען זיך אויסגערוהט.

אַרום איז געווען רוהיג און שטיל. קיין קינדער האָט מען דאָרט איצט ניט געזעהען, קיין דיענסטען און קיין מאַמעס מיט קינדער־וועגעלאַך, וואָס מען זעהט דאָרט, ווען עס איז זעהר הייס. נור אַן אַלטע פּרוי מיט ווייסע האָר, טיעף־שוואַרץ געקליידעט, האָט דאָרט איבער אַן אַלע, צווישען די בוימער, טריט ביי טריט געשפּאַציערט. צייטענווייז איז אַ וואַגען דורכגעפּאָהרען, אַן אַטאַמאָביל צי אַ מאָטאָר־סייקעל איז מיט אַ זשוזשען דורכגעפּלויגען...

— וואוהין פּאָהרען מיר? — האָט אַרע זיך אָנגערופען.

— האָט ניט מורא — האָט סעמקע געענטפּערט — מיר פּאָהרען אין אַ גוטען פּלאַץ. איהר וועט הנאה האָבען.

עס איז פּאַראַיבער מעהר ווי אַ האַלבע שטונדע, און זיי זיינען נאָך אַלץ געפּאָהרען.

— וואוהין פיהרט איהר מיך? — האָט אַרע וויעדער געפּרעגט.

ווען רייטשעל האָט זיי פּערלאָזען, איז שוין געווען גאַנץ שפּעט. זי האָט פּערשפּראַכען עטלעך צו זיין ביי איהר אויף דער חתונה. אַרע האָט זי בעגלייט אַהיים און אויפ'ן וועג האָט ער צו איהר געזאָגט: — קיין עין הרע ניט, רייטשעלע, ווי שעה דו ביזט היינט, בלייש-טשעסט ווי אַלע זיעבען זונען! דו הערסט, רייטשעל, ווי מיין נאָמען איז אַרע, ווען איד וואָלט פאַר דיר געקענט אויפבויען אַ הויכע שיי-בילניצע, ווי פאַר אַ בת מלכה, אָט ווי מען לייענט דאָרט אין יענע מעשה-ביכלאך, וואָלט איד דיר דאָרט אַוועקגעזעצט אויפ'ן שפיץ שיי-בילניצע און דיר געקאָרמעט מיט געבראָטענע טייבעלאך און געגעבען דיר טרינקען פון פּויגעל-מילך. אַי, איד וואָלט דאָס געטהאָן! אַזוי איינגעבאַקען ביזטו ביי מיר אינ'ם האַרצען! ...

.20

אַרע אין אַן אונבעקאַנטען פּלאַץ.

אויף מאָרגען איז ביי אַרע'ן געווען זעהר אַ גליקליכער טאָג: ער האָט פּערקויפט אַ קאַמפּאַניע, וואו סעמקע און יאכנעטשיק זיינען געווען די הויפט פיהרער, זיינע „לאַטס" אויפ'ן בולוואַר, אויף פּיטקין עוועניו און אויף האַפּקינסאן עוועניו און דערביי פּערדיענט איבער פינף און צוואַנציג טויזענד דאָלאַר. נאָכדעם, ווי אַרע האָט זיין טשעק בעקומען, האָט סעמקע איהם פאַרגעשלאָגען, אַפּצופיהרען איהם אַהיים אויף זיין וועגעל.

ווען זיי האָבען זיך געזעצט אויפ'ן וועגעל, האָט סעמקע פּלוצים זיך אָנגערופּען: — מיסטער כיריג, איהר מיינט אַז איד וועל איד פיהרען אַהיים, איידער מיר האָבען דאָס בענעצט? ...

— וואָס?

— איד מיין, מיר האָבען דאָך געמאַכט געשעפט און איהר האָט

געכאַפט אַ היבשע אפּותיקא, דאַרפען מיר דאָס בענעצען? ...

— איהר ווילט, איד זאָל איד מכבד זיין מיט שאַמפּאַניער?

— נו, געוויס.

— אַלל-רייט, מיט כבוד גדול. פאַהרט צו צום רעסטאָראַן.

דעם... איך האָב פּערגעסען זיין נאָמען. אָבער דער דאָקטאָר זאָגט, אז דער מאַכער פון יענע ביכער איז געווען גאָר אַ מאַן פּלאַי פּלאַים... עטעלע, ווי הייסט ער, דער מאַן, וואָס דיין דאָקטאָר האָט געזאָגט? — האָט אַרע זיך געווענדעט צו זיין טאָכטער.

— שעקספּיער, טאַטע...

— יא, יא, דאָכט זיך אזוי איז זיין נאָמען... אַ שווערער נאָמען, איך קען איהם קיינמאָל ניט געדענקען. אָט דאָ זיינען זיינע ביכער! — ער האָט געעפּענט אַ שאַפּע און אַרויסגעשלעפּט אַ דיקען בוך — צעהן שטיק אזוינע האָט ער געמאַכט! זעה נור, ווי ער האָט זיי געמאַכט, מיט גאָלדענע אותיות, אין לעדער!... „שמעקמיר!“ ער האָט אַ גרויסען שם. זאָגט דער דאָקטאָר, דער שמעקמיר!... זעה נור אַ בוך!.. — איהר האַלט איהם, דאָכט זיך, פּערקעהרט — האָט רייטשעל זיך אָנגערופּען.

אַרע האָט דעם בוך איבערגעדריעהט.

— אָבער זעה נור, רייטשעל, אַ סחורה. גאָלדענע אותיות, ריכט טיגער לעדער... און ווי שווער!

ער האָט איהם גענומען וועגען אויף דער האַנד.

— צעהן פונט אוראי איין בוך! קאָסט אפּילו אַ שענע מטבעה, אָבער ניט איבערגעצאָהלט, ווערט דאָס געלד!...

דערנאָך זיינען זיי וויעדער אַריינגעגאַנגען אין עס־צימער, און אַרע האָט פאַר איהר גענומען לויבען זיין פּאַנאָגראַף:

— זיי אַלע קויפּען איצט פּאַנאָגראַפּס, אָבער אזא ווי מיינעם האָבען זיי קיינער ניט.

וויילסט הערען אַ אידיש שטיקעלע, רייטשעל?

און ער האָט אָנגעשטעלט דעם פּאַנאָגראַף, און באַלד האָט זיך דערהערט אַ שטיקעל חזנות, פון וועלכען אַרע האָט אָנגעקוואַלען. דערנאָך האָט דער פּאַנאָגראַף געשפּיעלט אַ רוסישע „קאַמאַרינסקי“ און נאָכדעם האָט קאַרוזאָ'ס קול געזונגען, מַעלכאַ'ס און סקאַטטי'ס, און שפּעטער, ווען פּונ'ם פּאַנאָגראַף האָט אַרויסגעזונגען אַ פּאַפּולערע גאַסען־לידעלע, זיינען רייטשעל און עטעל גאָר לעבעדיג געוואָרען, האָבען דאָס דאָזיגע לידעלע אונטערגעכאַפּט און מיטגעזונגען...

די אַלטע האָט פּערבראַכען די הענד.
— נו? — האָט זי אַרויסגעמורמעלט — וואָס זאָגסטו עפעס צו
דעם, אַרע? מען וועט דאָך דיר, וועה איז מיר, מאַכען אַ תּל פּון
אַלסדינג!...

— וואָס ווילסטו, מאַמע? — האָט אַרע זיך אָנגערופּען — ער
ליענט דאָך דאָרטען, אז מען זאָל אויף דעם טרעטען...

— וואָס נאָך וועט מען דיר איינריידען, האַ, אַרע? דו נעהם
לייג דאָרטען אַוועק גאָלד, אז מען זאָל אויף דעם טרעטען. איך פּער-
שלים דעם זאָל און מעהר לאַז איך קיינעם ניט אַרײַן! — האָט
פרומע געזאָגט מיט כּעס.

„דו וועסט שוין ביי מיר פּערשליסען!“ האָט רייטשעל אַ טראַכט
געטהאָן, שטעהענדיג געבען עטלען גענען שפּיעגעל און פּערריכטענדיג
אויף זיך דעם הוט.

אַרע איז געוואָרען אונרוהיג פּון זיין מוטער'ס האַלטונג און זיך
בעמיהט צו מאַכען רייטשעלען אָנגענעהמער. ווען זיי זיינען אַרויס
פּונ'ם זאָל, האָט ער זיך אָנגערופּען:

— ניט אמת, רייטשעל, אז קיין שענערע הויז דאַרף מען נאָר
ניט. און דאָ האָב איך טהייערע שאפעס מיט ביכער.

זיי זיינען אַריינגעקומען אין לייכרע צימער, עטעל, האַלטענדיג
רייטשעלען אונטער דער האַנד, אַרע אין פאַראוים און פרומע פּון
הינטען.

דאָס לייכרע צימער איז אויך געווען בעלויכטען פּון עלעק-
טרישע לאַמפען. ביי די ווענד זיינען געשטאַנען שאפעס פּון מאַ-
האנאני האַלץ, אָנגעפאַקט מיט ביכער. אין מיטען צימער איז גע-
שטאַנען אַ גרויסער שרייבטיש פּון מאהאנאני האַלץ מיט אַ לאַמפּ
אונטער אַ בלויען שירם פּון ביסער. מען האָט געקענט מיינען, אז
דאָס איז אַ קאַבינעט פּון אַ רייכען געלעהרטען, אַדער פּון אַ רייכען
שריפטשטעלער...

— זיי אַלע מאַכען זיך איצט לייכרעריס — האָט אַרע ווייטער
גערעדט — אי יאַכנעטשיק, אי מיסטער בלום, אי חיים-זוסע פּלױד,
אַלע, אַלע, וואָס איך קען — אזאַ מאַדע איז שוין געוואָרען — אָבער
אזאַ לייכרערי ווי מיינע, וועט קיינער פּון זיי ניט האַבען. די טהיר
ערסטע, די גרעכסטע ביכער האָב איך דאָ, און דעם האָב איך אויך.

— זעה נור, איך מיין דאך, חלילה, גאָר נישט. איך פרעג נור אזוי גלאַט, וואָס האָב איך איצט צו רייטשלען?...
און זי האָט צוגעלעגט מיט אַ ווייכען טאָן, ווענדענדיג זיך צו רייטשלען:

— נעהם ניט פאַר אומנוט, רייטשעל. איך האָב, חלילה, גאָר נישט געמיינט.

— מילא, מיר וועלען זיך שוין אַמאָל אויסרעכענען מיט אייך — האָט רייטשעל געזאָגט.

אַרע איז צו איהר צוגעגאָנגען.

— די מאַמע האָט, חלילה, גאָר נישט געמיינט — האָט ער געזאָגט — קום, דו וועסט אַנקוקען אונזער זאָאל.

און זיי אַלע זיינען אַריין אין זאָאל. אַרע האָט אַ דריק געטהאָן אַ קנאַפּ אויף דער וואַנד, און דער גאַנצער זאָאל איז בעגאַסען געוואָרען מיט עלעקטרישען ליכט.

— שען! — האָט אַרויסגעמורמעלט רייטשעל, און איז געבליבען שטעהן אויף דער שוועל, ווי בעצויבערט.

און אין אַ וויילע אַרום, ווען זי איז אַוועק איבער'ן ווייכען טעפּיך צום הויכען שפּיעגעל וואָס איז געשטאַנען אין אַ גאָלדענע ראַהם אויף דעם אַנדערען עק פּונ'ם זאָאל, האָט פרומע צו איהר גענומען שרייען:

— טרעט ניט אויף דעם, דו פיהרסט איבער! געה אַרום ברעג!..

אַרע האָט זי אַ כאַפּ געטהאָן פאַר אַ האַנד.

— מאַמע, גוואַלד!...

און עטעל האָט אַרויסגעפּליסטערט:

— גוואַלד, באַבע, שוין צייט, דו זאָלסט זיך בענעהמען, ווי אַ

ליידי!...

— מען טרעט ניט אויף אזוינע טהייערע זאַכען! — האָט די

אַלמע געבורטשעט — זי ווייסט דאָס ניט, דאַרף מען דאָס איהר זאָגען...
— באַבע, דו ווייסט ניט, וואָס דו רעדסט! — האָט עטעל געזאָגט און איז אַליין אַוועק איבער'ן טעפּיך צום שפּיעגעל, געגען וועלכען רייטשעל איז געשטאַנען.

— אַט דער טאַטע וועט דיר זאָגען, אַז אַלסדינג האָב איך אַליין
אויסגעקליבען. ניט אמת, פאַפּאָ? — האָט עטעל זיך צו איהם גע-
ווענדעט.

ער האָט אַרויסגעמורמעלט:

— מילא, אבי עם איז שען...

רייטשעל האָט דערווילע זיך אומגעקוקט אויף אלע זייטען.
פלוצים האָט זי געזאָגט גאָר מיט אַן אנדער טאָן:

— אַה, דאָס נאַנצע הויז מוז איבערגעמאַכט ווערען... דאָ מוז
שטעהן אַ קושעמקע. אנדערע פאַרהאַנגען דאַרף מען האַכען ביי די
פענסטער... און דאָ דאַרפען הענגען בילדער, און דער שפּיגעל דאַרף
דאָ אויך ניט זיין... אַלסדינג מוז דאָ איבערגעמאַכט ווערען, ווי ביי
לייטען...

פרומע האָט זיך בעליידיגט.

— זעה נור — האָט זי זיך אָנגערופען — האָסטו געהערט אויף
דיין לעבען, וואָס זי האָט דאָ אָנגערעדט! רייטשעלע, אונזער הויז
געפעלט דיר ניט? וואו האָסטו עפעס געזעהן אַ שענערע הויז?
אפשר ביי דיין טאַטע'ן? דו האָסט מיר עפעס געקראָגען אַ רייכען
יצר הרע, אַ נכפה אויף דיר!

רייטשעל האָט געענטפערט:

— יא, פרומע, איך האָב זעהר אַ רייכען יצר הרע געקראָגען.
— איז ביי דיין חתן אויך אזאַ שענע הויז? — האָט עטעל
געפרעגט.

— ביי מיין חתן וועט נאָך זיין אַ שענערע הויז — האָט רייטשעל
געענטפערט.

— ווייסט כאָטש דיין חתן, וואָס פאַר אַ טענצערקע דו ביזט?
האָט פרומע זיך פלוצים אָנגערופען.

אַרע האָט צומישט אַ קוק געטהאָן אויף איהר.

— אַהאָ! — האָט זיך רייטשעל אַ כאַפּ געטהאָן — איהר קריענט
זיך שוין מיט מיר, פרומע?

— באַבע — האָט עטעל זיך אויך אַריינגעמישט — איך האָב
דאָך דיר עפעס געבעטען..

פרומע האָט זיך גוטמוטהיג צולאַכט.

געפינקעלט די פינף הונדערט דאָלאַרדיגע אוירינגען. זי איז געווען אונגעוועהנליך שען אין דעם דאָזיגען אכענד, אין גאַנצען כּשוף, האָט זיך געדאַכט, אין גאַנצען דונקעלער, פּייערדיגער צויבער מיט איהר שלאַנקער פיגור, הויכען, רייצענדען ביוסט, דונקעלען, לענגליכען, בע-וועגליכען פנים, רויטע, פולע ליפען און מיט איהרע גרויסע שוואַרצע, ברענעדיגע אויגען. אויף איהר שטערען אונטער דעם הוט מיט די גרויסע ווייסע פעדערען האָבען טיעף-שוואַרצע לאַקענדלאַך זיך גע-קרויזט אין שוואַרצע רינגעלאַך.

ווען פרומע האָט זי דערזעהן, האָט זי פאַר איבערראַשונג אויס-געשריען:

— קיין עין הרע ניט, דאָס ביזטו, רייטשעל? מאַמעלעך מיינע, ווי זי שיינט!...

— גיט מיר נור ניט קיין עין הרע, פרומע! — האָט רייטשעל זיך אָנגערופען מיט אַ צופריעדענעם שמייכעל.

אַרע, וועלכער איז געשטאַנען הינטער פרומע'ס רוקען מיט אַ שטראַהלענדען פנים און האָט געקוקט אויף רייטשעל, האָט מיט הרחבה אַ גלעט געטהאָן זיך די באַרד און אַ טראַכט געטהאָן:

„רייטשעלע — מאַמעלע, קיין ביזו אויג זאָל דיר ניט שאַדען!“
עטעל האָט גענומען רייטשעלען אונטער דער האַנד מיט זעהר אַ פריינדליכער מינע.

— נו, ווי געפעלט דיר אונזער הויז, רייטשעל? — האָט זי גע-פרעגט.

— ווי מיר געפעלט דאָס הויז? מיר געפעלט שוין דאָס הויז אַלל-רייט — האָט זי געענטפערט און אַ קוק געטהאָן מיט לאַכעדיגע אויגען אויף אַרע'ן, וועלכער האָט איהר געענטפערט מיט אַ גליקליכען שמייכעל.

— און ווי געפעלט דיר מיין געשמאַק, רייטשעל? — האָט עטעל וויעדער געפרעגט — אַלסדינג, וואָס דו זעהסט דאָ, דאָס גאַנצע מעכעל האָב איך אַליין אויסגעקליבען...

— דו אַליין! אזוי? — האָט זיך רייטשעל אַ כאַפּ געטהאָן מיט כלומר'שטידיגער התפעלות — אויב אזוי, עטעל, מוז איך צוגעבען. אַז דו האָסט זעהר אַ פיינעם געשמאַק.

— ער מוז אפנים זיין זעהר רייך. דו וואָלסט זעהן, באַבע, ווי זי איז אויסגעפּוצט. זי זאָגט, אז דאָס איז אַלץ איהר חתוֹם.
— אַ שענע מציאה כאַפט ער — האָט די אַלטע זיך אָנגערירן פּען — זי וועט איהם שוין גוט פּערטאַנצען די יאָהרען. ער איז אַן עלטערער מענש, וואָס זאָגט זי? ...

— זי זאָגט, אז ער איז דער בעסטער מענש אויף דער וועלט — האָט עטעל געענטפּערט — זי איז, קענטיג, אין איהם שטאַרק פּער לייעבט.

אַרע האָט אויפּגערעגט גענומען גלעטען מיט ביידע הענד די באַרד און אָנגעהויבען צו הוקען, אזוי ווי אין דער האַלז וואָלט איהם עפעס געבליבען שטעהן. דאָן האָט ער זיך אויפּגעהויבען פּונ'ם אָרט, איז צוגעגאַנגען צו עטעלע, האָט זי אַרומגענומען און אַ קוש געטהאָן. — דו ביזט אַ וואוילינקע, האָסט אַ גוט הערצעלע — האָט ער אַרויסגעמורמעלט, שמייכלענדיג אזוי גליקלאַך: — בעט זי אויף דיין חתונה אויף...

און געזאָגט עס, איז ער אַרויס אויפ'ן גאַניק און האָט זיך דאָרט אַוועקגעזעצט.

„זי זאָגט, אז ער איז דער בעסטער מענש אויף דער וועלט — האָט ער אין די געדאַנקען איבערגערעדט עטעל'ס ווערטער, און זיין פנים האָט געשטראַהלט פאַר גליק — זי איז, קאַנטיג, אין איהם פּערליעבט!“

— גאָט מיינער, גאָט מיינער — האָט ער אַרויסגעמורמעלט — איך דאַנק דיר, איך דאַנק דיר פאַר דייןע גרויסע חסדים מיט מיר! ... עס איז שוין געווען נאַכט, ווען רייטשעל איז געקומען. דאָס הויז פון דרויסען איז געווען בעלויכטען פון אַ גרויסען עלעקטרישן שען לאַמפּ, וואָס איז געהאַנגען ביי דער אַריינגאַנגטויר אויפ'ן גאַניק און האָט געלויכטען ווי אַ לבנה דורך אַ לייכטען נעבעל.

זי איז געווען אויסגעפּוצט ווי צו אַ באַל, אין אַ העלען, טהייר ערען קלייד, מיט ווייסע האַנדישוה, וואָס זיינען הויך אַרויפּגעצויגען געווען אויף איהרע רונדע, דיקע אַרעמס. און אויפ'ן קאַפּ האָט זי קאָסעטיש געטראָגען אַ טהייערען הוט און אַרום האַלז אַ מעדאַליאָן איז דער פאַרמע פון אַ הערצעלע, אויסגעזעצט מיט בירליאַנטען און אָנגעבונדען אַן אַ דין גאַלרענע קייטעלע, און אין די אויערען האַבען

איינמאָל, א פארנאכט, עטליכע טעג פאר איהר חתונה, איז עטעל געקומען אהיים און האָט דערצעהלט מיט התפעלות אַרע'ן און פרומען, אז זי האָט זיך איבערגעבעטען מיט רייטשעלען, און אז זי, רייטשעל, וועט דאָ באַלד זיין.

אַרע איז געוואָרען אויפגערעגט, אז ער האָט עס דערהערט, און פרומע האָט זיך אָנגערופען:

— וואָס איז דיר עפעס מיט אַמאָל איינגעפאַלען, זיך איבערצור-
בעטען מיט דער טענצערקע?

— איך בין געווען אויף פיטקין עוועניו, טרעף איך זי אָן. אָבער וואָלט איהר זעהן, ווי שען זי איז... היינט אויסגעפוצט איז זי, מאַד מעלאַך מיינע, טאַקי ווי עפעס אַ וואַנדערבילט'ס טאַכטער... איך האָב זיך דערמאָנט, אז זי געהט חתונה האָבען מיט אַ רייכען מאַן, טראַכט איך מיר: וואָרום זאָל איך מיט איהר ניט גוט ווערען? איצט וועט זי דאָך מיר שוין פּערגינען מיין חתן. און איך רופּ זיך אָן: „העללאַ, רייטשעל!“ דעם אמת געזאָגט, איך האָב מורא געהאַט, אז זי איז נאָך ברוגז און וועט מיר ניט ענטפּערען, אָבער זי האָט יאָ געענט-פּערט: „העללאַ, עטעל“, און מיר האָבען זיך אָפּגעשטעלט. דערנאָך האָבען מיר זיך צורערט און איך האָב זי געבעטען, קומען זעהן אונזער נייע הויז און מיינע חתונה-קליידער.

— נו וועט זי קומען? — האָט אַרע געפרעגט מיט פּערשטיקטער אויפּרעגונג אינ'ם קול.

— יאָ, זי האָט געזאָגט, אז זי וועט דאָ באַלד זיין — האָט עטעל געענטפּערט און זיך געווענדעט צו פרומע'ן: — באַבע, דו זיי נור מיט איהר פריינדליך, פּערגעס ניט, אז זי וועט אויף באַלד זיין אַ רייכע ליידי און איך וויל מיט איהר אָנהאַלטען די פריינדשאַפּט...

— איך האָב זי אפילו ניט אזוי האַלד! — האָט די אַלטע גע-זאָגט — נור גאָרנישט. קריעגען וועל איך זיך מיט איהר ניט, אז זי וועט קומען. וואָס האָט זי דיר געזאָגט, ווען געהט זי חתונה האָבען?

— גאָר איז גיכען, זאָגט זי, וועט זי מיר לאַזען וויסען — האָט עטעל געענטפּערט.

— טאַקי אַ רייכער מאַן?

נאָך מיט מעהר געפילדער ווי פריהער, און די אלע מענשען, געשטופט און געטריבען פון איהר, האָבען זיך ווידער אַ ריהר געטהאָן, געקויפט און פערקויפט די „פארסעלס“, און געמיינט, אז זי ווערט געשטופט און געטריבען פון זיי, פון זייערע פעהיגקייטען און זייער חכמה...

אזוי האָט איצט געדענקט אַרע און אזוי די אלע איבעריגע, וואָס זיינען איצט רייך געוואָרען פון דעם „ריעל-עסטייט-בוים“...

קורץ, ביי אַרע'ן זיינען איצט די געשעפטען גוט געגאַנגען, ווען אפילו זיינע אלע געדאַנקען זיינען פערנומען געווען מיט רייטשלען.

ער האָט כסדר געטראַכט פון איהר. ווען ער האָט אפילו גע-דאווענט האָט זי זיך געטראָגען פאַר זיינע אויגען. און ימים נוראים, ווען ער האָט אין די תפילות ביי גאָט לעבען געבעטען פאַר זיך און זיין הויזגעזינד, האָט ער מיט בעזונדערער כונה געבעטען לעבען, לאַנגע יאָהרען און גליק פאַר איהר, פאַר רייטשלען.

ער האָט זיך איצט געפיהלט פרייער מיט איהר און האָט זי אָפט געקושט. און אַמאָל, אז ער האָט זיך דערפיהלט זעהר זינדיג אין זיינע געדאַנקען, האָט ער זיך פערענטפערט פאַר גאָט: „גאָטעניו, זיי דו מיר מוחל פאַר דער מחשבה זרה: זי איז ביי מיר אזוי איינגעבאַקען אין האַרצען. זי איז דאָך אזא פאַרשוין!... זיי מיר מוחל, גאָטעניו, דו ווייסט דאָך, אז זי איז מיר ניט קיין פּרעמדע, אז זי וועט ווערען באַלד מיין ווייב!“

און נאָך אָפטער איז ער אזוי אין גאַנצען איבערפילט געוואָרען יט גליק, דאָס מיט טרעהרען אין די אויגען האָט ער גאָט געדאַנקט: — איך דאַנק דיר, גאָטעניו, פאַר דעם שענעם חלק עולם הזה, מיט וואָס דו האָסט מיך מזכה געווען!...

פאַר ימים נוראים האָט ער אויס דאַנקבאַרקייט צו גאָט אַ נייע ספר תורה אין שוהל אַריינגעגעבען און רייטשלען האָט ער געזאָגט, אז איהר“ש נאָך זייער חתונה וועט ער אַ שוהל בויען, וואָס זאָל הייסען „אַרע כיריג'ס שוהל“.

ער, דער עלטערער איד, האָט איצט דורכגעלעבט אַ פריהלינג אין זיין נשמה, אַ פריהלינג, וואָס ער האָט קיינמאָל ניט געקענט, זי, רייטשלע, איז דארט געווען די שענע פריהלינגס-זון. ער איז מיט אַמאָל יונג געוואָרען, ווי נאָך קיינמאָל אין זיין לעבען...

.19

רײטשעל די כלה.

נאָך אַ מאָנאַט איז פּאַראַיבער, און נאָך אַ מאָנאַט. די יום־טובים זיינען אויך אַוועק און אין אַרע'ס הויז האָט מען זיך אָנגעהויבען צו רײטען צו עטעל'ס חתונה.

און מיט אונגעדולד האָט אָרע געוואַרט, אַז די דאָזיגע חתונה זאָל פאַראַיבער. ער האָט איצט די גאַנצע צייט געטראַכט פון רײטש לען, איז אין גאַנצען פול געווען מיט איהר, פונקט ווי פריהער מיט זיינע „פאַרסעלס“. נאַטירליך, ער האָט איצט זיינע געשעפטען אויך געטריבען, האָט געקויפט און פערקויפט „פאַרסעלס“, נאָך גרעסערע ווי פריהער, ביי וועלכע ער האָט פערדיענט נאָך מעהר געלד. וועגען דעם אָבער איז איהם ניט נויטיג געווען צו טראַכטען: דאָס האָט פאַר איהם שוין געטהאָן די „בוים־מאַשין“, ווי זי וואָלט דאָס געטהאָן פאַר איהם, ווען ער זאָל אפילו אין גאַנצען ניט האָבען קיין קאַפּ, ווען ער זאָל אפילו אין גאַנצען געווען אַ ליימענר גולם, אַבי ער האָט זיך בעוועגט מיט דעם כח און ווילען פון איהר, דער דאָזיגער „בוים־מאַשין“, וועלכע האָט מיט אזא ליאַרם און אימפעט זיך געטראָגען אין פאַראויס, אין פאַראויס, ניט טראַכטענדיג גאָר וועגען אָפּשטעלען זיך... ער, אָרע, האָט נור געדאַרפט קויפען, האָט ער שוין פערקויפט. ער, אָרע, האָט נור געדאַרפט פערקויפען, האָט ער שוין פערדיענט. עס האָט גאָר ניט אויסגעמאַכט, וואָס פאַר אַ „פאַרסעל“ און וואו עס איז געלעגען. עס האָט אפילו געמענט ליגען צווישען זומפען...

אמת, ווען ניט ווען האָט געטראַפּען, אַז אין מיטען האַסטיגען פליהען האָט זיך די „בוים־מאַשין“ אַ שאַקעל געטהאָן אַהין און אַהער, דאָן האָבען זיך די אַלע מענשען, וואָס האָבען זיך געטראָגען מיט איהר כח, ווי גולם'ס, מיינענדיג, נאַטירליך, אַז זיי שלעפען זי, — זיך אויך אַ שאַקעל געטהאָן צוזאַמען מיט איהר און האָבען זיך אָנגעקוקט מיט אונד רוחיגע אויגען... אויף אַ קורצע צייט איז דאָן אַ שטילשטאַנד איינגע־טראַטען, מען האָט ניט געקויפט און ניט פערקויפט. אָבער נור אַ קורצע צייט, באַלד איז די „בוים־מאַשין“ וויעדער געלאָפּען, נאָך האַסטיגער.

און זי האָט זיך פון אַרט אויפגעהויבען.
 ער האָט געקוקט אויף איהר מיט אַ בענייסטערטען שמייכל און
 מיט פער'שכור'טע אויגען און געמורמעלט:

— דו ביזט אַ גן עדן, דער בעסטער חלק עולם הזה...

מיט אַמאָל האָט ער זיך אונטערבראָכען און אַ מאָד געטהאָן
 מיט דער האַנד:

— נעה, נעה, עס איז גאָר אַ סכנה אויף דיר צו קוקען. עפעס
 אַ בראַנד, אַ שטיק פיער... דו... דו... דו ביזט איז גאַנצען אַ פיר
 ערדיג שטיק עבירה'לע!...

זי האָט אַ שמייכל געטהאָן:

— גענוג אייך צו ריידען אזוינע נאַרישקייטען. איך'ל ווערען
 ביזן. גוט. אַט דערפאַר וועל איך ביי אייך ניט נעהמען די אוירינגען!
 — ניין, ניין — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן — די אוירינגען
 זאָלסטו יאָ נעהמען. אויב דיר געפעלט, קויף זיי. איך וועל בער-
 צאָהלען.

— ווייס איך, אזוי פיעל געלד! — האָט זי געזאָגט.

— עס מאַכט נישט. וויפיעל וויל מען?

— פינף הונדערט דאָלאַר — האָט זי שמיל געזאָגט.

— פינף הונדערט?!

ער איז צומישט געוואָרען:

— אזוי פיעל געלד פאַר אוירינגען?...

— ברייאַנטענע... אָבער מען דאַרף ניט, מען דאַרף ניט. טאַלע,

וואָס מיר איז געפלען!...

ער האָט זיך פערטראַכט. דאָן האָט ער אַרויסגערעדט:

— מילא, זיי זיינען דאָך דיר געפעלען, האָ? טאָ קויף זיי.

— איך וויל ניט. צופיעל געלד. דאָס הייסט — האָט זי פער-

כאַפט — ניט צופיעל. זיי זיינען אַ מציאה, אָבער פאַר אייך איז
 צופיעל געלד...

— אז דיר געפעלען זיי, איז פאַר מיר גאָר נישט צופיעל. קויף זיי.

— וועלל, אויב איהר ווילט — האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַן

אונשולדיגע מינע — איך מוז דאָך אייך פאַלגען...

און איז דער אייגענר וואָך האָט זי די דאָזיגע אוירינגען בער-

קומען.

ער האָט אזש דעם מויל געעפענט. דאָן האָט ער זיך צולאָכט
און זיך אָנגערופען מיט אַ ציטערדיגען קול:

— איך שעהם זיך... וואָס הייסט, איך שעהם זיך? ... גאָר נישט,
מען איז דאָך עפעס ניט קיין יונגאַטש, חלילה... אַ איד, ווי זאָגט
מען, מיט אַנשטענדיגקייט...

— ער איז צוגעאָנגען געהענטער צו איהר:

— רייטשעלע, דו מיינסט, אַז איך וואָלט וועלען, וואָלט איך ניט
געקענט מאַכען אַט די אַלע תּוועות פון די היינטיגע יונגע שקצים? ...

ער האָט איהר אַ גלעט געטהאָן די באַק און אַרויסגעפליסמערט:
— אוי, אַ זיסע נכּפה'לע דיר אינ'ם האַרצען! ... וועמען האָט

זיך גע'חלוּם'ט, אַז דו, אַזאַ מויד, קיין עין הרע, זאָל אַמאָל וועלען
קוקען אין מיין זייט! ... געוואָלד! — האָט ער גענומען ריידען

העכער און מיט התלחכות — ווי שעהן דו ביסט, רייטשעלע, אַ בת מלכה,
ממש! הויך און דיק, אַ שענער בוים! באַקען, ווי אַ פּאַאר געראַ-

טענע היימישע פרעפעשקעס! אויגען—שטיקער פייער! ... אי, ריי-
טשעלע, אי, אי, אי... — האָט ער גערעדט און געגלעט איהרע באַקען.

— טהוט מיך אַ קוש — האָט זי פּלוצים געזאָגט.

— האַ? ...

ער האָט זיך אַ צאָפעל געטהאָן און גענומען זיך אומקוקען אויף
אַלע זייטען.

— וואָס קוקט איהר זיך אום? וואָס האָט איהר מורא? נאָך

דער חתונה וועט איהר אויך מורא האָבען? — האָט זיך רייטשעל
אָנגערופען.

אַרע האָט אַרויסגעמורמעלט

— איך האָב ניט מורא, נור...

ער האָט ניט דעררעדט, אַ וויילע זי אָנגעקוקט מיט בענייסטער-

טע אויגען און דערנאָך האָט ער פּלוצים אויסגערעדט, אַזוי ווי ער
וואָלט אַרויסגעקערעכצט:

— אי, דו מאַכסט מיך גאָר צולאָזען, שיקסעלע דו! ...

ער האָט זי אַ קוש געטהאָן און אָנגעהויבען צו ציטערען מיט

הענד און מיט פּיס...

זי האָט זיך צולאָכט:

— וואָס טרייסעלט איהר זיך אַזוי? ...

— א סימן, אז זיך וועל דיר קויפען בריליאַנטענע אוירינגען —
האַט ער געענטפערט.

זי האָט אַ שאַקעל געטהאָן מיט דעם קאַפּ און געזאָגט מיט אַ
קאַפּריזנער מינע:

— איך וועל ניט נעהמען. איך קאַסט אייך אַפּ שוין גענוג...
— וואָס איז דער חילוק, שפעטער וועל איך דאָך דיר דאַרפען
סירוויסיי קויפען...

— צו טהייערע? ... ניט דיין דאגה. קיין זאך איז ניט טהייערער
אין אַ טאָן, ווי אַ נאַכגעגעבען קינד, און אַ דרעה געטהאָן דעם אַקסעל.
— צו טהייערע? ... ניט דיין דאגה. קיין זאך איז ניט טהייערער
פון דיר...

— אַי, איהר זאָגט דאָס נור... אין דער אמת'ן בענעהמט איהר
זיך געגען מיר גאָר ניט, ווי איהר וואַלט זיך געקליבען מיט מיר חתונה
צו האַבען...

ער האָט זי אָנגעקוקט פּערוואַונדערט:

— וואָס מיינסטו? ... איך פּערשטעה דיך ניט...

— איהר פּערשטעהט יא, נור... איהר שעהמט זיך...

— איך שעהם זיך? וואָס? ...

— איהר שעהמט זיך! איהר שעהמט זיך! ... — האָט זי נאָך

אַמאָל געזאָגט אין אַ טאָן פון אַ קאַפּריזנעם קינד — פאַרוואָס ווייזט
איהר מיר ניט אַרויס, אז איהר ליעבט מיך?

— וואָס הייסט, איך ווייז דיר ניט אַרויס? ... ווי דאָס אויג

פונ'ס קאַפּ, ווי דאָס שוואַרץ-אַפּעל פון מיינע אויגען, אזוי טהייער
ביזטו ביי מיר, רייטשעלע...

— איך זעה דאָס ניט — האָט זי שטיל געזאָגט און, אַפּקעהר

רענדיג דעם קאַפּ. האָט זי צוגעלעגט, ווי פּערשעהמט:

— איך שעהם זיך דאָס אייך אפילו צו זאָגען, אַכער עס פּער-

דריסט מיר... איהר זאָגט, אז איהר האָט מיך ליעב, היינט פאַרוואָס

שעהמט איהר זיך אפילו מיך... א... גלעט צו טהאָן? — האָט זי נאָך

שטילער צוגעלעגט — אזוי ווייזט זיך מיר רק אויס, אז איהר זייט

אַ פּרעמדער...

— האָ?

האָבען אַרע'ן אויך דערצעהלט. ער האָט געשמייכעלט און זיך געגלעט
בהרחבה מיט ביידע הענד די באָרד.

דערנאָך, אז ער האָט דערצעהלט רייטשלען און איהר שוועסטער,
האָבען זיי פערשטאָנען, אז דאָס איז משה-בער'ס אויפטהו און האָבען
געלאַכט.

איין מאָל, ווען רייטשעל האָט איהם ערוואַרטעט, איז זי גע-
זעסען מיט איהר שוועסטער און איהר דערצעהלט וועגען אַ פּאָאר
טהייערע אוירינגען, וואָס זי האָט נעכטען געזעהען אין אַ דזשולערי
סטאָר אין נויאָרק.

— איך וואָלט וועלען, אז ער זאָל מיר די אוירינגען קויפּען —
האָט זי געזאָגט.

— וועסט ביי איהם בעטען? — האָט די שוועסטער געפרעגט.
— ניין, דאָס איז קיין קונץ ניט. ער דאַרף מיך בעטען, איך
זאָל איהם לאָזען קויפּען די אוירינגען פאַר מיר — האָט רייטשעל גע-
ענטפּערט — דו וועסט זעהן, אז ער וועט מיך בעטען. דו נור לאָז מיך
איבער מיט איהם אַליין.

ער איז געקומען. רייטשעל'ס שוועסטער איז גלייך אַרויס.
— נו, וואָס מאַכסטו, רייטשעלע? — האָט ער געפרעגט, זע-
צענדיג זיך.

— איך דאַנק אייך. ווי געוועהנליך.

פלוצים האָט זי זיך צולאָכט און געזאָגט:

— אַ מאַדנע זאָך, וואָס עס קען זיך אַמאָל חלום'ן.

— וואָס איז? ...

— מיר האָט זיך די נאַכט גע'חלום'ט... איך ווייס ניט, צי

דאָס איז אַ גומער, צי אַ שלעכטער חלום... .

— דהיינו? וואָס אַזוינס האָט זיך דיר גע'חלום'ט?

— איך האָב נעכטען געזעהן אין נויאָרק בריליאַנטענע אוירינגען

אין אַ דזשולרי סטאָר, זיינען זיי מיר שטאַרק געפעלען געוואָרען.

חלום'ט זיך מיר די נאַכט, אז איך טראָג די דאָזיגע אוירינגען און

איך פרעה זיך אַזוי... וואָס קען אַזאָ חלום מיינען. האָ? — האָט זי

געפרעגט מיט אַן אונשולדיגער מינע.

ער האָט אָנגעהויבען צו לאַכען:

דאלאָר — נישקשה, איך בין אויך זיינע אַ טאַכטער — דאן וועל איך קומען אויסגעפּוצט ווי אַ ליידי און דו וועסט זיך ניט דארפֿען שעה מען!

— אויף דער חתונה וועלען מיר אויך קומען אזוי! — האָט דאן פינע אריינגעוואָרפֿען.

פרומע האָט זיך דאן אָנגענומען פאר עטלע'ן און געזידעלט פינע'ן און זיין פרוי, זיינען זיי, אום איהר צו טהאָן להכעיס, אַריין אין זאל און גענומען טופֿען איבער'ן טעפּיד...

בין איין מאָל האָט אַרע זיי ערקלעהרט:

— איך וועל נור חתונה מאַכען עטעלע'ן, וועט איהר קריגען געלד...

און דערביי האָט ער געהאט אַזא רעכנונג: נאָך עטעל'ס חתונה, ווען ער אליין וועט ערקלעהרען, אַז ער געהט חתונה האָבען מיט רייטשלען, וועט זיך דאָך מסתמא אויפהויבען אַ ליארם, וועט ער דע-מאָלט פֿערשטאַפֿען פינע'ן דעם מויל מיט אַ פּאָאָר טויזענד דאלאָר און זאָל ער כאַטש שווייגען...

דאן האָט פינע אונגעדולדיג גענומען וואַרטען ביז נאָך עטעל'ס חתונה. אַרע האָט אויך מיט אונגעדולד געווארט אויף דעם און עס איז בעשלאָסען געוואָרען, באלד נאָך סכות זאָל מען פראווען עטעל'ס חתונה מיט'ן דאָקטאָר.

דערוויילע האָט אַרע יעדען טאָג בעזוכט רייטשלען, אויסער שבת, ווען רייטשעל'ס שוואַגער, משה'כער, איז אין דער היים געווען. פאר איהם האָט מען זיך נאָך אַלץ געהיט. אַרע האָט איהר געגעבען געלד אויף קליידער און זי האָט זיך יעדע פּאָר וואכען אַ נייע קלייד גענייהט. משה'כער'ן האָט מען דערצעהלט, אַז רייטשעל טהוט טאָקע אַ שידוך מיט אַ רייכען מאַן, זיין נאָמען טאָר ער אָכער דערוויילע ניט וויסען. האָט ער אַליין דעם נאָמען פון דעם רייכען חתן געשאפֿען און באַלד האָבען אַלע רייטשעל'ס בעקאָנטע זיך דערוואוסט, אַז זי געהט חתונה האָבען מיט זעהר אַ רייכען מאַן, מיסטער צייטלין — אַזא נאָמען האָט משה'כער פאר איהם געשאפֿען — וואָס פֿערמאָגט צעהן פֿעקטאָרים אין נויאַרק און אַ סך מיליאָנען. עטעל האָט פון דעם אויך זיך דערוואוסט און דורך איהר די אַלטע פרומע און זיי

פינע'ן, צי מיט זיין ווייב שרה'קען, וועלכע זיינען כמעט יעדען טאָג
געקומען אויף בעזוך צו אַרע'ן.

זיי האָבען ניט געוואָלט אָפּווישען די פיס, איידער זיי זיינען
אין הויז אריין, און זי, פרומע, האָט פון זיי געפּאָדערט, זיי זאָלען
ניט אַרײַנגעהן, ווי אין אַ חזיר-שטאַהל.

שרה'קע מיט איהר מאַן פינע'ן האָבען איהר געטהאָן אויף צו-
להכעיס. זיי זיינען געווען ביז אויף ארע'ן און אויף איהר און האָבען
מיט זיי תמיד צו טהאָן געהאַט: סטייטש עטלע'ן ניט ער צעהן טויזענד
דאלאַר נדן. אזא שטענע הויז האָט ער זיך געקויפט און איהר, זיין
עלטסטער טאָכטער און איהר מאַן, ניט ער גאָר נישט, חוץ אַמאָל אַ
גמילת חסד. אַרע האָט זיי געענטפערט אין אַ האַרבען טאָן: ער ניט
ניט פינע'ן, ווייל ער, פינע, איז אַ שליס-מול'ניק, אַ נאַר, אַן עזות-
פנים. ווען ער וואָלט געהאַט אַביסעל שכל, וואָלט ער איצט אויך גע-
קענט זיין רייך.

און כּרומע האָט זיי געענטפערט:

— גולנים, וואָס ווילט איהר פון אייער טאַטען? וואָס האָט
איהר זיך אָנגעזעצט אויף איהם? לאָזט איהם אַביסעל קומען צו
זיך, ער וועט אייך אלעמען מיט גאַט'ס הילף געבען.

און געענדיגט האָט זי תמיד:

— רעדט צו איהם מיט גוטען, נור מיט גוטען. דו, פינע, ביזט
אלע מאָל געווען צו איהם אַ העזה'ניק, רייך צו איהם מיט גוטען,
וועט ער פערנעסען, אז דו ביזט פריהער געווען אזא העזה'ניק...

און פינע האָט גערעדט צו אַרע'ן אי מיט גוטען, אי מיט ביי-
זען, געפּאָדערט פון איהם כאָטש אַ פּאָאָר טויזענד דאלאַר אויף אַ
געשעפט, נור אַרע האָט ניט געגעבען.

האָבען פינע און שרה'קע זיי געטהאָן צו-להכעיס, זיינען געקומען
אחיין אין פערברודיגטע קליידער, צוקרימטע שיה, ווען דער דאָקטאָר
איז דאָרט געווען. און ווען עטלע האָט זיך ביי זיי דאן געבעטען: „האַט
רחמנות, וואָס פערצאפט איהר מיר דאָס בלוט? ווי געהט איהר
אַרום?“ — דאן האָט שרה'קע איהר געענטפערט:

— וואָס איז, צעהן טויזענד דאלאַרדיגע מויד. דיר שטעהט ניט
אַז, האָ? זאָג דעם טאַטען. ער זאָל מיר אויך געבען צעהן טויזענד

הייסען בריינגען צו אַרע'ן אַלע ביכער „וואָס מען דארף האָבען, אום אויסצופאַרניטשורען ריכטיג אַ לייברערי“, ווי זי האָט איהם געזאָגט. . . אויך אַ פּאַנאַגראַף האָט זי פאַר אַרע'ן געקויפט. איהר רייכער לאַגדס-מאַן האָט אויך אַ פּאַנאַגראַף געהאַט.

עטעל איז געווען אונטער דעם איינדרוק, אַז זי האָט עס אויס-געקליבען די אלע „שענע זאכען“ פאַר דאָס הויז און האָט יעדעס מאָל, ווען איהר חתן איז צו איהר געקומען, מיט שטאַלץ איהם געפרענט, ווי געפעלט איהם איהר געשמאַק. די אלטע פרומע האָט זיך די ערשטע צייט געפיהלט ווי אַ צודולטע אין דעם רייכען הויז, האָט ניט געוואגט צו טרעטען איבער די ווייכע סאַמעטענע טעפּיכער און איז תמיד זיי אַרומגעגאַנגען ביי די זייטען, טראַכטענדיג: „וועה איז מיר, אין דער היים ליגט דאָס ביי די גבירים אויף די טישען, צי גאָר פער-שלאָסען אין די קאַמאַדען, און דאָ ביי אונז ליגט דאָס אויף דער ערד און מען טרעט אויף דעם“... און האָט מען די עלעקטרישע לעמפלאַך אָנגעצונדען, האָט זי געקוקט אויף דעם פּערוואונדערט, געשאַקעלט דעם אַלטען קאַפּ, געדריקט די אַקסלען און געמורמעלט: „נאָ! נאָ!“ — קיין אנדערע ווערטער האָט זי פאַר איבערראשונג ניט געקענט געפינען. און האָט דער פּאַנאַגראַף גענומען שפּיעלען, איז זי אונרוהיג געוואָרען, האָט געקוקט צומישט אויפ'ן קאַסטען און געטראַכט: „ווער זינגט עס דאָרטען?“...

אין דעם אַלטען אַרומען הויז אויף קריסטאָפּער סטריט האָט זי זיך געפיהלט אַ סך רוהיגער, אַ סך מעהר אין דער היים, ווי דאָ. אַרע האָט אַריינגענומען אַ צווייטע דיענסט אין הויז. פרומע האָט עס ניט געוואָלט ליידען.

— גענוג איין דיענסט — האָט זי גע'טענה'ט — גלאַט אַרויס-געוואָרפען געלד. און מיר וועט זיין שווערער. אזוי דארף איך אַכט טונג געבען אויף איין דיענסט, און איצט אויף צוויי... .

און איהר איז טאַקע שווערער געוואָרען, ווייל איהר האָט זיך אַלץ געדאַכט, אז די דיענסטען טהוען ניט ריכטיג זייער אַרבייט, בריינגען אויס צופיעל אין ניוועץ דאָס, יענעס, היטען ניט גענוג אָפּ די כשרות און זי איז טענדיג אַרומגעלאָפּען איבער'ן שטוב פון איין צימער אין דעם אנדערען פּערהאוועט און האָט זיך אַרומגעריסען מיט די דיענסטען. היינט האָט זי שטענדיג איצט געהאַט אַן עסק מיט

געטהאָן — די בעסטע זאך. איהר וועט זאָגען, אז אַ רייכע ליידי האָט דאָס אויסגעקליבען, וועט עס איהר שוין אויך געפעלען. גלויבט מיר, איך קען עטלע'ן. וואָס דער רייכער ליידי וועט געפעלען, וועט איהר אויך געפעלען.

און זאָגענדיג דאָס, האָט רייטשעל שטיל געלאַכט. אַרע האָט אַ וויילע געשוויגען, דאן האָט ער זיך אָנגערופען:
— אָבער זאָגען אַ ליגען... איך האָב דאָס פיינט...
— וואָס פאַר אַ ליגען וועט איהר זאָגען? — האָט רייטשעל זיך
גלאַנץ געטהאָן — ביזן איך ניט קיין ליידי? — און וועל איך אין
זיכען ניט זיין אַ רייכע ליידי?...
דאן האָט זיך אַרע צולאַכט:

— כאַ-כאַ-כאַ! אָבער אַ קעפעלע האַסטו, שיקסעלע!... דו ביזט
גערעכט. דאָס וועט ניט זיין קיין ליגען!...

18.

אַרע'ס רייכע הויז.

אין צוויי וואַכען אַרום האָט אַרע זיך אַריינגעצויגען אין זיין נייע הויז אויף פענסילווייניא עוועניו. די טהייערסטע שטיקעל מעבעל האָט רייטשעל אויסגעקליבען און ניט פּערגעסען צו פּערזאָרגען דאָס „ליבראַרי“-צימער אויך מיט טהייערע ביכער-שראַנקען, אַ שרייב-טיש און די אַנדערע זאַכען, וואָס פאַסען צו אַ ביבליאָטעק. איידער זי האָט דאָס אלסדינג אויסגעקליבען איז זי געווען ביי איהר רייכען לאַנדסמאַן איז'ם הויז אויף איסט באָרדוויי און האָט דערצעהלט זיין ווייב, אז זי געהט חתונה האַבען מיט אַ רייכען מאַן און וויל זיך איינ-ריכטען אַ שענע הויז. דערפאַר איז זי געקומען פּרעגען וואָס פאַר אַ מעבעל, און ערך, זי דאַרף האַבען. די לאַנדספּרוי האָט איהר געוויזען אַלע צימערען און אויך דאָס „ליברערי“-צימער מיט די ביכער אין די שראַנקען.

דאן איז זי אוועק מיט אַרע'ן אין אַ גרויסען מעבעל-געשעפט. זי האָט אויך אויסגעפונען אַן אַגענט פון ביכער און איהם גע-

זיך וואונדערען, וועלען איהר טקנא זיין, וועלען האַלטען פאַר אַ זכיה, ווען זי וועט זיי אין איהר הויז אריינלאָזען... די פייערדיגע קאכעדיגע רייטשעל איז ווי פער'שיכור'ט געוואָרען פון אַ שטראָם פון פרייד און שמאָלי, און אַ שטארקע בעדערפנים אויסצורדיקען די דאָזיגע פרייד דורך אַ געשריי, דורך לויפען, דורך טאַנצען, דורך אַ שפיעל טהאָן זיך מיט וועמען, דורך קושען וועמען, האָט אין איהר ערוואַכט. און ניט וויסענדיג אליין, וואָס זי טהוט, האָט זי זיך פלוצים אַ וואָרף געטהאָן צו אַרע'ן און איהם אַ קוש געטהאָן...

ער האָט זיך אַ צאָפעל געטהאָן און איז פאַר איבערראשונג צו טומעלט געוואָרען. דאן האָט ער זיך צולאכט אזוי גליקלאך און געזאָגט:

— נו, שיקסעלע, דו ביזט צופריעדען, האָ? וואָס אַארט דיך, איך האָף צו גאָט, אז דו וועסט ניט חרטה האָבען!...

אויפ'ן וועג צוריק האָט רייטשעל אַ פּרעג געטהאָן:

— נו, און וועגען מעבעל פאַר דעם הויז? איך וואָלט אליין וועלען אויסקלייבען דאָס מעבעל. אַרע האָט זיך פּערטראַכט.

— איך ווייס ניט וואָס מען טהוט — האָט ער דערנאָך זיך אָנגערופען — ווי באַלד, אז איך קויף דאָס הויז, וועל איך באַלד דאָרפּען אַהין אריינמופען. וואָלט גלייכער געווען, אז עטעל זאָל אַנקוקען מעבעל, אַ-ניט וועט ווערען טענות און שאַלות און מיר ווילען דאָך ניט, אז מען זאָל איצט וויסען...

— מען קען געפינען אַן עצה צו דעם — האָט רייטשעל געזאָגט — איך וועל פריהער אַנקוקען דאָס מעבעל מיט אייך און וואָס אונז וועט געפעלען, וועלען מיר אָפּקלייבען. דערנאָך וועט איהר געהען: עטלע'ן, זי זאָל אויך אַנקוקען דאָס מעבעל, און דאן האָט איהר יוצא געווען פאַר איהר.

— וואָס וועט אַבער זיין, וועט איהר וועט ניט געפעלען ווערען דאָס, וואָס דו וועסט זיך אויסקלייבען? — האָט אַרע געפּרעגט.

— פּרעגט זי בהרם. פאַרוואָס זאָל איהר עפעס ניט געפעלען? און, ווידער, וועט איהר קענען איהר זאָגען, אז אַ רייכע ליידי האָט פאַר אייך אויסגעקליבען די מעבעל. יא, יא, — האָט זי זיך אַ כאַפּ

שייכות האָט דאָס מיט דעם צימער. דאָך האָט זי זיך אָנגעשטויסען, אז עפעס אַ שייכות מוז דאָס הפנים האָבען, און געמאכט מיט'ן קאָפּ צום מאַן, אז זי איז מיט איהם, הייסט עס, איינפערשטאַנען, און גע- שמייכלט צו איהם מיט זעהר אַ לייעבער מינע.

דער מאַן האָט זיי דורכגעפיהרט אַלע צעהן צימערען, דעם קעלער און דערנאָך זיי אריינגעפיהרט אין שטאהל.

רייטשעל איז געווען אויסער זיך פאר בענייסטערונג.

דערנאָך, ווען זיי זיינען ווידער אריין אין הויז און זיינען אַליין געשטאַנען אין דעם גרויסען פּראָנט-צימער און האָבען בעטראַכט די ווענדל, וואָס זיינען מיט רויטע, גלאַנציגע טאַפעטען בעשלאָגען געווען, האָט זיך אַרע צו איהר אָנגערופען:

— נו, איז דאָס ניט אַ פּאַלאַץ? מעג דאָ אפילו ניט וואָהנען

דער קיסר אַליין? ...

— יא, יא, — האָט זי ארויסגעמורמעלט, און איהרע שוואַרצע

אויגען האָבען געברענט פאר בענייסטערונג — ראקפעלער מעג דאָ אפילו וואָהנען, וואַנדערבילט... איך האָב נאָך אַזוינס אויף מיין לעבען ניט געזעהן! ...

זי האָט אַ טראַכט געטהאָן: „שוויזשע וועט דאָס זיין מיין הויז?“ און עס האָט זיך איהר גאָר ניט געגלויבט. זי האָט זיך דער- מאַנט אָן איהרען אַ לאַנדסמאַן אין ניו יאָרק, וועלכער האָט געוואָהנט אויף איסט בראָדוויי אין אַ רייכען הויז. איין מאָל נור איז זי געווען אין יענעם הויז, באַלד ווי זי איז געקומען פון רוסלאַנד. זי האָט דאָן אַ בריעף געבראכט דעם רייכען לאַנדסמאַן פון זיין אַלטער מוטער, וועלכע האָט געוואָהנט אויף דער אייגענער גאס, וואו רייטשעל'ס טאַטע האָט געוואָהנט, און זי האָט נאָך ביז היינט ניט פּערגעסען דעם איינדרוק, וואָס עס האָט געמאַכט אויף איהר יענע שענע הויז אויף איסט בראָדוויי, מיט די גאָלדענע שפּיעגלען, ווייכע טעפּיכער און ווענד מיט די שענע טאַפעטען. די לאַנדסלייט איהרע האָבען געהאלטען פאַר אַ גרויסע זכיה אריינצוקומען אין יענעם הויז, און ניט אַלע לאַנדס- לייט האָבען געקענט האָבען די דאָזיגע זכיה... אַזא אַרימע מיידעל, ווי רייטשעל, האָט אפילו ניט געוואגט צו חלום'ען, אריינצוקומען אהין און איצט וועט זי אַליין האָבען נאָך אַ שענערע הויז... וואו? נאָך אַ טויזענד מאָל שענערע! ... און אַלע איהרע לאַנדסלייט וועלען

וואָלט איד שוין אפשר אַ ראַטשילד געווען... אָבער ווער האָט געקענט וויסען, אז איד זאָל אזוי טויגען צו ביזנעס? ... איד נעהם זיך באַלד כויען אויך...

— איהר?!

— יא. ווען איד פערקויף ניט מינע „לאטס“ אויף דעם פרייז, וואָס איד וויל, שטעל איד זיך כויען...

זיי זיינען צוגעקומען צו פענסילווייניא עוועניו און זיינען צו געגאנגען צו אַ גרויסען, נייעם קאטעדזש מיט אַ גאַניק.

די ברייטע, שענע סטריט איז נאָך ניט געווען פערבויט. פון ווייטען האָבען געגרינט בוימער און לעדיגע שטרעקעס לאַנד.

— אָט דאָ איז דאָס! — האָט אַרע זיך אָנגערופען — וואָרט דאָ, איד וועל אַ רוף טהאָן דעם מאַן מיט די שליסלען.

ער איז אריין אין אַ הויז געגענאיבער און האָט זיך באַלד צו ריקגעקעהרט מיט אַ הויכען, מאָגערען אידען.

פון פאַרענט איז געווען אַ גערטעל מיט בלומען. ביים ארויפֿ גאנג אויפֿ'ן גאַניק זיינען פון ביידע זייטען געשטאַנען צוויי לייבען מיט אָפענע מיילער.

רעכטס האָט געפיהרט אַ וויסער אַספּאַלט־וועג אויף אַ ברוקירטען הויף, וואו עס איז געשטאַנען אַ רויט־געמויערטע שטאהל מיט רויטע טהירען פאַר אַ פערד און וואָגען.

רייטשעל איז בעגייסטערט געוואָרען.

— ווי שען! — האָט זי ארויסגעפליסטערט.

זיי זיינען אריין אין הויז. די צימערען זיינען געווען גרויסע, ברייטע, ליכטיגע, מיט געפארבטע פאַרלאַגעס, מיט טהייערע האַלץ־

אַרבייט שניצערייען. די ווענד מיט טהייערע טאפעמען בעשלאַגען און יעדעס צימער איז פערזאָרגט געווען מיט געז ברענערס און עלעקטרישע לעמפלאַך.

— דאָ איז דאָס עס־צימער — האָט דער מאַן ערקלעהרט, פיהר רענדיג זיי איבער די צימערען — איהר זעהט אַ רום? פאַר הונדערט מענשען פלאַץ גענוג... און דאָרט איז פאַר דער לייבראַרי... ווי גע

פעהלט אויך אזא רום פאַר אַ לייבראַרי? ...

רייטשעל האָט דערהערט דעם וואָרט „ליבראַרי“ האָט זי זיך פערוואונדערט. זי האָט געוווּ סט, אז „ליבראַרי“ איז דער פלאַץ, וואו מענשען נעהמען ביכער, האָט זי זיך געטראכט, וואָס פאַר אַ

דאזיגער סטריט, נור א הילצערנע ביידעל מיט א גרויסען שילד, אויף וועלכען עס איז געווען אָנגעוויזען די קאָמפּאַניע, וואָס איז דערווילע געווען די אייגענטימערין פון דער דאָזיגער גאס. דאן האָט בען זיי זיך ווידער פּערקירעוועט אין אַ צווייטע נייע גאס, פון וועלכער עס האָט זיך געטראָגען געגען זיי דער געפילדער פון אַ שלעפּט־מאַשין. דאָ האָט מען געבויט הייזער. קופּעס ציענגעל, זאמד זיינען דאָ געלעגען פון ביידע זייטען גאס און עס האָט דאָ געשמעקט מיט ווארימער וואפּנע און מיט דעם רויך פון דער שלעפּט־מאַשין, וועלכע האָט מיט אַ סאָפּען און געפילדער געשלעפּט די ציענגעל פון אונטען צו די מויערשציקעס, וואָס זיינען געשטאַנען אויבען אויף די גע־ביידעס...

די זון האָט שטאַרק געברענט. אַרע און רייטשעל האָבען געסאַפּעט פאַר היץ.

— אַ נוואָלד — האָט זיך אַרע אָנגערופּען — וואָס פאַר אַ בריות אונזערע אידען זיינען! אָט ערשט מיט אַ חדשים זיעבען צוריק בין איך דאָ געגאַנגען און ניט געקענט דורכגעהן פון בערגלאך און גריבער און זומפּען... און מאַסקיטאַס זיינען דאָ געווען, זאָל זיך גאַט דערבאַד רעמען, און היינט? קיין סליאַד אפילו פון דעם ניט פּערבליבען. ניטאָ קיין בערגלאך און קיין גריבער, קיין בלאָטעס און קיין זומפּען און קיין מאַסקיטאַס. נייע סטריטען זיינען דאָ געוואָרען, גלייכע טרוקענע; די בלאָטעס זיינען פּערשאַטען, די בערגלאך אַרונטערגע־ריסען און מען לענט אויס סטריטען, אַלץ נייע, אַלץ נייע. און בראַנד־זוויל וואקסט, וואקסט, וועט ווערען אַ גרויסע שטאַדט. אָט אזוי, רייטשעלע, אידען האָבען פאַרט גוטע קעפּ...

— איהר האָט אויך אַ גוטען קאַפּ — האָט זי זיך אָנגערופּען.

— יא, דאנקען גאַט, קיין פויערשען קאַפּ האָב איך ניט. איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, רייטשעלע, איך אַליין וואונדער זיך אַמאָל, פון וואָנען קומט צו מיר אזאָ גוטער קאַפּ? — האָט ער גאַנץ ערנסט געזאָגט — סטייטש אַ קאַפּ... איך זאָג דיר... איך זאָג דיר, אַ קאַפּ טאַקי פון אַ חכם, פון אַ גרויסען ביזנעס מאַן... וואָס איך קויה, איז גאָלד, קיינמאָל נאָר איך זיך ניט אָפּ. קיינמאָל ניט... אי, עס איז געווען אַ פּעהלער, וואָס איך האָב זיך שוין לאַנג ניט גענומען צו ביזנעס, איך וואָלט דעמאָלט ניט געליטען אזוי פּיעל און ביז היינט

— שפעטער, שיקסעלע, וועסטו ביי מיר נאָך קריגען, נאָך און נאָך, און נאָך — האָט ער זיך אָנגערופען מיט טיעפען געפיהל אין'ם קול, געקוקט אויף איהר מיט פער'שיכור'טע אויגען און געלאכט אזוי גוט, אזוי הארציג.

זי איז אוועק צו זיך אין צימער מיט דאָס געלד און עס דאָר-טען בעהאַלטען. דערנאָך איז זי ארויסגעקומען, איז צוגעגאנגען צו איהם, האָט איהם ארויפגעלעגט איהרע ביידע הענטלאך אויף די אַקסעלען און איהם אַריינגעקוקט גלייך אין פנים אַריין.

— זאָל איך היינט געהן אָנקוקען דאָס הויז אויף פענסילוויניא עוועניו? — האָט זי געפרעגט.

— אויב דו ווילסט זיך מטריח זיין — האָט ער געענטפערט — איך האָב מיט זיך געבראכט דעם אַדרעס. מיר פאלט אָבער איין, אז איך זאָל מיט דיר געהן.

— אַלל-דייט. איך בין צופריעדען.

— מיר וועלען געהן מיט א זייטיגע סטריט, קיינער וועט אונז

ניט זעהן...

— און וואָס האָט איהר מורא, אז מען וועט אונז יא זעהן? ...

— קיין מורא האָב איך ניט — האָט ער געענטפערט — נור,

כ'ווייס? בעסער אזוי. לאַמיר אַקאַרשט אַפריהער חתונה מאַכען עטער לעז, דערנאָך...

זי האָט אַ טראַכט געטהאָן און דערנאָך ארויסגערעדט:

— יא, איהר זייט גערעכט. עס איז טאַקי גלייכער, אז מען זאָל

דערווילע ניט וויסען, אז מיר געהען חתונה האָבען. מיר האָבען נאָך

געכטען וועגען דעם גערעדט. אָבער טאַמער בעגעגענט אונז אַ בער

קאנטער? ...

— אז אַ בעקאנטער זאָל אונז בעגעגענען, אַארט מיך ניט, אַבי

ניט די מאַמע, צי עטעל... זיי וועלען נעהמען פרעגען און איך האָב

פיינד צו זאָגען אַ ליגען — האָט אַרע געענטפערט.

אין אַ וויילע אַרום זיינען זיי אוועק, אַנקוקען דאָס הויז. אַפריי

הער זיינען זיי אַ היבשע צייט געגאנגען איבער אַ נרינער לאַנקע,

דערנאָך האָבען זיי זיך פערנומען לינקס און זיינען אַריין אין אַ נייש

סטריט, וועלכע איז ערשט מיט איין וואַך צוריק בעדעקט געוואָרען

מיט אַספאַלט. קיין איין הויז איז נאָך ניט געשטאַנען אויף דער

שטיקלאך צוקער אין זיין גלאַז. דערנאָך האָט זי מיט אַ לעפעלע אויס-
געמישט דעם טהעע און געזאָגט:
— טרינקט! ...

זי האָט אָנגעטראָמען פון איהם און אַ קוק געטהאָן פון דער זייט
אויף איהם. אויף זיין פנים איז אויסגעגאַסען געווען אַ קעלבערנער,
נאַרישער אויסדרוק. זי האָט אַ לאַך געטהאָן אין זיר, האָט אָבער
איינגעהאַלטען די ערנסטע, סאָלידע מינע אויף איהר געזיכט.
אין אַ וויילע ארום האָט ער שוין געקוקט אויף איהר. ווי אַ
פער'שכור'טער, און גערעדט צו איהר. אין זיין נשמה איז ווידער
געווען יום טוב.

ער האָט אַרויסגענומען אַ פעקעל געלד פון אונטער'ן בוזים
און דערלאנגט איהר מיט די ווערטער:
— נא, טאַמער ווילסטו זיך עפעס מאַכען... אַ קלייד, צי
וואָס? ... דאָ זיינען פופציג דאלאַר...

זי האָט אַ שאַקעל געטהאָן דעם קאַפּ, אַ דרעה געטהאָן דעם
אַקסעל און אַרויסגערעדט:
— גאָר נו! ... איך וועל ביי אײך קיין געלד ניט נעהמען.
— נעהם, נעהם, זיי דו נישט קיין נאַרעניו. דו נעהמסט דאָך
ניט, חלילה, ביי קיין פרעמדען...
זי האָט זיך אָנגערופען:

— דערוויילע זיינען מיר פרעמדע. איהר וועט צייט האָבען,
צו געבען מיר געלד, ווען איך וועל זיין אייער פרוי.
— אי געה שוין, געה, וואָס רעדסטו! — האָט ער זיך אַ כאַפּ
געטהאָן און אָנגעהויבען צו לאַכען — נעהם, און נעה זיך עפעס אויף.
זעה זיך צו. דיר טאָר גאָר נישט פעהלען.

ער האָט זיך אויפגעהויבען, איז צוגעגאַנגען צו איהר, מיט דעם
פעקעל געלד אויסגעשטרעקט צו איהר, און האָט איהר מיט גוואַלד
דאָס אין האַנד אַריינגעשפאַרט.
זי האָט אַ שמייכעל געטהאָן און מיט איהרע שוואַרצע אויגען
איהם אַ בריע געטהאָן.

— וועלל, איך וועל נעהמען. איך דאנק אײך. איך וועל האַלטען,
אַז איך בין אײך שולדיג פופציג דאלאַר — האָט זי געזאָגט — שפּע-
טער אַמאָל וועל איך אײך דעם חוב אָבגעבען.

וועסט זיך לעכען ווי אַ גרעפּין. טהו אַלסדינג, וואָס דו קענסט, דו זאָלסט איהם, חלילה, ניט אָנווערען...

רייטשעל האָט זיך אויסגעפּוצט, ווי זי וואָלט באַמט ערוואַרטעט אַ חתן, וועלכער איז איהר געפּעלען געווען. זי האָט אָנגעטהאָן איהר רויטע בלוזקע, איהר „יצר-הרע“ ווייסטעל, ווי זי פּלעגט דאָס רופּען, וואָס האָט זעהר געפּאסט צו איהר דונקעלען, חן'עוודיגע פנים, איהרע קאָכעדיגע, שוואַרצע אויגען און פּעד-שוואַרצע האָאַר, און דורך וועלכען איהרע רייכע פּאַרמען, פּול מיט כּשוף, זיינען שאַרף אַרויס-געטראָטען. איהר שוועסטער האָט געהאַט אַ גאַלדענע שפּילקע. האָט זי רייטשעל ביי דער האַלז צוגעשפּילעט און איהר פנים האָט זי אויך בעציערט מיט אַן ערנסטער, סאָלידער מינע...

רייטשעל'ס שוועסטער האָט דרעלאַנגט טהעע צום טיש.

אָרע איז געזעסען ווי אויף שפּילקעס און האָט פאַר צומישטקייט ניט געוואוסט וואָס צו רעדען. ער האָט געקוקט אויף די ווענד, אויפ'ן סופּיט, אויף דער פּאַרלאַגע, אויף די פּענסטער, נור ניט אויף רייטשעלען. די ביטרע רייטשעל האָט אַ וואונק געטהאָן צו איהר שוועסטער, זי זאָל אַרויסגעהן, און איהר שוועסטער, ניט קיין נאַרישע אידענע, האָט זיך דאן אָנגערופּען:

— רייטשעל, איך קום באַלד. איך מוז געהן זוכען אונזער ציעג.

זי איז ערגעץ אַנטלאָפּען.

און זי איז אַרויס פּונ'ם הויז.

דאן האָט זיך רייטשעל אויפּגעהויבען פון איהר אָרט ביים טיש

און געזאָגט:

— פּאַרוואָס טרינקט איהר ניט אייער טהעע? ...

— האָ? — האָט ער זיך אָנגערופּען און זי אָנגעקוקט מיט אַ

צומישטען שמייכעל.

זי האָט זיך צולאַכט.

— וואָס האָט איהר זיך פּערטראַכט? טרינקט אייער טהעע.

וואַרט, איך וועל אייך אַריינוואַרפּען צוקער אין גלאָז.

און זי איז צוגעגאַנגען נאָהענט צו איהם פון הינטען, האָט זיך

איבערגעבויגט איבער זיין אַקסעל — דערביי האָט זי, ווי ניט ווילענדיג,

צוגעפּרעסט איהר שטייפּען. הייסען בוזים צו איהם, האָט דערפּיהלט,

ווי ער האָט זיך אַ צאַפּעל געטהאָן — און אַריינגעוואַרפּען עטליכע

וועג איז איהם מיט אַמאָל עפעס אונאַנגענעהם געוואָרען צו געהן צו איהר. עפעס האָט זיך איהם פּלוצים אויסגעוויזען, אַז דער דאָזיגער בעזער שמועס אַביסעל מיט מעשה שייגען, כאָטש ער האָט איצט שוין גערעכענט רייטשלען ניט פאַר קיין פּרעמדע. ווען ער האָט געקוקט דורכ'ן שליסעל־לאָך צו איהר אין צימער אַרײַן, האָט ער אַזוי אונט־אַנגענעהם קיינמאָל ניט געפּיהלט. דאַן האָט ער געשפּירט אַ פּער־באַרגענע זינד אינ'ם האַרצען און איצט, מיט דעם דאָזיגען געהן צו איהר, האָט ער מיט אַמאָל דערפּיהלט אַזוי ווי ער וואָלט די דאָזיגע זינד בפרהסיה אַרויסגעטראָגען...

אמת, ער האָט זיך געפּרובט פּערענטפּערען, גע'טענה'ט צו זיך, אַז ער געהט ניט צו אַ פּרעמדער, חלילה, אַז זי איז באלד זיין בלח, זיין ווייב, דערפאַר מעג ער געהן צו איהר, טראַכטען וועגען איהר, אַכטונג געבען, איהר זאָל גאָר נישט פּעהלען, מיישב זיין זיך מיט איהר וועגן אַ הויז. דאָך דעם אונאַנגענעהמען געפּיהל, וואָס האָט מיט אַמאָל ערוואַכט אין איהם, אַז עס איז מעשה שנין, האָט ער בשום אופן ניט געקענט אין זיך דערשטיקען...

אפּשר האָט ער דערפאַר אַזוי גענומען פּיהלען, ווייל די גאַנצע געשיכטע מיט רייטשלען האָט ער געהאַלטען כּסוד פּון זיין מאַמען און עטלען, וויסענדיג, אַז זיי וועלען זיין שטאַרק געגען איהר און אַז זיין מאַמע וועט אויף איהם קוקען ווי אויף אַ הולטאַי. און אפּשר דערפאַר, מחמת ער איז פּשוט ניט געוועהנט געווען צו אַזוינע בע־זוכען...

ער האָט זיך נאָך מעהר אונאַנגענעהם דערפּיהלט, בעת רייטשעל האָט איהם פאַרגעשטעלט פאַר זיין שוועסטער, ער איז כּמעט צוטור מעלט געוואָרען.

רייטשעל איז היינט נאָך געווען שענער און רייצענדער, ווי גע־וועהנליך. זי האָט אין דער פּריה געהאַט אַ לאַנגען שמועס מיט איהר שוועסטער, דערצעהלט איהר, אַז זי ריכט זיך אויף אַ סקאַנדאַל פּון דער אַלטער פרומע'ן, עטלע'ן און אפּשר נאָך פּון אַרע'ס עלטערער טאַכטער אויף, און זי און איהר שוועסטער האָבען בעשלאָסען אַנצואַ־ווענדען אַלע מעגליכקייטען איינצוהאַלטען אַרע'ן.

— דאָס איז אַ גליק פאַר דיר, רייטשעלע — האָט איהר שוועסטער מיט התפּעלות גערעדט, — אַז אַלמזן כּמעט אַהן קינדער און אַזוי רייך,

— ווי אזוי אָבער וועט ער ניט וויסען? — האָט אַרע זיך אָנגערופען.

— מיין שוועסטער וועט איהם ניט דערצעהלען און איך אודאי ניט. קומט בעסער בייטאָג.

— אויך רעכט. איך וועל זיין ביי דיר מאָרגען בייטאָג און וועל דיר אויך ברענגען דעם אַרעס פון דעם הויז אויף פענסילוויניא עוועניו.

רייטשעל האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— שאַ, מיין שוואַגער טרייבט שוין אַהער די ציענ. זאָל אונז בעסער די קאלאקאָטקע ניט זעהן. אַ גוטען שבת אייך!

— אַ גוטען שבת דיר, אַ גוטען, געזונטיקען יאָהר דיר, דיר טשעלע! — האָט ער געענטפערט מיט טיעפער פרייד און כונה אינ'ם קול.

זי איז אַוועק גלייך און ער האָט זיך פערקירעוועט רעכטס אינ'ם האַרצען האָט ביי איהם געטאַנצט און זיינע ליפען האָבע געמורמעלט:

— איך דאַנק דיר, איך דאַנק דיר, גאַטעניו...

ווען ער איז צוגעקומען צום הויז איז שוין געווען גאַנץ טונקעל. אויפ'ן הימעל איז די לבנה ארויסגעשוואומען און זי האָט געקוקט אויף אַרע'ן מיט אַזא ליכטיגער, פרעהליכער, יום־טוב'דיגער מינע...

17.

אַרע און רייטשעל פלאַנעווען.

אויף מאָרגען אַ זייגער צוויי בייטאָג איז אַרע געקומען צו רייטשעלען. זי און איהר שוועסטער האָבען אויף איהם געוואַרט. איהר שוועסטער האָט זעהר געוואַלט דעם שידוך. ערשטענס, ווייל רייטשעל האָט איהר דערצעהלט, ווי רייך אַרע איז, און, צווייטענס, ווייל זי האָט בכלל געוואַלט, אַז איהר שוועסטער רייטשעל, אַ מידעל אַזא ברען, זאָל שוין חתונה האָבען.

אַרע איז געקומען אַז אויסגעפוצטער מיט אַ פונאַנדערנעקאַמטער באַרד און מיט אַ ניט־דרייסטען שמייכעל אויף די ליפען. אויפ'ן

— ווער וועט עס וויסען? געה צו מאַרגען. איך וועל דיר געבען דעם אדרעס. דערנאָך וועסטו מיר זאָגען, ווי דיר געפעלט דאָס...

— אַלל־רײט.

און וועגען שאַפּ, פּערשטעהסטו דאָך אַלײן, אז דו דאַרפסט אײצט פּערגעסען. אײצט רוה זיך אױס און טאַמער וועסטו וואָס דאַרפּען וועט חלילה דיר ניט פּעהלען...

מיט אַמאָל האָט זי זיך אָנגערופּען:

— מען זאָגט, אז איהר זײט זעהר רײך. איז דאָס אמת?

— דאַנקען גאָט, זינדיגען דאַרף אײך ניט — האָט ער געענטפּערט.

— וויפּיעל טױזענד אַן ערך האָט איהר?

— אײך וױס ניט, רײטשעלע — האָט ער געענטפּערט — אײך

וױס נור, אז אײך האָב, דאַנקען גאָט, גליק. יעדען „פאַרסעל“, וואָס

אײך קױף, טראַגט מיר אַרײן געלד. אײך האָב געהאַט אפּילו געקױפּט

אַ גרויסען „פאַרסעל“ אין קאַנאַרסי, און אײך האָב שױן גערעכענט,

אז אײך וועל פּערלײערען עטליכע טױזענד אין איהם, האָב אײך אין

איהם אױך געמאַכט אײבער צוועלף טױזענד דאָלאַר. אײך האָב נאָך

עטליכע „לאַטס“ אױפֿן בולװאַר, עטליכע אױף פּיטקין עוועניו, צו

פּינף „לאַטס“ אױף האַפּקײנסאָן עוועניו, פּיער אױף דעגראו סטריט —

און דאָס אַלעס וועט אַרײנברענגען געלד... אין דער באַנק בין אין

דאַנקען גאָט, אױך אַ שטאַרקער בטוח...

זײ זײנען אַרײן אין דער סטריט, וואו רײטשעל'ס שוועסטער

האַט געוואָהנט.

— דאָ זאָלען מיר זיך אַפּשטעלען — האָט רײטשעל זיך אָנגע

גערופּען — איהר זעהט דאָס בלויע הויז מיט'ן גאַניק? דאָרט וואָהנט

מײן שוועסטער. אױב איהר וועט מיך וועלען זעהן, וועט איהר מווען

קומען אַהער, ווייל צו אײך וועל אײך מעהר ניט געהן.

— אײך וועל בײ דיר זײן, אז מיר וועלען דערלעבען, מאַרגען

בײנאַכט — האָט ער געזאָגט.

— נײן, בײנאַכט קומט ניט. בעסער בײטאַג. ווייל דער שוואַך

גער מײנער איז אַ שרעקליכע קאַלאַקאָטקע און ער טאָר וועגען דעם

איז נאַנצען ניט וויסען...

— רייטשעלע-האַרצעלע, ווי אזוי זאָלסטו מיר ניט געפעלען, ווען אַ מלך אפילו האָסטו געדאַרפט געפעלען, ווען דו ביזט שענער פון אַ בת-מלכה, שענער פון אלע זיעבען זונען, ווען... ווען... אַי, רייטשעלע, אַי, מאַמעלע מיינע, אַי, אז איך האָב נאָר קיין לשון ניט פאַר דעם!...

און מיט אַמאָל האָט ער זיך אונטערבראַכען:

— הער אויס, רייטשעלע, איך קלייב זיך שוין לאַנג צו קויפען אַ הויז. איצט מוז איך דאָך שוין קויפען. עס איז דאָ אַ הויז אויף פענסילווייניא עוועניו, אַ שענע סטריט, און דאָס הויז איז אויף זעהר אַ שענע, אַ קאַטעדזש, און אַ צווייטע הויז, אויך אַ קאַטעדזש, אויף סטאָון עוועניו, נעבען צוויי דאָקטוירים. וואו וואָלסטו געוואָלט וואָהנען?

— אויף סטאָון עוועניו — האָט זי גלייך געענטפערט.

— גוט, וועל איך זעהן איה"ש מאַרגען, צי איבערמאָרגען דאָס הויז אויף סטאָון עוועניו צו קויפען. וואָס דו ווילסט נור וועל איך דיר קויפען. יענע הויז, וואָס אויף פענסילווייניא עוועניו, וועט מסתמא סעמקע בלום קויפען.

זי האָט זיך אַ כאַפ געטהאָן:

— האָ? ער וויל קויפען דאָס הויז?

— יא. דאָס הויז געפעלט איהם זעהר. ער וויל נור אַרונטער-דינגען פינף הונדערט דאָלאַר פון דעם פרייז...

— בעסער קויפט יענע הויז אויף פענסילווייניא עוועניו. איך האָב פריהער אַ טעות געהאַט.

— גוט. פון מיינטוועגען.

ביי רייטשעלען האָבען זיך די אויגען אָנגעצונדען מיט פרייד און נצחון און זי האָט אַרויסגערעדט:

— איך דאַנק אייך. איך האָף, אז איך וועל מיט אייך גליקליך

זיין...

— אזוי האָף איך צו גאָט — האָט ער אַרויסגערעדט מיט

התפעלות — אפשר וואָלסטו אַפריהער אָנגעקוקט דאָס הויז, רייטשעלע?

— איך ווייס אַליין ניט. טאַמער פאַסט ניט?...

— נאך אביסעלע פערשטויבט. אפנים פון דעם שטיין, וואו דו
ביזט געזעסען...

זי האט ארויסגענומען דאס טיכעל פון דעם ארבעל און איהם
דערלאנגט:

— ווישט אָפּ...

און זיך געשטעלט צו איהם מיט'ן רוקען.

ער האט צומישט גענומען שמייכלען, זיך אומגעקוקט אויף אלע
זייטען און דערנאך האט ער זיך איינגעבויגט און מיט ציטערענדיגע
הענד גענומען ווישען דעם שטויב פון איהר קלייד און דערפיהלט
א קאלטען שווייס אויפ'ן שטערן...

דאן האבען זיי גענומען געהן צוריק.

— קומט — האט זי זיך מיט אמאל אָנגערופען — מיר וועלען
געהן מיט אַנאַנדער וועג. קומט איבער די „לאַטס“.

— פאַרוואָס?

— איך וויל ניט פאַרבייגעהן אייער הויז. בעסער אז ניט.

— דו ביזט גערעכט — האט ער געזאָגט.

און זיי זיינען אוועק איבער דער גרינער לאַנקע אַרויף. פון
ווייטען האָבען זיך געזעהן פאַרמערשע הייזלאך. דא און דאָרט האָט
א ווייסע פליגעל פון א ווינד-מיהל געווינקט, א פערד האָט זיך גע-
פאַשעט, בהמות...

— דערוויילע דאַרף קיינער פון דעם ניט וויסען — האט זי
וויעדער געזאָגט — ביז אונזער חתונה...

— חס וחלילה — האט ער זיך א כאַפ געטהאָן — קיינער טאָר
וועגען דעם ניט וויסען. זאָל מען דערוויילע ניט זיין אין לייטישע
מיילער. איך וועל אַפריהער חתונה מאַכען עטלע'ן מיט'ן דאָקטאָר.
טאַקי גיך חתונה מאַכען, גיך. און דערנאָך... דערנאָך...

ער האט א קוק געטהאָן אויף איהר מיט שטראַהלענדע אויגען
און צוגעלעגט:

— אַי, לעבען זאָלסטו... אַי! אַי!

זי האט זיך פּרעהלאך צולאַכט און דערנאָך געפרעגט:

— פאַרוואָס געפעל איך אייך אזוי?

ער האט געענטפערט:

ער האָט זיך אַרומגעקוקט און אָנגעוויזן רייטשלען אויף אַ גרויסען שטיין, וואָס איז דאָרט געלעגען ביי דער זייט פון דעם וועג. — זעץ זיך צו אויף אַ וויילינקע. איך וויל נור אָפּדאווענען מנחה — האָט ער געזאָגט ווייך.

בעת ער האָט געפּעדעלט, האָט ער אָפּט, ווען ער האָט זיך פּער-שפּעטיגט אין דעם וועג, געדאווענט מנחה ערגעץ אויף אַ פּעלד.

זי האָט זיך געזעצט, געקוקט אויף איהם מיט אַ שפּאַטישען שטיי-כעל און געטראַכט:

„איך וועל מוזען אַרבייטען מיט דער גאַל, ביז איך וועל איהם אַביסעל אויסמעגלען!“

ער איז געשטאַנען אויף דעם אַנדער זייט פון דעם וועג מיט'ן רוקען צו איהר, האָט זיך געשאַקעלט מיט'ן גאַנצען קערפּער, געדאַ-ווענט מיט התלהבות, מיט שמחה, און האָט פון צייט צו צייט צור געפאַטשט מיט די הענד. אַ ווינטעלע האָט געבלאָזען. אַרע'ס באַרד האָט זיך בעוועגט און יעדע וויילע האָט זיך אַ בינטעל האָר פון איהר אָפּגעטהיילט און זיך געדרעהט אונטער אַרע'ס אויער אָדער געציטערט אויף זיין אַקסעל, ווי אַ קליין שלאַנגעלע...

„אַ שענער מאַן פאַר מיר!“ — האָט רייטשעל ווייטער גע-טראַכט — „ער און יענער! ... מילא, ניט קלעהרען... ער איז רייך... מיר וועט זיין גוט ביי איהם... איך וועל אַזוי לעבען, דאָס יענע זאָלען צופוקעט ווערען... די באַרד זיינע וועט ער מוזען אַרונטערנעהמען — האָט זי ווייטער געטראַכט — „פּשוט אַ חלשות צו קוקען!“...“

אַרע האָט אָפּגעדאווענט און איז צוגעגאַנגען צו איהר מיט אַ צופריעדענער מינע, גלעטענדיג בהרחבה די באַרד מיט ביידע הענד. — דאַנקען גאָט, אָפּגעדאווענט, קום.

זי האָט זיך אויפּגעהויבען. איהר נייע קלייד האָט אָנגענומען שטויב פונ'ם שטיין.

ער האָט עס דערזעהן.

— דיין קלייד איז פון הינטען אַביסעל איינגעריכט — האָט ער זיך אָנגערופּען.

זי האָט זיך איינגעבויגט און אַ טרויסעל געטהאָן איהר קלייד. — נו, און איצט? ...

דרעהט דעם קאפ פון איהר און בעמיהט זיך מיט אלע קרעפטען צו דערשטיקען אין זיך די נואאלדיגע אויפרעגונג, וואָס האָט אויפגע-טרייסעלט זיין גאַנצע נשמה און קערפער. דערנאָך האָט ער אַרויס-געשטאַמעלט מיט ציטערענדע ליפען די ווערטער, וואָס יעדעס וויי-קעלע פון זיין נשמה און יעדער גליעד פון זיין קערפער האָט געשטאַ-מעלט:

— גאָטעניו, גאָטעניו, גאָטעניו, איך דאַנק דיר, איך דאַנק דיר! ...
ער האָט וויעדער אַ קוק געטהאָן אויף איהר, און אין זיינע אויגען האָבען טרעהרען געבלישצעט און זיין פנים האָט אין גאַנצען גע-שטראַהלט.

זיי זיינען אַוועק ווייטער. די זונן איז אונטערגעגאַנגען. דונ-קעלע שאַטענס זיינען פון ערגעץ אַרויסגעקראַכען און האָבען אין דער לופט געשוועבט. און קיינמאַל נאָך אין זיין לעבען האָט אָרע געזעהען אזא שעהנעם פאַרנאַכט, ווי איצט... אַלסדינג אַרום איהם האָט איצט אויסגעזעהן אַזוי פרעהליך, אַזוי יום-טוב'דיג, אַזוי שמחת-תורה'דיג, דאָס אָרע האָט געפיהלט, אַז ער וואָלט דאַכט זיך, איצטער הוליען זיך אַוועקגעלאָזט און וואָלט געהוליעט און געהוליעט אַזוי ווי דער גרעסטער „הוליאַקע“ האָט נאָך קיינמאַל ניט געהוליעט...

ער האָט געקוקט פון דער זייט אויף רייטשלען, וועלכע האָט גע-טראַטען נעבען איהם פערטראַכט, און זי איז געווען שענער פון אַלס-דינג, אין גאַנצען אַ שטיק פרעהליכער יום טוב, דער פרעהליכסטער יום טוב, וואָס אָרע האָט נאָך ניט געקענט...

אַזוי פיהלען זיך האָט אָרע זיך נאָך קיינמאַל אין לעבען ניט געפיהלט. דער דאָזיגער עלטערער איר האָט איצט צום ערשטען מאַל אויף זיין לעבען, ווי דורך אַ כּשוף, דערפיהלט אין אלע זיינע גליעדער, אין יעדען ווינקעלע פון זיין נשמה דעם בעגייסטערטען פריידענס-געזאַנג פון ערוואַכטער יוגענד...

דאָן האָט זיך רייטשלעל אָנגערופען:

— עס ווערט שפעט... מיר זיינען צווייט פֿערגאַנגען. קומט צוריק.

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— אַי, איך האָב נאָך קיין מנחה ניט געדאווענט! זעהסטו, פאַר

שמחה האָב איך גאָר פערגעסען! ...

— איך האָף, אז מיר וועלען ביידע ניט חרטה האָבען. — האָט זי ווייטער גערעדט.

ער האָט געקוקט אויף איהר, רויט ווי פייער, און זיין גאַנצער שווערער קערפער מיט די ברייטע אַקסלען האָט אויפגעציטערט פאַר אויפרעגונג. אַ וויילע איז ער ניט אימשטאַנד געווען קיין וואָרט ארויסצובריינגען, האָט נור מיט די ליפּען געמאַכט. דערנאָך האָט ער זיך אַ כח אָנגעטהאָן און ארויסגערעדט מיט אַ ציטערדיג קול:

— רייטשעל, דו מיינסט עס טאַקע... אויף אַן אמת? ...

— געוויס, וואָס דען האָט איהר געמיינט? ... וועגען אַזוינע זאַכען שפּאַסט מען ניט.

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. די פּיס האָבען זיך אונטער איהם געבויגען. ער האָט זיך שיער אויף דער ערד ניט אַרונטערגעלאָזט פאַר אויפרעגונג.

— הייסט עס — האָט ער געמורמעלט — הייסט עס, אז דו ביזט מסכים צו חתונה האָבען מיט מיר?

— יא.

— יא? נאַרסט מיר ניט אָפּ, הא? — האָט ער ארויסגעפליס-טערט מיט געבעט, שיער מיט טרעהרען אין'ם קול — דו האָסט דאָך אַמאָל האַלד אַ שטיעף צו טהאָן, הא?

— איך זאָל אַזוי גליק האָבען, ווי איך מיין דאָס, וואָס איך זאָג אייך — האָט זי געענטפערט מיט געפיהל אין'ם קול.

„גוואַלד!“ — האָט עפעס אין איהם אויסגעשריען, פול היסטע-רישען פרייד, און עס איז איהם געוואָרען הייס און קאַלט, קאַלט און הייס... דאָן האָט ער אַ כאַפּ געטהאָן איהר האַנד און עס האָט איהם גענומען עטליכע רגע'ס, ביז ער האָט קוים ארויסגעדרעדט:

— רייטשעל, געדענק... ווי דאָס אויג פונ'ם קאַפּ...

— איך האָף, אז איך וועל ניט דאַרפען חרטה האָבען — האָט זי געזאָגט.

— ווי דאָס אויג פונ'ם קאַפּ, ווי דאָס שוואַרץ-אַפּעל פון מיינע אויגען... דייןע טריט וועל איך קושען... גאַלד אין האַלז וועל איך דיר גיסען... דו וועסט קיין חרטה ניט האָבען... דו וועסט זעהן, רייטשעל, דו וועסט...

ער האָט ניט דערענדיגט, איינגעלאָזט איהר האַנד, אַוועקגע-

— פארוואָס? ...

— ווייל אזא זאך מוז מען פריהער בעדענקען... —

ער האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאַפּ און אַ וויילע געשוויגען.
דערנאָך האָט ער זיך אָנגערופען מיט אַ ציטערדיג קול :

— ווען וועסטו מיר געבען אַ תשובה?

— ווען? ... כ'ווייס? ... אזא זאך מוז מען גוט אַרומטראַכטען... —

— האַ? וואָס איז דאָ לאַנג צו טראַכטען? ... וויבאַלד אַז דו
ווילט חתונה האָבען מיט אַן עלטערען, איז, דאַכט זיך, די גלייכסטע
זאך, ניט צו מאַכען קיין לאַנגע שהיות — האָט ער געזאָגט שטיל,
מיט בענקעניש אין'ם קול — גלויב מיר, ווי דאָס אויג פון'ם קאַפּ... —

— איך וועל אייך אַפּשר נאָך מאַרגען געבען אַ תשובה... —

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן :

— מאַרגען? גוט, געדיינק, רייטשעל, ווי דאָס אויג פון קאַפּ... —

און דערנאָך האָט ער נאָך אַ קורצען שווייגען זיך אָנגערופען :

— און פארוואָס עפעס ניט איצט? ... וויבאַלד מיט אַן עלטערען

מענשען... פארוואָס זאָלסטו מיר טאַקע גלייך ניט זאָגען?

זי האָט איהם געענטפערט :

— גלייך ענטפערען אייך וועגען אזא זאך טאָר איך ניט. איך

ווייל אייך ניט אָפּנאָרען. איצט ליעב איך אייך, ווי אַ לייבליכען
טאַטען, שפעטער אַפּשר... יא, יא, איך פיהל, אַז איך וועל אייך

נאָך אַנדערש אויך ליעבען, אָבער בעדיינקען אזא זאך מוז מען... —

— רייטשעל, גלויב מיר, ווי דאָס אויג פון'ם קאַפּ... — האָט

ער וויעדער אַרויסגעמורמעלט, ניט געפינענדיג קיין איין אַנדערען
אויסדרוק פיר זיינע געפיהלען, מיט וועלכע זיין האַרץ איז איבער-
פילט געווען.

פלוצים איז איהר איינגעפאלען : פארוואָס איהם טאַקע ניט

באַלד זאָגען? מאַלעוואָס עס קען נאָך געשעהן. אָפּגע'פּטר'ט און אַ
סוף! דערנאָך לאַכען פון זייער אַלעמענס קעפּ!... —

און זי האָט זיך אָנגערופען :

— אַלל'רייט, איך בין צופריעדען... —

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן :

— האַ? ...! —

רייטשעל האָט זיך צולאָכט, און ער האָט זיך דאָן וויעדער פער-
שעהמט און גענומען מורמלען:

— איך מײן... דו פערשטעהסט... האָב קיין פאראיבעל ניט...
איך בין אַ פשוט'ער איד... איך רייך דעם הוילען אמת...
רייטשעל האָט געלאָכט אין זיך, און איהר האַרץ, פול נצחון.
האָט געטאָנצט אין איהר ברוסט. זי האָט זיך גאָר ניט געריכט, אַז
דאָס זאָל איהר אָנקומען אַזוי לייכט און אַזוי שנעל. איצט האָט זי
גענומען ארומטראַכטען, ווי אַזוי זאָל זי ווייטער האַנדלען: צי זאָל
זי איהם גלייך ענטפערען „יא“, צי זאָל זי איהם נאָך אַביסעל „ציהען
די עצמות“... צום סוף האָט זי אויסגערעדט:

— איך וועל אייך זאָגען דעם אמת, אויף דעם האָב איך זיך גאָר
ניט געריכט... איך בין געגאָנגען צו אייך, ווי איך וואָלט צו מײן
לייבליכען טאָטען געגאָנגען, וועגען אַן עצה, און מיט אַמאָל...
ער האָט איהר אונטערבראָכען:

— דו וועסט זעהן, רייטשעלע, אַז דו וועסט ניט תרטה האָבען.
דאָס אויג פונ'ם קאָפּ וועסטו ביי מיר זיין. טהייערער ווי דאָס שוואַרץ
אפעל פון מיינע אויגען וועסטו ביי מיר זיין... נו, וואָס זאָנסטו? ...
זי האָט געשוויגען.

— ווען דו ביזט מסכים, קויף איך באַלד אַ שענע הויז פאַר דיר
— האָט ער ווייטער אָנגעהויבען — און שוין מאָרגען ארבייטסטו ניט
מעהר... גלויב מיר, רייטשעלע — האָט ער צוגעלאַנגט מיט געבעט
אין'ם קול — גלויב מיר... אַי, אַז איך האָב גאָר קיין ווערטער ניט
פאַר דעם! ...

זי האָט אַ קוק געטהאָן אויף איהם און זיך שיער ניט צולאָכט.
אזוי קאָמיש האָט ער אויסגעקוקט, אַזאַ נאַרישער און קעלכערנער אויס-
דרוק איז אויף זיין פנים צוגאַסען געווען. זי האָט אָפגעקעהרט פון
איהם דעם קאָפּ, ווייל זי האָט דערפיהלט, אַז איהרע שוואַרצע, קאָד-
כעדיגע אויגען, פֿון וועלכע אַ געלעכטער האָט געשפּריצט, פערראַט-
הען זי...
דערנאָך, אַז זי האָט זיך בעהערשט, און אַגב אויסגעטראַכט וואָס

איהם צו זאָגען, האָט זי זיך וויעדער אַ קעהר געטהאָן צו איהם און
ארויסגערעדט:

— איך קען אייך איצט גאָר ניט זאָגען...

— יא, דו ביזט באמת איינגעבאקען ביי מיר אין'ם הארצען, רייטשעל...

רייטשעל האָט איהם אָנגעקוקט, אַזוי ווי זי האָט איהם כלומרשט ניט פערשטאַנען.

— וואָס מיינט איהר ?

— איך מיינ... איך מיינ... — ער האָט זיך אָפגעווישט מיט'ן ארבעל דעם שווייס פון'ם שטערן — וואָס זאָל איך מיינען ? ... אורדאי חתונה האָבען... רייטשעל, איך זאָג דיר... איך זאָג דיר... וואָס זאָל איך דיר זאָגען ? — האָט ער גערעדט מיט אַ מין רחמנות'דיג קול — דו ווייסט גאָר ניט, ווי איך וואָלט דיר געקוקט אין די אויגען אריין. דאָס שעהנסטע הויז וועל איך דיר נעבען. דאָס טעלערעל פון'ם הימעל. און מיינ ניט, — איז ער ביסלעכווייז געוואָרען ביי זיך אַלץ דרייסטער און זיכערער — אז איך בין אַן עלטערער מענש. איך בין אַ סך אינגער פון אַ סך היינטיגע בחורים... איך'ל דיר זאָגען, רייטשעל, מיינ ווייב חוה-דרוואָשע, דיר צו לאַנגע יאָהר, זאָל זי מיר מוחל זיין... איז פאַר די לעצטע יאָהרען געווען, עט, זאָל זי מיר מוחל זיין! קראַנק און קראַנק, און קראַנק!... קורץ, רייטשעל, דו ביזט אַ יונג קינד, אפשר וועסטו מיך אין גאַנצען ניט פערשטעהן... ער איז מיט אַמאָל אַנשוויגען געוואָרען און האָט זיך ווי פער-שעהמט.

— רעדט, רעדט, פאַרוואָס זייט איהר אַנשוויגען געוואָרען ? — האָט רייטשעל זיך אָנגערופען גאַנץ שטיל.

— איך וויל ניט... עפעס ניט שען... אפשר פאַסט ניט צו ריידען צו אַזא קינד, ווי דו — האָט ער געמורמעלט און געשמייכעלט צומישט.

— אויב עס איז ניט שען, מאָ רעדט בעסער ניט — האָט זי מיט אַן אונשולדיגער מינע געזאָגט.

— ניין, פאַרוואָס ניט שען ? — האָט ער זיך דאָן מיט אַמאָל אַ כאַפ געטהאָן — דו מענסט עס טאַקע וויסען! רייטשעל, הקיצור, מיינ ווייב איז קיין ווייב ניט געווען, מיט אַנדערע האָב איך אורדאי ניט הולטאָיעוועט, חלילה. קורץ: איך בין מעהר בחור פון אַלע בחורים!...

זי האָט אַ קוק געטהאָן אויף איהם פֿון דער זייט און פֿלוצים
האַט זי געפרעגט:

— ווי אַלט זייט איהר, ר' אַרע?

אַרע האָט זיך אַ צאָפּעל געטהאָן.

— איך? ... ווי אַלט איך בין? ...

ער האָט אַ וויילע נאָכגעדאַכט און דאַן ניט גאַנץ דרייסט גע-
ענטפּערט:

— זעקס און פּערציג...

און אזוי ווי ער האָט ניט געוואָלט זאַגען קיין ליגען, האָט ער
נאָך צוגעלעגט:

— זעקס און פּערציג מיט עפּעס...

זי האָט אַ טראַכט געטהאָן: „אזוי פּיעל מכות עטלען מיט יענעם
שאַרלאַטאַן, פּיעל יאָהר איהר האָט ביי זיך אַרונטערגעלאַטכענט!“
און זיך אָנגערופּען מיט אַן אונשולדיגער מינע:

— זייט איהר דאָך נאָך גאָר אַ יונגערמאַן!

— וואָס דען האָסטו געמיינט?

ער האָט אָנגעהויבען צו לאַכען.

דאַן האָבען זיי אַ וויילע וויעדער געשוויגען.

מיט אַמאָל האָט זי וויעדער געפרעגט:

— נו, און ווען וועט איהר אַליין חתונה האָבען?

— איך? ... כ'ווייס? ... ווען עס זאָל זיך מיר מאַכען עפּעס...

ער האָט זיך אויסגעהוסט. דאַן האָט ער זיך אַרומגעקוקט אויף
אַלע זייטען, אַקוראַט ווי ער וואָלט מורא געהאַט, אַז אימיצער זאָל
ניט אונטערהערען, און דערנאָך האָט ער געזאָגט מיט אַ שטאַרק אויפֿ-
גערענטען קול:

— רייטשעל, הער נור, ... אַ שטייגער ווי וואָלט געווען...

ער האָט אָפּגעהאַקט.

— וואָס? — האָט זי געפרעגט.

— אַ שטייגער ווי וואָלט געווען... אַז איך... קען איך מיט דיר

ריידען אָפּען, רייטשעל?

— געוויס, רעדט נור...

— איך האָב געוואָלט צו דיר שיקען אַ שרען, רייטשעל...

— צו מיר?

אַרעם ערקלעהרונג.

זיי זיינען אוועק אין דער ריכטונג, וואו דער וואַלד איז פריהער געשטאַנען. דאָ איז איצט געווען שטיל. די ארכיטעך, וואָס האָבען דאָרט די נייע סטריטען געשניטען, זיינען איצט געווען שוין אוועק. די זונן איז אונטערגעגאַנגען. דער האָריזאָנט האָט געפלאַקערט. אַ וויילע זיינען זיי געגאַנגען און האָבען געשוויגען. דערנאָך האָט אָרע זיך אָנגערופען מיט אַן אויפגעגעבען קול:
— רייטשעל, נו? און וואָס איז דיין מיינונג מכות זאָ עלטער רען מענשען?

— איך האָב דאָך אייך געזאָגט. מיר געפעלט בעסער חתונה צו האָבען מיט אַן עלטערען מענשען. אודאי, זעכציג יאָהר אַ מאָן איז אַביסעל צו אַלט, מיט אַ מאָן פון אַ יאָהר פופציג וואַלט איך אודאי צופריעדענער געווען חתונה צו האָבען, נור...
זי איז אַנשוויגען געוואָרען.

„און מיר איז געוואָרען צוויי און פופציג“, האָט ער אַ טראַכט געטהאָן.

— איך רעכען אויך, רייטשעל, אַז דו וואַלסט געקענט קריגען אַן אינגערען מענשען פון זעכציג — האָט ער זיך דערנאָך אָנגערופען — וויבאַלד אַז דו ביזט מסכים חתונה צו האָבען מיט אַן עלטערען מענשען...
... מענשען...

— זיכער, זיכער, נור מיט אַן עלטערען... — האָט רייטשעל געזאָגט — מיט אַן עלטערען מענשען איז מען זיכערער אין אַלע הינזיכטען און...
... הינזיכטען און...

— דו ביזט גערעכט — האָט אָרע אונטערגעכאַפט מיט היין — אַן עלטערער מענש, ווען גאָט זאָל איהם מזכה זיין מיט אַזאַ ווייב ווי דו, וועה! ווי אַ בת מלכה וואַלסטו ביי איהם געלעבט. פון פויר געל-מילך וואַלט דיר ניט געפעלט. אויף די הענד וואַלט ער דיר גע-טראָגען. אין קערידזשעס וואַלסטו ביי איהם געפאָהרען. גאַלד אינ'ם האַלז וואַלט ער דיר געגאַסען.

— אַ יאָהר זעכציג מסתמא — האָט זי שטיל געענטפערט.
 — זעכציג? אזוי? זעכציג? נו, און דו וואָלסט געטהאָן?
 — האָט ער געמורמעלט.

— איך וויל הערען אייער עצה — האָט זי נאָך שטילער גע-
 זאָגט און צולעגענדיג: „אי, ווי היים!“ האָט זי גענומען רייכען דעם
 אַרבעל פונ'ם קלייד אָן אַרעם, האָט איהם הויך אַרויפגעקאָשערט,
 כמעט ביז'ן סאמע אקסעל און איהם כלומר'שט פארגעסען אַרונטער-
 צוציהען.

איהר יונגער, רונדער, דיקער, דונקל־ראַזעווער אַרעם האָט אַ
 בלענד געטהאָן פאר זיינע אויגען און ער האָט אין גאַנצען אַ צומישטער
 אַפגעקעהרט דעם קאַפּ. דאָן האָט זי זיך כלומרשט מיט שרעק אַ כאַפּ
 געטהאָן:

— אי, וואָס איז דאָס!

און האָט שנעל אַרונטערגעצויגען דעם אַרבעל אויפ'ן אַרעם.
 — ענטשולדיגט, ר' אַרע, איך האָב גאָר ניט בעמערקט — האָט
 זי צוגעלעגט מיט אַ שטיל קול.

— עס מאַכט ניט, עס מאַכט ניט — האָט ער געמורמעלט מיט
 אַ קעלבערנעם שמייכעל.

דאָן איז ער וויעדער אויפגעשטאַנען און האָט וויעדער גענומען
 שפּרייזען איבער'ן גאַניק היין און צוריק. דאָס מאַל מיט אַ צומישטען
 שמייכעל, צוגאַסען איבער'ן גאַנצען פנים, אין די אויגען און זאָגאַר
 איבער זיין משונה'דיגער באָרד, האָט זיך געדוכט, אויך. מיט אַ מאַל
 האָט ער זיך אָנגערופען:

— קום, וועסט זיך אַביסעל דורכגען מיט מיר?

„אָהא! געטראָפען!“ — האָט זי אַ טראַכט געטהאָן מיט אַ
 געפיהל פון פריידיגען נצחון און געענטפערט:

— געוויס, וואָס זיצען מיר אויף איין פלאַץ? עס איז אזוי גוט

איצט זיך דורכצוגעהן...

— מיר אָבער איז ער ניט געפעלען... —

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן :

— האָ ?

— איך האָב עפעס ניט קיין צוטרויען צו באַיעס, איך מיין צו

אַמעריקאַנער באַיעס... וואָס איז אייער עצה, ר' אָרע ?

אָרע האָט אַ דריק געטהאָן די אַקסלען, גענומען וויעדער שפּרייזען

איבער'ן גאַניק היין און צוריק און געגלעט זיך די באַרד. דאַן האָט ער

טייער אַ זיפּץ געטהאָן, איז צוגעגאַנגען צו איהר און געזאָגט מיט אַ

פּערשטיקטען קול :

— דו פּרענסט ביי מיר אַן עצה, מוז איך דיר געבען, ווי אזוי

איך פּערשטעה... הער-זשע, רייטשעל — ער האָט אַ הוסט געטהאָן,

אזוי ווי די דאָזיגע ווערטער האָבען זיך ביי איהם אין'ם האַלז פּער-

טשעפעט און ער האָט זיי מיט געוואַלד פּון דאָרט געוואַלט ארויס-

הוסטען — הער-זשע... דו ביזט אַן אַרימע מיידעל, קלייבען דאָרפסטו

ניט. מאַכט זיך דיר אַ באַי, אַ פיינער און נאָך דערצו אַ פּערדיענער

אויך, דאַנק גאָט, און לאָז איהם ניט איין. דאָס איז מיין עצה.

„אַט האָסטו דיר“— האָט רייטשעל אַ טראַכט געטהאָן— „קלאַהרע

דבורים, אַ בעווייז, אז ער האָט מיך איצט אפילו ניט אין זינען“.

און אויף אַ רגע איז זי צוטומעלט געוואָרען. באַלד אָבער איז זי

געקומען וויעדער צו זיך און גענומען ווייטער פּלעכטען איהר אינ-

טריגע, איצט שוין מיט אַ מין פּערצווייפלונג :

— יא, איהר זייט טאַקי גערעכט, ר' אָרע. אָבער איך וויל טהאָן

אַ שידוך מיט אַן עלטערען מענשען, ניט מיט אַ באַי. מיין שוועסטער

רעדט מיך אויף צו.

אָרע האָט אויף איהר אויסגעלאָצט די אויגען.

— וואָס זאָגסטו ? — האָט ער ארויסגערעדט.

— מען רעדט מיר אַ שידוך מיט אַן עלטערען מענשען — האָט

זי געענטפּערט — ער איז זעהר רייך... —

— האָ ? — האָט ער ארויסגעמורמעלט, ניט אַרונטערנעהמענדיג

די אויסגעלאָצטע אויגען פּון איהר פנים, און זיך אַרונטערגעלאָזט

אויפ'ן שטול נעבען איהר.

— אן עלטערען מענשען ? — האָט ער געמורמעלט — ווי אַלט

איז ער ? ... —

דאָך נאָך גאָר אַ קינד. וואָס פּערשטעהט אַ מיידעל פּון ניינצעהן יאָהר? — האָט זי גערעדט מיט אַן אונשולדיגער מינע — אַמאָל האָב איך ליעב אַ שטיעף צו טהאָן, אייער מאַמע מיינט, אז איך שטיף, ווייל איך בין אַ הולטייקע. אין דער אמת'ן אבער, ר' אַרע, גאָט איז מיין עדות, אז איך שטיעף ניט, ווייל איך בין אַ הולטייקע. גאָר נישט, מען האָט קינדערשען שכל, שטיעפט מען! ...

אמת! אמת! האָט אַרע אונטערגעכאַפט מיט התפעלות — דו ביזט נאָך גאָר אַ קינד, גאָר אַ קינד... — איך וועל עלטער ווערען, וועל איך מסתמא מעהר נישט שטיעפען.

— וועמען אַארט עס, אז דו שטיעפסט? — האָט אַרע זיך אַ כאַפּ געטהאָן — פּערקעהרט, געזונטערהייט... דו טהוסט עפעס אַ הול־טאַיסטוואָ? ...

— איהר ווייסט דאָך, ר' אַרע, מיט קיין באַיעס, ווי אַנדערע מיידלאַך, געה איך ניט אַרום. אין אַ דענסינג־סטוהל איז מיין פּוס קיינמאָל ניט געווען. איך בין, דאַכט זיך, אַ מיידעל, ווי גאָט און לייט האָבען געבאַטען... —

— אויף אַלע אידישע מיידלאַך געזאָגט געוואָרען. איך קען דיך ניט, וואָס? ...

— אָבער וואָס האָב איך זיך צורעדט וועגען זיך? קיצור, ר אַרע, מען רעדט מיר שידוכים... —

— האָ? — האָט זיך אַרע אַ כאַפּ געטהאָן און צומישט גענומען שמיכלען.

אַרע האָט אַ וויילע געשוויגען און דערנאָך שטיל ארויסגערעדט: — מיט וועמען רעדט מען דיר?

— מען רעדט מיר אַ באַי, אַ גאַנץ פיינעם באַי, האָט אַ שטיקעל געשעפט אין ניו יאָרק, וויל מיך געהמען אָט אזוי ווי איך שטעה און געה... —

אַרע האָט זיך אויפגעהויבען פּונ'ם אָרט, איז זיך דורכגעגאַנגען איבער'ן גאַניק, האָט זיך געגלעט פּערטראַכט די באַרד און דערנאָך זיך וויעדער אָפגעשטעלט געבען איהר.

— נו? — האָט ער ארויסגערעדט — וואָס איז די מניעה? אַ באַי, אַ פּערדיענער... אַ פיינער... גאַנץ גוט.

— איך האָב אייך געוואָלט זעהן, ר' אָרע! — האָט זי זיך אָנגע-
רופען אַביסעלע צומישט.

ער איז גלייך צוגעגאַנגען צו איהר.

— דו ווילסט מיך זעהן. קום, מיר וועלען זיך צוועצען.

— איך וויל ניט. דאָרט איז אייער עטעל. מיר איז ניט אַנט-

גענעהם — האָט זי אַרויסגערעדט מיט אַן ערנסטער מינע.

— עטעל איז ניטאָ. זי איז אַוועק מיט איהר חתן. און וויעדער,

ליין ביזו ניט — האָט ער זיך צולאַכט — איהר וועט זיך נאָך איבער-

בעטען. ווייס איך! ... קום, קום אויפ'ן גאַניק, זיי ניט קיין קינד...

זי איז כלומר'שט ניט ווילענדיג מיט איהם אויפ'ן גאַניק אַרויף

און האָט זיך דאָרט געזעצט.

ער האָט זיך געזעצט נעבען איהר.

זי האָט אַרויסגעצויגען דאָס טיכעל פונ'ם אַרבעל און זיך גענומען

מיט איהם פאַכען. דאָן האָט זי זיך אָנגערופען:

— ר' אָרע, איך וויל ביי אייך פרעגען אַן עצה. דעם אמת גע-

זאָגט, האָב איך דאָס נאָך פריהער ביי אייך געוואָלט פרעגען. נור,

איהר ווייסט דאָך, אין מיטען דערינען האָב איך זיך מיט עטלען צור-

ווערטעלט און איך בין אַוועק אָהן אייער עצה. איך האָף, אַז איהר

זייט מיר אַן אמת'ער פריינד און איהר וועט מיר געבען אַ ריכטיגע עצה.

— אורדאי, רייטשעל, גלויב מיר, ווי אַן אייגען קינד ביזטו ביי

מיר — האָט ער געזאָגט מיט וואַרימקייט אין'ם קול.

— איהר, ר' אָרע, זייט אַ איד מיט שכל — האָט זי ווייטער גע-

רעדט מיט זעהר אַן אונשולדיגער מינע — אַ בעווייז, אַז איהר האָט

אין אַזא קורצער צייט זיך אַזוי אַרויפגעאַרבייט...

ער האָט אַ מאַך געטהאָן מיט'ן קאַפּ:

— דאַנקען גאָט, קיין נאַרד בין איך, דאַכט זיך ניט...

— אַ נאַרד גאָר? — האָט רייטשעל ווי מיט התפעלות אויסגע-

שריען — אַ איד אַ חכם זייט איהר! מיין שוועסטער זאָגט מיר:

נעה צו ר' אָרע'ן און זיי זיך מיט איהם מיישב. אויף זיין עצה וועסטו

זיך קענען פערלאָזען... הקיצור, ר' אָרע, עס איז אַזא געשיכטע.

איך בין אַ מיידעל, וואָס איך האָב ניט קיין סך פריינד, מיט וועמען

איך זאָל זיך קענען מיישב זיין. און אויף מיין אייגענעם שכל וויל איך

זיך ניט פערלאָזען. וואָס ווייס איך? דעם אמת געזאָגט, בין איך

געטהאָן און איז שטעהן געבליבען. עטליכע טריט פאַר איהר איז געשטאַנען אַ וואַגען, אויף וועלכען עס זיינען געזעסען עטעל און איהר דאָקטאָר. ווייטער אַ ביסעל אָן אַ זייט איז געשטאַנען סעמקע מיט אַן אונבעקאַנטען אידען און האָט מיט היץ עפעס גערעדט און גע- מאַכט מיט די הענד.

רייטשעל האָט זיך צוריקגעקעהרט.

„הייסט עס, אז דער אַלטער איז דאָרט אַליין“ — האָט זי אַ טראַכט געטהאָן — „אפשר זאָל איד איצט אַהין צוגעהן? ... יאָ! אַפּלעגען טאָר מען ניט. וויבאַלד, אז ער טראַכט וועגען אַ שידוך, וועלען זיך גענוג מיידלאַך געפינען, וואָס וועלען זיך איילען אויף זיין געלד“...

און זי האָט גענומען געהן שנעלער.

אַ וויילע שפעטער, ווען זי האָט דערזעהן פון ווייטען אַרע'ס הויז, האָט זי זיך אַ פּרעג געטהאָן: „אַבער ווי הויבט מען דאָס אָן“, און זי האָט זיך גלייך געענטפּערט: „ניש-קשה, איד וועל שוין וויסען ווי!“

קיין קלאַהרען, אויסגעאַרבייטען פּלאַן האָט זי נאָך אינ'ם קאַפּ ניט געהאַט, נור זי האָט דערשפּירט אין זיך די ערוואַכונג פון יענעם בעזונדערן אינסטינקט פיר אינטריגעס, יענעם שאַפּונגס-אינסטינקט, וועלכער איז אין יעדער פרוי דאָ, און זי האָט זיך אויף איהם גאַנץ אונבעוואוסטזיניג פּערלאָזען...

אויפ'ן גאַניק איז אַרע ניט געווען. האָט זי זיך אַפּגעשטעלעט. אפשר איז ער ערגעץ אַוועק? אפשר שלאַפּט ער? דאַן לוינט זיך ניט אַרדיינגעהן אין הויז.

פונדעסטוועגען איז זי פאַרבייגעגאַנגען דאָס הויז און האָט זיך פּערקוקט אויף די פּענסטער, טאַמער וועט זי איהם דערזעהן. זי האָט איהם ניט געזעהן.

מיט אַמאָל האָט זי דערהערט זיין שטימע:

— רייטשעל, וואוהין געהסטו?

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן, אומגעקוקט זיך און איהם דער- זעהן אויף דער אַנדערער זייט געגענאיבער, וואו מען האָט געגראַבען די פונדאַמענטען פאַר סעמקע'ס הייזער.

בעת זיי האָבען זי דערזעהען. זי האָט זיך אָבער ניט אומגעקוקט אַויף זיי און איז אַוועק צו פּיטקין עוועניו.
צוגעקומען צו פּיטקין עוועניו, איז איהר איינגעפאלען צו געהן אַביסעל אױפֿ'ן בולױואַר, און זי איז אַוועק אין יענע ריכטונג. אַרום און אַרום, פון ביידע זייטען, האָבען זיך געצויגען לעדיגע, ניט־פּער־בויטע פלעצער. נור דאָ און דאָרט איז געשטאַנען אַ נייע הויז, אַרומ־געצאַמט מיט אַ הילצערנעם פאַרקאַן, צי אַ הילצערנער פאַרקאַן אַרום אַ לעדיגען פּלאַץ אָהן אַ הויז... עטליכע שווערע וועגען מיט ציענעל זיינען פאַרבייגעפּאַהרען און האָבען זיך אַריינגעקירעוועט אין אַ זייטג געסעל...

באַלד איז זי געווען אױפֿ'ן בולױואַר. צווישען די גרינע רייהען בוימער האָט זיך יעדע וויילע דורכגעטראָגען דאָ, פּייל פון בויגען, אַ מאַט־סייקעל מיט אַ לאַנגען זשוושען, ווי אַ האַסטיג־פּליהענדער ווינד, און געקנאַקט, אַזוי ווי ער וואַלט מיט אַ פּיסטאָלעט געשאַסען, און באַלד מיט אַ רוישען און קלינגען אַן אױטאָמאָביל... קאַרעטען מיט קומשערס אין צילינדערס זיינען געפּאַהרען. שווערע וועגען מיט שטאַרקע האַרעפּאַשנע פּערד, אָנגעטריבען פון שטאַרקע, האַרעפּאַשנע מענשען, האָבען זיך געשלעפּט. פּרויען מיט קינדער האָבען געשפּאַ ציערט. יונגע מאַמעס האָבען אױסגעפּוצטע בייביס אין אױסגעפּוצטע וועגעלעך געפּיהרט און צו זיי מיט מוטערליכער תּפּעלונג גערעדט... די גרינע בערגלעך, וואָס האָבען זיך געצויגען אין דער לענג פּונ'ם בולױואַר, זיינען אױך געווען בעלעבט. אױף איין בערגל האָבען אַרומגעשפּאַציערט היהנער. אױפֿ'ן צווייטען האָבען געשריען גענו. און דאָרט, אױפֿ'ן בערגל, האָבען זיך געפּאַשעט ציעגען. און דאָרט איז אַרומגעגאַנגען אַ ווייסער פּערד און געשציפּלעט די גראָז. אױף אַ בערגל, וואָס איז געווען העכר פון די אַנדערע, איז געלעגען אַ ניגער מיט'ן קאַפּ צום בולױואַר, די הענד פּערלעגט אונטער'ן נאַקען. אין דער אַרומיגער העלקייט און גרינקייט האָט זיין שוואַרצער קאַפּ מיט די געקרויזטע האַאר, ווי ביי אַ שעפּס, אױסגעזעהן פון ווייטען ווי אַ גרויסער שוואַרצער קנויל וואַל...

געהענדיג פּערטאַן אין זיך, האָט רייטשעל יעדע וויילע אױפֿ־געציטערט, דאָ פון אַ פּייפען פון אַן אַטאָמאָביל אַהינטער איהר און דאָ פון אַ מאַט־סייקעל־שיסעריי. פּלוצים האָט זי זיך אַ צאַפּעל

זי האָט זיך אויפגעכאַפט אין אַ שטונדע אַרום. דאָן איז זי אַ וויילע געלענען מיט אָפענע אויגען און דערנאָך איז איהר איינגע-פאַלען. זי וועט זיך גאָר אַביסעל דורכגעהן אין סטריט.

זי איז אַרונטער פונ'ם בעט, פערריכט אויף זיך דאָס קלייד, איז אַריין אין קיך, האָט זיך איינגעוואַשען דעם פנים, דערנאָך זיך אָנגעגאַסען אַ גלאָז טהעע און איז מיט דעם אַריין אין עס-צימער. דאָרט האָט איהר שוועסטער געשלאָפען אויף דער זאַפע און געבראָך פעט. זי האָט איהר כראָפען ניט געקענט פערטראָגען. איז זי מיט'ן טהעע אַריין צו זיך אין צימער און האָט זיך געזעצט ביים אָפענעם פענסטער מיט דער גלאָז אין דער האַנד.

מיט אַמאָל האָט זי דערהערט איהר שוואַגער'ס קול פונ'ם גאַניק. זי האָט זיך גענומען צוהערען. ער האָט עפעס דערצעהלט...

— הקיצור — האָט יענער דאָרט דערצעהלט — רייטשעל איז דאָך אַ מיידעל, איינע אין דער וועלט... וואו זעהט מען נאָך אזא פאַרשוין? ... האָט יענער שיער די אפּאָפּלעקסיע ניט געכאַפט, אז ער האָט זי דערזעהן... און ער האָט גענומען שיקען צו איהר שדכנים און אזוי נוטע פריינד: „רייטשעלע לעבען, איך קאָן אַהן דיר ניט לעבען. דעם חיות האָסטו ביי מיר אָפּגענומען. אינ'ם האַרצען ביזטו מיר איינגעכאַקען. דאָס אויג פונ'ם קאַפּ ביזטו ביי מיר. איך גיב דיר מיינע אַלע מיליאָנען, מיינע פערד און קערידזשעס, מיין גאַנצען האַט און פאַק, אַבי האָב חתונה מיט מיר...“

— אַי, ער קאַלאַקאטעוועט שוין דאָרט — האָט רייטשעל אַרויס-געמורמעלט און האַסטיג אַרויסגעשפאַרט דעם קאַפּ דורכ'ן פענסטער. זי האָט דערזעהן אויפ'ן גאַניק צוויי שכנות, איינע מיט אַ קינד אויפ'ן שויס, און איהר שוואַגער צווישען זיי. ער האָט זי דערזעהען, האָט ער צומישט אָפּגעהאַקט אין מיטען און דערנאָך געפרעגט:

— וואָס מאַכט דיין קאַפּ, רייטשעל?

זי האָט איהם ניט געענטפערט, נור אַ קוק געטהאָן אויף איהם מיט פעראַכטונג. האָט זיך צוריק אַ כאַפּ געטהאָן און מיט געפילדער פערמאַכט דעם פענסטער.

דאָן האָט זי אָנגעטהאָן איהר הוט און איז אַרויס פון הויז. די צוויי שכנות און איהר שוואַגער האָבען זיך גענומען סוד'ען.

— רייטשעל, טאקע?...?

— וואָס טאקע? וואָס טאקעוועט איהר? גאָר נישט. מען רעדט ניט קיין שידוכים און עס איז ניט אייער זאך! — האָט איהם רייטשעל געענטפערט מיט כעס.

— קום אַרויס פון דאַנען, זי וויל זיך צולייגען — האָט דאָן זיין ווייב זיך אָנגערופען צו איהם און איהם אַ שלעפּ געטהאָן ביים אַרבעל — קום, זי האָט אַ קאַפּ-וועהטאַג.

— איך געה, איך געה. אזוי, מיט אַ רייכען מאַן?... טאקי? — האָט ער גערעדט, געהענדיג צו דער טהיל.

— רייטשעל — האָט איהר שוועסטער אַרויסגעשעפטשעט, צר געהענדיג צו איהר נאָהענט: — געדענק, אַז עס מאַכט זיך אזא גליק, לאָזט מען ניט איין...?

און זי איז אַרויס נאָך איהר מאַן.

געבליבען אַליין, האָט זיך רייטשעל וויעדער געזעצט ביים פענ-סטער און גענומען טראַכטען, ווי אזוי איצט צו האַנדלען.

זי מוז איצט טרעפען אַרע'ן. ווי קען זי איהם טרעפען? געהן צו איהם אַהיים וועט איצט זיין אונאַנגענעהם... סיידען אין סטריט איהם טרעפען, אָבער וואו?... בעסער וואָלט געווען, אַז זי זאָל קומען צו איהם אַהיים מיט אַ תירוץ. וואָס פיר אַ תירוץ?... זי האָט עפעס פּערגעסען דאָרט... אָבער ווען זי טרעפט עטלע'ן דאָרט און ניט איהם?... אַי, פאַרוואָס איז דאָס איהר פריהער ניט איינגע-פאַלען, זי וואָלט זיך דאָן ניט צוקריעגט מיט יענער. פּערקעהרט, זי וואָלט זיך געסטאַרעט אויסצוקומען מיט יענער אדרבה ואדרבה און דערוויילע געזוכט צו געפּלען אַרע'ן, אַריינקריעגען איהם, ביז זי וואָלט איהם אזוי ריכטיג אין די הענר געהאַט, דערנאָך ערשט גע-רעכענט זיך מיט זיי ווי געהעריג איז... איצט איז פּערפאַלען, מען מוז אויסטראַכטען עפעס אַנדערש...

זי האָט זיך אויפגעהויבען פּונ'ם אַרט, גענומען אַ אירישען ראַמאַן פּונ'ם טישעל און זיך געלעגט אויפ'ן בעט. זי האָט אָבער ניט געקענט לעזען און איהם באַלד געוואָרפען.

„ווען איך וואָלט געקענט איינשלאָפּען“ — האָט זי אַ טראַכט געטהאָן און איינגעגראַכען דעם פנים אין קישען. עס האָט איהר גענומען אַ היבשע וויילע — ביז זי איז אַנשלאָפּען געוואָרען.

מיידלאַך, ווי דו, התונה געהאַט מיט עלטערע מענשען און זייער לעבען אויף דיר געזאָגט געוואָרען. ווי אַלט איז ער: זעכציג? פינף און זעכציג? זעבעציג? קוק ניט אויף דעם, טהייערינקע!... אברהם'ל דעם דינ'ס טאַכטער האָט ביי אונז אין שטאָרט התונה געהאַט מיט שלמה-איצע'ן דעם שניט-קרעמער, ווען ער איז אַלט געווען איבער זעכציג. און זי איז איז געווען אַ מיידעל פון שענעם יחוס... — ער מוז זיין אַ יאָהר פופציג — האָט רייטשעל געזאָגט.

— פופציג? ניט מעהר? מאַמעלאך מיינע, איז ער דאָך נאָך גאָר אין די בעסטע יאָהרען! — האָט רייטשעל'ס שוועסטער אויס-געשריען.

משה-בער איז אַריינגעקומען. זיין ווייב האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו איהם:

— משה-בער, וואָס זאָנסטו? מען רעדט איהר אַ שידוך מיט אַ גביר... —

— וועמען, רייטשעלען? נו? ... —

רייטשעל האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן.

— דערצעהל איהם ניט קיין מעשיות, דער קאלאקאָטקע. ער וועט דאָס נאָך פאַרנאַנדערטראָגען, איידער וואָס ווען... — איד? — האָט זיך משה-בער אָנגערופען — איד וועל קיינעם ניט דערצעהלען... —

— רייטשעל איז טאַקי גערעכט — האָט זיין ווייב געזאָגט — בעסער, אַז דו וועסט ניט וויסען... —

— וואָס? וואָס? דערצעהל. מען רעדט איהר אַ שידוך מיט אַ רייכען מאַן? — איז משה-בער צוגעשטאַנען צו זיין ווייב און זיינע אויגען אונטער די געלע ברעמען האָבען זיך צוברענט: — טאַקע?... — ניין, ניין, גאָר נישט, גאָר נישט, — האָט זיין ווייב איהם געענטפערט — עס וועט זיין אַ סך גלייכער, ווען דו וועסט דאָס ניט וויסען.

— וואָס האָסטו מורא צו זאָגען?

— איד ווייס גאָר נישט, גאָר נישט. שווייג, קאלאקאָטקע! — האָט זי אויף איהם אַ געשריי געטהאָן.

דאָן איז ער צוגעגאַנגען צו רייטשעלען און זיין פנים מיט'ן געל בערדיל האָט אויסגערריקט די העכסטע נייגעריגקייט:

זי האָט זיך אַ הויב געטהאָן פון איהר אָרט.
 „נו, וועלען מיר שוין זעהן! אָט דוקא ווייל זיי וועט דאָס ניט
 שמעקען, וועט ער מיט מיר חתונה האָבען, אָט דוקא!“ — האָט זי
 געטראַכט מיט האַס.

איהר שוועסטער איז אַריינגעקומען.
 — דיר טהוט וועה דער קאַפּ, רייטשעל? — האָט זי געפרעגט.
 רייטשעל האָט זי אָנגעקוקט, ווי מיט פערשלאָפענע אויגען.
 — וואָס איז דער מעהר, רייטשעל? דו קוקסט אויס עפעס?...
 און דאָן האָט רייטשעל זיך אָנגערופען:
 — וואָס זאָנסטו? מען רעדט מיר אַ שידוך...
 — אַ שידוך? מיט וועמען?
 — מיט אַ רייכען מאַן, און אלמן...
 — נאָר ניט קיין קרומע זאָך, אויב ער איז נור רייך...
 — זעהר רייך. ער גיט זיין טאַכטער צעהן טויזענד דאָלאַר נדן...
 — צעהן טויזענד דאָלאַר, מאַמעלעך מיינע! — האָט רייטשעל'ס
 שוועסטער אַ פאַטש געטהאָן אין די הענד — נו, וואָס דענקסטו וועגען
 דעם?

— איך דענק, אַז עס לוינט זיך וועגען דעם אַ טראַכט צו טהאָן —
 האָט רייטשעל געענטפערט.
 — וואָס הייסט עס לוינט זיך? — האָט רייטשעל'ס שוועסטער
 זיך אַ כאַפּ געטהאָן מיט התפעלות — נאַרוניו, סטייטש, דאָס איז
 דאָך עפעס אַזא גליק, אַזא... האָט אַ סך קינדער?...
 — ניין, די קלענסטע טאַכטער גיט ער איצט אויס פיר אַ
 דאַקטאָר.

— און מעהר קיין קינדער האָט ער ניט? רייטשעלע, דאָס איז
 דאָך עפעס... ווי הייסט ער? ווער איז ער?...
 — דאָס קען איך דיר נאָך איצט ניט זאָגען — האָט רייטשעל
 געענטפערט פערטראַכט.

— וואָס האַסטו מורא? איך וועל דאָך דיר אוראי פערגינען...
 — דו וועסט שוין וויסען...
 — נו, גוט, דערצעהל ניט. איך בין דיר מוחל. אָבער, רייך
 טשעלע, מאַמינקע, זעה, לאָז דאָס ניט דורך. עס מאַכט נישט וואָס
 ער איז און עלטערער מענש... ביי אונז אין שטאָרט האָבען רייכערע

שטאַנען אַ היבשע ווילע. דערנאָך האָט זי אַ טופע געטהאָן מיט'ן פּום און דער פּאַרלאַנגע.

— אַלל־רייט, איך'ל דאָס טהאָן! — האָט זי כמעט אויסגעשריען.

זי האָט ווידער גענומען געהן איבער'ן צימער הין און צוריק

און געטראַכט:

„יא, יא, אזוי וועל איך טהאָן. ניט געפעהרליך, וואָס ער איז אַן עלטערער מענש... סיי־וויסיי וואַלט איך איצט קיינעם ניט געקענט ליבען. און ער איז רייך. צעהן טויזענד דאָלאַר נדן ניט ער יענער, מוז ער זיין זעהר רייך... דאָן וועל איך זיך מיט זיי אַלעמען אַפּרעכענען. אַי, וועל איך זיך מיט זיי אַפּרעכענען, אַי!... דעם שאַרלאַטאַן'ס פּום וועט ניט טאַרען אַריבערטערעטען דעם שוועל, ווי אַ הונד וועל איך איהם פעריאָגען פּון דאָרט... און די... די פּאַני דאָקטאָרשע, וועל איך דאָן אויך לערנען דרך ארץ. איך וועל זיי אַלעמען דרך ארץ לערנען, אַלעמען!“

זי האָט זיך געזעצט נעבען אַפּענעם פענסטער און געטראַכט ווייטער: „ער איז מיאוס, חלשות אויף איהם צו קוקען... עס מאַכט אָבער נישט... ער וועט זיך ביי מיר אויספּוצען, די באָרד וועט ער ביי מיר אַרונטערנעהמען... איך וועל זעהן איהם אויסצומענשלען אַביסעל... און ווידער — האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן — איך דאַרף איצט ניט אויסקלייבען, איך טאַר ניט... איך בין שוין ניט די פּריי־הערדיגע רייטשעל נאָך יענער נאַכט... נאָך יענער נאַכט... נאָך יענער נאַכט“

זי האָט אַרומגעכאַפּט דעם קאַפּ מיט ביידע הענד און איהם פּערצווייפּעלט געדריקט.

— שאַרלאַטאַן, באַנדיט — האָט זי געמורמעלט — אזוי מיך בעטראָגען און היינט דערקענט ער מיך ניט!... וואַרט, וואַרט, מיר וועלען שוין זעהן!...

— און מיט אַמאָל איז איהר ווידער איינגעפאַלען, ווי פּרייהער ביי אָרע'ן אויפ'ן גאַניק, בעת זי האָט צום ערשטען מאל אַ טראַכט געטהאָן, הגם מעהר אין ביטערען שפּאַס, וועגען חתונה האָבען מיט איהם, דער געדאַנק: טאַמער וועט ער זי גאָר איצט ניט וועלען... זיין מאַמע און עטעל וועלען געוויס ניט וועלען דערלאָזען, און ער זאָל מיט איהר חתונה האָבען...

דערהערט, אז ער איז אַרויסגעגאַנגען, האָט רייטשעל זיך צוריק אומגעדרעהט מיט'ן פנים צום פענסטער.

— אזוי, יאָכע האָט חתונה געהאַט מיט אַן אַלטען, רייכען מאַן — האָט זי געטראַכט — יאָכע... אזא פאַרשוין... אזא פיקטשור... זאָל דאָס אמת זיין? ... די קאַלאַקאַטקע האָט אפּשר אויסגעטראַכט די געשיכטע מיט דעם לאַנדסמאַן, וואָס האָט זי פּעראונגליקט... אפּשר איז די געשיכטע מיט'ן לאַנדסמאַן אויך ניט אויסגעטראַכט? אפּשר איז די געשיכטע מיט'ן לאַנדסמאַן אויך ניט אויסגעטראַכט? האָט דאָך מיט איהר, מיט רייטשעלען, אַליין אויך עטוואָס אזוינס פאַ- סירט... זאָל יאָכע דערפאַר האָבען חתונה געהאַט מיט'ן אַלטען? קען זיין. זי אַליין וואָלט עס אפּשר אויך געטהאָן... ניין, זי וואָלט עס געטהאָן אַהן דעם אויך. אַ רייכער מאַן... נו איז ער עלטער... וואָס דען, אויסגעריסען ווערען מיט אַ יונגען? ... וועמען קען זי נעהמען, אַן אַרימע אַרבייטערין? אויך אַן אַרבייטער. וועט לעבען, ווי איהר שוועסטער, אזא פינסטערען לעבען. דער מאַן וועט אַרבייטען אין שאַפּ. זי אין הויז, וואַשען און סקראַבען, און קאַכען, און ניי הען, און ניאַנטשען די קינדער, אַ שען לעבען! אַ זיס לעבען!..

— און עטעל וועט זיין אַ פאַני דאַקטאָרשע! — האָט זי פּלוצים אַרויסגעמורמעלט מיט נאַל און איהרע אויגען האָבען אַ ברען געטהאָן מיט האַס—און זי וועט זיך שעהמען מיט דעם, וואָס זי איז נאָר אַמאָל מיט מיר בעקאַנט געווען...

זי איז אַרונטערגעשפּרונגען פּונ'ם בעט און גענומען שפּרייזען אויפגערגט איבער'ן צימער.

„שוין היינט שטעהט איהר ניט אַן מיך צו קענען!“ — האָט זי געטראַכט און זיך דערמאַנט נאָך אַן סעמקען, האָט זי זיך וויעדער שיער ניט צואוויינט — „קיינער וויל מיך שוין מעהר ניט קענען, קיינער... פריהער האָט ער מיך משוגע געמאַכט מיט זיינע ליבעס-ערקלעהרונג- גען, האָט מיך לייעב געהאַט און היינט... היינט... אויס! מען דער- קענט מיך ניט... מען וויל מיך ניט דערקענען... מען בעליידיגט מיך... אַי, ווען איך וואָלט זיי אַלעמען געקענט...“

זי איז שטעהן געבליבען אין מיטען צימער מיט די שוואַרצע, פּערטראַכטע אויגען אויסגעגלאַצט אויפ'ן פענסטער. אזוי איז זי גע-

אויפּמערקזאָם צו מאַכען יעדען איינעם, אַז מען זאָל למען השם נור
 ניט פּערגעסען, אַז דאָס איז אַ סוד. אַ סך מחלוקות האָט ער אַזוי
 אַריינגעבראַכט צווישען זיינע לאַנדסלייט, צווישען מענער און פּרויען.
 מענער און מענער, און צווישען פּרויען און פּרויען... דערנאָך האָט
 עס איהם פּערדראַסען, ער האָט חרטה געהאַט אויף דעם, זיך גע-
 זידעלט אינ'ם האַרצען, געטראַכט ביי זיך, אַז אין איהם זיצען גלגולים
 פון צעהן ווייבער און זיך אַ וואָרט געגעבן: ניט מעהר. נור באַלד
 ביי דער ערשטער געלעגענהייט האָט ער וויעדער אָן זיין חרטה פּער-
 געסען און וויעדער צוטראַגען זיינע געשיכטעס, האָט דערפון ווילד
 הנאה געהאַט און דערנאָך, אַז אימיצער האָט דערפון געליטען, האָט
 ער, משה-בער, וויעדער אויף אַ ווילע חרטה געהאַט און זיך וויעדער
 געזידעלט, ביז ער האָט וויעדער אויף דאָס ניי אָן זיין חרטה פּער-
 געסען...

אַז מענש איז ער געווען און אַזאַ מיאוס'ע שוואַכקייט האָט ער
 געהאַט... זיינער אַ לאַנדסמאַן, וואָס האָט געאַרבייט אין אַ אידישער
 צייטונג, האָט איהם גערופּען „משה-בער דער פּאַעט“, זיין ווייב און
 רייטשעל האָבען איהם גערופּען „די קאלאַקאַטקע“. און אַ סך לאַנדס-
 לייט האָבען איהם אַ נאָמען געגעבען „די אָנשיקעניש“. אין דעם
 שאַפּ, וואו ער האָט געאַרבייט, האָבען די אַרבייטער צווישען זיך
 ניט געטראַט ריידען, בעת דער אַרבייט, איז ער דעם גאַנצען טאָג גע-
 שטאַנען מיט'ן שווערען הייסען פּרעס-אייזען און האָט אין זיין קאַפּ
 געשפינט מעשיות, וועלכע ער האָט דערנאָך דערצעהלט מיט אַזאַ
 הנאה זיינע בעקאַנטע... די דאָזיגע אלע מעשיות האָבען געהאַט, גע-
 וועהנליך, אַ טראַפּען וואהרהייט אין זיך. פון אַ וואָרט אמת האָט ער
 געשאפּען אַ קוואָרט ליגען. ער האָט עס אנערקענט ביי זיך אין האַר-
 צען. דערפאַר האָט ער קיין פאַראיבעל ניט געהאַט, ווען מען האָט
 עס איהם אַמאָל אָפּען געזאָגט, און דערפאַר האָט ער איצט אויך ניט
 פאַראיבעל געהאַט אויף רייטשעלען פאַר איהרע גראַבע ווערטער. ער
 איז געשטאַנען נאָך אַ ווילע, געקוקט אויף איהר, דערנאָך האָט ער
 זיך אָנגערופּען:

— אַז דו ביזט אַזוי אין כעס, מסתמא מוז דיר גוט וועה טהאָן

דער קאַפּ. שלאָפּ, שלאָפּ, עס וועט פאַרכייגען...

און ער איז אויף די שפיץ פינגער אַרויס פון איהר צימער.

געשטאנען אין א ווינקלעלע, זיך א וואָרף געטהאָן אויפ'ן בעט אין דעם
נייעם קלייד און טיעף איינגעגראַכען דעם קאָפּ אין דעם קישען.

באַלד איז איהר שוואַגער אַרײַנגעקומען.

— דו שלאָפט גאָר? — האָט ער זיך אָנגערופען.

— מיר טהוט וועה דער קאָפּ — האָט זי געוואָנט.

— רייטשעל, פון דעסטוועגען דערצעהל דאָס קיינעם ניט. דאָס

איז אַ סוד. איהר מאַן קען זיך נאָך דערוויסען וועגען דעם, קען זי
נאָך האָבען „טראַבעל“... און טאָמער וועסטו דאָס וועמען יאָ דער
צעהלען, זאָלסטו למען השם אָנזאָגען, אז דאָס איז אַ סוד...

— איך דערצעהל קיינעם ניט און איך וועל קיינעם ניט דער-

צעהלען, און טשעפעט זיך אָפּ פון מיר! — האָט רייטשעל מיט כעס

אַרויסגערעדט — איהר מיינט, איך בין אזא קאלאקאָטקע, ווי איהר?

וויפיעל מענשען האָט איהר דאָס שוין דערצעהלט? ... די גאַנצע

וועלט ווייס שוין מסתמא וועגען דעם, האָ? פאַרנאָדערדערגערטראָגען

צווישען אַלע לאַנדסלייט, האָ? וואָס לאַכט איהר? וואָס שטשירעט

איהר אייערע צייהן, קאלאקאָטקע! — האָט זי גענומען שרייען אויף

איהם מיט גאַל — געהט, עס איז גאָר אַ חרפה מיט אייך צו ריידען!

און זי האָט זיך אומגעדערעהט צו איהם מיט'ן רוקען.

ער האָט שטיף און גוטמוטהיג געלאַכט. ביי זיך אין האַרצען

האַט ער דוקא געהאַלטען מיט איהר: ער איז טאָקע אַ „קאלאקאָטקע“.

זיין ווייב און רייטשעל זיינען גערעכט. אַ איד אין זיינע יאָהרען,

אַ פיער-און-פערציגער, אַ טאַטע פון זעקס קינדערלאך, זאָלען געזונד

זיין, האָט ניט געדאַרפט האָבען אזא לאַנגע צונג... דאָס וואָלט גע-

פאַסט פאַר אַ פרוי, צי פאַר אַ מאַן אַ יונגאַטש, און ער איז דאָך

דוקא אַן אנשטענדיגער, פרומער איד, מיט גאָט אין האַרצען... נור

גאָר נישט, שוין אזא טבע האָט ער: נור גערעדט, נור געמאָלען מיט

דער צונג. דערהערט עפעס וועגען אַ בעקאַנטען, אַ בעקאַנטער, אַ

לאַנדסמאַן, אַ לאַנדס־פּרוי, דערצעהלט ער באַלד איינעם, אַ צווייטען,

אַ דריטען אויף זיין בעזונדערען שטייגער, אַלע מאָל שטאַרק בע-

זאָלען און בעפעפערט, לויפט אַרום פון הויז צו הויז, פּאָהרט אַרײַ-

בער צוליעב דעם עקסטראַ אין ניו יאָרק צו לאַנדסלייט, דערצעהלט

וואָס ער האָט געהערט און אַ סך מאָל, וואָס ער האָט ניט געהערט,

נור אַליין אויסגעטראַכט, און דערביי פּערגעסט ער ניט יעדעס מאָל

האַט אַ ווייב, קינדער, נור ביי שאַרלאַטאַנעס שפּיעלט דאָס עפעס אַ
ראַלע? ... בקיצור, אַ יונג איז ער אַ ביטערער, אַ צינגעלע האָט ער
אַ גלאַטינקען, די אַלע שאַרלאַטאַנעס שטוקעס ווייסט ער אויך. ...
נו, וואָס דאַרף דען נאָך אַ נאַריש מיידעל? ... איז געוואָרען צווישען
זיי אַ פּערכליאפּעניש, און זי האָט ניט גוט פון דעם אָפּגעשניטען. ...
אי, שלעכט, וואָס טהוט מען? און ווער ווייסט וואָס עס וואָלן נאָך
געווען, ווען דער באָס איהרער, מיסטער זוסמאַן, ביי וועמען זי האָט
געאַרבייט, וואָלט אין דער אייגענער צייט אין איהר זיך אויך ניט
פּערכליאפּעט. ... ער האָט זיך אין איהר פּערכליאפּעט און איהר
געזאַגט: אַזוי און אַזוי, יאָכע, דו שד, דו טייפּעל, איך וויל מיט דיר
חתונה האָבען, און זי, ניט קיין נאַרישע מיידעל, האָט זיך אָן דעם
אָנגעכאַפּט, ווי אַ הונגעריגער אָן אַ הייסען קוילעטש, פּערשטעהסטו
מיד, האָט מיט איהם חתונה געהאַט, און שאַ! ...

רייטשעל האָט געקוקט אויף איהם מיט אַלץ גרעסערע און גרע-
סערע אויגען. די דאָזיגע געשיכטע איז אַביסעל עהנליך געווען צו
איהר אייגענער געשיכטע מיט סעמקע'ן. זי האָט אויך ניט גוט אָפּ-
געשניטען פון דער דאָזיגער לייעכע, האָט נאָך געקענט פּיעל ערגער
אָפּשניידען. ...

אויף איהר פנים האָט זיך אָפּגעמאַלט שרעק און עס האָט איהר
אַ שוידער געטהאָן.

„גוואָלד, וואו איז געווען מיין שכל? — האָט זי אַ טראַכט גע-
טהאָן — „איך וואָלט זיך דאָן געמוזט בעגראָבען לעבעדיגערקייט! ...
פּלוצים האָט זי אַ געשריי געטהאָן מיט אַ קול, פול האָס:
— אי, אַז בעגראָבען זאָלען ווערען אַלע מענער, אַז קיין גע-
דעכנים זאָל פון זיי ניט פּערבלייבען! ...
משה-בער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:
— איך אויך?

רייטשעל האָט איהם ניט געענטפּערט און איז אָן אויפגערגענטע
אוועק צו זיך אין צימער.

זי האָט געהאַט אַ בעזונדערען צימער מיט אַ פענסטער צום
גאַניק.

דאָרט האָט זי אַרונטערגענומען דעם נייעם הוט פּאָנ'ם קאַפּ און
איהם אַ שליידער געטהאָן מיט כעס אויפ'ן קליין טישעל, וואָס איז

— הער, דו וועסט לאכען — האָט ער געזאָגט און זיך ראַפּטאָם אויפגעזעצט — דו ווייסט, מיט וועמען זי האָט חתונה געהאַט? מיט אַ אידען פון אַ יאָהר זעכציג...

— יאָכע? — האָט זיך ביי רייטשעלען דאָן אַרויסגעריסען.

— יא, יא, יאָכע, יאָכע... נו, וואָס זאָגסטו צו דעם? ...

רייטשעל האָט איצט געקוקט אויף איהר שוואַגער מיט אַזאַ מינע, אַקוראַט ווי מען וואָלט איהר דערזעהלט, אַז איהרע אַ בעקאַנטע, וועלכע זי האָט געהאַלטען פאַר אַ גרויסע חכמה, האָט מיט אַמאָל דעם פערשטאַנד פערלאָרען. די דאָזיגע יאָכע, אַ שענע, געזונדע מיידעל, פלעגט איהר אַלץ דערזעהלען, אַז צעהנדליגע יונגע לייט זיינען פער־ליעבט אין איהר און זי ווייסט ניט, אין וועלכען באַי זיך צו פער־ליעבען. רייטשעל האָט איהר דערפאַר מקנא געווען. און מיט אַמאָל גאָר אַזאַ געשיכטע! ... דערנאָך האָט זי אַרויסגערעדט:

— מסתמא אין ער זעהר אַ רייכער מאַן...

— רייך איז ער. ער האָט אַ גרויסען שאַפּ פון קליידער אויף ספּרינג סטריט אין ניו יאָרק. זיין נאָמען איז אייזיק זוסמאַן. ער וואָהנט דאָ אין ברוקלין, אויף בוינגען סטריט. זי האָט ביי איהם געאַרבייט אינ'ם שאַפּ.

רייטשעל האָט אַ ווילע נאָכגעדאַכט. דאָן האָט זי אַרויסגערעדט פערטראַכט:

— גערעכט. וואָס קען מען האָבען פון די יונגע לייט? מיט אַזאַ מאַן וועט זי לכל הפּחות קענען לעבען אַ גוטען טאָג...

— אָבער דער עיקר איז ניט דאָס — האָט ער זיך אָנגערופען און זיך הויך צולאַכט — אוראיי איז גלייכער חתונה צו האָבען מיט אַן עלטערען רייכען מאַן, ווי מיט אַ יונגען מאַן אַ קבצן, אָבער פאַר־וואָס זי האָט מיט איהם חתונה געהאַט, אַט דאָס איז דער עיקר! .. — וואָס מיינט איהר?

— איך מיינ'... הערסט דאָך: איך בין היינט געווען ביי עט'ליכע לאַנדסלייט אין ניו יאָרק און יעדער האָט מיר דערזעהלט די אייגענע געשיכטע. מעגסט הערען, רייטשעל. יאָכע איז איינגע־שטאַנען ביי אונזערען אַ לאַנדסמאַן. דו קענסט איהם ניט. אַ שענע מויד איז זי, דער שר געהמט זי ניט — נו, האָט דער לאַנדסמאַן גע־וואָרפען אַן אויג אויף איהר. ער איז דוקא אַ פּעהיראַטהער מאַן —

אויפ'ן גאניק מיט א טייטש-חומש אויפ'ן שוים, האָט געקוקט אויף איהר און געלאַכט.

— ווער נאָך זאָל געהן אין דער ערד, חוץ דער ציענ? — האָט די לעצטע געפרעגט, לאַכענדיג.

— איך! — האָט רייטשעל געענטפערט מיט נאָל אין איהר קול און איז אַריין אין הויז.

אויף דער זאָפּע, אינ'ם עס-צימער, איז געלענען איהר שוואַגער משה-בער, אַ לאַנגער, דאַרער איד מיט אַ געל בערדעל, אַ פרעסער פון קינדער-מאַנטלען, און האָט געקוקט מיט פערמאַכטע אויגען אַרויף אויף דער סטעליע.

ווען רייטשעל איז אַריין, האָט ער מיט אימפעט אַ דרעה גע-טהאָן צו איהר דעם קאָפּ און מיט התפעלות זיך אָנגערופען:

— רייטשעל, איך האָב פאַר דיר אַ שטיקעל נייעס. דו קענסט דאָך יאָכען? ...

רייטשעל האָט זיך אָפגעשטעלט.

— וואָס פאַר אַ יאָכען? — האָט זי געפרעגט מיט כעס.

— דו קענסט ניט יאָכען? ... יאָכען! — האָט ער גערעדט וויי-

טער און האָט פאַר התפעלות אַזש געקוויטשעט — יאָכען! גוואַלד,

יאָכען! דו קענסט דאָך זי! אונזער לאַנדס-מיידעל, אברהם'ל יאָכנעד

ביילע'ס טאָכטער, אַט די דיקע מויד, דער קאַזאַק, מיט'ן פּיסקעלע.

אי — האָט ער זיך מיט אונגעדולד אונטערבראַכען און אַ מאַך געטהאָן

צו איהר מיט דער האַנד — דו קענסט דאָך זי. זי פלעגט דאָך צו

דיר אַמאָל אַריינקומען...

— נו, נו, איז וואָס? — האָט איהם רייטשעל אונטערבראַכען.

— נו, ווייסטו שוין וועלכע יאָכען איך מין?

— איך ווייס. נו, וואָס איז מיט איהר?

— זי איז שוין פאַרטיג! — האָט ער וויעדער געזאָגט מיט

התפעלות.

— געשטאַרבּען?

— געשטאַרבּען גאָר? ניין, חתונה געהאַט.

— נו, פרעהט זיך. וואָס דערצעהלט איהר דאָס מיר?

— אָבער הער נור, ווי אַזוי...

— מיך אינטערעסירט דאָס ניט...

טואר אונטער רייטשעל'ס פיס האָבען געברענט. אַרום האָבען זיך געשפיעלט קינדערלאך מיט פערברודיגטע פנים'לאך, האָבען זיך גע'יאָנט מיט אַ געפילדער איינס נאָכ'ן אַנדערען און געהויבען אַ הייסען שטויב פון דער ניט־ברוקירטער גאס, וועלכער האָט זיך געלענט אויף די פנים'ער און אויף די קליידער פון די אידישע מענער און פרויען. וואָס זיינען געזעסען און געשטאַנען אויף די גאניקעס פון די צוויי־שטאָקיגע הייזלאך. אַ ציעג האָט ערגעץ געמעקעט. אַ קאץ מיט אַ שוואַרצען גלאַנציגען קאָפּ איז געלעגען אויף אַ פענסטער־געזימס אונטער אַ ווייסען, טולענעס פאַרהאַנגעל, וואָס האָט זיך אַביסעלע בעוועגט היז און צוריק, און האָט געזשמורעט איהרע געלע אויגען געגען דער זון. פון צייט צו צייט האָט זיך דאָ און דאָרט אַ פראַזע דערהערט, דאָ פון אַ מאַן און דאָ פון אַ פרוי; דאָ פון אַ גראַבער, באַסאָווער שטימע און דאָ פון אַ קוויטשענדיגען קול, ווי פון ערגעץ אָפגעריסען: „דער „פאַרסעל“ איז ניט ווערטה דאָס געלד!“ ... „סעמקע ממזר, איד'ל דערצעהלען דעם טאַמען! געה זאָג פרק!“ ... „שבת, איציק! ווארט, ווארט, איך וועל דיך דער'הרג'ענען, שגץ!“ ... „חייט־ווסע פלייך שטעלט זיך אויך באַלד בויען!“ ...

רייטשעל האָט גאָר נישט בעמערקט און גאָר נישט געהערט, איז נאָנצען פערטהאָן איז זיך. זי איז געגאַנגען און האָט געטראַכט, און זיך געמוטשעט און געוויינט אין זיך.

זי האָט זיך אָפגעשטעלט נעבען דעם הויז, וואו איהר שוועסטער האָט געוואָהנט — אַ צוויי־שטאָקיג, הילצערן הייזעל, וואָס איז אַמאָל געווען בלוי געפאַרבט און האָט איצט אויסגעזעהען בלייך און אַפֿ־בלאַקירט. איהר שוועסטער'ס ווייסע ציעג, וואָס איז געשטאַנען נעבען גאַניק, האָט זי אָנגעקוקט מיט איהרע גרויסע תּם'עוואַטע אויגען, און ווען רייטשעל איז נאָהנט איהר פאַרבייגעגאַנגען, האָט זי אויסגע'צויגען צו איהר די האַלז און האָט מיט פערטרויען אַ רייב געטהאָן דאָס בערדיל אָן רייטשעל'ס קלייד. רייטשעל האָט מיט כּעס אַ מאָד געטהאָן אויף איהר מיט דער האַנד און אַ געשריי געטהאָן:

— אין דר'ערד נעה, דו אויך! ...

זי האָט דערהערט אַ געלעכטער און זיך אומגעקוקט. איהר שוועס'טער, אַ בלייכע פרוי איז די מיטעלע יאָהרען — מיט שפורען פון אַמאָליגער שענקייט אויף איהר פּערוועלקטען פנים, איז געזעסען

סעמקע'ן מיט א בעטענדיגער מינע — זאָלט ניט פערנעסען, אז מיר
האַלטען פון שבת...
און זיי זיינען אלע אַרײַן אין שטוב...

.15

משה-בער „די קאלאטקע“ און רייטשעל'ס בעשלוס.

ווי נור רייטשעל איז אַרונטער פון גאניק, אזוי גלייך האָט איהר
פערדראָסען, וואָס זי איז אַנטלאָפּען פון זיי. זי האָט עס ניט גע-
דאַרפט טהאָן — האָט זי זיך פאַרגעוואָרפּען מיט כעס אויף זיך אַליין.
— פערקעהרט, זי האָט געדאַרפט דאָרט בלייבען, מאַכען צום דאָקטאָר
אַ פּריינדליכע מינע, זוכען מיט איהם צו ריידען, זאָגאַר שפּאַסען, און
זאָל עטעל צופוקעט ווערען... אָדער זי האָט געדאַרפט בעליידיגען
סעמקע'ן פאַר זיי אַלעמען אין די אויגען... פאַר וואָס האָט זי דאָס
ניט געטהאָן? זי האָט דאָך דאָס שוין גערעכענט צו טהאָן? אַי
איז זי אַ גלאָמפ! איצט איז זי אַנטלאָפּען, ווי אַ נאַר... זיי לאַכען
מסתמא דאָרט פון איהר. און עטעל, און די אַלטע זידלען זי מסתמא,
און ער, דער דושענטעלמאַן, קען זיין, בערערט זי דאָרט אויך...
אוי, זי וועט זיך דאָס קיינמאַל ניט מוחל זיין, וואָס זי האָט
איהם אזוי דורכגעלאָזען! איצט וועט זי איהם שוין מעהר קיינמאַל
ניט טרעפּען. וואו? ... צו עטלען וועט זי שוין מעהר ניט קענען
געהן נאָך דעם היינטיגען אוועקגעהן. אויס! געענדיגט מיט איהם!
— האָט זי פערצווייפּעלט גענומען טראַכטען און פּלוצים האָט אַלסדינג
אין איהר אויפגעציטערט און איהרע אויגען זיינען פערלאָפּען מיט
טרעהרען — אזוי איהם געליעבט, אזוי געבענקט נאָך איהם! ...
און זי האָט זיך דערפיהלט אזוי עלענד, אזוי אַליין, ווי די
נאַנצע וועלט וואָלט פאַר איהר אויסגעשטאַרבען.
„צו וועלכען שוואַרץ יאָהר לעב איך!“ — האָט זי געטראַכט מיט
נאַל — „ווער דאַרף מיך! ווער ליעבט מיך! ווער וועט בענקען נאָך
מיר, ווען איך זאָל אפילו היינט אַ מיתה משונה אייננעהמען!“ ...
איבער איהרע צופלאַמטע באַקען האַבען טרעהרען גערונען...
אזוי איז זי אַרײַן אין דער גאַס, וואו איהר שוועסטער האָט גע-
וואָהנט. די זון האָט פייערדיג געאַטהעמט. די שטיינער פונ'ם טראַ-

און מיט אמאל האָט זי זיך אויפגעהויבען פון'ס אָרט און, ניט
קוקענדיג אויף קיינעם, מיט אַ פנים פלאַם־פייער, איז זי אוועק.
ניט געזעגענטערהייט.

זיי אלע האָבען זיך איבערנעקוקט. אַרע האָט איהר נאַכגעשריען
צומישט:

— רייטשעל, וואָס אַנטלויפסטו?

זי האָט איהם אָבער ניט געענטפערט.

— וואָס איז זי אין כעס? — האָט פרומע זיך אָנגערופען.

— עטעל האָט זיך מיט איהר עפעס צו־ווערטעלט — האָט אַרע
געענטפערט מיט אַ צומישטען שמייכעל.

— נו, אַז זי וועט זיין אין כעס, בין איך נאָר אונגליקליך, איך
זאָג דיר! — האָט עטעל זיך אָנגערופען מיט פּעראַכטונג אינ'ם קול,
איז אָפּגעטראָטען פון דעם דאָקטאָר, צוגעגאָנגען צו פרומע'ן און שטיץ
אַרויסגערעדט:

— איך בין צופריעדען, וואָס זי איז ברוגז געוואָרען...

— זאָל דאָס זיין דיין לעצטע דאָגה, מיין קינד! — האָט פרומע
געזאָגט.

סעמקע האָט אַ צופ געטהאָן דעם דאָקטאָר ביים אַרבעל און שטיץ
אַרויסגערעדט:

— דו האָסט געזעהען אַ בחור'טע? אַן אַנטיקעלע, ניין?...

דער דאָקטאָר האָט אַ שמייכעל געטהאָן און שטיץ געפרעגט:
— ווער איז זי?

— זי וואָלט געווען אַלל־רייט, זי האָט אָבער געגעל, אַ שוואַרץ
יאָהר אויף איהר! — האָט סעמקע געענטפערט ווי מיט פּערדרוס
אין קול.

— דו האָסט זיך ניט געדאַרפט מיט איהר קריגען, עטעלע,
— האָט אַרע זיך אָנגערופען, אָנקוקענדיג זי מיט פּערטראַכטע אויגען —
איהר זייט געווען די בעסטע חבר'טעס. פע, ניט שען פון דיר! ...
און ער האָט אַ שאַקעל געטהאָן דעם קאַפּ.

— פטור, נו, — האָט די אַלטע געזאָגט — מעהר קיין דאָגה
זאָלסטו אויך ניט האָבען, אַרע! ... קומט אַריין אין שטוב און מיר
וועלען טרינקען טהעע. איהר נור — האָט זי זיך געווענדעט צו

שלען... זיי אלע האָבען זי גאָר ניט בעמערקט, אזוי ווי זיי וואָלטען זי גאָר פאר קיין מענש ניט געהאלטען!...

און דאָן האָט איהר נשמה זיך אַ כאַפּ געטהאָן און גענומען פראַטעסטירען מיט האַס און פערצווייפלונג:

— ווער זיינען זיי? דער טאַטע, אַ פריהערדיגער פּעדלער, די טאַכטער אַ גלאַמפּ, אַ גולם, אַ שטיק נבזה, די אלטע איז אַ מכשפה — ווער זיינען זיי?! נו, און דערפאר, ווייל גאָט האָט זיי געהאַלפּען, איז זי שוין אויס מענש? מעג מען זי שוין אזוי בעלידיגען? ! נו, און ער, אַט דער זשענטעלמאַן מיט'ן גלאַטען צינגלע, אַט דער שאַרף לאַטאַן, ער, ער... ווי וואַנט ער גאָר צו שטעהן דאָרט, וואו זי געפינט זיך? !... ווי קען ער ריידען אזוי קאלטבלוטטיג און גאָר לאַכען, ווען זי, וועלכע ער האָט אזוי שענדליך בעטראַגען, זיצט דערביי? !... אוי, זי וועט צוגעהן צו איהם און איהם אַנשפּייען אַ פולען פנים! ... ניין, זי וועט איהם בעסער אויספאַטשען... זי וועט איהם אויסקראַצען די אויגען אין גאַנצען! ... סיי ווי סיי איז מען שוין מעהר קיין מענש ניט אין זייערע אויגען און אין זיינע אויגען ניט קיין עהרליכע מידעל... אַ!...

אינ'ם קאַפּ האָט איהר הייס אַ מיש געטהאָן און איהר פנים האָט זיך אַנגעצונדען פלאַם-פייער...

פּלוצים האָט זי דערהערט אַרע'ס קול:

— דאָקטאָר, איך וויל אייך בעקענען מיט עטעלע'ס חבר'טע... רייטשעל — האָט זי דערנאָך דערהערט זיין קול גאַנץ נאָהענט — דאָס איז עטעלע'ס דאָקטאָר!

זי האָט אַנגעקוקט אַרע'ן מיט אויגען, אזוי ווי זי וואָלט איהם ניט פערשטאַנען.

זי האָט ניט בעמערקט ווי דער דאָקטאָר האָט אַרונטערגענומען דעם הוט און זיך העפּליך פערנייגט פאַר איהר, און ווי עטעל, וואָס האָט איהם געהאַלטען אונטער'ן אַרם, האָט מיט אַ ברוגז'ער מינע אַפּגעקערט דעם קאַפּ פון איהר און אַ וואונק געטהאָן צו דער אַלטער פרומע'ן, וואָס איז געשטאַנען פון ווייטען, די הענד גאָר אַלץ פּער-לייגט אונטער דער גרינער קאַפּטע. זי האָט אויך ניט בעמערקט, ווי סעמקע האָט זיך אַוועקגעשטעלט אַן אַ זייט און פּער'נב'עט געקוקט אויף איהר.

עטעל איז צוגעלאפען צום דאקטאר און האט זיך אזוי ווי צו-
געקלעפט מיט איהר אקסעל צו זיינעם. און דערמאנט זיך, אז רייט-
שעל איז דא דערביי, האט זי זיך אנגערופען מיט א קול, וואס רייטשעל
האט נאך ביי איהר קיינמאל ניט געהערט:
— פארוואס אזוי שפעט, בעד באי? איך האב געווארט און
געווארט...

ער האט געענטפערט מיט א קול, אזוי ווי ער וואלט זי געגלעט:
— די פאציענטען האבען מיר פעהאלטען... איך האב זיך קוים
ארויסגעריסען פון זיי... אה, דארלינג, ווי מיר איז היינט אונאנגע-
נעהם געווען, וואס איך בין א דאקטאר... מיינע אלע געדאנקען און
געפיהלען רייסען זיך אהער; איך וואלט שוין וועלען זיין נעבען
מיין קליין מיידעלע און די פאציענטען פעהאלטען מיך...
— איהר הערט, מיסטער כירינג? — האט זיך אריינגעמישט
סעמקע מיט א שמייכעל — אפילו א דאקטאר צו זיין איז אויך ניט
גוט.

און ער האט צוגעלענט שטיל, צובויגענדיג זיך צו ארע'ן:
— אבער וואס זאגט איהר, ווי ער איז פערליעבט אין אייער
עטעלע'ן? ...
ארע האט ברייט א שמייכעל געטהאן און צוגעשאקעלט מיט'ן
קאפ.

די אלטע פרומע איז געשטאנען געגען דעם דאקטאר, פערלענט
א האנד אויף א האנד אונטער דער גרינער, נייער ליזוסטרירענער
קאפטע, האט געקוקט אויף איהם און מיט הרחבה געשמייכעלט.
רייטשעל האט געהערט דעם געשפרעד צווישען עטלען און
דעם דאקטאר און איהר פריהעריגע הילפאלזיגקייט האט זיך אין
אן אומעט פערוואנדעלט, אין אזא קאלטען, אין אזא שטיקענדען...
דער טאן, מיט וועלכען עטעל האט צו איהם גערעדט, און זיין טאן,
מיט וועלכען ער האט איהר געענטפערט, די ווערטער פון לייעבע,
ארויסגערעדט פון אזא פיינעם יונגען מאן, פון א דאקטאר, פון איהר
עטעל'ס חתן, פון איהר, עטעל'ס צוקונפטיגען מאן, האבען זי, רייט-
שלען, גערייצט, אויפגעבראכט, געוועקט אין איהר נשמה א נאגע-
ניש און יאדעניש, און אזא אומעט... אזוי ווי דאס אלעס איז געטהאן
און גערעדט געווארען איהר נור אויף צו להכעיס, איהר נור, רייט-

זי האָט דערהערט סעמקע'ס קול:

— העללאָ, דאָקטאָר!

דאן איז סעמקע איהר פערבייגעלאָפּען און נאָך איהם אַרע.

זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ און זיי נאָכגעקוקט. זיי זיי

נען ביידע גענאנגען אנטקעגען דאָקטאָר הודקין, וועלכער איז נור וואָס אויפ'ן גאניק ארויף.

דער דאָקטאָר האָט געשמייכעלט און זיי ביידען די הענד גע-

דריקט. אַרע האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו דער טהיר און מיט די

ווערטער: „עטעלע, דיין דאָקטאָר איז דאָ!“ איז ער אין דער טהיר פערשוואַנדען.

סעמקע האָט דעם דאָקטאָר אַ קלאַפּ געטהאָן איבער'ן אַקסעל,

אומגעקוקט זיך אַהינטער, צו זעהן, אויב אימיצער הערט זיך ניט

אונטער, און דערנאָך שנעל ארויסגערעדט:

— עווערי טהינג איז אַ קיי... צעהן טויזענד דאלאַר, מיי באַי!

איך האָב דיר געזאָגט, אַז עס וועט זיך דיר לוינען... צופריעדען, הע?...

— גוד באַי! גוד באַי! — האָט דער דאָקטאָר מיט פרייד

זיך אָנגערופען און איהם אַ דריק געטהאָן די האַנד — טהענק יו,

סעם!... און ווען קריג איך דאָס?...

— איך וועל שוין זעהן, אַז דו זאָלסט עס קריגען צו די תנאים

— האָט סעמקע שטיל געענטפערט — דערווילע, ברודער דאָקטאָר, זיי

אַ ראַמעאַ און געה אויס, פּגד אוועק נאָך דיין זשוליעט... דערצעהל

איהר די ריכטיגע מעשה...

זיי האָבען זיך ביידע צולאכט.

רייטשעל איז דערווילע געקומען אַביסעל צו זיך און האָט פון

ווייטען בעטראַכט מיט אַ נייגעריגער מינע דעם דאָקטאָר.

„רבּונו של עולם“ — האָט זי געטראַכט — „זאָל דאָס מעגליך

זיין, אַז דער דאָזיגער פיינער יונגער מאַן... אַי, וואָס פאַר ט טריפה-

נעם מוז זי האָט!“

פּוּ'ס שטוב איז ארויסגעלאָפּען עטעל מיט אַ שטראַהלענדען

פנים און גלייך נאָך איהר האָבען זיך בעוויזען אַרע און די אלטע

פרומע, וועלכע איז געווען אויסגעפּוצט שבת'דיג מיט אַ ניעם ציפיק

אויפ'ן קאָפּ

פון איהם אנטלויפען... זי האָט אָבער ניט געקענט: עפעס האָט זי אין דער אייגענער צייט צוריקגעהאַלטען...
 — וואָס איז דער מעהר, מיסטער בלום — האָט זי ווי דורך אַ חלום געהערט אַרע'ס קול — איהר זייט גאָר ברוגו מיט רייטש'לען? ...
 און די דאָזיגע פראגע האָט זי צו זיך געבראַכט. זי האָט ז אַ ריהר געטהאָן, אָנגעשטרענגט שאַרף דעם געהער און געווארט אויף זיין ענטפער.

אָבער סעמקע האָט געשוויגען.

— וואָס שווייגט איהר, מיסטער בלום? — האָט זי ווידער געהערט אַרע'ס קול.

און דאן האָט זי דערהערט סעמקע'ס פייפען, דאָס אייגענע פיי-פען ווי אין יענער נאַכט, און עפעס האָט אין איהר פערצווייפעלט אויסגעשריען: „שאַרלאַטאַן!“ און זיך געריסען ארויס... זי האָט אלע איהרע קרעפטען אָנגעווענדעט, כדי זיך צו בעהערשען. האָט דאָך אָבער ניט געקענט און האסטיג אַ קוק געטהאָן אויף איהם מיט אוי-גען, פול מיט פעראַכטונג און פערצווייפלונג. ער האָט זיינע אויגען ניט אָפגעקעהרט פון איהר, געקוקט גלייך איהר אין פנים אריין, גע-שמייכלט, און, ווי איהר האָט זיך אויסגעוויזען, מיט שפאַט און גע-פייפט...

„אי, ווי פרעך!“ — האָט זי פערצווייפעלט אַ טראַכט געטהאָן און אזוי האסטיג צוריק אוועקגעדריעהט פון איהם די אויגען. און דאָ האָט זי זיך מיט אַמאָל די פראגע געשטעלט: וואס זוכט זי איהם? ער לייעבט זי דאָך ניט. ווען ער זאָל זי לייעב האַבען, וואָלט ער ביז היינט עפעס געטהאָן, צו איבערבעטען זי... ער וואָלט ניט געקוקט אזוי פרעך אויף איהר, ווען דאָס הארץ איז ביי איהר צוריסען, וואָלט ניט געפייפט, וואָלט שוין געענטפערט אַרע'ן אזוי, דאָס זי זאָל דער-פיהלען, אַז ער בענקט נאָך איהר... ניין, ניין, ער האָט זי פריהער אויך נור געזוכט אויסצונוצען און ניט מעהר... ער האָט זי פריהער ניט געלייעבט, לייעבט זי איצט ניט און אומזיסט טראַכט זי פון איהם, און אומזיסט בענקט זי נאָך איהם... אויפ'ן בעסטען פאל וועט ער זי ווידער אויסנוצען. דאָס אָבער זאָל ער ניט דערלעבען!...
 און זי האָט זיך דערפיהלט אזוי הילפלאָז, דאָס זי האָט זיך שיער ניט צואוויינט.

דאן האָט זי מיט אַמאָל אויפגעהערט צו לאַכען: עס איז איהר
איינגעפאלען, אז אפשר וואָלט ער זי גאָר איצט ניט געוואָלט? פון
וואנען ווייסט זי, אז זי וואָלט פאַר איהם איצט אַ „ריכטיגער“ שידוך
געווען? ... אמת, ער פלעגט פריהער אַמאָל אריינקוקען צו איהר אין'ם
צימער דורכ'ן שליסעל-לאָך, אָבער דאָס איז דאָך געווען פריהער, בעת
ער איז ניט געווען רייך. איצט אָבער, איצט...

און אין דיעזער צייט האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן, ווי פון אַ
שטאַרקען שטויס, און איז צוטומעלט געוואָרען: זי האָט דערזעהן
נעבען גאניק סעם'קען, וועלכער האָט געקוקט אויף איהר פערטראַכט.
ער איז נור וואָס צוגעגאנגען, האָט זי דערזעהן און איז שמעהן
געבליבען אונענטשלאָסען. זייט די קלעפּ, וואָס ער האָט פון איהר
געקראָגען, האָט ער בעשלאָסען, אז זי איז אַ בחור'טע, מיט וועלכער
עס איז געזינטער נישט צו האַבען צו טהאָן, און האָט זיך געהיט פאַר
איהר. ביז היינט האָט ער יעדעס מאָל, ווען נור ער האָט זי בעמערקט,
זיך באַלד אָפגעטראָגען. איצט האָט ער געטראַכט, וואָס ער זאָל
טהאָן: צי זאל ער זיך אפטראַנען, אָדער בלייבען, ווייל ער האָט פֿער-
שפראַכען הורדין'ען, אז ער וועט דאָ ווארטען אויף איהם...

אַרע האָט איהם דערזעהן, האָט ער איהם גענומען רופען: —
קומט זיצט, מיסטער בלום. מיר וועלען באַלד טרינקען טהעע.
סעמקע האָט נאָך אַ וויילע זיך געקוויינקעלט. דאָן האָט ער אַ
טראַכט געטהאָן: „אי, וואָס האָב איך פאַר איהר מורא!“ איז אויפ'ן
גאַניק ארויף, צוגעגאנגען צו אַרע'ן און האָט זיך געזעצט נעבען איהם.
רייטשלע'ן האָט אין'ם קאַפּ הייס אַ מיש געטהאָן און זי האָט
דערפיהלט, ווי איהרע באַקען האַבען זיך אָנגעצונדען. אין די אוינען
איז איהר פינסטער געוואָרען, אזוי ווי דער שיין פון דעם העלען זור
מערדיגען נאַכמיטאָג וואָלט מיט אַמאָל פון עפעס פערשטעלט געוואָ-
רען. זי האָט ניט געזעהן ווי ער איז פערבייגעגאנגען, נור האָט זיינע
טריט געהערט, ווי דורך אַ חלום...

זי האָט געוואָלט זיך אויפהויבען און אנטלויפען. זי, וואָס האָט
איהם די גאַנצע צייט מיט איהר האַרצען געזוכט, וועלכע איז נור
אויס בענקעניש נאָך איהם געגאנגען אין דאָס דאַזיגע הויז, וואו אלע
און אלסדינג איז איהר פרעמד און אונערטרעגליך געווען, — זי,
ווען זי האָט זיך איצט מיט איהם גאָהענט געטראָפּען, האָט געוואָלט

— וואָס האָט איהר מורא צו ענטפערען, ר' אָרע? זאָגט מיר.
אפטר האָב איך פאר אייך אַ שידוך? ...
ער האָט שטיל געענטפערט מיט דעם אייגענעם ניט־דרייסמען
שמייכל אויף די ליפּען און אין די אויגען:
— אז דו ביזט אַ שדכן'טע, היינט פאַרוואָס שדכן'סט ניט אויס
פאַר זיך קיין חתן? ...
— איך וויל ניט חתונה האָבען. פונמינטוועגען מעגען אַלע
חתנים פערברענט ווערען.
אָרע האָט אַ ווילע געשוויגען. פלוצים האָט ער זיך מוטא אָנגענומען צו ריידען דרייסט:
— נו, גוט, איך וועל דיר זאָגען, וואָס פאַר אַ מיידעל איך זוך.
אין דייע יאָהרען. איהר געלד דאַרף איך ניט. איך וועל איהר געלד
געבען, וויפיעל זי וועט אַליין וועלען. איך וועל זיך קויפען אַ שען
קאַטטעדוז און מיר וועלען דאָרט וואָהנען, און פון פייגעל־מילך וועט
איהר ביי מיר ניט פעהלען ...
— זעהר שען — האָט רייטשעל אַרויסגערעדט — היינט וואו
נעהמט מען פאַר אייך אַזאַ מיידעל?
אָרע האָט שיער ניט אַרויסגעפלאַצט: „און דו!“ — האָט זיך
אַבער דערשראַקען און אָפגעקעהרט דעם קאָפּ.
זי האָט געקוקט אויף איהם מיט איהרע שוואַרצע אויגען. פול
שפּאַט, און האָט מיט גאַל געשמייכלעלט. און פלוצים איז איהר איינער
געפאַלען: „אי, ווען ער וואָלט טאַקי עפעס חתונה געהאַט מיט אַ
ריכטיגער מיידעל, וואָס וואָלט געגעבען די וועלט צו זעהן עטלען און
דער אַלטער פרומע'ן, אַי וואָלט דאָס געווען אַ מצוה!“ און גלייך נאָכ־
דעם האָט זי אַ קלעהר געטהאָן: „אפּשר גאָר זאָל איך אַליין? ...
אַט האָבען דאָך ביי אונז אין שטאָדט אפילו טעכטער פון שענע בעלי
הבתים אויך חתונה געהאַט מיט עלטערע מענשען!“
דער דאָזיגער געדאַנק האָט זיך אָבער איהר אויסגעוויזען אַזוי
ווילד, דאָס זי האָט זיך צולאַכט הויך אויפ'ן קול.
אָרע האָט זיך אומגעקוקט אויף איהר.
— וואָס לאַכסטו? האָט ער שטיל געפּרעגט.
— איך לאַך... כ'ווייס? — האָט זי געענטפערט און ווידער
געלאַכט.

- וואָס דען? מסתמא... פאַרוואָס זאָל איך ניט חתונה האָבן בען? ... אז עס וועט זיך עפעס מאַכען אַ ריכטיגע...
און ער האָט זיך פֿלוצים פֿערשעהמט, אָפּגעהאַקט אין מיטען די רייד און זיך געזעצט.
— וואָס מיינט איהר אַ ריכטיגע?
— אַט... אַ שידוך מײן איך — האָט ער געענטפֿערט און צו מישט געשמייכעלט. זי האָט איהם אָנגעקוקט מיט אַ שפּאַטישער מינע צורייצט.
ר' אַרע — האָט זי געזאָגט — האָט חתונה אויך מיט אַ דאָקטאָרשע. פֿאַר געלד וועט איהר אויך קריגען די מצויאה...
ער האָט זיך צומישט פונאַנדערגעלאַכט:
— דו הייבסט שוין אָן מיט דינע קאַטאָועסלעך, רייטשעל? ...
— איך מײן אויף אַן אמת, אויב עטעל האָט געקענט פֿאַר געלד זיך אַ דאָקטאָר קריגען, פֿאַרוואָס זאָלט איהר קיין דאָקטאָרשע ניט קענען קריגען...
ער האָט אַ מאַך געטהאָן צו איהר מיט ביידע הענד.
— אי, רייטשעל, לאַך ניט פון מיר! — האָט ער געזאָגט — איך בין ניט אזא גראַבער נאַר, ווי דו מיינסט...
— הפנים אז ניט... היינט וואָס דען רופט איהר אַ „ריכטיגער“ שידוך? ...
— אַט עפעס אַ לייטישע מיידעל — האָט ער פֿלוצים געזאָגט און אַרונטערגעלאָזט די אויגען.
„אַט האָסטו דיר“ — האָט זי אַ טראַכט געטהאָן — „אַ מיידעל, אַ מכה איהם אין האַרצען!“ ...
און זי האָט וויעדער געפרעגט:
— און וויפיעל נדן דאַרף האָבען דאָס מיידעל, אז איהר זאָלט ניט איהר וועלען חתונה האָבען? ...
ער האָט אויפגעהויבען די אויגען און זי ניט דרייסט אָנגעקוקט.
— נדן נאַר? ... איך וויל ניט קיין נדן... איך וויל אַן אַרימע אָבער לייטישע מיידעל...
— אַ מיידעל, האַ? ווי אַלט זאָל זי זיין? ... זיעבעצעהן, אכצעהן? ...
אַט ניט געענטפֿערט און ניט דרייסט געשמייכעלט.

ניט גערעכענט, אז דו זאלסט זיין אזא פארביסענע. זיין, זיין נאך א וויילינקע. איך מאך שלום צווישען אייך, דו וועסט זעהן!

— מיך אארט ניט, אז ניין, ר' אָרע. עס איז ביי מיר נאָר ניט קיין גרויסע זכיה.

— ווארט, דער דאקטאר קומט באלד. דו וועסט זעהן, וואָס פאר אַ חתן עטעלע קריענט.

— זאָל זיך עטעל מיט איהם פרעהען. אַ פּאַני דאָקטאָרשע, האָ אַ האָט זי צוגעלייגט און ביטער אַ שמייכעל געטהאָן.

— דיר וועט ער אויך געפעלען, דו וועסט זעהן! אַ חתן, אַ צאצקע...

— און וואָס קאָסט אייך די דאָזיגע צאצקע? — האָט רייטשעל פּלוצים אַ פרעג געטהאָן צורייצט.

— אָה, נענוג. אַ צעהן טויזענד וועט מען איהם מוזען אָפּשטעקען — האָט אָרע געענטפערט מיט אַ שמייכעל און זיך אַ גלעט געטהאָן די באָרד.

— צעהן טויז...? — האָט רייטשעל אַרויסגעשטאַמעלט, געעפענט ברייט די אויגען און האָט זיך אזש פאר איבערראשונג צוריק אַרונטער-

געלאָזט אויף איהר שטוהל. — צעהן טויז... מאַמעלאַך מיינע!

— דאָס איז נאָך אַ מציאה — האָט אָרע זיך אָנגערופען מיט אַ ברייטען שמייכעל.

רייטשעל האָט געשוויגען אַ ווילע און געקוקט אויף איהם מיט איהרע ברייטע פונאַנרערגעפענטע אויגען. דערנאָך האָט זי טיעף אָפּגעצויגען דעם אַטהעם און אַרויסגערעדט:

— אַי-זווי? מוזט איהר דאָך איצט אודאי זיין אַ ראַטשילד?

— דאנקען גאָט, נישט צו פּערוינדיגען. איך האָב צו גאָט ניט צוגעלענט...

זי האָט זיך פּערטראַכט. דערנאָך האָט זי זיך וויעדער אָנגערופען:

— אייך הפנים מוז איצט בראַנזוויל שטאַרק געפּעהלען? ... ער האָט אָנגעהויבען שמיל צו לאַכען.

— און איהר אַליין וועט מסתמא איצט אויך חתונה האָבען מיט אַ מירעל...

ער האָט געענטפערט מיט אַ שמייכעל:

— אַ שענער אורח בין איך ביי אייך — האָט זי זיך וויערדען
אָנגערופען מיט גאָל אין'ס קול — אייער מאַמע האָט מיר פּינד...
מילא, אייער מאַמע האָט מיר קיינמאָל ניט האָלד געהאַט, אָבער עטעל?
— פּטור נו, איהר וועט זיך איבערבעטען — האָט ער געזאָגט
— און זי וועט זיך מעהר מיט דיר שוין ניט קריגען. איך וועל שוין
איהר זאָגען...

רייטשעל האָט גערעדט ווייטער, מעהר צו זיך אַליין ווי צו אַרע'ן.
דאָס, וואָס האָט זי געשטיקט די גאַנצע צייט — די קנאה צו עטעל'ען.
די פּערביטערונג געגען איהר און די ביינקעניש נאָך סעמקען און דער
אומעט — דאָס, וואָס האָט זיך נור צווייטענווייז און נור טהיילווייז
אַרויסגעריסען ביי איהר, בעת זי האָט זיך די לעצטע צייט געטראָפּען
מיט עטלע'ן, האָט זיך ביי איהר איצט אין גאַנצען, פול גאָל און פּער-
צווייפלונג, אַרויסגעריסען:

— איך האָב אַזוי פּיעל שכל ווי זי אין מיין מינדעסען נאָגעל.
און עס איז נור צום לאַכען, ווען זי רייסט געגען מיר די נאָז. נו, אז
איהר טאַטע איז רייך געוואָרען, איז זי דערפאַר געוואָרען קליגער.
שענער? די זעלביגע עטעל, נאָך נאַרישער ווי פּריהער! איך וואָלט
שוין לאַנג אַ שפּיי געטהאָן, ווען איך וואָלט זיך געהאַט וואו אהינצור
טהאָן... עס איז אַזוי אונמוטהיג, דאָס האַרץ ווערט אַמאָל צוריסען
און אַ וואָרט אויסצוריידען איז ניטאָ צו וועמען... בראַנזוויל איז אַזוי
ווי אַ דאָרף. מען קען דאָ שטאַרבען פאַר אומעט... יא, יא, איך וועל
זיך מוזען איבערקלייבען אין ניו יאָרק. — זי האָט צוגעטראָגען דאָס
טיכעל צו די אויגען — נאָך נעקסטע וואָך. די גלייכסטע זאָך פאַר
מיר. דעמאָלט וועל איך פאַרנעסען בראַנזוויל און אַלעמען! אויס,
אַ סוף, אַן עק, ניט טראַכטען מעהר פון דעם, פּערגעסען און דאט'ס
אַלל!...

זי האָט זיך אויפגעהויבען, אַריינגעשפאַרט דאָס טיכעל אין אַר-
בעל און זיך געווענדעט צו אַרע'ן:

— זאָגט אייער פּרינצעסין, אז איך וועל זי שוין מעהר ניט בע-
אונרוהיגען. נור באי!...

— דו געהסט גאָר אַוועק? — האָט זיך אַרע אַ כאַפּ געטהאָן און
זיך אויך אויפגעהויבען פּון'ם שטוהל — אי, רייטשעל, איך האָב גאָר

זי האָט אַ דריק געטהאָן די אַקסלען און אַרויסגערעדט :
— אָבער די לעצטע צייט האָט נאָך ניט געטראָפּען איין מאָל,
זי זאָל זיך מיט מיר ניט צוקריגען... נו, יאָ, אַז מען ווערט רייך, ווערט
מען קלוג, גרויס ביי זיך און... אַי, ווי הייס! — האָט זי זיך מיט
אַמאָל אונטערבראַכען.

זי האָט זיך געזעצט, אַרויסגעשלעפּט פֿון אַן אַרבעט, דורך וועלכען
עס האָט דורגעלייכט איהר נאַקעטער אָרם, אַ טיכעל און זיך אָפּגע-
ווישט דעם צופּלאַמטען פּנים און אַרום האַלז.
אַרע האָט זיך אויך געזעצט אויפֿ'ן צווייטען שטוהל ניט ווייט
פֿון איהר.

— נו, זאָגט איהר אליין, ר' אַרע — האָט זיך רייטשעל וויעדער
אַנגערופּען מיט אַ טאָן, אזוי ווי זי וואָלט זיך נעקלאָגט פֿאַר איהם —
אַט איהר האָט דאָך געהערט! וואָס האָב איך איהר אַזוינס געזאָגט?
איהר שטעהט ניט אָן מיך מעהר צו קענען — האָט זי ווייטער גערעדט
און איהר קול האָט גענומען ציטערען פֿאַר אויפּרעגונג — איך בין אַן
אַרעם מיידעל און איהר טאַטע איז רייך געוואָרען, טאָ זאָל זי מיר
זאָגען אָפּען: „אזוי און אזוי, רייטשעל, איך בין איצט געוואָרען אַ
פּרינצעסין, אַ גראַפיניאַ פּאַמאַקאַיאַ און דו ביזט אַ שאַפּ מיידעל.
שטעהט מיר ניט אָן מיט דיר מעהר צו ריידען און דאַט'ס אַלל! וועל
איך דעמאָלט וויסען, אַז איך דאַרף מעהר אַהער ניט געהן. אזוי
אָבער ווייס איך ניט, ווי איך האַלט מיט איהר. אַט איז זי מיט מיר
אדרבה וואַדרבה און אין אַ ווילע אַרום — אויס! רייסט געגען מיר
די נאָז... וועלל, אַלל רייט, איך האָב שוין לאַנג געטראַכט ניט צו
געהן מעהר אַהער!...“

אַרע האָט זיך צוגעהערט צו איהרע ווערטער, פֿון צייט צו צייט
געוואָרפּען אַ קעלבערנעם בליק אויף איהר רונדען, דיקען אַרעם, וואָס
האַט מיט אַזאַ כּשוף געווינקט צו איהם דורך דעם דורכזיכטיגען אַרבעל,
און געטראַכט: „טאַמער וואָלט איך פּאַרט אַ בעט געטהאָן סעמ'קען,
אַז ער זאָל מיט איהר אַ שמועס טהאָן?“ דערהערט איהרע לעצטע ווער-
טער, האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— האַ? וואָס זאָגסטו? וואָס הייסט? אַי, זיי דו ניט קיין
נאַר, קום וואָס אָפּטער צו אונז, קום יעדען טאַג, וועסט זיין אַ גוטער
אורח...“

— איך פערשטעה דיך ניט — האָט עטעל געענטפערט און אויף איהר פנים, וואָס האָט נור וואָס געשמראַהלט, האָט זיך פלוצים אַ וואַלקען אָנגערוקט.

— איז ער אַ געזונטער מענש ?

— וואָס פּרענסטו ביי מיר אַזוינע פּראַגען — האָט עטעל זיך אָנגערופען מיט אַ שניידענדיגען טאָן.

— פארוואָס זאָל איך ניט פּרענען ? נאָרוני, איך וויל וויסען, וואָס פאַר אַ חתן דו קריענסט !

— מיר איז ער געפּעלען. און טאָמער וועט ער דיר ניט זיין געפּעהלען, בין איך אויך ניט בדלות. דו זאָלסט אַזאָ ניט נעהמען ! — האָט עטעל געזאָגט, אַ מאַך געטהאָן מיט'ן קאַפּ, פּערצויגען מיט פּעראַכטונג די ליפּען און זיך אָפּגעקעהרט פון איהר.

— אָט, זי איז שוין אין כּעס ! — האָט רייטשעל זיך אָנגערופען און נערווען זיך צולאָכט — מאַדנע, איך ווייס גאָר ניט איצט, ווי צו ריידען מיט דיר. מען דאַרף זיך היטען מיט אַ וואָרט, אקוראט ווי דו וואָלסט אַ פּרינצעסין געווען. איהר זעהט, ר' אַרע — האָט זי זיך אַ קער געטהאָן צו איהם — זינט איהר זייט געוואָרען אַ נגיד, קען מען גאָר מיט איהר ניט אויסקומען. אָט איז זי, דאָכט זיך, מיט מיר אדרבה וואדרבה און מיט אַמאָל פּערדרעהט איהר דער קאַלטען, ווערט ביז און...

— דו ביזט אַ שלאַנג ! דו פּערגינסט מיר ניט דעם לעבען ! — האָט עטעל זי אונטערגעבראָכען מיט כּעס — דיך פּערדריסט, ווארום מיינ טאַטע איז איצט ניט קיין אַרימאן און איך געה ניט אין שאַפּ אַזוי ווי דו. איך קען דיך, רייטשעל !

און געזאָגט עס, אז זי מיט כּעס אַוועקגעלאָפּען אין הויז אריין. רייטשעל איז געבליבען שטעהן מיט אַ צומישטען שמיכעל. — וואָס זאָגט איהר צו אייער עטלע'ן ? — האָט זי ארויסגע' מורמעלט, ווענדענדיג זיך צו אַרע'ן : — וואָס האָב איך איהר געטהאָן ? ...

אַרע האָט אויך צומישט געשמיכעלט און געשוויגען. דערנאָך האָט ער זיך אָנגערופען :

— ווייס איך, אַ קינד ... זי וועט זיך באַלד איבערבּעטען מיט דיר. זיי, רוה זיך אָפּ. וואָס שטעהסטו ?

- א פיינער חתן, א צאצקע, א ציערונג! — האָט אָרע אויך
אונטערגעהאַלטען דעם געשפרעך.
- א דאָקטאָר? טאַקיי א ריכטיגער דאָקטאָר? — האָט דייט-
שעל ארויסגעמורמעלט.
- יא, יא, א ריכטיגער דאָקטאָר — האָט עטעל געענטפערט און
צוגעלעגט מיט א פליסטערן — און ווי שען ער איז, רייטשעל, אַז
אמת'ער גראַף. און ער האָט זיך אַזוי פערליעבט אין מיר און ער האָט
מיך אַזוי לייעב, רייטשעלע! ...
- ער האָט זיך פערליעבט אין דיר? — האָט רייטשעל אויס-
גערעדט און זיך אומגעקוקט אויף אַרע'ן מיט פערוואונדערטע אויגען.
אקוראַט ווי זי וואָלט ביי איהם געפרעגט, אויב דאָס איז אמת.
- יא, ער האָט זיך טאַקע פערליעבט אין איהר, רייטשעל! —
האָט זיך אָרע א כאַפ געטהאָן און איבער זיין פנים האָט זיך צוגאַסען
א ברײטער, קעלבערנער שמייכעל — און נאָך ווי? ווי יעקב אבינו
אין רחל'ן! ... דער דאָקטאָר האַלט שטאַרק פון דעם פון... פון לייעבע
מײן איד — האָט ער ערקלעהרט און זיך פלוצים ווי פערשעהמט.
„מאַמעלאַך, איד וועל אויף זיך די הויט צורײסען!“ האָט רײ-
טשעל א טראַכט געטהאָן און עס איז איהר געוואָרען אַזוי שווער אויפ'ן
האַרצען. דערנאָך האָט זי ארויסגערעדט, ווי פערווירט:
- אָבער ווען איז דאָס מיט אַמאָל געוואָרען? פאַרוואָס האָב
איד וועגען דעם נאָר ניט געוואוסט? זעהסט, וואָס פיר א פריינדין
דו ביזט מיר, עטעלע? — האָט זי זיך דאַן מיט אַמאָל א כאַפ געטהאָן
— דו האָסט מיר אפילו ניט דערצעהלט...
— ביז נעכטען האָב איד דאָס נאָך אליין ניט געוואוסט. אוי,
רייטשעלע, דו וועסט איהם באַלד זעהן! ער איז אַזוי, אַזוי לייעב,
אַזא דזשענטעלמאַן!
- ער איז שען אויך? ...
- ווי נאָלד, רייטשעלע...
— און האָט קיין שום פעהלער? ...
- וואָס הייסט? — האָט זיך עטעל א כאַפ געטהאָן און איז
אַפגעטראָטען פון איהר.
- איד מײן, אַזוי איז ער אַלל-רײט, ווי אַלע מענשען? — האָט
רייטשעל ווייטער געפרעגט מיט אַפגענער נערוועזיטעט.

און איהר פנים האָט וויערער אָנגענומען אַ פֿריינדליכען אויס־
דרוק.

— וואָס קאָסט דאָס ?

— אַ פּערציג דאלאר. איאָ, עס פּאַסט צו מיר ?

— פּערציג דאלאר ? — האָט רייטשעל אַרויסגערעדט פּערוואַונ־

דערט און אַ טראַכט געטהאָן : „גוואַלד, וויפּיעל געלד זי גיט אויס
אויף קליידער... אַזאַ שלוימזל און האָט אַזאַ מזל !“...

און זי האָט גענומען טאַפען דאָס קלייד, ווי עטעל פּריהער איהערען.
עטעל האָט זיך געדרעהט פאַר איהר מיט ביידע מאָגערע הענטעלאך
פון הינטען ביי דער טאַליע.

— ווי ליעגט עס אויף מיר, רייטשעל ?

— ווי זאָל לינגען אַ פּערציג דאָלאַרדיגע קלייד ? ...

— שען, איאָ ?

זעהר שען. דו האָסט איצט, עטעלע, קיין עין הרע, קליידער,

ווי אַ פּרינצעסין...

עטעל האָט זיך אָפּגעשטעלט, אָנגעקוקט זי פּלוצים מיט שטראַה־

לענדיגע אויגען און אַרויסגערעדט מיט אַ גאַנץ בעזונדערען ווייכען
טאָן :

— איך דאַרף איצט, רייטשעלע, שענע דרעסעס...

— וואָס עפעס דוקא איצט ? ...

— אָט אזוי — האָט עטעל געענטפּערט, געמאַכט אַ געהיימע

מינע און זיך גליקליך צולאַכט.

— אמת, רייטשעל, אמת ! — האָט זיך אַרע פּלוצים אָנגערופּען

און צופּריעדען אַ גלעט געטהאָן די באַרד. — דו גיב איהר אָפּ מזל

טוב. זי קריגט מיט מזל אַ חתן, אַ פּיינעם חתן, אַ דאָקטאָר, אַ

צאַצקע...

— אַ חתן ? ! ... עטעל ? ! ...

זי האָט ווייט פּונאַנדערגעעפענט איהרע שוואַרצע אויגען און

געקוקט דאָ אויף אַרע'ן און דאָ אויף עטלען.

עטעל איז צו איהר צוגעגאַנגען, האָט זי אַרומגענומען און אַרויפ־

געקוקט צו איהר מיט וואַרימע אויגען, פּול גליק.

— יאָ, יאָ, רייטשעלע — האָט זי אַריסגעפּליסטערט — ער וועט

דאָ באַלד זיין... אַ דאָקטאָר ! ...

געלאָזט פיהלען יענער, אז זי, עטעל, איז שוין ניט די אייגענע, וואָס פריהער. וויעדער האָט זי איהר איצט געוואָלט ארויסווייזען פריינד־ליכע אויפמערקזאמקייט, ווייל טיעף אין'ם האַרצען איז זי איצט געווען צופריעדען, וואָס רייטשעל איז געקומען. זי איז אין גאַנצען פול גע־ווען מיט איהר חתן, האָט זיך גענויטיגט אויסצוריידען פיר וועמען און האָט אויסער רייטשעלן קיין אַנדערע פריינדין ניט געהאַט. אָבער בעטראַכטענדיג דאָס קלייד, האָט זי זיך באַלד אויף אַן אמת פער־אינטערעסירט מיט דעם, צוליעב דעם קלייד גופא, האָט אויף אַ וויילע פערגעסען אַלסדינג, האָט בעטראַכט דאָס קלייד פון אַלע זייטען, בע־טאַפט עס פון פאַרענט און פון הינטען און געדרעהט רייטשעלן אויף אַלע זייטען.

— פּיין, פערנויז געזונטערהייד — האָט זי צום סוף געזאָגט.
— אַ דאַנק — האָט רייטשעל געענטפערט און ארונטערגענומען דעם הוט פֿון'ם קאַפּ — און ווי געפעהלט דיר מיין העט ?
עטעל האָט אריינגענומען רייטשעלס הוט אין די הענד, איבער־געטאַפט אַלע בלומעלאַך, האָט דאָס אָנגעמאַסטען אויף זיך, וויעדער ארונטערגענומען, דאָס געדרעהט און בעטראַכט וויעדער פון אַלע זייטען און דערנאָך געזאָגט :

— אַ פיינע העט. וואָס האָסטו בעצאָהלט ?

— דריי דאלאר.

— ווערטה.

— אַ מציאה ! — האָט רייטשעל אונטערגעכאַפט, אָנגעטהאָן דאָס וויעדער, קאָקעטיש אַ דרעה געטהאָן דעם קאַפּ און פרעהליך גערעדט ווייטער, קוקענדיג מיט איין שוואַרץ, לאַכענדיג אויב אויף אַרע'ן און מיט דעם אַנדערען אויף עטלען : — נו, און ווי זעה איך אויס אין דעם ? — איאָ, ניט מיאוס ?

עטעל האָט אַ טראַכט געטהאָן : „אַה, זי איז שוין דאָ מיט איהרע פרעכע שטיק !“ און זי האָט גאָר נישט געענטפערט. אַרע האָט נור פערווירט אַ שמייכעל געטהאָן.

פּלוצים האָט זיך רייטשעל אַ כאַפּ געטהאָן :

— זעה נור, איך האָב גאָר ניט בעמערקט ! דו טראַנסט דאָך

אויך אַ נייע קלייד... ווען האָסטו זיך דאָס געמאַכט ?

— די וואָך — האָט עטעל געענטפערט — איאָ, שען ?

— אָבער, פּאַפּא, איך פּערשטעה ניט... דו מיינסט, אז עס
פּאַסט איצט פיר מיר? ...
זי איז שטיל געוואָרען, ווייל הינטער איהר האָט זיך דערהערט
רייטשעל'ס קול:

— גוט שבת אייך! ...
— גוט שבת, גוט יאָהר! — האָט אַרע זיך אָנגערופֿען מיט אַן
אויפגערעגט קול — אַן אורח! ...
— טאָקי אַן אורח! — האָט זיך עטעל אַ כאַפּ געטהאָן און גע-
מאַכט אַ פּריינדליכע מינע צו רייטשעלען, וועלכע איז ארויפגעקומען
אויפ'ן גאַניק.

דאָס קלייד, וואָס רייטשעל האָט געטראָגען איז געווען פון לייכטען
דורכזיכטיגען שטאָף און ווייט אויסגעשניטען ביים האַלז פון הינטען
און פון פּאַרענט, און אַרע'ן האָט זיך אין די אויגען געוואָרפען די
נאַקעטע פּולע רונדקייט אונטער איהר האַלז, וואָס האָט זיך הייס
בעוועגט אַרויף און אַראָב, און ער האָט אָפּגעקעהרט דעם קאַפּ.
— פּאַרוואָס האָט מען דיך עפעס אזאָ צייט ניט געזעהן, רייט-
שעל? — האָט עטעל זיך וויעדער אָנגערופֿען.

— טאָקי שוין אַ היבשע צייט, ווי מיר האָבען זיך ניט געזעהען
— האָט רייטשעל געזאָגט — מעהר ווי אַ וואָך. דו האָסט עפעס
שטאַרק געבענקט נאָך מיר? — האָט זי צוגעלעגט מיט אַ לייכטער
איראַניע אין'ס קול.

— פון וואָנען ווייסטו, אז ניט? ...
רייטשעל האָט מיט אַ מינע פון מיסטרוען אַ שאַקעל געטהאָן
דעם קאַפּ און געענטפערט:

— דאָס האַרץ זאָגט מיר עפעס, אז ניט... דו ווייסט דאָך.
עטעלע, אז גאָר קיין גראָבער נאַר בין איך ניט, אז קיין פינגער אין'ס
מויל דאַרף מען מיר ניט אריינלייגען... איך ווייס, אז...
— נו, נו, חכמ'ע זיך ניט — האָט עטעל זי אונטערבראַכען —
בעסער לאָז מיר זעהן דיין נייע דרעסס...

זי האָט לכתחילה ניט געמיינט דאָס נייע קלייד, האָט נאָר גע-
וואַלט יוצא זיין פאַר איהר טאַטען און אביסעל פיר רייטשעלען אויך.
ווייל גראָב זיין און מיט אַמאָל אָפּברעכען איהר פּריינדשאַפּט מיט
רייטשעלען האָט זי ניט געקענט. כאָטש די לעצטע צייט האָט זי גענוג

— איד'ל דיר זאָגען, פאפא... מיר דאָכט זיך, אז מיר דארפֿען
ניט זיין מעהר קיין מחותנת'טעס...
— וואָס הייסט? — האָט אָרע זיך אָנגערופֿען פֿערוואַנדערט —
דו ביזט דאָך געווען איהר בעסטע חבר'טע?
— מאלא וואָס איד בין געווען. איצט... זאל זי זיך זוכען איהר
גלייכען און איד וועל זוכען מיין גלייכען...
— אי, אי, טאָכטערעל, טאָכטערעל, זינדיג ניט אזוי! — האָט
אָרע געזאָגט — אז גאָט האָט דיין טאָטען געהאַלפֿען, דארפסטו דער-
פאר גאָט דאַנקען, אָבער מענשען דערפאר מבייש זיין דארפסטו ניט.
פֿערקעהרט, זיי דו מקרב רייטשלען איצט נאָך מעהר. זי איז אַן אָרים
מיידעל. געווען אַ חבר'טע דיינע, דו קענסט איהר אַמאָל אפֿשר אויס-
העלפֿען, טאָכטערעל, דו דארפסט ניט זיין צו אַנדערע שלעכט, ווען דיר
איז, דאַנקען גאָט, גוט...
— איד בין ניט שלעכט צו איהר. אָבער, פאפא, איד פיהל, אז
זי פֿערנינט מיר ניט. זאָגט מיר אַמאָל אַ שטאָך-וואָרט... און חוץ
דעם, פאפא, ווי לאַנג נאָך? ...
— וואָס, ווי לאַנג נאָך? — האָט אָרע געפֿרעגט.
— כ'מין, ווען איד וועל חתונה האָבען מיט'ן דאָקטאָר — האָט
עמעל געזאָגט מיט אַ שטיל קול — וועל איד דאָך, מוזען... דער דאָס-
טאָר וועט געוויס ניט וועלען, אז איד זאל זיין אַ פֿריינדין פֿון אבי
וועמען...
אָרע האָט זי אַ רגע אָנגעקוקט פֿערטראַכט. דערנאָך האָט ער
אַ שאַקעל געטהאָן דעם קאַפּ.
— איד וויל דאָס ניט, דו הערסט? — האָט ער דאָן ארויסגע-
מורמעלט מיט פֿערשטיקטער אויפֿרעגונג אין'ם קול — דו וועסט
איהר אומזיסט ניט פֿערגיסען דעם בלוט. זי איז ניט ערגער פֿון דיר...
— זעה נור, וואָס ווילסטו? — האָט עמעל זיך אָנגערופֿען און
איהם אָנגעקוקט פֿערוואַנדערט.
— נעהם זי צו פאר אַ גוטען גאַסט, דאָס וויל איד...
— נו, געוויס. אַרויסטרייבען וועל איד זי ניט. — האָט עמעל
געזאָגט — איד מיין נור...
— און זיי מיט איהר אַ חבר'טע ווי פֿריהער — האָט זי אָרע
אונטערבראַכען.

— שבת, מיין קינד — האָט ער שטיל געענטפערט — ער רויכערט. מען טאָר ניט.

זי האָט אונגעדולדיג אַ מאַך געטהאָן מיט דער האַנד און גע- זאָגט:

— אַי, פּאַפּאַ, שוין צייט אז דו זאָלסט ווערען אויס גרינהאַרן. דו מוזט זיך אָנהויבען צו פיהרען ווי אַן אַמעריקאַנער דושענטעלמאַן. דאָקטאָר הורדין זאָל זיך מיט דיר ניט דאַרפּען שעהמען. דו ביזט שוין ניט מעהר קיין פּעדלער, פּאַפּאַ! ...

ער האָט זי אַ גלעט געטהאָן איבער די האָאַר און ארויסגערעדט מיט אַ גוטמוטהיגען שמייכעל:

— עטעלע, איך וויל זיך אָבער פאר גאָט אויך ניט שעהמען. אמת, איך בין ניט מעהר, דאַנקען גאָט, קיין פּעדלער, אָבער אַ איד בין איך נאָך, טאַכטערעל.

און פּלוצים האָט ער זיך אַ צאַפעל געטהאָן און איז ווי צומישט געוואָרען.

— רייטשעל געהט — האָט ער געזאָגט עפעס ווי מיט אַ פּער- שטיקט קול.

— וואו? — האָט זיך עטעל אַ כאַפּ געטהאָן, אומגעקוקט זיך און דערזעהען פון ווייטען רייטשלע'ן, וועלכע איז געגאַנגען איבער'ן טראַטואַר צום הויז צו, אין אַ נייעם ווייסען קלייד, גרויסען הוט מיט אַ סך רויטע בלומען, וואָס האָבען זיך געשאַקעלט און געבויגט איבער'ן ראַנד פון פּאַרענט. איהרע טריט איבער'ן אַספּאַלט האָבען הילכיג אָפּגעקלונגען.

— טאַקי זי — האָט עטעל זיך אָנגערופּען — זעה נור, ווי זי האָט זיך דאָס אויסגעפּוצט! ... די באַבע האָט זיך שוין געפּרעהט. זי איז אַ וואָך צייט ניט געווען, האָט די באַבע שוין געמיינט אז זי וועט שוין מעהר ניט קומען. ... דעם אמת געזאָגט, פּאַפּאַ, וואָלט איך אַליין איצט אויך שטאַרק ניט געבענקט נאָך רייטשלע'ן. ...

— וואָס איז דער מעהר? האָסט זיך מיט איהר צוקריענט?

— ניין. אָבער ...

— וואָס?

— נאָרנישט. אַט אזוי. זי דאַרף וויסען איהר אָרט ...

— וואָס מיינסטו?

— אָה, טהענק יו! — האָט זי געענטפערט און איז רויט גע-
וואָרען.

זי האָט היינט געטראָגען אַ ראָזעווע קלייד און מיט איהרע
שמאַלע אקסלען, אונענטוויקעלטע פאַרמען און דער פּוּרדע אויף דעם
מאַגער קליין פנים'ל האָט זי אויסגעזעהן נאָך כמעט גאָר אַ קינד,
וואָס האָט זיך אויסגעפּוּדערט.

— אַה, יו לוק פּיין טורדעי! — האָט סעמקע וויעדער געזאָגט.
זי איז נאָך רויטער געוואָרען און האָט מיט אַ גליקליכען שמיי-
כעל אַרויסגערעדט:

— יעס? איהר מיינט דאָס טאַקי אויף אַן אמת?

ער האָט געענטפערט מיט געפיהל אינ'ם קול:

— אַה, מיסס כיריג, איהר צווייפעלט אין דעם? איך בעט
איך, צווייפעלט קיינמאָל ניט אין מיינע ווערטער. איך זאָג קיינ-
מאָל ניט, וואָס איך מיין ניט. יעס, איהר זייט וואונדערטעהן, ריי-
צענד, געטליך. עס איז גאָר קיין וואונדער, וואָס מיין קאָזין דאָקטאָר
הודקין איז אזוי פּערליעבט אין איך!

ביי עטלען האָט דער פנים גענומען שטראַהלען. זי האָט גע-
פּרעגט:

— פאַרוואָס איז ער נאָך ניטאָ? ער האָט שוין געזאָלט זיין.
— ער וועט מסתמא באַלד קומען. איך ווארט אויך אויף איהם —
האָט סעמקע געענטפערט און צוגעלעגט: — ענטשולדיגט, איך'ל צו-
געהן זעהן מיינע אַרבייטער.

און ער איז אַרונטערגעגאַנגען פּונ'ם גאניק און איז אוועק צום
פּלאַץ געגענאיבער, וואו מען האָט געגראָבען.

אַרע איז געשטאנען אויפ'ן צווייטען עק פּונ'ם גאניק און האָט
איהם בעגלייט מיט פּערטראַכטע אויגען. מיט אַמאָל האָט ער זיך
אַנגערופען:

— עטעל, וואָס טהוט די באַבע? זי שלאָפט?

— ניין. זי לייענט דעם טייטש-חומש — האָט עטעל געענטפערט.
דערנאָך איז זי שנעל צוגעגאַנגען צו איהם און האָט שנעל אַרויס-
גערעדט:

— פאַפּא, פאַרוואָס האָסטו איהם ניט אַריינגערופען און איהם
מכבד געווען מיט עפעס... כאָטש מיט אַ גלאַז טהעע.

ביידע הענד און איז אָפּגעטראָטען פון איהם. פאַר זיינע אויגען
האָט איצט וויעדער געשוועבט די שענע רייטשעל...

סעמקע האָט זיך אויפגעהויבען פונ'ם אָרט און איז איהם נאָכ־
געגאַנגען מיט אַ גנבה'שען שמייכל אין די אויגען:

— קומט, איהר האָט דאָס נאָך אויף אייער לעבען ניט געזעהען...
הוטש'קוטשו טענץ. איהר פערשטעהט? וואָס האָט איהר מורא?

אייער ווייב האָט איהר דאָך אין דר'ערד אויף אַן אמת...

— טשעפעט זיך אָפּ פון מיר, שטן מקטרג — האָט אַרע אַרויס־
געמורמעלט.

— איך וואָלט נור וועלען אַ קוק טהאָן, ווי איהר וועט דאָן אויס־
זעהן! — האָט זיך סעמקע צולאָכט.

— איהר וועט גאָר נישט זעהן. איך בין ניט קיין הולטאי —
האָט אַרע געמורמעלט — לאָזט מיך געמאָך און רעדט גאָר ניט צו
מיר וועגען אַט די דאָזיגע אַלע הולטאיסטוואָס. איך וויל גאָר ניט
וויסען פון דעם!

— און אז איך וועל אייך ריידען אַ שידוך? — האָט סעמקע זיך
פלוצים אָנגערופען און פון זיינע אויגען האָט געשפּריצט אַ גע־
לעכטער.

— געוויס וועל איך טאָן אַ שדוך — האָט אַרע וויעדער אַרויס־
געמורמעלט. און פלוצים האָט ער אַ טראַכט געטהאָן: "אפשר גאָר
איהם בעטען וועגען רייטשעלען?"

— איך האָב אַן אַלטע מוהמע — האָט סעמקע ווייטער גערעדט.
— מוחל! — האָט אַרע זיך אַ כאַפּ געטהאָן — רעדט מיר ניט
קיין שדוכים.

— און אַ מיידעל? ...

— לאָזט מיך, איך בעט אייך, צופריעדען.

סעמקע האָט איהם וויעדער עפעס געוואָלט זאָגען, נור אין
דיעזער צייט איז עטעל אַרויסגעקומען פונ'ם שטוב, און ער האָט
מעשה העפליכער דושענטעלמאן אַרונטערגעכאַפט דעם פאַנאַמאַ־הוט
פונ'ם קאַפּ און זיך אַ לאָז געטהאָן איהר אַנטקעגען.

— האַ דו יו דו, מיסס כיריג? — האָט ער געזאָגט, דריקענדיג
איהר די האַנד — ווי פיהלט איהר זיך היינט?

גאָר, אז ער וועט זיך נאָך אַמאָל גט'ן מיט זיין אַלטער אשת חיל און וועט חתונה האָבען מיט דער שוואַרצער דיִענסט, וואָס איז ביי זיי יעצט אין הויז...

— אַי, רעדט ניט קיין לשון הרע, איך גלויב אייך ניט — האָט אָרע איהם פֿלוצים אונטערבראָכען מיט היטץ.

— גלויבט ניט. נו, ווען איך וועל אייך זאָגען, אז אפילו חיים־זוסע פֿלויך...

— איך וויל ניט הערען קיין לשון הרע. איך גלויב אייך ניט — האָט אָרע איהם וויעדער אונטערבראָכען.

— איהר גלויבט ניט, האָ? — איז סעמקע פֿלוצים געוואָרען אין כעס און זיך אָנגערופען מיט אַ העכערען טאָן — סעי, מיסטער כיריג, מאַכט זיך אויך ניט פֿאַר אזא צדיק. איך קען אייך עפעס דערצעהלען וועגען מיסטער אָרע כיריג אויך... סעי, מיר דאכט זיך, אז איהר האָט אַמאָל אויך אַרײַנגעקוקט אין אַ שליסעל־לאָך... הע? אָרע האָט זיך אַזש אַ צאָפּעל געטהאָן.

— האָ? — האָט ער אַרויסגעמורמעלט און אַ קוק געטהאָן צו־מישט אויף סעמקע'ן.

— נו, זייט איהר אַ צדיק, האָ?

— דאָס איז כזב ושקר — האָט זיך אָרע מיט אימפעט אַ כאַפּ געטהאָן — איך בין ניט קיין הולטאַי.

ער האָט זיך אויפגעהויבען פֿונ'ם אָרט און צוגעלייגט מיט געבעט אינ'ם קול:

— איך בעט אייך, רעדט ניט מעהר וועגען אַזוינע זאַכען. איך וויל דאָס ניט הערען! — האָט ער פֿלוצים אויסגעשריען ווי מיט פּערצווייפלונג — איך בין אַ איד אָהן אַ ווייב און איך וויל ניט האָבען נאָר די מחשבות אינ'ם קאָפּ!

סעמקע האָט זיך צולאַכט הויך אויפ'ן קול:

— האָ, אַזוי? — האָט ער אויסגעשריען — עס קיצעלט אייך, ר' איד, און איהר האָט מורא דערפֿאַר? אַט אַזוי, רעדט קלאָרע דבורים! קומט היינט מיט מיר, איהר דאַרפט ניט מורא האָבען. איהר וועט דאָרט זעהן מוידען, ווי זיי טאַנצען!

אָרע האָט אַ מאַך געטהאָן צו איהם, ווי פּערצווייפּעלט, מיט

פערשמאַליעט זאָל ער ווערען! אַ צינגעלע! כאַ-כאַ-כאַ! ... וואַרט, איך מוז דאָס דערצעהלען אייער ווייב! ...

— מיין ווייב איז ניטאָ, דערפאַר בין איך דאָך היינט אזוי פּרעה-לאַך. איך האָב זי נעכטען אַוועקגעפּעקעלט אין קאַנטרי. זי וועט זיך דאָרט אַ פיער וואָכען פיטערען אויף פּרישער לופט און טשיקענס און איך וועל דאָ אויך ניט פּאַסטען קיין תּעניתים... מיסטער כּירינג, קומט גאָר היינט ביינאַכט מיט מיר צו אַ „סמוקער“?

— וואָס איז דאָס? — האָט אָרע געפּרעגט.

— דאָס איז שוין די ריכטיגע זאַך — האָט סעמקע געענטפּערט —

פּערלאָזט זיך אויף מיר. מיידלאַך וועלען דאָרט טאַנצען. האָט איהר שוין אַמאָל געזעהן אַ הוטשיקוטשי טאַנץ? ...

— הוטשיקוטשי? וואָס גאָר? אי, געהט שוין מיט אייערע

שפּאַסען! — האָט אָרע זיך אָנגערופּען.

— איהר גלויבט ניט? — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ געטהאָן —

זאָל איך שטאַרבען, זאָלט איהר אזוי לעבען מיט מיר צוזאַמען, ווי איך מיין דאָס ערנסט. דאָ אין אַ האַלל וועט עס זיין: מיידלאַך, וואָלט איהר זעהן... איין מיידעל וועגט אורדאי אַ הונדערט און אַכ-ציג פּונט. ווערט צו מאַכען איבער איהר „שהחינו“. איך האָב זי שוין איינמאָל געזעהען אין קוני איילאַנד, אַ טאַנצט זי! וואַרפט די פּיס פּון דער פּאַטילניצע צו דער גאַז. קומט, פינף דאלאַר אַ טיקעט. יאכנעטשיק געהט אויך מיט מיר... .

אָרע האָט זיך געוועהרט געגען איהם מיט ביידע הענד און אונט-

געדולדיג געקרימט דעם פנים.

— גענוג — האָט ער גערעדט — אי, שווייגט, איך וויל דאָס

גאָר ניט הערען. יאכנעטשיק וועט גאָר געהן אַהין; איהר אפּשר יאָ, אָבער ניט יאכנעטשיק... .

— זאָלט איהר אזוי לעבען — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ גע-

טהאָן מיט הימץ — ווי יאכנעטשיק געהט! ...

— וואָס שווערט איהר זיך מיט מיר? שווערט זיך מיט אייך!

איך גלויב אייך ניט.

— וואָס איז? איהר מיינט אפּשר, אַז יאכנעטשיק איז אַ

צדיק — האָט זיך סעמקע צולאַכט — נעווער מיינד, זייט ער האָט

געקראָגען די קלינגערס, זוכט ער אויך עולם הזה... מיר דאַכט זיך

— עם וועט שוין דורכנעהמען די ברעטלאך אויך, מיסטער בלום,
זייט רוהיג.

— איך בין שוין גאָר רוהיג, מיסטער כיריג, איהר זייט אָבער
ניט רוהיג...

— עם פערדריסט מיך. אַ איד דאַרף געדענקען, אַז ער וועט
אַמאָל שטאַרבען...

— יא, מיסטער כיריג, איהר זייט גערעכט — האָט סעמקע זיך
אָנגערופען — אַ איד דאַרף געדענקען, אַז ער וועט אַמאָל שטאַרבען,
דערפאַר מוז ער זעהן צו לעבען, כל זמן ער לעבט. ווי זאָגט יענער:
כל זמן שהנשמה בקרבי, דוי, ברודער, וואָ ווסיו... הוליע, טרינק,
רייס דעם פערגעניגען, וואו דו קענסט און האָב הנאה. אַך, מיסטער
כיריג, די וועלט איז אזוי שען, דאָס לעבען האָט אזוי פיעל גוטע
זאַכען, אזוי פיעל שענע פרויען... איך זאָג אייך, צוליעב איין קוש
פון אַ שענער, לעבעדיגער פרוי אויף דער וועלט איז כדאי אונטער-
צושטעלען די טויטע ברעטלאך אונטער דעם קאַנטשיק אויף יענער
וועלט, און זאָל מען דאָרט, אויף יענער וועלט, האַקען אין די טויטע
ברעטלאך אַרײַן, וויפיעל זיי ווילען, אַבי איצט, אויף דער וועלט,
קוויקט זיך מיין לעבעדיגע נשמה...

אַרע האָט זיך צוגעהערט צו איהם, געשאַקעלט מיט'ן קאָפּ און
געקוקט אויף איהם האַלב פערוואונדערט און האַלב מיט אַ פאָרוואורף.
דערנאָך האָט ער זיך אָנגערופען:

— אי האָט איהר אַ צינגעלע, פערשמאַליעט זאָלט איהר ווערען!
עס איז דאָך גאָר אַ סכנה, אייך צו הערען. איהר האָט דאָך אָבער
אַ ווייב, יונגאַטש!...

— נו, אַז מען עסט אין דער היים, טאָר מען דערפאַר ניט עסען
אין אַ רעסטאָראַן? — האָט סעמקע געענטפערט מיט אַ פראַגע און
זיך צולאַכט.

אַרע האָט צוערשט ניט פערשטאַנען זיין ווייז. באַלד אָבער האָט
ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן און זיך אזוי צולאַכט, דאָס ער האָט זיך שיער
ניט אַרונטערגערוקט פונ'ם שמוהל, לאַכענדיג.

— אוי, אַ ממזר... אוי, אַ יונגאַטש! — האָט ער זיך געקאָ-
טשעט — כאַ-כאַ-כאַ! פערברענט זאָל ער ווערען! כאַ-כאַ-כאַ!

העלפען. דער דאָקטאָר וועט זיך ניט דארפֿען לאָדען מיט מיר פיר דעם נדן... איהר קענט דאָס איהם זאָגען...

— אָאָ! — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ געטהאָן — אָט דאָס, וואָס איך האָב איהם טאַקע געזאָגט...

און זיינע גנב'ישע אויגען האָבען צופריעדען געשמייכעלט.

אין אַ וויילע אַרום זיינען זיי געזעסען און האָבען גערעדט וועגען דער רייע הייזער, וואָס סעמקע און זיינע פאַרטנערס האָבען אָנגעהויבען צו בויען געגענאיבער. אין מיטען דערינען האָט סעמקע פֿערוויכערט אַ סיגאַר. אָרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן.

— וואַרפט אַוועק אייער סיגאַר, מיסטער בלום — האָט ער זיך אָנגערופֿען — איהר פֿערגעסט, אַז ביי מיר איז שבת.

— איך רויכער דאָך, ניט איהר! — האָט סעמקע זיך צולאַכט. — אָבער ביי מיר אויפ'ן גאַניק...

— ווייס איך, זאָל אייך דאַכטען, אַז איך בין אַ גוי...

— איי, מיסטער בלום! — האָט אָרע אַרויסגערעדט מיט פֿער דרום — איין טאָג שבת... איהר זייט דאָך פאַרט אַ איד. גאָט האָט אייך געהאַלפֿען, האָט איהר דאָך געדאַרפט דערפאַר עהרליך האַלטען זיין נאָמען, געדאַרפט אַביסעלע פֿרימער ווערען, לייטישער... — מיסטער כיריג — האָט סעמקע געזאָגט, האַלטענדיג דעם

סיגאַר אינ'ם מויל און קוקענדיג אויף אָרע'ן מיט לעבעדיגע אויגען: — פיר אייך איז בעסער, ווען איך בין ניט פֿרום. אינ'ם גן עדן וועט נראַמער זיין און אַזאַ פֿרומער איד ווי איהר וועט דאָרט מעהר פֿלאַץ האָבען. שאַ, ווייסט איהר נאָך וואָס? איך פֿערקויף אייך מיין "פֿאַרסעל" אינ'ם גן-עדן. ביליג, קויפט!

— איי, געהט, איהר זייט אַ הולטאַי! אַלץ איז ביי אייך אַ געלעכטער — האָט אָרע מיט פֿערדרום געזאָגט — נישטקשה, אַז מען וועט אייך דאָרט קאַטעווען, וועט איהר שוין ניט לאַכען...

סעמקע האָט זיך וויעדער צולאַכט.

— פאַר מיין טויט — האָט ער געזאָגט — וועל איך הייסען. מען זאָל מיר דיקע ברעטלאַך אַרויפֿלייגען אויפ'ן ריכטיגען אָרט... דאַן זאָל מען קאַטעווען...

אָרע האָט אַ שמייכעל געטהאָן:

צוגענאנגען נעהענטער צו איהם און האָט שטיל, אזוי ווי ער וואָלט
א סוד איהם דערצעהלט, אַרויסגערעדט:

— מיסטער כיריג, יאָכנעמשיק וויל איהם פיר זיין טאָכטער.
חיים־זוסע פלייך און א סך אנדערע. זיי ווילען איהם געבען 16
טויזענד נדן, זעכצעהן, אַכצעהן... אָבער אזוי ווי ער איז פערליעבט
אין אייער טאָכטער און איך אליין טאָקע רייד איהם אויך צו צו דעם.
וועל איך ביי איהם פועל'ן, אז ער זאָל נעהמען ביי אייך צעהן טויז
זענד... איהר וואָלט וויסען, מיסטער כיריג, ווי בראַנזוויל קאָכט מיט
דעם; אומערדום רעדט מען וועגען דעם, אז דאָקטאָר הודקין ווערט
אייער איידים... יאָכנעמשיק'ן האָט איהר דאָס שוין אויך דערצעהלט,
און חיים־זוסע פלייך אויך...

— איך האָב אין שוהל אַלעמען דערצעהלט — האָט אָרע זיך
אַנגערופען אַלץ צומישט — איך האָב אָבער געמיינט, אז איך וועל
ניט דארפן געבען אזוי פיעל געלד...

— וועט איהר איהם אַפלאָזען, מר. כיריג, וועט איהם יאָכנע
טשיק צוכאַפען, אָדער חיים־זוסע פלייך, צי אנאָנדערער. ווען גאָט
האָט געהאַלפּען, ווילט זיך יעדען האָבען אַ דאָקטאָר אַן איידים.
איהר וועט זיך דערנאָך דארפן שעהמען. מען וועט זאָגען, אז
דאָקטאָר הודקין האָט חרטה געקראָגען. איהר פערשטעהט? ... און
אייער טאָכטער וועט עס אויך קאָסטען געזונד. דערפאַר איז מיינ
עצה, מיסטער כיריג, איהר זאָלט זיך גאָר ניט דינגען. איהר דארפט
זיין צופריעדען, וואָס גאָט האָט אייך געהאַלפּען, אז איהר זייט אימ
שטאַנד צו געבען אזוי פיעל נדן. ווי מען פיהרט זיך, מיסטער כיריג,
אזוי העלפט גאָט! ...

אָרע האָט צונופגענומען זיין גרויסע באָרד אין ביידע הענד.
געקוקט אויף סעמקע'ן צומישט און פּערוואַנדערט און געדריקט די
אַקסלען. דערנאָך האָט ער זיך אין אַזאַ פּאַזע אַרונטערנעלאָזט אויף
אַ שטול, איז אַ ווילע געזעסען אזוי און האָט געשוויגען. צום סוף
האָט ער אַרויסגעלאָזט די באָרד פון די הענד און אַ מאָד געטהאָן
צו סעמקע'ן מיט'ן קאָפּ.

— וואָס? — האָט סעמקע געפרעגט.

— מילא — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט — מסתמא וועט גאָט

— איך זינדיג ניט, חלילה. פערקעהרט, איך לויב און דאַנק גאָט פאַר דעם חסד, וואָס ער האָט מיר בעוווּזען — האָט ער געזאָגט — אָבער וויפּיעל מאָל 15 טויזענד פערמעג איך אין גאַנצען?
 — יאָ, וויפּיעל? — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ געטהאָן.
 — וויפּיעל? — האָט אָרע איבערגעפרעגט און דערנאָך אַ מאַך געטהאָן מיט דער האַנד — איך ווייס ניט. דעם חשבון לאָז איך איבער גאָט צו פיהרען.

סעמקע האָט וויעדער גענומען שמייכלען:

— נישטקשה, מיסטער כיריג, ביז אייער טאַכטער'ס חתונה וועט איהר נאָך ווערען אזוי רייך, אז איהר וועט איהר קענען געבען צוואַנציג טויזענד דאָלאַר נדן. איהר וועט נאָך מאַכען גענוג געלד...

אָרע האָט אַ וויילע געשוויגען און דערנאָך געזאָגט:

— דער דאָקטאָר האָט אין גאַנצען ניט אינ'ם זינען קיין נדן. ער וויל עטעלע'ן, מחמת ער האָט זיך אין איהר פערליעכט. אזוי האָט ער מיר נעכטען אליין געזאָגט...

סעמקע האָט זיך צולאַכט.

— נו, אודאי וועט ער אזוי זאָגען. ער איז דאָך אַ דאָקטאָר, ער מוז דאָך ריידען ווי אַן עדעלמאַן — האָט ער זיך אָנגערופען — אָבער אז ער איז אַן עדעלמאַן, דאַרף מען דאָך אליין אויך ניט זיין קיין חזיר, ניט אמת, מיסטער כיריג? ווייל ער איז אַן עדעלמאַן, דאַרפט איהר נאָך מעהר זיין עדעלמאַן, מיסטער כיריג!...

— איך האָב געזאָגט, אַז איך וועל איהם אודאי געבען נדן, ווי אַ דאָקטאָר — האָט אָרע אַרויסגערעדט.

אַ-אַ אַט אזוי רעדט! — האָט סעמקע אונטערגעכאַפט — נדן ווי אַ דאָקטאָר... אַט אזוי האָט איהר איהם קלוג געענטפערט! ער וועט שוין אליין פערשטעהן, אַז נדן פיר אַ דאָקטאָר מיינט ניט וועד ניגער ווי אַ צעהן טויזענד דאָלאַר... איך האָב איהם אליין געזאָגט, אַז איך גאַראַנטיר איהם פיר אייערע צעהן טויזענד דאָלאַר נדן... אָרע האָט איהם אָנגעקוקט צומישט.

— ער האָט אייך געזאָגט, אַז ער וויל ביי מיר צעהן טויזענד? —

האָט ער אַרויסגערעדט.

סעמקע האָט איהם גלייך ניט געענטפערט און אַ וויילע נאָכ-געטראַכט. דאַן האָט ער פלוצים געמאַכט אַ געהיימע מינע, איז

— נוט שבת, מחותן! — האָט סעמקע פרעהלאך אויסגעשריען
און איז געשיקט אַרונטערגעשפרונגען פונ'ם וועגעל.

ער האָט היינט נאָך מעהר געשיינט, ווי געוועהנליך. זיין פנים
מיט די וואיל-יונגיש פערדרעהטע, בלאַנדע וואַנסעס האָט אין גאַנצען
געשמייכלט און געקליידעט איז ער געווען אין אַ ווייסען אַנצוג,
ווייסע שיד, מיט אַ פאַנאַמאַ-הוט אויפ'ן קאַפּ.

אַרע האָט אַוועקגעלייגט די צייטונג און זיך אויפגעהויבען פונ'ם
אַרט.

סעמקע איז פלינק אַריפגעלאָפּען אויפ'ן גאניק און האָט דער-
לאַנגט אַרע'ן די האַנד.

— נו, מיסטער כיריג, ווי געפעלט אייך עפעס אייער חתן?
מיר האָט איהר דאָס צו פערדאַנקען פאַר אזא חתן...
אַרע האָט געשמייכלט.

— אייך? — האָט ער זיך אָנגערופען.

— יעס, יעס, נור מיר. ער איז דאָך מיינער אַ קאָזין, האָב איך
איהם פאַרגעשמעלט פאַר אייער עטלע'ן און איהם צוגערעדט... איהר
פערשטעהט? אזא יונגערמאַן ווי דאָקטאָר הודקין, איז ווערטה מעהר ווי
צעהן טויזענד דאָלאַר, וואָס איהר וועט איהם געבען...

— צעהן טויזענד דאָלאַר? פון וואַנען ווייסט איהר, אז איך
ווייל איהם געבען צעהן טויזענד דאָלאַר? — האָט אַרע זיך פער-
וואונדערט.

סעמקע האָט פּלוצים אויפגעהערט צו שמייכלען און געמאַכט
אַן ערנסטע מינע.

— הא? — האָט ער זיך אָנגערופען — איהר ווילט דען איהם
געבען 15 טויזענד? ... עס וועט טאַקיי זיין זעהר שען פון אייך...
קיין צעהן טעכטער האָט איהר ניט און אזא איידים, ווי דאָקטאָר
הודקין...

— ווייס איך, וואָס איהר רעדט, מיסטער בלום — האָט איהם
אַרע אונטערבראַכען און צומישט געשמייכלט — צעהן טויזענד...
וואָס מיינט איהר, איך בין עפעס אַ ראָטשילד?

— אָה, מיסטער כיריג, איהר דארפט ניט זינדיגען. מיט פינף
מאָנאַטען צוריק האָט זיך אייך ניט גע'חלום'ט צו האַבען אַן איידים
אַ דאָקטאָר...

אין דער אייגענער צייט האָט פרומע די בענש-ליכט אין'ס הויז
אָנגעצונדען און זיי האָבען דורך דאָס פענסטער אײַפֿן גאַניק אַרויס-
געלייכט, און אַרע האָט געפּיהלט, אזוי ווי אין זיין נשמה וואָלטען
ליכט געברענט, אזוי ווארים און ליכטיג, אזוי פּרעהליך און הייליג...

.14

רייטשעליס פּערבימערמקייט און אַרע'ס זינדיגע מחשבות.

אויף מאָרגען נאכמיטאג איז אַרע געזעסען אויפֿן גאַניק און
האָט געלעזען אַ אירישע צייטונג. פּריעהר, בעת ער האָט געפּעדעלט,
האָבען איהם די צייטונגען קיינמאָל ניט אינטערעסירט. נור זייט
ער איז רייך געוואָרען, האָט זיך איהם געוואָלט וויסען וואָס אויף
דער וועלט טהוט זיך. מען קומט זיך צוזאַמען מיט מענשען, זיי
ריידען אַמאָל וועגען „וועלט־פּאָליטיק“, און ער, אַרע, שטעהט דערביי
בשעת יענע ריידען, און מוז זיי אָנקוקען, ווי אַ באַק... האָט ער
דערפאַר גענומען לעזען יעדען אויף דער נאַכט די אירישע צייטונג,
וואָס עמעל האָט געלעזען. ער האָט אָבער זעלטען־ווען געוואוסט, וואָס
ער לעזט. ערשטענס, מחמת עס איז פאַר איהם טאַקי צו שווערלאַך
געווען צו לייענען אַ צייטונג אָהן נקודות, און, צווייטענס, מחמת זיין
מוח איז אַלע מאָל פּערנומען געווען מיט ענינים, וואָס האָבען איהם
מעהר אינטערעסירט, ווי די „וועלט־פּאָליטיק“.

איצט, אין דעם דאָזיגען שבת נאכמיטאָג, האָט ער אויך גענומען
לעזען אין דער צייטונג אַן אַרטיקעל וועגען רוסלאַנד און יאַפּאַן, האָט
געלעזען, ווי זיין טבע איז געווען, הויך אויפֿן קול, האָט זיך אין מיטען
דערינען פּערטראַכט וועגען אַ „פאַרסעל“, פון וועלכען ער האָט היינט
אין שוהל געהערט.

„מאָרגען בלאַ נדר מוז מען דאָס געהן אָנקוקען. דאָס דאַרף
זיין אַ גוטער „פאַרסעל“...“

אין דיעזער צייט איז סעמקע צוגעפּאַהרען צום הויז מיט אַ גער-
פּילדער און האָט אָפּגעשטעלט דעם פּערד. אַרע האָט אויפּגעהויבען
דעם קאַפּ פון דער צייטונג.

ער האָט מיט אַ ציטערענדיגער האַנד אַ כאַפּ געטהאָן אַ פּעקעלע
האַרש־שפּילקעס פּוֹן'ס קערבעלע, אַרויסגענומען פּוֹן אַ קעשענע אַ
גאַנצען הויפּען מיט זילבערנע מטבעות און אַריינגעשפּאַרט דעם יונגער
מאַן אין האַנד.

דער יונגערמאַן איז געבליבען שטעהן אַ צומישטער מיט דעם
געלד אין דער האַנד און געקוקט אויף אַרע'ן מיט גרויסע אויגען.
— בעהאַלט, בעהאַלט דאָס געלד — האָט אַרע געמורמעלט — אַ
ביטערע פרנסה, האַ? הינט בעפּאַלען, שקצים, האַ? וואַרט דאָ אַ
וויילע, איך קום גלייך אַרויס!

און ער איז האַסטיג אַריינגעלאָפּען אין הויז.

דער יונגערמאַן איז נאָך אַ וויילע געשטאַנען אַ צוטומולטער.
דערנאָך איז ער מיט אַמאָל געקומען צו זיך, האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן
צו זיין קערבעלע, אַ כאַפּ געטהאָן עס און שוין געוואָלט אַנטלויפּען.
ערשט אַרע איז פּוֹן'ס הויז אַרויסגעלאָפּען מיט אַ פּאַק, האָט איהם
אַרויפגעוואָרפּען דעם יונגענמאַן אויפ'ן אַקסעל מיט די ווערטער:
— דאָ איז נאָך פּוֹן אייער סחורה... געהט זיך געזונטערהייט...

פרענט ניט און דאַנקט ניט, און זאָל אייך גאָט געבען הצלחה.

און ער האָט געהאַלפּען דעם צוטומעלטען יונגענמאַן אַרונטער־
צוגעהן פּוֹן'ס גאַניק.

אונטען, אויפ'ן טראָטוואַר, האָט דער יונגערמאַן זיך אַ קעהר גע־
טהאָן צו איהם, געוואָלט אַפּנים זעהן, אויב דער משוגענער איד
לויפט איהם ניט נאָך; דאַן האָט ער זיך שטילערהייט אָנגעהויבען
אָוועקצוגינג'ענען פּוֹן אַרע'ס הויז, אומקוקענדיג זיך אַלץ אַהינטער
אויף אַרע'ן, און פּלוצים האָט ער גענומען לויפּען און איז באלד פּער־
שוואונדען מיט'ן פּאַק אויפ'ן אַקסעל און מיט'ן קערבעל אין דער האַנד
אַרע האָט איהם נאָכגעקוקט און זיין פנים האָט אין גאַנצען
געוואָלען.

— אַן עק, אויסגעראַמט דעם חמץ פּוֹן'ס הויז — האָט ער אַרויס־
געמורמעלט — דעם פּאַק צרות.

שפעטער אַ וויילע האָט ער זיך וויעדער אָוועקגעזעצט און אַ
טראַכט געטהאָן מיט פּרייד:

„פּערדיענט אַ שענע מצוה... דער יונגערמאַן וועט אויך האָבען

אַ פּרעהליכען שבת!“

און מיט אַמאָל האָט פאַר זיינע אויגען וויעדער אַ שוועב געטהאָן
רייטשעל...

אַט עפעס אזא מיידעל... עפעס ווי די... אַט דאָס איז אַ פאַר-
שוין!... ווען זי... ווען ער... ניין, זי וועט איהם ניט וועלען...
צו אַלט פאַר איהר... און אפשר? ... ער וואָלט זי אויף די הענט גע-
טראָגען, אין די אויגען אריינגעקוקט, נאָלד איהר אין'ם האַלז געגאַסען...
דאן איז איהם אייננעפאלען: ער וועט פּרובען צו איהר שיקען
אַ שדכן...

— ווייס איך! — האָט ער טאַקי באַלד מיט שרעק אַרויסגע-
מורמעלט און זיך אויפגעהויבען פון'ם אָרט. — שדים ווייסען, וואָס
מיר קען איינפאלען...

ער האָט זיך וויעדער געזעצט.

„אַבער איך וועל חתונה האָבען מיט אַ מיידעל און דוקא מיט
אַ פאַרשוין!“ האָט ער דערנאָך וויעדער אַ טראַכט געטהאָן, און עס
איז איהם דערפון געוואָרען אזוי וואַרעם און ליכטיג אויפ'ן האַרצען.
מיט אַמאָל האָט ער דערהערט אימיצען'ס קול. ער האָט זיך אַ כאַפּ
געטהאָן און דערזעהן נעבען גאניק אַ יונגען מאַן מיט אַ קערבעל אין
די הענד.

— קויפט עפעס, מיסטער, ביי מיר — האָט דער יונגערמאַן
גערעדט מיט אַ הייזעריגען, מיעדען קול.

אָרע האָט אויף איהם אויסגעשמעלט אַ פאַר גרויסע אויגען.
דער יונגערמאַן איז געווען שטאַרק פּערשוויצט און אָנגעברענט און
די ליפּען זיינען ביי איהם געווען פּערטריקענט. ער האָט אויסגעזעהן
נאָך נאָר אַ גרינער.

— קויפט עפעס, מיסטער, ביי מיר...

אָרע האָט זיך אויפגעהויבען און אַ ווינק געמאָזן צו איהם, ער
זאָל אַרויפגעהן אויפ'ן גאַניק.

דער יונגערמאַן איז אַרויפגעגאַנגען און האָט אַרונטערגעלאָזט
דאָס קערבעל אויף אַ שמוהל.

— וואָס האָט איהר דאָ? — האָט אָרע שטיל געפרענט.

דער יונגערמאַן האָט אַרונטערגענומען די סאַראַטע פון'ם קערבעל.
און אָרע האָט דאָרט דערזעהן זיין בעקאַנטע סחורה: קנעפלאַך, נאָר-
לען, האָאָר-שפּילקעס און אזוי ווייטער.

— נו, עטעלע, דאנקען גאָט... איך האָב געוואוסט, אז דו וועסט
 קריגען אַ לייטישען חתן...
 שפעטער אַ וויילע, ווען הודקין האָט זיך געקליבען אַוועקצוגעהן,
 האָט אָרע זיך אָנגערופען צו איהם:
 — וואָס איילט איהר זיך, דאָקטאָר? זיצט נאָך אַ וויילע. פער-
 ברענגט נאָר ביי אונז איבער שבת.
 — איך קען ניט. איך מוז זיין אין אַפּפּיס. אַ דאָקטאָר, ווייסט
 איהר. מיר וועלען זיך אָבער אין ניכען וויעדער זעהן. גוד-ביי. איך
 פערלאָז אייך פיעל גליקליכער ווי איך בין צו אייך געקומען.
 עטעל איז ארויס, איהם בעגלייטען.
 — קוט ניט צו שפעט, עטעלע. מען וועט באַלד דארפֿען ליכט
 בענשען — האָט איהר די אלטע פרומע גאַכגעשריען.
 אָרע האָט זיי בעגלייט אַ שטיקעל וועג. דערנאָך האָט ער נאָך
 אַמאָל אַ דריק געטהאָן די האַנד הודקין'ען און זיך צוריקגעקעהרט.
 „אויף דעם האָב איך זיך נאָר ניט געריכט“ — האָט ער געטראַכט
 און דאָס האַרץ אין זיין ברוסט האָט געטאַנצט פאַר הרחבת.
 ער האָט זיך געזעצט אויפ'ן גאַניק. און דעם ערשטען מאָל זייט
 ער איז רייך געוואָרען, האָט ער זיך איצט פערטראַכט וועגען דער
 גרויסער ענדערונג אין זיין לעבען. אין אַזאַ קורצער צייט און ער איז
 נאָר אַנאַנדער מענש געוואָרען: רייך, און ווערט מיט יעדען טאָג
 רייכער... ביי מענשען געקראָגען נאָר אַנאַנדער פנים... מען רעדט
 צו איהם מיט דרך ארץ. מען ניט איהם אַפּ כבוד אין סטריט, אין
 שוהל, אפילו אין דער באַנק... און אָט וועט ער האָבען אַן אידיש
 אַ דאָקטאָר אויך... און ער אליין וועט נאָך אפּשר אויך... פאַרוואָס
 טאַקי ניט חתונה האָבען מיט עפעס אַ לייטישער ווייבעל? ... און
 פאַרוואָס עפעס ניט מיט אַ מיידעל? — איז איהם איינגעפאַלען...
 פאַרוואָס ניט מיט אַ מיידעל? ... עלטערע פון איהם האָבען חתונה
 מיט מיידלאַך... און קיין זוהן האָט ער אויך ניט... פאַרוואָס זאָל ער
 טאַקי ניט האָבען קיין קדיש. יעדער איד מוז האָבען אַ קדיש... און
 טאַקי אַביסעלע עולם הזה אויך... אַזאַ צדיק ווי דוד המלך האָט צו-
 ליעב אַביסעלע עולם הזה געשיקט אַ מענשען, צו דער'הרג'עט ווערען...
 ער טהוט דאָך דאָס ניט חלילה... וועמען וועט עס שאַרען, אז ער
 וועט חתונה האָבען מיט אַ מיידעל? ... נו, טאַקי וועמען, האַ? ...

זי האָט איהר האַנד איהם ניט געגעבען, נור אַ מאַד געטהאָן
צו איהם מיט'ן קאָפּ און זיך איינגעגעסען מיט די אַלטע אויגען אין
איהם.

— פאַרוואָס ניסטו איהם ניט די האַנד, מאַמע? — האָט אַרע
צומישט ארויסגערעדט.

זי האָט זיך ניט אַ ריהר געטהאָן און די אויגען פון דעם יונגען מאַן
ניט אַרונטערגענומען.

— זי איז אַן אַלט־פרענקישע, האַלט ניט פון די זאַכען — האָט
זיך אַרע אַ קעהר געטהאָן צו הורדין'ען מיט אַ צומישטען שמייכעל.
פּלוצים האָט די אַלטע שטיל ארויסגערעדט:

— איהר זאָלט מיר מוחל זיין... איך בין אַ פשוטע אידענע און
עטעלעס באַבע... איהר דאַרפט ניט קיין פאַראיבעל האַבען, אויב איך
רייד נאַרישקייטען. איהר זעהט אויס דוקא אַ נאַנץ פיינער יונגער
מאַן. האָט איהר אַ טאַטען, אַ מאַמען? ...

— געוויס האָב איך — האָט הורדין געענטפערט מיט אַ שמייכעל.

— טאַקי דאָ, זאָלט איהר לעבען?

— ניין, אין רוסלאַנד, אין אַרעס.

— אזוי, אין אַרעס? ... עפעס אידישע... איהר פערשטעהט...

איהר זאָלט אויף מיר קיין פאַראיבעל ניט האַבען... אמעריקא... מען
ווייס דאָ הפנים ווער איז ווער?

— מײן פאָטער איז א פּרומער איד, אן אנשטענדיגער, קען גוט

לערנען... איהר פרעגט נור מיינע אַדעסער לאַנדסלייט. פרעגט
מיסטער בלום'ן...

— אזוי? דאַנקען גאָט! — האָט פרומע ארויסגעמורמעלט און

פרעהליך אַ קוק געטהאָן אויף עטעלען, וועלכע איז געשטאַנען אַ נער
וועזע מיט אַ מינע פון אונגעדולד אויפ'ן פנים.

— ער אַליין, מאַמע, איז אויך אַ למדן — האָט אַרע זיך אָנגע-

רופען מיט תּרחה אין'ס קול — דו האָסט געדאַרפט הערען ווי ער
האָט פריהער גערעדט וועגען יעקב אבינו און דוד המלך. קענטיג
אַז ער האַלט אויך אַמאָל אַ ספר...

— נו, געלויבט איז גאָט! — האָט די אַלטע געזאָגט, איז צוגע-

גאַנגען צו עטעלען, האָט זי צוגעדריקט צו זיך, געקושט זי און זיך
צוכליפעט:

— מאמע — האָט ער געענדיגט — איך האָב דאָס ניט פּער-
דיענט ביים גאָט! ...

פרומע האָט געדריקט מיט די אַקסלען און אויסגעזעהן אין כּעס.
— וואָס הייסט, ער לייעבט זי, אַ וועהטאָג אין מיר? —
האָט זי ארויסגעמורמעלט — זי איז עפעס אַ שיקסע? און ער פּרעהט
זיך נאָך, דער נאָר! די באַקען האָט מען איהר געדאַרפּט צופאַטשען,
עטעלען, פאַר אזא זאך. רבּונו של עולם, וואָס איז דאָס פיר אַן אַמע-
ריקא! אי, די רייטשעל, איינגעזונקען זאָל זי דאָרטען ווערען, וואו
זי איז, זי האָט דאָס איבערגעפיהרט עטעלען! ...
אַרע האָט זיך צולאַכט:

— אי, מאמע, דו פּערשטעהסט ניט! ביי זיי איז דאָך לייעבע,
דו פּערשטעהסט? ...

— וואָס לייעבע? ווען לייעבע? דו אַרע, ווערסט מיר עפעס אויך
אַ הולטיי! ... האָט ווער אין אונזער משפּחה שוין אַמאָל געוואוסט פון
דעם? דאָס פאַסט פאַר שיקסעס און צולאַזענע מיידלעך. ...

— ניט אמת, מאמע. יעקב אבינו האָט זיך אויך פּערליעבט אין
רחל'ן און דוד המלך האָט פון דעם אויך געהאַלטען. ...

אויף דעם האָט שוין פרומע ניט געוואוסט וואָס צו ענטפּערען.
זי האָט נור ארויסגעלאָזט: „האָ?“ — און איז אנשוויגען געוואָרען.
דערנאָך האָט זי זיך אָנגערופען:

— מילא, מסתמא וויל גאָט אַזוי. כ'ווייס? ... פאַרוואָס רופסטו
איהם ניט אריין אין הויז? ...

— איך רוף איהם גלייך אריין. מען האָט געדאַרפּט האָבען
אַ שענערע הויז פיר אַ דאָקטאָר אַ חתן — האָט אַרע זיך אָנגערופען
און זיין פנים האָט געשטראהלעט.

דערנאָך האָט ער ארויסגערוקט דעם קאַפּ פון'ם פֿענסטער און אַ
רוף געטהאָן:

— דאָקטאָר, זייט מוחל, קומט אריין, קומט אריין! ...
יענער איז אריינגעקומען מיט עטלען.

— דאָס איז מיינ באַבע — האָט עטעל זיך אָנגערופען.
הודקין איז צוגענאַנגען צו דער אלטער און צו איהר אויסנע-
שטרעקט די האַנד.

- וואָס איז ? — האָט זי געפרעגט, אָנקוקענדיג איהם.
- קום אַהער, דו וועסט עפעס זעהן — האָט ער זי ווידער גע-
רופען שטיל, געהיימיניספול און געשמייכלעלט.
- איך האָב ניט קיין צייט, מיין זוהן... —
- קום, דו וועסט האָבען נחת, מאַמע... —
- זי איז צוגעגאנגען :
— וואָס איז ? ... —
- קוק אָן דעם יונגען מאַן... —
- ווער איז ער ? —
- ווי געפעהלט ער דיר, מאַמע ? —
- כ'זויים ? ... און וואָס דאַרף ער מיר עפעס געפעהלען ? ... —
- זעה נור, אַרע — האָט זי זיך פלוצים אַ כאַפּ געטהאָן — וואָס איז דאָס ?
דו האָסט געזעהן ? ער האָט זיך דאָך אַ שפּיעל געטהאָן מיט עטלען ? ... —
- אַרע האָט זיך צולאַכט :
— אַיאָ, אַ שקץ ? אָבער ער מעג, ער מעג, מאַמע ! ... —
- דו ביזט ביים זינען, אַרע ? ... —
- ער מעג, ער מעג, — האָט אַרע גע'טענה'ט — דו ווייסט,
ווער ער איז, מאַמע ? אַ דאָקטאָר, אַ ריכטיגער דאָקטאָר, אַ געענ-
דינטער ! ... —
- און אז אַ דאָקטאָר ? וואָס פיר אַ מחותן איז ער מיט עטלען ?
— שוין גאָר אַ מחותן. אַ גרויסער מחותן מיט איהר, מאַמע.
ער איז איהר חתן. נו, מאַמע, נו ? ... —
- זי האָט אויסגעגלאָצט אויף איהם די אויגען.
— אַ חתן ? — האָט זי ארויסגעמורמעלט — וואָס מיינסטו ? ... —
- אַ חתן, אַ חתן, אַ ריכטיגער... —
- איך פערשמעה ניט, אַרע, דו לאַכסט פון מיר ? ווען-וואָס ?
פון וואַגען האָט ער זיך גענומען ? ווער האָט איהר גערערט דעם
שירוד ? —
- אַ ליעבע, מאַמע !
- און ער האָט איהר גענומען דערצעהלען, ווי אזוי עטעל און יענער
זיינען צו איהם געקומען און וואָס און ווי אזוי יענער, דער דאָקטאָר,
האָט צו איהם גערערט, און בעת ער האָט דערצעהלט, האָט זיין קול
געקלונגען מיט פרייד און טרעהרען.

ציטער געטהאָן. ער האָט אָפגעקעהרט דעם קאָפּ און גענומען שווער סאָפען.

עטעל איז צו איהם צוגעלאָפען.

— וואָס איז דער מעהר, פּאָפּאָ? — האָט זי אַרויסגערעדט צו-שראָקען.

ער האָט זי אַ כאַפּ געטהאָן צו זיך, צוגעדריקט זיינע ליפען צו איהר קאָפּ, געקושט זי און געסאָפעט.

דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען, איז צוגעגאַנגען צום יונגען מאַן און האָט געזאָגט שטיל, מיט טרעהרען אין'ם קול:

— דאָקטאָר, הערט'זשע מיך אויס... איך האָב זיך אויף דעם גאָר ניט געריכט... מיר האָט זיך דאָס גאָר קיינמאָל אפילו ניט גע-חלוס'ט... זאָגט מיר דעם אמת: ליעבט איהר זי, מיין עטעלען, צו איהר זייט נור אויסען איהר נדן? איך וועל אייך אודאי געבען נדן, וויפיעל מען דארף געבען אַ דאָקטאָר... אַז גאָט האָט מיר געהאַלפּען, האָט ער מיר פיר אַ דאָקטאָר און איידים אויך געהאַלפּען... אָבער ליעבט איהר זי ווי געהעריג, מיין עטעלען? ...

— איך ליעב זי מעהר ווי זיך אליין, מיסטער כיריג! — האָט הורד-קין געענטפּערט — גלויבט מיר, אַז איך ליעב זי און ניט אייער נדן! ... — אַי! — האָט זיך ביי אַרע'ן אַרויסגעריסען שיער אַ יאָמער — איך בין דאָס ניט ווערטה! ...

ער האָט אַ כאַפּ געטהאָן הורדקין'ס האַנד, זי שטאַרק געשאַקעלט, געקוקט איהם אין די אויגען און אויפגערעגט געשמייכעלט. דאן האָט ער מיט אַמאָל אַרויסגעלאָזט אַ מין קלאַנג, וואָס איז געווען אַ האַלב לאך און אַ האַלב יאָמער, און זיך אַ לאַז געטהאָן צו דער הויזטהיר און זי מיט אַ געפילרער געעפענט.

די אַלטע פרומע האָט דאָן אויסגעשטעלט די לייכטער צום ליכט-בענשען אויפ'ן טיש, וואָס איז בעדעקט געווען מיט אַ שנעע-ווייסע סערוועט. זי, די אַלטע, האָט אויסגעזעהן איצט פּערהאוועט, ווי גע-וועהנליך פּרייטאָג פאַר ליכט-בענטשען.

אַרע איז אַריין אין שטוב, צוגעקומען צום פענסטער, וואָס האָט אַרויסגעקוקט אויפ'ן גאַניק, און האָט שטיל, מיט אַ געהיימיניספולען קול, אַ רוף געטהאָן:

— מאַמע! ...

— יעס, מיט עטלען.

— טאָקי אַ שידוך ?

— אַ שידוך מיט תנאים, מיט אַ חתונה. ווי דען ? ...

אַרע האָט זיך וויעדער אַרונטערגעלאָזט אויף זיין פריהערדיגען פלאַץ, ניט אַרונטערנעהמענדיג די אויסגעפוטשעטע אויגען פון'ם יונגען מאַן. דאַן האָט ער אַ פיהר געטהאָן מיט דער האַנד איבער'ן שטערען, אַ וויילע געשוויגען און דערנאָך זיך געווענדעט צו עטלען :

— ווי קומט ער צו דיר ? ווי לאַנג קענסטו איהם ?

— שוין לאַנג פאַפּא. מיסטער בלום האָט אונז בעקאנט געמאַכט

אין קוני-איילענד.

— און ער ליעבט דיך, זאָגט ער, הא ?

— איך ווייס, פאַפּא, אז ער ליעבט מיך.

— און ער וויל, הייסט עס, מיט דיר אַ שידוך טהאָן ? ...

— וועגען דעם בין איך דאָך געקומען צו אייך, מיסטער כירינג!

— האָט הודקין זיך אַריינגעמישט.

„וואָס איז דאָס ?“ — האָט אַרע אַ טראַכט געטהאָן. פאַר איהם דעם פשוט'ען אידען, דעם פריהערדיגען פערלער, איז אַ דאָקטאָר אַן איידים געווען כמעט דאָס אייגענע, ווי פאַר יענע אמעריקאנישע פאמיליען, וואָס יאָגען זיך נאָך טיטולען, אַן איידים אַ פרינץ.

אַ וויילע האָט ער געשוויגען. דערנאָך האָט ער זיך וויעדער גע-

ווענדעט צו הודקין'ען :

— און איהר זייט אַ דאָקטאָר, הא ?

— שור.

— אַ ריכטיגער, אַ געענדיגטער, הא ?

-- נו, געוויס...

— איהר פערשרייבט רפואות און געהט צו קראַנקע, הא ?

— יעס, יעס...

— ווי דאָקטאָר זילבערשטיין, הא ?

— מען זאָגט, אַז איך בין נאָך אַ בעסערער דאָקטאָר ווי דאָקטאָר

זילבערשטיין — האָט הודקין געענטפערט.

— אזוי ? — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט און זיך איינגעגעסען

מיט די אויגען אין איהם. מיט אַמאָל האָבען די ליפען ביי איהם אַ

די הויזטהיר האָט זיך שטיל געעפענט און עטעל האָט ארויס-
געשטעלט דעם קאַפּ אָהן אַ הוט און אַ קוק געטהאָן אין דער ריכטונג,
וואו איהר טאַטע מיט'ן יונגען מאן זיינען געזעסען.

— קומט אַהער, עטעל — האָט זי דאָקטאָר הודקין אַ רוף געטהאָן.
זי איז ארויסגעקומען, האָט געקוקט אויף איהר טאַטען, אויף
הודקין'ען און געזוכט צו לעזען אויף זייערע פנים'ער.

— אָט דאָס איז דער „פאַרסעל“, וועלכען איך וויל ביי אייך
קריגען, מיסטער כיריג — האָט דאָקטאָר הודקין דאן געזאָגט.

— הא? — האָט אָרע זיך אַ כאַפּ געטהאָן ווי פּוּם'ס שלאָף.

— אייער טאַכטער, אייער עטעל'ען...

— וואָס, מיין עטעל'ען?...

— זי וויל איך ביי אייך בעטען... זי איז דאָס מיידעל, וועלכע

האָט ביי מיר מיין רוה אוועקגערויבט...

אָרע האָט אויף איהם אויסגעפוטשעט די אויגען.

— מיר לייעבען איינע די אנדערע — האָט הודקין גערעדט

ווייטער.

— הא? — האָט אָרע געעפענט דעם מויל און איז געבליבען

אזוי זיצען מיט ברייט פאַנאַנדערגעעפענטע ליפען און אויסגעפוטש
שעטע אויגען אויף הודקין'ען.

— און יעצט בין איך געקומען בעטען אייך, איהר זאָלט ניט זיין

געגען דעם שידוך. איך לייעב אייער טאַכטער און זי לייעבט מיך אויך.

ביי עטעל'ען האָט זיך דער פנים ווידער אָנגעצונדען פלאַס-פייער.

זי האָט געקוקט אויף איהר טאַטען און אויפגערעגט געשמייכעלט.

פּלוצים האָט זי זיך אַ וואָרף געטהאָן צו איהם און ארויסגעשעפעצט:

— ענטפער איהם, פאַפּא. ער וויל מיט מיר אַ שידוך טהאָן.

פאַפּא, איך לייעב איהם, ער לייעבט מיך!...

— וואַרט, וואַרט! — האָט אָרע ארויסגעמורמעלט צוטומעלט

און זיך אויפגעהויבען. ער האָט גענומען דרעהען זיינע צומישטע

אויגען דאָ אויף זיין טאַכטער און דאָ אויף הודקין'ען. דערנאָך האָט

ער ארויסגערעדט הייזעריגלאַך, אַ קעהר טהאָענדיג זיך צום יונגען-מאַן:

— איהר מיינט אַ שידוך?

— געוויס.

— מיט איהר, מיט מיין טאַכטער?

— אַמאָל האָט מען פון דעם אויך געהערט — האָט דאָקטאָר
הודקין געענטפערט — דערמאָנט זיך נור, נאָך יעקב אבינו האָט זיך
פערליעבט אין רהל'ען און געדיענט פאר איהר גאנצע זיעבען יאהר
איהר פאָטער לבו'ען...

„טאָקי, טאָקי“ — האָט אַרע אַ טראַכט געטהאָן — „עס שטעהט
אזוי בפרוש אין'ם חומש“...

— און דוד המלך — האָט דאָקטאָר הודקין גערעדט ווייטער —
האָט צוליעב דער ליעבע בעגאנגען אפילו אַ פערברעכען. ער האָט
זיך פערליעבט אין בת שבע'ן און אום איהר מאַן זאָל איהם ניט שטע-
רען, האָט ער איהם אוועקגעשיקט אויף דער מלחמה און איהם ארויס-
געשטעלט אין דער ערשטער רייע געגען דעם פייער פון'ם שונא,
אום ער זאָל דער'הרג'עט ווערען.

— „טאָקי, טאָקי“ — האָט אַרע געטראַכט — „אזוי, דאכט זיך,
שטעהט אין'ם פרק, צי אין'ם חומש, צי אין'ם סידור, צי אין'ם
תהילים“...

און ער האָט זיך געוואונדערט ווי אזוי דאָס איז איהם אַליין
ביז היינט ניט איינגעפאלען.

„אי-אי“ — האָט ער געטראַכט ווייטער — „אזא צדיק ווי דוד
המלך אַליין — און ער זאָל אָפטהאָן אזא מעשה!“
און ער האָט געשאַקלט מיט'ן קאָפּ און געשמאָקצעט מיט די
ליפען. דערנאָך האָט ער זיך אָנגערופען:

— אמת, דאָקטאָר, איהר זייט גערעכט. איך פערשטעה נור
ניט, ווי אזוי דוד המלך, אזא צדיק...

— ער האָט געהאַט אַ שטאַרקען יצר הרע.. מען דערצעהלט,
אז אַ סך צדיקים האָבען אַ שטאַרקען יצר הרע געהאַט — האָט דאָקטאָר
הודקין זיך צולאכט.

— אַ שטאַרקען יצר הרע? — האָט אַרע ארויסגעמורמעלט פער-
טראַכט. און פלוצים האָט רייטשעל פאר איהם אַ שוועב געטהאָן,
ווי אזוי ער האָט זי אַמאָל געזעהען דורכ'ן שליסעל-לאָך, און ער האָט
דערפיהלט די בענקעניש פון זיין אייגענעם יצר הרע, און אַ זיפּץ
געטהאָן.

— יאָ, יאָ — האָט ער ארויסגעמורמעלט, געקוקט מיט פער-
טראַכטע אויגען פאר זיך און זיך געגלעט די באַרד.

— אַי, טאַקע! — האָט זיך אַרע אַ כאַפּ געטהאָן — זיי זיינען
דאָס. איך דערמאָן זיך. בלום האָט מיט זיי דאמאָלט גערעדט
וועגען עפעס אַ שידוך... זיי האָבען געזאָגט, אַז זיי וועלען דעם שידוך
ניט טהאָן סיידען מען וועט זיי געבען פינף טויזענד דאלאר נדן...
— צעהן טויזענד — האָט דאָקטאָר הורקין זיך אָנגערופען.

— צעהן? דאכט זיך פינף?...

— צעהן, צעהן...

— צעהן, זאָגט איהר? כ'ווייס, אפשר... נו, וואָס איז נע-
וואָרען?...

— גאָר נישט.

— דער כלה'ס צד האָט ניט געוואָלט געבען?...

— יאָ געוואָלט געבען, נור...

— איהר האָט חרטה געהאַט?...

דאָקטאָר הורקין האָט אַ טראַכט געטהאָן, דערנאָך האָט ער
געענטפערט:

— איך וועל אייך זאָגען דעם אמת: דער שידוך האָט שוין גע-
זאָלט געשלאָסען ווערען, נור דאָ האָב איך זיך בעגעגענט מיט איי-
נער, וועלכע איז מיר אזוי געפעלען געוואָרען, דאָס איך האָב אין
גאַנצען מיין רוה פערלאָרען...

— אזוי גאָר? אַ דאָקטאָר פערליעבט זיך אויך? — האָט אַרע
זיך אָנגערופען און זיך גוטמוטהיג צולאָכט.

— אַ דאָקטאָר האָט אויך אַ האַרץ — האָט הורקין פלוצים גע-
ענטפערט ערנסט און מיט געפיהל — און די לייעבע ווירקט אויף
איהם פונקט ווי אויף יעדען מענשען. איך זאָג אייך, מיסטער כיריג,
זייט איך האָב געטראָפען יענע מיידעל, האָב איך אין גאַנצען מיין
רוה פערלאָרען.

— האָט איהר גאָר קיין רפואה צו דעם? איהר זייט דאָך עפעס
אַ דאָקטאָר? — האָט אַרע זיך אָנגערופען מיט אַ גוטמוטהיגען שמיי-
כלע.

— איין רפואה איז דאָ צו דעם: חתונה האָבען... קיין אַנדער
רפואה איז צו דעם ניטאָ...

— אַי, אַ מיאוסע זאך, די דאָזיגע לייעבע. ווען האָט מען אַמאָל
פון דעם געהערט — האָט אַרע געזאָגט.

אז דער טאטע איז ניט קיין אַרימאן, האָבען איהם די קינדער טאַקע האַלד. זי איז אַ טהייער קינד, מיין עטלע! — האָט ער צוגעלעגט און אַ גלעט געטהאָן די באַרד מיט הרחבת.

— יעס, מיר איז זי אויך געפעלען — האָט דאָקטאָר הודקין געזאָגט.

— אַלעמען געפעלט זי, אַ מיידעל אַ בר דעת... דאנקען נאָט, דאנקען נאָט! — האָט אָרע גערעדט, און מיט אַמאָל האָט ער זיך אַ כאַפ געטהאָן:

— נו, איצט וועלען מיר ריידען ביזנעס... איהר זייט דאָר מסתמא געקומען ווענען אַ „פארסעל“...

— יעס — האָט דאָקטאָר הודקין געענטפערט מיט אַ שמייכעל — איך וויל ביי אייך קריגען אַ „פארסעל“, וואָס איז מיר טהייערער ווי דאָס לעבען...
— ביי מיר?...

— יעס, ביי אייך, ביי אייך — האָט דאָקטאָר הודקין זיך צורלאַכט.

— וועלכען „פארסעל“ מיינט איהר? אין וועלכער געגענד? ... אין דער געגענד, דאָ...

— דאָ האָב איך ניט קיין „פארסעלס“, כלום האָט דאָ אַ „פארסעל“, יאכנעטשיק, זיי בויען דאָ אַנטקעגען 50 הייזער. און דאָרטען, וואו דער וועלדעל איז פריהער געווען, זיינען איצט אויך דאָ „פארסעלס“. זיי געהערען צו אַ קאָמפאניע, פרעגט זיך נאָך ביי סאמיר עלסאָן, דעם לאַיער, אָדער ביי דאָקטאָר זילבערשטיין, זיי געהערען אויך צו דער קאָמפאניע...

— זייערע „פארסעלס“ טויגען מיר ניט. איך וויל קריגען ביי אייך דעם שענסטען „פארסעל“ אייערען.

הא? איך האָב אַ „פארסעל“ אויפ'ן בולוואַר. זעהר אַ שענער „פארסעל“ פיר אַ דאָקטאָר. זאָגט מיר, איך בעט אייך — האָט אָרע פלוצים אונטערבראַכען — איהר קומט מיר אויס עפעס זעהר בע-קאנט. אַוואו האָב איך געזעהן?

— איהר האָט מיר אַמאָל געזעהען ביי מיין קאָזין סעם כלום אין'ם הויז — האָט דאָקטאָר הודקין געענטפערט.

בעמען אין הויז אריינגעהן, איז דאָרטען אַבער היים ווי אין אַ פעקליע:
אויפ'ן גאָניק איז לופטיגער. זיצט, דאָקטאָר.

ער האָט צו איהם אַ רוק געטהאָן אַ שטוהל.

— טהענק יו — האָט דאָקטאָר הודקין זיך העפליך אָנגערופען
און זיך געזעצט.

— מיר וועלען אין ניכען מופען אין אַן אַנדער הויז — האָט עמעל
געזאָגט, איז צוגעגאנגען צו דער פארענצע פּוֹ'ם גאַניק, האָט זיך
ארויפגעזעצט אויף איהר, אַרומגעכאַפט זיך מיט אַן אַרעם אַרום אַ
הילצערנעם זייל, אַרויסגעשטעלט די ווייסע שיד און עטוואָס פון די
זיידענע זאַקען פון אונטער דעם ווייסען קלייד און געקוקט מיט גע-
הוימניספולע אויגען אויף דאָקטאָר הודקין'ען.

— איך זוך טאַקי עפעס אַ לייטישע הויז — האָט אַרע אַרויס-
גערעדט און זיך אויך געזעצט. דאן האָט ער אַ קוק געטהאָן אויף
"טלע'ן און ברייט די אויגען געעפענט, אַקוראַט ווי ער וואָלט זי
ערשט אונטערווארטעט דערזעהן, און איבער זיין פנים האָט זיך מיט
אַמאָל ווי אַ ליכטיגע זון צוגאַסען: „ווי שען זי איז“ — האָט ער אַ
טראַכט געטהאָן — „ווי זי האָט זיך, קיין עין הרע, פאַפראוועט!“
— וואו ביזטו געווען, עמעלע? — האָט ער פּלוצים געפרעגט
מיט אַ ווייך קול.

— אין קוני-איילענד, פאַפא... —

— קומסט ערשט פון דאָרטען?

— יעס.

— און וואו האָסטו זיי געטראָפּען? — האָט ער ווייטער גע-

פרעגט — דעם מיסטער, איך מיין זיי, דעם דאָקטאָר? ...

זי האָט אַ לאַך געטהאָן, איז אַרונטערגעשפרונגען פון דער פּאַ-
רענצע, איז צוגעלאָפּען צו איהם, האָט זיך האַסטיג אַ וואָרף געטהאָן
איהט אויף דער ברוסט און זיך פעסט אַריינגעדריקט אין איהם.
דערנאָך האָט זי איהם מיט אַן אימפעט אַ קוש געטהאָן און איז אַריינ-
געלאָפּען אין הויז, ניט זאָגענדיג איהם קיין וואָרט.

אַרע איז געבליבען זיצען מיט אַ ברייטען, פּערזוואַנדערטען שמיין

כעל. דאן האָט ער זיך צולאַכט הויך אויפ'ן קול:

— האָט איהר שוין געזעהן אויף אייער לעבען אזא? ... אָט

אזוי, דאָקטאָר — האָט ער דערנאָך זיך געווענדעט צו הודקין'ען —

און היינט האָט ער דאָס איהר ערקלעהרט אָפען דורך ברענענדיג דיגע ווערטער...

זי איז געקומען אין קוני איילענד זיך באַדען און האָט איהם דאָרט געטראָפּען. נאָכ'ן באַדען זיך האָט ער זי ניט איינגעלאָדען אין אַ רעסטאָראַן, ווי ער פלעגט עס פריהער טהאָן, נור האָט זי געבעטען, צו געהן צו איהם אין אָפּיס, ער וויל איהר עפעס זאָגען זעהר וויכטיג געס. פריהער איז זי ביי איהם נאָך קיינמאָל אין אָפּיס ניט געווען, איז זי אונרוהיג געוואָרען און האָט ניט געוואָלט געהן אַהין. צום סוף אָבער האָט ער זי איינגערעדט און זי איז אוועק מיט איהם אַהין. און דאָרט האָט ער זיך איהר ערקלעהרט. זיינע ווערטער האָבען איהר דעם מוח צומישט און ווי אין אַ חלום האָט זי געפיהלט זיינע קושען און איהם געקושט...

דערנאָך האָט ער זי אויפ'ן קאָר בעגלייט, ווי יעדעס מאָל, אַהיים, היינט פריהער, ווייל עס איז געווען פרייטאג און זי, עטעל, האָט ניט געטאָרט פערשפעטיגען דאָס ליכט־בענשען. אויפ'ן וועג איז איהם פלוצים איינגעפאלען, צו האָבען טאָקע היינט אַן אונטערערדונג מיט איהר טאַטען אויך. ער האָט עס איהר געזאָגט. וואָס וואָלט זי ניט געגעבען אין דער דאָזיגער מינוט, ווען איהר טאַטע'ס הויז זאָל איצט אויסזעהן אַביסעל שענער און איהר טאַטע אַליין אַביסעל לייטישער!...

און דאָס ערשטע מאָל האָט זי איצט פלוצים דערפיהלט, אַזוי ווי זי וואָלט זיך געדארפט שעהמען מיט איהר טאַטען...

דערפאר האָט זי זיך אַזוי אָנגעצונדען, בעת זי האָט איהם געטראָפּען אויפ'ן גאַניק, זיצענדיג אַזוי אָפּגעלאָזט, ווי קיין דאָקטאָר הודקין וואָלט נאָר אויף דער וועלט ניט געווען, און דערפאר האָט זי זיך אַזוי פערשעהמט...

אַרע איז ארויסגעקומען אין אַ העלען רעקעל, נייעם שטרויענעם הוט, גלעטענדיג מיט בירדע הענד זיין משונה'דיגע באַרד.

— נו, איצט קענען מיר ריידען — האָט ער געזאָגט, צוגעהענדיג צו זיי: — זיצט, מיסטער...

— דאָקטאָר — האָט שטייל איהם אונטערגעזאָגט עטעל.

— האָ? ... יא, יא, איך מיין טאָקע דאָקטאָר... האָט זיך אַרע פּערכאַפּט און גערעדט ווייטער — איך וואָלט אייך, דאָקטאָר, נע-

זי די ערשטע צייט טאקע אַליין וועניג גערעדט, מעהר געשוויגען און נעלאָזט איהם ריידען. שפעטער אָבער האָט זי איינגעזעהן, אז עס איז גאָר ניט אזאָ קונץ צו ריידען מיט אַ דאָקטאָר — ער האָט גערעדט מיט איהר אַלץ וועגען נעוועהנליכע זאכען: וועגען וועטער, באַדען זיך, קוני-איילאַנד, וועגען די שענע און מיאוסע פרויען, וואָס האָבען זיך דאָרט געבאָדען, — און זי איז געוואָרען ביי זיך דרייסטער. אין אַ וואָך שפעטער איז זי נעגאָנגען מיט איהם אין די דאָרטיגע אמיוזמענט פּלעצער, האָט מיט איהם בעזוכט לונא פּאַרק, איז געפּאָהרען מיט איהם אויף שיפּלאַך און דערנאָך האָט ער זי בעגלייט אַהיים אויפ'ן קאַר און זי אוועקגעפיהרט ביז צו איהר הויז.

קיין ערנסטען געדאַנק וועגען איהם איז איהר אָבער דאן אַפילו אויפ'ן זינען ניט אַרויף. פערקעהרט, ביי זיך אין'ס האַרצען האָט זי זיך אָפט געוואונדערט, וואָס ער געהט מיט איהר אַרום, אַקוראַט ווי זי וואָלט געווען זיין גלייכען. דאָך האָט זי וועגען דעם קיינעם ניט דערצעהלט, אפילו רייטש'ען, פיר וועמען זי האָט זיך איצט לייעב געהאַט צו בעריהמען, אויך ניט.

אזוי זיינען אוועק אַ דריי וואַכען. דערנאָך האָט ער צו איהר אָנגעהויבען צו ריידען וועגען איהר שענקייט און קאָמפּלימענטען איהר גענומען געבען. און דרייסטע געדאַנקען האָבען זי דאן אָנגע-פּאַנגען צו פערפּאָלגען: זי געפעלט איהם. ער איז פערליעבט אין איהר. אַניט וואָס לויפט ער איהר נאָך? וואָרום רעדט ער אזוי צו איהר?

און דאָס האַרץ האָט זיך ביי איהר גענומען צאַפּלען.

און אין דער אייגענער צייט האָט זיך דאָס איהר גאָר ניט געד גלויבט און, ליגענדיג ביינאַכט אויפ'ן בעט און צוהערענדיג זיך צו דעם קלאַפּען פון איהר האַרצען, האָט זי אָפט געשאַקעלט דעם קאָפּ און געטראַכט: „מאלע וואָס ער רעדט... ער מיינט דאָס ניט... ער קען דאָס ניט מיינען... אַ דאָקטאָר און איד בין ניט קיין פרינצעסין... אַרע'ס אַ טאַכטער... מען טאָר זיך ניט איינריידען.“

אָבער ביסלעכווייז האָט זי איהם גענומען גלויבען. ער האָט אזוי שען צו איהר גערעדט, דאָס קיין צווייפעל האָט ניט געקענט מעהר זיין, אז ער איז אין איהר פערליעבט.

פּלוצים האָט איהר פנים אָנגענומען אַ קאָקעטישען אויסדרוק
און זי האָט זיך אָנגערופען:

— זיי שמעקען אייך נאָר ניט!

און האָט דערביי קאָקעטיש אַ דרעה געטהאָן מיט איהר טאַליע.
— זיי שמעקען מיר שוין נאָר פיין — האָט ער געזאָגט און צו-
גערוקט זיינע אויגען נאָהענט צו איהרע — בעזונדערס די פאלשע קו-
שען פון איינער, וועלכע האָבען מיך היינט אזוי גליקליך געמאַכט...
נאָך דיעזע קושען האָב איך געבענקט די גאַנצע צייט, זייט איך האָב
זיך מיט איהר בעקענט אין קוני איילאנד. גלייך ווי איך האָב זיך בע-
קענט מיט איהר, האָב איך דערפיהלט, אַז זי האָט מיין האַרץ אוועק-
גערויבט, זי, זי, די קליינע — האָט ער גערעדט אַלץ שטילער און
שטילער, ביז ער האָט אָנגעהויבען צו פליסטערען, און געקוקט איהר
אַלץ טיעפער און טיעפער אין די אויגען אריין: — היינט האָב איך
דיעזע קושען ענדליך בעקומען צוזאמען מיט דעם גליקליכען ענטפער...
ווי ליעב איהר זייט, ווי ליעב, עמעל! — האָט ער געענדיגט מיט אַ
פליסטערען און געדריקט איהר האַנד.

פון זיינע ווערטער האָט איהר דער קאַפּ געדרעהט, דאָס האַרץ
האָט אין דער ברוסט געטאַנצט און איהר גאַנצער פנים האָט מיט
גליקזעליגקייט געשטראַהלט.

זי האָט איהם געקענט ניט לאַנג. ערשט מיט פינף וואָכען צוריק
האָט זי איהם צום ערשטען מאַל געטראָפּען ביים ים אין קוני-איילענד
מיט סעמקען. סעמקע האָט איהם דאן איהר פאַרגעשטעלט. פון דע-
מאַלט אָן האָט ער זי געטראָפּען אַלץ אָפטער און אָפטער, כמעט יע-
דעס מאַל, ווען זי איז געפאָהרען אין קוני-איילענד. ער האָט דאָרט
געהאַט זיין אָפּים און נאָך די אָפּיס-שטונדען איז ער אַלע מאַל גע-
זעסען אויפ'ן זאַמד ביים ים און האָט געקוקט, ווי מען באַדט זיך.
זי האָט איהם תמיד געטראָפּען אויף דעם אייגענעם אָרט ביים ים,
דאָרט וואו זי האָט זיך געבאָדען. האָט ער זי דערזעהן, האָט ער
זיך גלייך אויפגעהויבען פון'ם זאַמד, העפליך ארונטערגענומען פאַר
איהר דעם הוט און איז צוגעגאַנגען צו איהר. די ערשטע צייט האָט
זי זיך געפיהלט מיט איהם ניט אנגענעהם. ער איז געווען אַ דאַקטאָר,
האָט זי זיך ניט געטרויט מיט איהם צו ריידען, ווייל זי האָט מוראַ
געהאַט אַז ער וועט באַלד דערשמעקען, ווי אונגעבילדעט זי איז. האָט

— ער וועט דיר שוין זאגען... געה, האָב רחמנות...
 — איד געה. רוף איהם אַרויף אויפ'ן גאַניק. וואָס לאַזטו איהם
 שטעהן דאַרטען? — קומט, זעצט זיך צו! — האָט אַרע זיך געווענדעט
 צום יונגען מאַן — איד וועל באַלד מיט אייך ריידען.
 און אַרע איז אַריין אין הויז.
 באַלד איז דער יונגערמאַן געשטאַנען געבען עטלעך, האָט גע-
 האַלטען איהר האַנד, געקוקט פערליעבט איהר אין די אויגען אַריין
 און געשמייכעלט.
 איהרע באַקען האָבען נאָך געברענט. זי האָט געשמייכעלט
 פערשעהמט און געקוקט אויף איהם, אַזוי ווי זי וואַלט זיך אין עפעס
 געפיהלט שולדיג...
 דערנאָך האָט זי זיך אָנגערופען מיט אַן אויפגערעגט קול, שמייכ-
 לענדיג פערשעהמט:
 — מיין פאַפּא האַלט ניט פון פּוצען זיך... און ער האָט זיך אויף
 אייך ניט געריכט אויף. ער ווייסט נאָך פון גאַרניט.
 — אפשר וועל איד איהם נאָר ניט געפעלען? ... ווי דענקט איהר:
 וועל איד איהם געפעלען? — האָט ער אַרויסגעערעדט מיט אַ ווייך
 קול און אַ גלעט געטהאָן איהר האַנד.
 איהרע באַקען האָבען זיך נאָך מעהר צופלאַמט. זי האָט אַרונ-
 טערגעלאָזט די אויגען און ניט געענטפערט.
 — און ווען איד זאָל איהם ניט געפעלען, מאַכט אויך ניט אויס —
 האָט ער גערעדט ווייטער — אַבי איד בין געפעלען דער, וועמען איד
 וויל געפעלען. אַי אַ? ... נו, ענטפערט... ענטפערט, ענטפערט — האָט
 ער צוגעלעגט מיט ליעבע אינ'ם קול און אָנגענומען זי ביי דער שפּי-
 ציגער מאַרדאַטשקע — ענטפערט, נו, נו! ... און קוקט מיר אין די
 אויגען! ...
 זי האָט אַ קוק געטהאָן אויף איהם און שטיל געענטפערט:
 — יעס, דאָקטאָר, יעס...
 — וואָס „יעס“... איד בין אייך ניט געפעלען? ...
 — ניין — האָט זי אַ לאַך געטהאָן.
 ער האָט זיך אויך צולאָכט:
 — אַי, אַי, שוין, אַזוי שנעל? ... איהר האָט דאָך ערשט מיט
 אַ האַלבע שטונדע צוריק... אַי די פאַלשע קושען פון די פרויען! ...

„א געוואַלד — האָט ער אַ טראַכט געטהאָן — ווי שנעל דאָס ווערט אַלץ געמאַכט אין אַמעריקא. ערשט מיט אַ חודש צוריק איז דאָרטען געווען אַ וועלדעל און היינט איז שוין קיין סימן פון אַ ביימעלע דאָרטען ניט פערבליבען. מען וועט בויען נייע הייזער. באַזונדער וועט טאַקע ווערען אַ כרך גדול“...

ער האָט דערהערט הינטער זיך שנעלע טריט. ער האָט זיך אומגעקוקט און דערזעהען עטלען. זי איז נאָר וואָס אָנגעקומען פון דער גאָס מיט אַ צופלאַמט פנים, אין אַ ווייסען קלייד מיט אַ בוקעט רויטע בלומען, צוגעשפּיליעט צו דער טאַליע, אין אַ גרויסען הוט מיט ווייסע פּעדערען און אין ווייסע שיך. די באַקען האַבען ביי איהר געברענגט און זי האָט אויסגעזעהן שטאַרק אויפגערעגט.

— פּאַפּא — האָט זי אַרויסגערעדט שטיל און פּערסאַפּעט (די לעצטע צייט האָט זי איהם גנגעהויבען צו רופּען „פּאַפּא“ אַנשטאָט „טאַטע“) — ווי געהסטו אַרום? מיין גאַט, ווי שעהמסטו זיך ניט? ער האָט זי אָנגעקוקט מיט תּם'עוואַטע אויגען.

— אַ מענש איז דאָ. געה, טהו אָן דיין רעקעל און פּערשפּילע זיך — האָט זי וויעדער געזאָגט נאָנץ שטיל און איהרע אויגען האַבען געקוקט צומישט.

— האָ? ווער? — האָט ער אַרויסגערעדט, אומגעקוקט זיך, און פּלוצים דערזעהן אונטען פאַר זיך אַ הויכען יונגען מאַן מיט אַ קליין בלאַנד בערדעלע און אין ברילען. דער יונגער מאַן האָט אַרונטערגענומען דעם שטרויענעם הוט און זיך אַ נויג געטהאָן.

אַרע'ן האָט זיך אויסגעוויזען, אַז ער האָט דעם דאָזיגען יונגען מאַן שוין אַמאָל ערגעץ וואו געזעהען. ער האָט זיך אַ קעהר געטהאָן צו עטלען:

— ווער איז ער? עפעס אַ בעקאַנטער...

— דאָס איז דאָקטאָר הורדין — האָט זי אַרויסגעשעפּצט שטאַרק גערוועזן — געה, טהו אָן דיין רעקעל, איך בעט דיך...
— אַ דאָקטאָר? וואָס טהוט ער עפעס דאָ?...

— איי, געה, פּרעג ניט! — האָט זי זיך שיער צווייגט — געה, טהו אָן דעם רעקעל און פּערקאם אַביסעל די באַרד, האָב רחמנות... ער איז געקומען מיט דיר וועגען עפעס ריידען...

— מיט מיר? עפעס וועגען אַ „פּאַרסעל“?...

נאך געלד, נאך געלד, אז מ'לעבט ניט!" און אמאל: „אי, ווען איך וואלט געווען אינגער מיט א יאהר צוואנציג!"...

דאס אבער האט ער געפיהלט און געטראכט נור צייטענווייז... מעהר מאל האט ער זי נאך ניט בעמערקט, ווי ער האט ניט בעמערקט זיין ליעבסטע טאכטער עטלען. געוועהנליך האט ער איצט געלעבט, ווי שוין געזאגט, כסדר ווי אין א חלום, ווי א פער'כשוף'טער...

אין מאל — דאס איז געווען א פרייטאג אין מיטען אויגוסט — איז ער געזעסען אויפ'ן גאניק א פאר שעה פאר ליכט-בענשען און האט געקוקט מיט פער'חלום'טע אויגען אויף די מענשען, וואס האבען דארט אנטקעגען געגראבען, אויף די שווערע פוהרען מיט ציעגעל, וואס זיינען פארבייגעפאָהרען, און אויף די וועגען, וועלכע מען האט מיט ערד אָנגעלאָדען אַרום דעם פלאץ, וואו מען האט געגראָבען. דער טאָג איז געווען זעהר אַ הייסער. ער איז געזעסען אַהן אַ ראָס, מיט אַ צושפּיליעטער וועסט, אין אַ יאַרמולקע, האָט זיך פון צייט צו צייט אָפּגעווישט דעם שווייס פונ'ם שטערן און פונ'ם נאַקען מיט'ן אַרבעל פון העמד און שווער געסאַפּעט. יעדע ווילע האָט איהם אין אויער אַ זשומע געטהאָן אַ מאַסקיטאַ מיט איהר שטאָהלענעם זשוזשען און איהם אַ בים געטהאָן. דאָס אַבער האָט איהם ניט געאַרט. ער איז שוין צוגעוואָהנט געווען צו דעם זשוזשען און בייסען פון די מאַס-קיטאַס, ווי יעדער אַלטער תושב' פון בראַנזוויל. אין דער הייסער, שטיקענדער לופט האָט געשמעקט מיט וואַרימען לעהם און וואַרימער פאַרנאַנדערגעגראָבענער ערד.

אַרע האָט געטראַכט: אפשר איז דאָס געווען אַ נאַרישקייט פון איהם, וואָס ער האָט ניט געוואָלט זיין קיין שותף צו די דאָר זיגע הייזער, וואָס מען האָט זיך איצט געשטעלט בויען. סעמקע און יאַכנעטשיק האָבען דאָס איהם פאַרגעלעגט. עס קען זיין, אַז זיי וועלען אין די הייזער פערדיענען געלד. אַ סך האָבען זיך איצט גענומען צום בויען נייע הייזער... וואָס הערט זיך דאַרטען?...

ער האָט זיך אויפגעשטעלט און אַ קוק געטהאָן אין דער ריכטונג פונ'ם וועלדעל. קיין סימן פון דונקעלען וועלדעל איז שוין מעהר ניט געווען. אַ פלאַכע, ליכטיגע שטיק לאַנד האָט זיך דאָרט אונטער דער זון געפרעגעלט און פוהרען זיינען דאָרט לאַנגזאַם געפאָהרען היז און צוריק, און מענשען מיט העק און גראַב-אייזענס האָבען זיך בעוועגט.

זיך אַרונטערגעשניטען, איבערגעטהאָן זיך אין גאַנצען און „שיר־
 השירים“ מיט אַ ניגון געלייענט. און אזוי האָט ער דערפריהלט אין זיך
 און אַרום זיך דעם שבת־קודש. היינט אָבער, זינט ער אין געוואָרען
 אַ „ריעל־עסטייטניק“, הגם ער האָט זיך צוגעגרייט צום שבת פונקט
 ווי פריהער, האָט ער זיין מוח ניט געקענט בעפרייען פון די וואַכע־
 דיגע מחשבות, און דער שבת קודש, ביז ער איז צוגעקומען צו אַרע'ס
 נשמה, האָט געמוזט שפרייזען איבער „לאַטס“ און גאַנצע „פארסעלס“
 און ערשט דאָן האָט ער דאָרט קיין רוה ניט געפונען... ער האָט זיך
 איינגעוואַשען און געטראַכט: „אפשר האָט מען געדאַרפט צונעהמען
 דעם „פארסעל“? „וואוהין איז יאכנעמשיק געלאָפּען?“ „וואָס האָט
 זיך סעמקע מיט חיים־זוסע פליוך גע'סוד'עט?“ ער האָט זיך גע־
 שניטען די נעגעל און געטראַכט וועגען דעם. האָט זיך איבערגעטהאָן
 און געטראַכט וועגען דעם. האָט געלייענט דעם „שיר־השירים“ און
 געטראַכט וועגען דעם. געטרונקען דערנאָך טהעע און געטראַכט וועגען
 דעם. האָט זיך געזעצט אויפ'ן גאניק און געטראַכט וועגען דעם.

מאַנכעס מאַל האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן: סטייטש, אַז ער
 איז אַן אכיוון געווען, האָט ער זיך צום שבת קודש יאָ צוגעגרייט,
 די וואַכעדיגע דאגות און זאָרגען פּערגעסען, און היינט, אַז גאָט האָט
 אויף איהם רחמנות געהאַט... וואָס טהוט זיך דאָס מיט איהם? —
 האָט ער דאָן געטראַכט מיט וועהטאָג און אַ ווילע זיך בעמיהט
 אַרויסצורופּען אין זיך די פריהערדיגע שטימונג פון רוה און הייליג־
 קייט... אָבער טאַקע נור אַ ווילע. באַלד האָט ער זיך אָן דעם
 פּערגעסען און וויעדער האָט זיין מוח געאַרבייט: „לאַטס“, „פאר־
 סעלס“, סעמקע, יאכנעמשיק, חיים־זוסע פליוך, סאַמועלסאָן, דאַקטאָר
 זילבערשטיין, און פאַר זיינע אויגען האָבען זיך געצויגען שטרעקעס
 לאַנד, וואו טהאַלען ווערען פּערשאַטען, בערגלאַך אַרונטערגעגראַבען און
 וועלדלאַך אויסגעהאַקט, וואו נייע גאַסען, פריש בעדעקט מיט אַס־
 פאַלט, טריקענען זיך אונטער דער זון און וואו נייאַנקע ליכטיגע
 הייזלאַך ווערען מיט לעבען אָנגעפילט...

וועגען דעם נור האָט ער איצט געטראַכט, דאָס נור האָט ער
 איצט פאַר זיך שטענדיג געזעהען... בלוז צייטענווייז, אַז ער האָט
 געטראָפּען רייטשלען ביי איהם אין הויז, האָט ער עפעס מיט אַ מין
 שווערער בענקעניש אַ טראַכט געטהאָן: „עט, וואָס איז די פעולה.

פערבאָרגענער שנאה. אין גאָס האַבען איהם מענשען געגריסט. אין זיין שוהל, וואו ער האָט איצט אָפט נדבות געגעבען, האָט מען איהם מיט שענע עליות מכבד געווען, הנם אָפט האָט ער דאָרט אינסטינקט-טיוו געפיהלט שפּאַטישע בליקען הינטער זיין רוקען, און זאָגאר געהערט בעמערקונגען, פון וועלכע עס איז איהם ניט אנגענעהם געווען. אין דער באַנק האָט מען איהם כבוד אָפּגעגעבען, און זיין איידעם פינע, וועלכער האָט ביי איהם גאָנץ אָפט איצטער אַ גמילת חסד געכאַפּט, האָט איהם גע'חנפ'עט. קיין אויפמערקזאַמקייט אָבער האָט ער צו דעם אַלעס ניט געשענקט: אַ רגע האָט איהם דער כבוד אנגענעהם אַ קיצעל געטהאָן, אַ רגע איז איהם אונאנגענעהם געווען פון אַ שפּאַט-טישען בליק, פון אַ פיינרליכער בעמערקונג, באַלד אָבער האָט ער אַן דעם פּערגעסען און געטראַכט וויעדער וועגען זיין ריעל-עסטייט. וואו ער איז ניט געווען און וואָס ער האָט ניט געטהאָן, ביי יעדער געלע-גענהייט, צי ביי אַן אנגענעהמער, צי ביי אַן אונאנגענעהמער, איז שטענדיג זיין מוח איצט פול געווען מיט געדאַנקען וועגען „ריעל-עסטייט“, ווי דער מוח פון אַ קאַרטען-שפיעלער מיט געדאַנקען וועגען אַ גוטער קאַרט...

.13

אַ דאָקטאָר אַ חתן.

פּרייטאג איז ער געקומען פאַר-פריה אהיים, ווי בעשעפטיגט ער איז ניט געווען. אזוי האָט ער זיך געפיהרט, בעת ער האָט געפּעדעלט און אזוי האָט ער זיך איצט אויך געפיהרט. דעם שבת האָט ער בע-געגענט, ווי ער איז געוועהנס געווען איהם צו בעגעגענען נאָך אין זיין געבורטס-שטעדטעל. נור אין זיין שטעדטעל איז ער יעדען פּריי-טאָג אין באַד געגאַנגען, און דאָ ניט. קומענדיג אהיים, האָט ער פריהער, בעת ער האָט געפּעדעלט, זיך בעפרייט פון אלע וואַכעדיגע זאַרגען און מחשבות, צוגעגרייט זיך צום שבת מיט אַ שבת'דיגען גוף און נשמה, אויסגעוואַשען זיך הענד און פנים, די נעגעל פון די פינגער-

„בומערס“ ניט געפעהלט: די באַנקען האָבען גענוג געלד געהאַט און זיי, די באַנקען, הייסט עס, זיינען געווען די הויפט קראַפט, וואָס האָט געטריבען די רעדער פון דער בוס־מאַשין אלץ האַסטיגער און ווייטער... די פּרייזען אויף לאַנד־אייגענטהום האָבען זיך געהויבען און געשטיגען אלץ העכער און העכער. פּלעצער, פיר וועלכע מען האָט געצאָהלט צו פינף הונדערט דאלאַר, האָט מען אין אַ טאָג שפּעטער פּערקויפט צו טויזענד און אין אַ וואָך שפּעטער — צו צוויי טויזענד דאלאַר...

די נייע טויזענדער האָבען שוין ניט געמאַכט אזאַ איינדרוק אויף אַרע'ן, ווי די ערשטע. אמת, ער האָט זיך געפרעהט מיט זיי, אבער איבערראַשט און צוטומעלט ווי די ערשטע האָבען זיי שוין איהם מעהר ניט. ער האָט זיי אריינגעקראַגען צו אַפּט און צו לייכט, דאָס זיי זאָלען איהם איבערראַשען. אַגב, האָט ער נאָך ריכטיג נאר ניט אַ טראַכט געטהאָן וועגען זיין נייער לאַגע, ניט אַפּגעגעבען זיך קיין קלאַהרע רעכנונג אין דעם, איז אינגאַנצען אריינגעטהאָן געווען אין דעם קויפען און פּערקויפען די „פאַרסעלס“, און האָט זיך פון אין דער פּריה ביז פאַרנאַכט אַרומגעפיהרט מיט די אַנדערע ריעל־עסטייט־ניקעס, ווי אַ פּער'כשופ'טער, אָדער נאָך ריכטיגער, ווי איינער, וואָס איז הינגעריסען אין קאַרטען־שפּיעל, אין וועלכען איהם „געהט“...

נור אַמאָל, בעת ער האָט אויף דער גאַס אַ אידישען פּעדלער בעגענט, האָט ער זיך ווי פון אַ טיעפען שלאָף אַ כאַפּ געטהאָן. דאָן האָט ער געטראַכט: „גאָטעניו האַרציגער, איז דאָס טאַקי אמת?“ און ער האָט זיך דעמאָלט דערמאַנט אָן זיין אייגענעם פאַק סחורה, וואָס איז נאָך דאָרט געלעגען ביי איהם אונטער'ן בעט, און זיין האַרץ איז איבערפּילט געוואָרען מיט פּרייד און דאַנקבאַרקייט צו גאָט, און זיינע אויגען זיינען פּערצויגען געוואָרען מיט טרעהרען. אין אזאַ צייט האָט ער אַלע מאָל געוואָלט צוגעהן צום פּעדלער, קויפען ביי איהם עפעס און בעצאָהלען איהם צעהן מאָל אזוי פּיעל, פּיעל ער וועט בעטען. נור עפעס האָט איהם דאָן צוריקגעהאַלטען דאָס צו טהאָן, אַ מין שאַם־געפּיהל...

מען האָט זיך איצט פּערהאַלטען צו איהם גאַנץ אַנדערש, ווי פּריהער—מאַכע פון זיינע נייע בעקאַנטע מיט דרף ארץ, און אַנדערע פון זיינע אַלטע בעקאַנטע, וואָס האָבען איהם ניט פּערגונען, מיט

פאר צוועלף דאלאר א הודש. די אלטע האָט נור געקאכט און אכטונג
געגעבען, אז די שיקסע זאָל עפעס ניט טריף מאַכען און אז עס זאָל
צופיעל ניט אוועק אין ניוועז. די זאקען האָט זי נאָך אַלץ, ווי פריהער,
געצירעוועט אויף אַ גלאָז און די אלטע העמדער געלאָטעט, נור די
שווערע ארבייט אין הויז, ווי שויערען, וואשען און סקראָבען, האָט זי
מעהר ניט געטהאָן. זי האָט איצט געקראַנגען גענוג געלד אויף דער
הוצאה, האָט זי פונדעסטוועגען געקאָרנט און געשפּאַרט, פיעל זי האָט
נור געקאָנט. אמת, זי האָט יעדען טאָג געקאָכט שבת'דיגע מאַכלים
און דאָן האָט זי ביים טיש זיך געווענדעט צו אַרע'ן און עטלען מיט אַ
שטראַהלענדיגען פנים: „עסט, קינדערלאַך, עסט, האָט הנאה, איהר
האָט גענוג געהונגערט אויף אייער לעבען. דאנקען גאָט, ביי אונז
עסט מען היינט ווי ביי אלע גבירים!“ — נור ווען זי איז ארויס-
געגאַנגען איינקויפען די פראוויזיאן פיר דאָס הויז, האָט זי איצט אויך
געדונגען זיך ווי פריהער מיט דעם קרעמער, און אַרונטערדינגען אַ
פעני איז ביי איהר איצט אויך געווען אַ קרן... דערפאר אָבער האָט
זי איצט מיט אַ בעזונדערע שמחה געגעבען אַ נדבה אַן אַרעמאן, און
שוין אַ פּאַָר מאָל אוועקגעשיקט עטליכע רובל צו איהרען אַן אַרעמען
ברודער אין רוסלאַנד. עס האָט איהר אויך הנאה געטהאָן, וואָס עטעל
קליידט זיך און פּוצט זיך. אַ כלה-מויד דארף אויסזעהן שען. בכלל,
האָט זי געהאַלטען, ווען ניט עטעל'ס מזל, וואָלט איהר טאַטע אַרע
געבליעבען נאָך עד היום אַן אַרעמאן. עטלען איז אָנגעשריעבען —
האָט זי גע'טענה'ט — צו געהמען אַ לייטישען חתן, האָט גאָט געמאַכט
דעם „בוס“ און איהר טאַטען געהאַלפען...

און איהר טאַטע'ן האָט טאַקיי גאָט געהאַלפען מיט יעדען טאָג
אַלץ מעהר און מעהר. ער איז געבליעבען אַ „ריעלעסטייטניק“,
געוואָרען אַ שרייפּעל פון דער גרויסער בוס-מאַשין און האָט געשאַרט
גאַלד, פונקט ווי די אַנדערע... וואָס פיר אַ „פאַרסעל“ ער האָט ניט
געקויפט, צי אַליון, צי מיט אַ פאַרטנער, און וויפיעל ער האָט ניט
געצאָהלט — איז אַלץ געווען אַ „באַרגען“, אַ מציאה. מען האָט דאָס
באַלד פון איהם אפגעקויפט, צי סאַמועלסאן, צי דאַקטאָר זילבערשטיין,
צי יאַכנעמשיק, צי סעמקע, צי חיים-זוסע פּליוך, צי נאַר איינע פון די
נייע קאַמפּאַניעס, וואָס האָבען זיך יעדען טאָג געגרינדעט, און דאָס
האָט איהם אריינגעבראַכט נייע טויזענדער... קיין געלד האָט די

אויסגעהאלטען און איהרע אמת'ע געפיהלען יענער ארויסגעוויזען, אמאל מיט א שטער-ווערטעל, אמאל מיט א בייזען קוק פון איהרע פייערדיגע אויגען און אמאל מיט א שמייבעל פון גאל. זי האָט זיך דאָן אָבער גלייך פּערכאַפּט און דאָס געזוכט צו פּערגלעטען מיט אַ חניפּה'לע, מיט אַ קוש... אַ סך מאל האָט זי פּערלאָזען עטלען מיט דעם געדאַנק, ניט צו געהן מעהר צו איהר. עס זיינען אבער אוועק אַ פּאַאַר טעג, סעם'קעס געשטאַלט פּלעגט אַ שוועב טהאַן פאַר איהר, יענע נאַכט פּלעגט אויפּלעבען פאַר איהר, און דאָן איז זי וויעדער גענאַנגען צו עטלען און וויעדער האָט זי זיך געזוכט איינצורוידען, אז זי בענקט נאָך עטלען, אז זי האָט זי באמת לייעב, נור קען אמאל ניט פּערטראַגען די פּליעגען וואָס יענע האָט אין דער נאָז געקראַגען... זי האָט זיך אזוי עפעס ווי בעמיהט, ניט צו פיהלען יענעם גע- היימען, פּערבאַרגענעם וואונש אין איהר נשמה, צו טרעפען דאָרט סעם'קען, צו זעהן איהם כאַטש פון ווייטען. און פאַר דעם אומעט און די שווערקייט, וואָס זי האָט געפיהלט, בעת זי האָט איהם דאָרט ניט געטראפּען, האָט זי אינגאַנצען בעשולדיגט עטעל'ס, פּליעגען אין נאָז. נור אַ פּאַאַר מאל האָט זי איהם דארט געזעהן: איינמאל, בעת זי איז געוועסען מיט עטלען אויפ'ן גאַניק, איז ער דאָן צוגעפּאַהרען אויף אַ וועגעל צום הויז — ער איז שוין צופּוס מעהר ניט גענאַנגען, האָט געהאַט זיין אייגען שען וועגעל און פּערד — דאָן האָט דאָס בלוט איהר אין פנים אַ זעץ געטהאַן, זי האָט זיך אָנגעצונדען פּלאַס-פּייער און דעם קאַפּ פון איהם אוועקגעדרעהט. ער האָט זי דערזעהן, איז ער ווי צומישט געווארען, און פּוּ'ם וועגעל ניט ארונטערגעקראכען, האָט קיין ווארט ניט ארויסגעערעדט, האָט אַ שמיץ געטהאַן דעם פּערד און איז שנעל אוועקגעפּאַהרען. און אַ צווייטען מאל האָט זי איהם בעגעגענט, ווען ער איז ארויס פון אַרע'ס הויז. זיי האָבען זיך דאָן געטראפּען פנים צו פנים און ביידע זיינען דאָן אויף אַ רגע שטעהן געבליעבען ווי איינגעגראבענע, און ביידע האָבען זיך דאָן אַ כאַפּ געטהאַן צוריק ווי פון איין שטויס געטראפּען, און ער איז ארונטערגע- לאַפּען פּוּ'ם גאַניק, און זי האָט נאָך אַ היבשע צייט ניט געקענט קומען צו זיך. קענטיג געווען, אז ער האָט זי אויך אויסגעמיעדען. די אלטע פרומע האָט שוין אויך אזוי שווער ניט געארבייט. צו דער יטוב'ארבייט האָט מען אריינגענומען אַ פּוילישע שיקסע

אויב זי וועט אליין ניט ארויסציהען, וועט מען איהר הייסען ארויס-
 ציהען; און, צווייטענס, ווייל די לעצטע צייט האָט זיך סעמקע
 וויעדער גענומען ווייזען ביי אַרע'ן אין הויז, און ווי לעב זי האָט
 איהם ניט געהאָט, איצט, נאָך יענער נאַכט, אפשר נאָך מעהר ווי
 פריהער, ווייל גאַנץ אָפט האָט די עראינערונג אָן יענער נאַכט איהר
 בלוט אָנגעצונדען און איהר מוח פער'שיכור'ט, — האָט זי דאָך ביי
 זיך אָפגעמאַכט, אויסצומיידען איהם, אנטלויפען פון איהם. אָבער
 אזוי גיך, ווי זי האָט אריינגעצויגען צו איהר שוועסטער, האָט זי
 אָנגעהויבען צו בענקען נאָך אַרע'ס הויז און גענומען געהן אהין. זי
 האָט זיך געזוכט איינצורעדען, אַז דאָס ציהט זי אזוי אהין דאָס בענ-
 קעניש נאָך עטלען; אין דער אמת'ען אָבער, האָט זי אהין געצויגען
 א געהיימער, פערבאָרגענער וואונש, וואָס האָט זיך געצאָפּעלט טיעף
 אין אַ ווינקעלע פון איהר נשמה, איהם דארט צו טרעפען, סעס'קען,
 איהם צו זעהן, זיין קול צו הערען; און יעדעס מאָל, ווען זי איז פון
 דאָרט אוועק און איהם ניט געזעהן, האָט זי געפיהלט אזא בענקעניש,
 אזא אומעט... צוליב עטלען אליין וואָלט זי אהין איצט גיכער ניט
 געגאַנגען. זייט זי איז געוואָרען אַן אנדער עטעל, זייט איהר טאַטע
 איז רייך געוואָרען און זייט זי, עטעל, האָט אָנגעהויבען ארויסצו-
 ווייזען איהר גדלות, האָט רייטשעל זי פיינד בעקומען. זי האָט
 עטלען מקנא געווען די שענע קליידער, דעם רייכען טאַטען, די שענע
 טרוימען, וועלכע זי האָט זיך איצט געקענט פּערגינען. זי האָט
 אינסטינקטיוו גענומען פיהלען ווי אַן אבגרונד האָט זיך פּלוצים צווישען
 זיי געעפּענט, וואָס איז מיט יעדען טאַג אלץ ברייטער און טיעפּער
 געוואָרען, וועלכער האָט זיי מיט יעדען טאַג אלץ מעהר און מעהר
 דערווייטערט איינע פון דער אנדערער — דאָס אַרימע שאַפּ-מיידעל
 פון דער רייכער מיידעל... דאָס האָט זי געגריזשעט. דאָס האָט זי
 אָנגעפילט מיט קנאה און פערבאָרגענער פיינדשאַפט צו עטלען. זי
 האָט אָבער די דאזיגע פיינדשאַפט עטלען אפּען ניט ארויסגעוויזען.
 פּערקעהרט, וואָס מעהר די קנאה האָט איהר האַרץ געגריזשעט, אַלץ
 פריינדליכער האָבען איהרע ליפּען געשמייכעלט צו עטלען, אַלץ מעהר
 פרייד האָט זי אויסגעדריקט מיט עטעל'ס נייע קליידער און אַלץ מעהר
 אויפּמערקזאמקייט האָט זי כלומרשט ארויסגעוויזען אַלסדינג, וואָס
 יענע האָט גערעדט און געטהאָן. נור פון צייט צו צייט האָט זי ניט

.12

די איבערקעהרעניש ביי אַרע'ן אין הויז.

צוויי חדשים זיינען אוועק, אין אַרע'ס לעבען, ווי אין דעם לעבען פון זיין הויזגעזינד איז פארגעקומען אַ נאַנצע איבערקעהרעניש, ווי דורך אַ כּשוף.

עטעל האָט פּלוצים געקראַגען אַ „פּריצישען יצר הרע“, ווי פינע האָט זיך אויסגעדריקט. זי האָט געשלאָפּען שפּעט, גענייהט זיך יעדע וואָך אַ נייע קלייד, איז כמעט יעדען טאָג געפּאָהרען אין קוני איילאנד זיך באַדען, האָט גערעדט וועגען אריינציהען אין אַ נייע, שענע וואָהנונג, אריינגענומען אַ פּיאנאָ אין הויז און האָט געצימבעלט אליין, אי מיט אַ פּיאנאָלעהרערין. מיט איהרע פּריהערדיגע אַרומע פּריינד דינען, מיט וועלכע זי האָט אײַן'ס שאַפּ געארבייט, האָט זי זיך איצט מעהר ניט געוואָלט טרעפּען. עס איז איהר ניט אָנגעשטאַנען צו חבּר'ן זיך מיט זיי. זי האָט זאנאר אויסגעמיעדען די גאַס, וואו דער שאַפּ איז געשטאַנען, ווייל עס האָט זיך איהר געדוכט, אז ווי נור זי וועט זיך דארט בעווייזען, אזוי גלייך וועלען אלע איהרע בעקאַנטע ארבייטער און ארבייטערניען ארויסלויפּען פּוֹר'ס שאַפּ מיט אַ געשריי: „העללאו, עטעל!“ זי האָט אויך איצט אויסגעמיעדען די יונגע לייט, מיט וועלכע זי פּלעגט פּריהער גערן אַמאָל ארויסגעהן, אפילו אזוינע, וואָס זיינען איהר פּריהער שטאַרק געפּעהלען געווען, ווייל זיי אלע זיינען געווען ארעמע ארבייטער און ניט וועגען אזוינע האָט זי איצט גע'חלוּס'ט... זי האָט געוואוסט, אז איהר טאַטע וועט איהר איצט קאָנען געבען אַ סך נדן. רייטשעל אליין איז פּערבליעבען פון אלע איהרע פּריהערדיגע פּריינדינען, מיט וועמען זי האָט איצט אַמאָל גערעדט, מיט וועמען זי האָט זיך איצט אַמאָל מיישב געווען וועגען אַ נייע קלייד, הוט און נאָך אועלכע זאכען. זי, רייטשעל, האָט שוין איצט ניט געוואהנט ביי זיי. נאָך מיט אַ מאַנאַט צוריק, ב א ל ד ו ו י ז י ה אָ ט ז י ד ב ע ר ו ה י ג ט, האָט זי ארויסגעצויגען צוריק צו איהר שוועסטער. ערשטענס, ווייל זי האָט איינגעזעהן, אז זי איז איצט אַן איבעריגע אין דעם פּלוצים רייךגעווארענעם הויז און

דאלאר פערדיענסט. ער האָט געוואלט פערקויפֿען, אָבער די שותפים זיינע ווילען דוקא צוואנציג טויזענד דאלאר פערדיענסט. ביי דער אלטער פרוי האָט זיך אזש דער קאָפּ פערדרעהט, ווען זי האָט דער־הערט, וויעפיעל פערדיענסט מען באָט איהם.

— פערקויפֿ, מיין זוהן, פערקויפֿ, — האָט זי קוים אַרויסגעשטאַ־מעלט — מען קען נאָך חרטה האָבען. דאנק גאָט דערפאר... אַי! אַי! אַי! — האָט זי געמורמעלט — מען זאָל נאָר ניט חרטה האָ־בען... סטייטש, אזוי פיעל גאָלד. אַי! אַי! אַי!... מיין מח קען דאָס נאָר ניט פערנעהמען!...

און אין אַ וואָך שפעטער איז ער איינמאָל געקומען אהיים און האָט קוים געקענט ריידען פאר אויפֿרעגונג. זיי האָבען פערקויפֿט זייער „פארסעל“ צו אַ ריעל־עסטייט קאָמפּאניע מיט אַ פערדיענסט ניט פון צוואנציג טויזענד, נאר פון דרייסיג.

יענעם פארנאכט האָט ער געלאָזט רופֿען צו זיך אַ שניידער און בעשטעלט ביי איהם אַ גוטען אנצוג פאר זיך, דעם ערשטען גוטען אנצוג כמעט אין זיין גאַנצען לעבען. און זיין מאַמע'ן און עטלען האָט ער אויך געלד געגעבען אויף נייע קליידער. און צו רייטשלען איז ער דאן צוגעגאַנגען, וועלכע איז נאָך אַלץ צו זיך ניט געקומען, און איז די גאַנצע צייט געזעסען ביי זיך אין'ם צימער שטיב, ווי אַ טויב, נאר ניט ווי רייטשעל, — איז ער דאן צו איהר צוגעגאַנגען און גע־זאָגט:

— רייטשעל, טאָמער ביזטו ניט געזונד, געה ניט ארכייטען. רוה זיך אויס. איך וועל דיר ניט רעכענען קיין געלד.

זי האָט איהם נור געענטפערט:

— אַד, לאָזט מיך צורוה!... האָט אוועקגערדעהט דעם קאָפּ פון איהם און זיך שטיל צו־וויינט...

— פיער, דאָקטאָר, פיער, — האָט חיים-זוסע געשמייכלט.
 — איהר האָט דאָך בעצאָהלט פופּעעהן הונדערט דאלאר א „לאַט“.
 איז אייך נאָך וועניג פּערדיענסט?
 — אַך. ליעבער דאָקטאָר, ליעבער, וואָס פּערגנינט איהר מיר ניט,
 וואָס?...?

— געהען זיי צום טייפּעל! — האָט דאָקטאָר זילבערשטיין אַ
 געשריי געטהאָן, און האָט אַ טרייב געטהאָן דעם פּערד.
 חיים-זוסע האָט אַ ציטער געטהאָן פון זיין געשריי און איהם
 נאָכגעקוקט מיט אַ צומישטע מינע אויפ'ן פנים. באַלד אָבער האָט
 דאָקטאָר זילבערשטיין ווידער אָבגעשטעלט זיין פּערד און אַ מאַך
 געטהאָן מיט דער האַנד צו חיים-זוסע'ן. חיים-זוסע איז צו איהם
 צוגעלאָפּען.

— אַלל-רייט, איך נעהם צו אייערע „לאַטס“, — האָט דאָקטאָר
 זילבערשטיין געזאָגט — קומט שפּעטער צו מיר אין אָפּיס, איהר וועט
 קריגען אַ טשעק.
 און ער איז אוועקגעפּאָהרען.

חיים-זוסע האָט זיך צוריקגעקעהרט צו אַרע'ן און יאכנעטשיק'ן
 מיט אַ שטראהלענדען פנים.

— פּאַרט איהם פּערקויפט, פּאַרט — האָט ער געזאָגט. — בייזערט
 זיך, אבער ער האָט בעצאָהלט, אָבער...

— מיט די חולאים איז ער אויך אזוי — האָט זיך יאכנעטשיק
 אנגערופען. — שרייט אויף זיי ווי אַ משוגע'נער, אבער אַ גוטער
 דאָקטאָר איז ער, וואָס אמת איז אמת...

— יעדער גוטער דאָקטאָר איז אַ משוגע'נער — האָט אַרע
 בעמערקט.

— הקיצור, וואָס בלייבט? — האָט דערנאָך זיך אָנגערופּען יאכנע-
 טשיק. — ווילט איהר זיין אַ פּאַרטנער צום „פּאַרסעל“, ר' אַרע?
 אַניט וועלען מיר ארייננעהמען סעמקע'ן.

אַרע האָט אַ וויילע געשוויגען. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— מילא, איהר שטעלט דאָך אויף איין. גוט...

דעם אייגענעם אויף דער נאכט, ווען ער איז געקומען אהיים,
 האָט ער דערצעהלט זיין מאמע'ן. אז ער האָט אפּגעקויפט מיט שותפים
 אַ פּאַרם ביי אַ בעקאנטען נוי און מען באַט זיי שוין צעהן טויזענד

אַרע האָט זיך פּערטראַכט. ער האָט אַרויסגערוּפּען אין זיין
געדעכעניש די אַלע נאָהענטע פּאַרמס, וועלכע ער האָט געקענט, און
זיך בעמיהט צו טרעפּען וועלכע פּאַרם זיי מיינען.

אין דיעזער צייט איז צו דער באַנק צוגעפּאָהרען דאָקטאָר זיל־
בערשטיין אויף אַ וועגעל. ער איז אַריין אין באַנק און באַלד צוריק
אַרויס מיט אַ פּערהאוועטער מינע. צוגעהערדיג צו זיין וועגעל, האָט
ער זיך פּלוצים אומגעדּרעהט צו היים־זוסע'ן, אַזוי ווי ער וואָלט איהם
ערשט בעמערקט, און זיך אָנגערופּען מיט זיין קאַרטאָווען קול:

— העללאָ, מיסטער היים־זוסע! ווי געהט עס?

— פיין, דאָקטאָר, פיין! — האָט היים־זוסע געענטפּערט און אויף

זיין פנים האָט זיך צוגאַסען אַ מינע פון דרך ארץ.

— האָט איהר נאָך אייערע „לאַטס“ אויף פיטקין עוועניו?

— יאָ, דאָקטאָר, — האָט היים־זוסע געענטפּערט און איז צוגע־

נאַנגען צו איהם.

— פאַרוואָס ווילט איהר מיט מיר ניט האַנדלען, מיסטער היים־

זוסע?

— איך וויל דען ניט, איך? ...

— געהמט דריי טויזענד. קיינער וועט איך מעהר ניט געבען.

— ניט וועניגער פון פיער, דאָקטאָר, ניט וועניגער... אין אַ

וואָך אַרום וועלען זיי ווערטה זיין פינף, אין אַ וואָך אַרום...

דאָקטאָר זילבערשטיין האָט כיטרע אַ שמייכעל געטהאַן און

פּלוצים אַרויסגערעדט אויף דייטש:

— זי זינד דום, ווי איין שעפּס, מיין הערר!

ער איז אַרויפּגעקראַכען אויפ'ן וועגעל און האָט צוגעלענט מיט

פּעראַכטונג אין זיין קול:

— וואָס ווייסען זיי פאַן דיעל עסטייט. זיי ברויכען האַנדלען

מיט פיש!

היים־זוסע האָט געקוקט אויף איהם און צומישט געשמייכעלט.

— אָבער דאָקטאָר, — האָט ער געמורמעלט. — זיי ברויכען

ניט זיין אין צאָרן, אָבער...

— אַלץ רייט — האָט דאָקטאָר זילבערשטיין וויעדער געזאָגט

אין מאַמע־לשון — איך וועל אייך געבען פינף און דרייסיג, ליעגט מיר

אין דער אדמה!

— ער וועט שוין וועלען. היינט איז ער שוין קליינער ווי נעכטען.
 ניט אזוי, ר' אַרע? ...

אין אַרע'ס נשמה, וועלכע איז נאָך געווען אונטער דעם אייניג-
 דרוק פון סאמועלסאָן'ס ווערטער, האָט זיך איצט אַ ריהר געטהאָן
 אַ געפיהל, וואָס ער האָט נאָך ביז אַהער ניט געקענט, דאָס געפיהל,
 וואָס איז אזוי גוט בעקאנט קאָרטען־שפיעלער און שפעקולאָנטען. ער
 האָט שטיל געפרעגט:

— וואָס איז דאָס פיר אַ „פארסעל“?

— איך האָב איהם נעכטען דערשמעקט, האָב איך — האָט חיים-
 זוסע זיך אַ כאַפּ געטהאָן — עס שטעהט אין איהם גאָלד צו מאַכען,
 שטעהט אין איהם. אַ גרויסער „פארסעל“, אַ גרויסער. איך דאַרף
 נור זאָגען סאמועלסאָן'ען אַדער דאָקטאָר זילבערשטיין'ען, דאַרף איך
 נור, כאַפּט מען איהם אויס, כאַפּט מען ...

— נו זאָלען מיר איהם קויפען — האָט אַרע זיך אָנגערופען —
 וויפיעל געלד דאַרף מען?

— אַ צוואַנציג טויזענד דאָלאַר. גלייך נור זעקס — האָט יאכ-
 נעטשיק זיך אַריינגעמישט — יעדער פון אונז צו צוויי טויזענד.

אַרע האָט אַ טראַכט געטהאָן. „צוויי טויזענד. וועלען זיך ביי
 מיר נאָך אַלץ אָפּשטעלען פופּצעהן הונדערט ... זאָל איך?“

דערנאָך האָט ער אַ פרעג געטהאָן:

— וואו איז דער „פארסעל“?

— אַ פאַרם — האָט יאכנעטשיק געענטפערט.

— אַ פאַרם נאָר? וואו?

— דאָ, דערביי, מיר וועלען אייך ניט זאָגען, וואו דאָס איז ...

— אָבער וואָס טויג אונז אַ פאַרם? — האָט אַרע אַרויסגערעדט

פער־וואונדערט.

— באַלד וועט דאָרט מעהר קיין פאַרם ניט זיין, באַלד — האָט

זיך חיים־זוסע מיט אַמאָל צוהיצט — איהר פערשטעהט ניט קיין

ביזנעס, פערשטעהט איהר ניט, זאָלט איהר מיר מוחל זיין, זאָלט

איהר. מיר וועלען די פאַרם צושניידען אויף „לאַטס“, וועלען מיר.

יעדען „לאַט“ וועט מען פערצוקערען, יעדען „לאַט“, ווייל די פאַרם

איז דאָ דערביי, די פאַרם ...

— מיר וועלען עס אויסרייניגען פון מאַסקיטאַס, פון זומפען. זיך וועלען פערשיטען די גריבער, מיר וועלען אַרונטערשאַבען די זערגלאך, אויסלייגען נייע געאַספאַלטע סטריטען. די אַלע דאָזיגע וויסע געגענדען ביז קאַנאַרסי וועלען בעלעכט ווערען מיט שענע טעריטען, שענע הייזער. מענשען וועלען ניט פעהלען. נייע קאַרס וועלען לויפען. די קאַר קאַמפאַניע טראכט שוין וועגען דעם...

און הערענדיג איהם, האָבען זיך פאַר אַרע'ס אויגען געטראָגען די אַלע וויסע געגענדען, וועלכע ער האָט געקענט, מיט זייערע טהאַלען, גריבער און זומפען, מיט זייערע מאַסקיטאַס, ביזע הינט און שלעכטע שקצים. און ער האָט געזעהען ווי דאָס אַלעס ווערט פערשאַטען און פערטריבען, פערבוירט מיט שענע הייזער און בער פּעלקערט מיט רוהיגע, עהרליכע מענשען, אָהן הינט און אָהן שלעכטע שקצים. ער האָט געגלויבט אין דעם, וואָס סאַמועלסאָן האָט גערעדט. סאַמועלסאָן איז געווען אַ לאַיער, און אַ לאַיער ווייסט, מסתמא, וואָס ער רעדט. וויעדער, ווען ניט סעמועלסאָן, וואָלט ער דען איצט געהאַט אזא פערמעגען? ...

ער האָט אַ טראכט געטהאָן: „טאַמער וואָלט איך פאַרט ווייטער געהאַנדעלט מיט „ריעל-עסטייט“? ...“

די באַנק האָט זיך געעפענט, און אַלע האָבען זיך האַסטיג אַ וואָרף געטהאָן צו דער אַריינגאַנגס-טהיר. אַרע האָט זיך אויך אַ לאָז געטהאָן אַהין.

פּלוצים האָט איהם אימיצער אַ שלעפּ געטהאָן פון הינטען. ער האָט זיך אומגעקוקט—ערשט, יאכנעטשיק.

— ר' אַרע, איך דאַרף אייך — האָט יאכנעטשיק געזאָגט — איך האָב געוואָלט געהן צו אייך מיט היים-זוסע פּלויף. אַ שטיקעלע ביזנעס...

ער איז מיט איהם אָבענגאַנגען אַז אַ זייט און האָט אַ רוף געטהאָן היים-זוסע'ן, וועלכער האָט זיך דאַרט געשטופּט הינטער די אַנדערע ביי דער טהיר פון דער באַנק.

היים-זוסע איז צוגעגאַנגען צו זיי.

— אַט, ר' היים-זוסע, איך דערצעהל ר' אַרע'ן וועגען דעם „פאַר-סעל“ — האָט איהם יאכנעטשיק ערקלערט.

— נו, וויל ער?

— פיער טויזענד — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ געטהאָן צו יענעם — און פארוואָס ניט פינף? און פארוואָס ניט זעקס? איך צאָהל גלייך פינף טויזענד, גיט מיר כאַטש הונדערט לאַיאַס אויף פּיטקין עוועניו...

דערביי איז געשטאַנען חיים זיסע פּלייף, אַ נידעריג ברייט אידעל מיט אַ געל, שפּיציק בערדעל און רויטע, „פּאַדשליאַפּעטע“ אויגען, וועל-כער האָט ביז מיט אַ פּאַאַר וואַכען צוריק פּערקויפּט פּיש אויף אַ וועגעל אין בעלמאַנט עוועניו. ער איז איצט אויך געווען איינער פון די „ריעל עסטייטניקעס“. „פּלייף“ האָט מען איהם גערופּען אויס העפּ-ליכקייט. אז מען איז אין כּעס געווארען אויף איהם, האָט מען איהם גערופּען פּשוט'ער, מחמת דעם גרויסען גלאַנציגען פּלייך אויף זיין קאַפּ. אז ער האָט דערהערט, וואס פאַר אַ פּרייז סעמקע באַט אָן פאַר אַ „לאַט“ אויף פּיטקין עוועניו, איז ער צוגעגאַנגען צו איהם און איהם אָננענמען ביי אַן אַרבעל:

— סעי, — האָט ער געזאָגט, — איך האָב דריי „לאַטס“ אויף פּיטקין עוועניו, דריי. צו פינף טויזענד פּערקויף איך, צו פינף...
— האַ? — האָט זיך סעמקע אַ דרעה געטהאָן און איהם אָננע-קוקט.

— צו פינף טויזענד, צו פינף. דריי לאַטס, דריי. — האָט חיים זיסע וויעדער געזאָגט.

— דריי? — האָט סעמקע ארויסגעמורמעלט עטוואס צומישט. באַלד אָבער האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן און געזאָגט מיט זיכערקייט אין זיין קול:

— דריי איז נאָר נישט. גיט מיר פּופּציג, הונדערט „לאַטס“, מיט קלייניגקייטען לוינט זיך מיר ניט צו פּערנעהמען.

און ער האָט זיך אוועקגעדרעהט פון איהם און איז שנעל אריבער צו אַ צווייטער קופּקע, צווישען וועלכער יאכנעטשיק איז אויך געשטאַ-נען, און באַלד האָט זיך וויעדער דערהערט זיין קול...

צווישען אַ דריטער קופּקע איז געשטאַנען סאַמועלסאָן און אויך גערעדט. דער קלאַנג פון זיין אָננענעהמען באַריטאָן האָט זיך דורכ-געריסען דורך דעם אַרומיגען טומעל. אַרע איז צוגעגאַנגען נעהענטער. סאַמועלסאָן האָט גערעדט:

— א רחמנות, זי איז נעבאך קראנק און דארף געהן ארבייטען
— האָט אָרע געוואָנט.

— פאר וואָס האָט זי ניט חתונה, אזא מויד? דאמאָלס וואָלט
זי ניט געדארפט געהן ארבייטען — האָט פרומע פלוצים זיך ווידער
אָנגערופען.

— האָ? — האָט אָרע ארויסגעמורמעלט — טאָקע אַ וואונדער...
און איהם איז מיט אַמאָל עפעס אזוי שווער געוואָרען אויפ'ן
האַרצען, ער האָט אַליין ניט געוואוסט, ווארום.

שפעטער איז ער ארויס פון הויז מיט דעם פעסטען בעשלוס
אריינצוטראָגען דאָס געלד אין דער באַנק און אָנהויבען צו זוכען
אַ ביזנעס.

עס איז געווען נאָך צו פריה, און כאָטש די באַנק איז נאָך ניט
געווען אָפּען, זיינען ארום איהר שוין געשטאַנען אידען אין בעזונדערע
קופּקעלאַד, אין קלענערע און אין גרעסערע, האָבען גערווען געמאכט
מיט די הענד, געשריען, געליארעמט און געהיצט זיך. די היט זיינען
פערדרעהט געווען אויף די קעפּ, די אויגען אויסגעפוטשעט, הענד און
אַקסלען האָבען זיך בעוועגט און אין דער פריהלינגס לופט האָט זיך
געטראַגען אַ געמורמעל, ווי ביי אַ פּאַניק. זיי אַלע האָבען גערעדט
וועגען „לאַטס“, „פאַרסעלס“, אַלץ וועגען „ריעל עסטייט“ און וועגען
דער צוקונפט פון בראַנזוויל...

אָרע איז צוגעגאַנגען צו איין קופּקע, דאָרט איז געשטאַנען סעמקע
מיט אַ נייער קעפּקע אויף אַ זייט קאָפּ, אַ קעפּקע, פונקט ווי ביי סאַ-
מועלסאָז'ען, האָט זיך געדרעהט אויף די פיס דאָ אַהין און דאָ אַהער,
דאָ צו איינעם און דאָ צו אַן אנדערען און געקאַכט זיך, און געשריען,
און די אידען ארום איהם האָבען זיך אויך אזוי געקאַכט און געליארעמט
ווי ער.

— ניט מיר הונדערט „לאַטס“ אויף פיטקין עוועניו און איד
צאָהל גלייך צו צוויי טויזענד דאָלאַר אַ „לאַט“! — האָט געשריען
סעמקע.

— און איד צאָהל דריי! — האָט געשריען אַ צווייטער.
— אַ „לאַט“ אויף פיטקין עוועניו איז ווערט פיער טויזענד! —
האָט געשריען אַ דריטער.

- זי מוז זיין הפנים גוט קראנק. שוין דער צווייטער טאָג
 לוי זי זיצט, ווי אַן איינגעגראָבענע...
- מען הערט גאָר ניט פון איהר איצט קיין פארע. גאָר זי ניט
 צו דערקענען — האָט די אלטע געזאָגט.
- גיה איהר, מאַמע, אַן איי...
- וואָס גאָר? — האָט די אלטע אויסגעשריען.
- אַ רחמנות, מאַמע, זי איז ניט געזונד...
- דערפאר איז דאָך אזוי שטיל אין הויז...
- מאַמע, מען דארף ניט זיין שלעכט.
- וואָס שלעכט? מיר וועלען איצט אין גאנצען אויסקומען
 אַהן איהר.
- מאַמע, גאָט האָט אונז געהאַלפּען, עטעלע האָט אויפגעהערט
 צו געהן אין שאַפ און זי איז דאָך אויך... אַ מיידעל... אַ... אַ טאָט
 טען'ס אַ קינד — האָט ער געזוכט ווערטער — איז אויף איהר אויך
 אַ רחמנות. גיב איהר, גיב איהר אַן איי...
- מילא, זאָל זיין ווי דו זאָגסט — האָט פרומע צום סוף ארויס-
 גערעדט — אפשר ביזטו טאַקע גערעכט, אפשר איז טאַקע אַ רחמנות
 אויף איהר. גוט, איך וועל איהר געבען.
- זיי זיינען אריין צוריק אין עס-צימער. רייטשעל האָט שוין גע-
 האט אויסגעטרונקען איהר גלאָז טהעע און זיך געקליבען אין שאַפ
 צו געהן.
- וועסט עסען אַן איי, רייטשעל? — האָט פרומע געזאָגט, ווען זי
 איז אריינגעקומען.
- רייטשעל האָט אויף איהר אויסגעגלאַצט איהרע גרויסע, שוואַרצע
 אַויגען.
- עס אַן איי, דו ביזט ניט געזונד...
- וואָס זייט איהר מיט אַמאָל אזוי גוט? — האָט רייטשעל
 אַרויסגעמורמעלט.
- אַן איי, רייטשעל, קען ניט שאַדען — האָט אַרע זיך אריין-
 געמישט.
- טהענק יו, — האָט רייטשעל שטיל געזאָגט מיט אַן אר-
 מעטיגען שמייכעל און איז ארויס פון הויז.
- זי וויל ניט, דארף מען ניט — האָט פרומע זיך אָנגערופען.

געמיינט, און דו האָסט נעכטען געשפּאַסט... טאַטע, דו האָסט עפעס
א סך געלד געמאַכט?

— אז דו וועסט דאָס ניט וויסען — האָט די אלטע זיך אַ כאַפּ
געטהאָן — מאַכט אויך ניט אויס, מיין קינד. אַבי דו זאָלסט אין
שאַפּ ניט דארפּען געהן אַרבייטען.

— פון מיינטוועגען מעג ער מאַכען הונדערט מיליאָן מיליאָסען.
איך פּערגין דאָס איהם אודאי — האָט עטעל געזאָגט מיט אַ שטרעך
לענדען פנים און האָט אַ טאַנץ געטהאָן — אוי, איך וועל היינט קע-
נען שלאָפּען! איך בין שלעפּעריג. און דעם ראַמאָן וועל איך נאָך
אויך קענען ענדיגען!... דערפאַר, טאַטע...

זי איז צוגעגאנגען צו אַרע'ן און איהם אַ קוש געטהאָן. דער-
נאָך איז זי צוגעלאָפּען צו רייטשעל'ס צימער, האָט מיט התפּעלות
אין דער טהיר אַריינגעשריען: „רייטשעל, גוד באַי, שאַפּ!“ און איז
אָוועקגעלאָפּען צו זיך אין צימער מיט די ווערטער: „אויב אזוי, געה
איך שלאָפּען!“

די אלטע פרומע האָט זי בעגלייט מיט די אויגען און איהר
גאנצער פנים האָט געלויכטען און געשטרעאלט. דאן האָט זי אויפ-
געהויבען די הענד איבער'ן קאָפּ און אַרויסגערעדט מיט געפיהל:
— געלויבט און געדאַנקט זאָלסטו זיין דערפאַר, גאָט!...

אַרע האָט אויך צוטראָגען געשמייכעלט.
רייטשעל איז אַריינגעקומען און האָט זיך געזעצט ביים טיש.
זי האָט אויסגעזעהן אומעטיג און דערשלאָגען.
— וואָס מאַכט דיין קאָפּ, רייטשעל? — האָט פרומע אַ פרעג
געטהאָן.

— אַלל-רייט — האָט רייטשעל אַרויסגעמורמעלט — איהר האָט
אַ גלאַז טהעע?

פרומע האָט איהר דערלאנגט אַ גלאַז טהעע.

— דו געהסט היינט אין שאַפּ?

— יעס.

אַרע האָט זיך אויפגעהויבען און אַריינגעגאנגען אין קיך און האָט
מיט אַ געהיימען קול אַ רוף געטהאָן זיין מאמען.

און ווען זי איז אַריינגעקומען, האָט ער זיך געווענדעט צו איהר
מיט אַ שטיצען קול:

מאָל, חלילה... אַ ביזנעס איז די זיכערסטע זאך און עטעלע וואָלט מיר געקענט העלפֿען...

— אודאי וואָלט זי דיר געקענט העלפֿען. דו הערסט, אַרע? —
האַט זי צוגעלעגט מיט אַ ווייכען טאָן — גאָט האָט דיר געהאַלפֿען,
דארפסטו זי ניט לאָזען מעהר געהן אין שאַפּ, קוים וואָס זי זשיפעט
נעבאָד...

— איך האָב דאָך איהר נעכטען ביי נאַכט געזאָגט, אז זי זאָל
מעהר אין שאַפּ ניט געהן — האָט אַרע זיך אָנגערופֿען.
— נו, אַ דאַנק גאָט. קום, אַרע, צום טיש.
— דערווייל וועל איך היינט דאָס נעלד אריינלעגען אין דער
באַנק, ביז איך וועל עפעס אַ ביזנעס געפינען.

זי האָט איהם דערלאנגט אַ גלאָז טהעע און געפרעגט :
— וועסטו עסען אן איי, אַרע? איך האָב זיך נעכטען ביינאַכט
פֿערגונען צו נעהמען אַ האַלב דוצענד אייער אויף היינט. אז גאָט
האַט דיר געהאַלפֿען, מעגסטו זיך פֿערגינען אויפצועסען אן איי...
ווי זאָל איך דיר זי מאַכען — אַ האַרטע, אַדער אַ שמאַטקע?...
— איך וויל ניט, מאַמע, עס אליין, גיב עטעלען.

עטעל איז אריינגעקומען, קעמענדיג זיך די האַאַר. זי איז
געווען בלייך און פֿערשלאָפֿען. די גאַנצע נאַכט האָט זי ביז'ן גרויסען
טאָג געלעזען אַ ראַמאָן.

— גיכער, באַבע, אַ גלאָז טהעע. איך וועל פֿערשפעטיגען אין
שאַפּ — האָט זי געזאָגט.

— זאָלען מיינע שונאים געהן אין שאַפּ — האָט די אלטע גער-
האַגט מיט אַ גליקליכען שמייכעל — דו וועסט מעהר אין שאַפּ ניט
געהן, עטעלע.

עטעלע איז געבליבען שטעהן פֿערוואונדערט און געקוקט דאָ
אויף איהר טאַטען, דאָ אויף איהר באַבען. די אויפגעהויבענע האַנד
מיט דעם קאָס איז געבליבען ווי פֿערגליווערט אין איהרע האַאַר.

— טאַקע? — האָט זי צום סוף ארויסגערעדט.
— יא, יא, עטעלע, איך האָב דיר נעכטען געזאָגט — האָט אַרע
זיך צו איהר אָנגערופֿען.

עטעלע'ס פנים האָט זיך מיט פֿרייד בעגאַסען.
— טאַקע? — האָט זי ווידער ארויסגערעדט — און איך האָב

דערנאך האָט ער ווידער דערהערט דאָס ביללען, איצט, דאָכט זיך, גאָר נאָהענט, און באלד אימיצענס טריט איבער די פייכטע גראָז.

און דאָ האָט אָרע'ן אַ האַק געטהאָן אין האַרצען. ער האָט מיט זיך דאָס גאַנצע געלד. טאַמער, חלילה וחס... מאלע ווער... און ער האָט אַ צוטומעלטער זיך געלאָזט לויפען פּוּ'ם וועלדעל. ערשט, ווען ער האָט דערזעהן פון דער ווייטענס דאָס הויז, וואו ער האָט געוואָהנט, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט און אומגעקוקט זיך אַהיניטער. קיינער איז איהם ניט נאָכגעלאָפּען. ער האָט אָפּגעצויגען דעם לאַטהעם, אַ טאַפּ געטהאָן דאָס געלד אונטער'ן בוזים און איז ווידער אַוועק טריט ביי טריט, סאָפּענדיג שווער.

די אלטע פרומע אין שוין אויף געווען און האָט צוגעגרייט דעם פריהשטיק. אויפ'ן טיש זיינען שוין געשטאַנען די גלעזער פאר טהעע.

ווען זי האָט איהם דערזעהן, האָט זי זיך אָפּגערופּען:

— זעה נור, און איך האָב געמיינט, אַז דו שלאָפּסט נאָך.

— איך האָב שוין אָפּגעדאווענט אויך — האָט ער געזאָגט און זיך אָפּגעווישט מיט דער לענג פּוּ'ם ארבעל דעם שווייס פּוּ'ם שטערען.

— וואָס האָסטו זיך געאיילט, מיין זעהן? היינט האָסטו דאָך, דאַנקען גאָט, זיך געקענט פּערגינען צו שלאָפּען אַביסעלע שפעטער?

— איך האָב גענוג געשלאָפּען. נעכטען האָב איך אַ פּאַאַר שעה ביז מנחה געשלאָפּען און נאָך מעריב האָב איך זיך באלד געלייגט...

— נו, צו געזונד זאָל דיר זיין, מיין זעהן... וואו ביזטו געווען?

— איך בין זיך אַביסעל דורכגעגאַנגען... איך טראַכט אַליץ,

מאַמע, וואָס טהוט מען איצט? ...

— וואָס מיינסטו, מיין זעהן?

— איך מיין, צי זאָל איך ווייטער האַנדלען מיט „ריעל עסטייט“,

צי זאָל איך זיך גאָר אַ ביזנעס קויפען, וואָס איז דיין עצה, מאַמע?

— מיין עצה איז, דו זאָלסט זיך בעסער קויפען אַ ביזנעס, מיין

זעהן. פינע איז אַפילו אַ הולטיי, אָבער שכל האָט ער. ער זאָגט,

אַז איך זאָל דיר מעהר ניט לאָזען קריכען מיט געלד אין ריעל עסטייט.

אַרע האָט אַ דריק געטהאָן די אַקסלען.

— כ'ווייס? — האָט ער אַרויסגערעדט פּערטראַכט — אַפּשר איז

פינע גערעכט. אַפּשר האָט מיר איינמאַל אָפּגעגליקט און אַ צווייטען

דערנאָך איז ער ארויס אויפ'ן גאניק. דאָרט איז געלעגען דעם בעל־הבית'ס ציעג אויפ'ן בויך און האָט מעלה גרה געווען. ווען זי האָט איהם דערזעהן, האָט זי אויף אַ רגע אויפגעהערט צו ארבייטען מיט'ן מויל און אָנגעקוקט איהם מיט איהרע תם'עוואטע אויגען. דערנאָך האָט זי אַוועקגעדערעהט דעם קאָפּ פון איהם, אַ קראַץ געטהאָן דאָס בערדעל אָן איהר רוקען און גענומען וויעדער ארבייטען מיט'ן מויל.

ער איז אַרונטער פון'ם גאניק און איז לאַנגזאַם אַוועק איבער דער גרינער, ברייטער שטרעקע לאַנד, וואָס האָט זיך געצויגען ביז'ן וועלדעל.

אין דעם דאָזיגען פריהמאָרגען איז אין דער לופט צונאָסען גע- ווען אַ גאַלדענע ליכטיגקייט און דער הימעל איז געווען הלאָהר און בלוי. אויף די גראַז האָבען געפינקעלט טהוי־טראָפּענס און עס האָט געשמעקט מיט פרישער ערד און בליהענדען וואַלד. הימעל און ערד האָבען מיט פריהלינג זיך אָנגעטרונקען. פון'ם וועלדעל האָט זיך געטראָגען אַ טשיריקען פון פייגעלאַך. פּרעהלאַך, הילכיג און ליכטיג, פול פריה טשיריקען פון פייגעלאַך, פּרעהלאַך, הילכיג און ליכטיג, פול פריה געהילכט פון דעם דאָזיגען געזאנג. עס האָט זיך געדאכט, אַז יעדער טהוי־טראָפּען זינגט מיט, אַז יעדעס גרעזעלע און בוימעלע לאָזט אַרויס אַ פּרעהליכען קלאַנג.

אָרע האָט אָבער ניט געהערט דעם דאָזיגען פריהלינג־געזאנג. גאָר ניט בעמערקט אַרום זיך, האָט זיך גאָר ניט אַרומגעקוקט; ער איז אין גאַנצען געווען פּערטהאָן אין זיך, האָט אַרומגעטראכט, וואָס ער זאָל איצט טהאָן: צי זאָל ער ווייטער האַנדלען מיט „ריעל עסטייט“, צי זאָל ער זיך קויפען פאַר דאָס געלד אַ ביזנעס. אַזוי איז ער גע- גאַנגען פּערטראַכט, טריט ביי טריט, איבער אַן אויסגעטראָטענעם פייכטען וועג אין'ם וועלדעל, די הענד פּערלענט אַהינטער אויפ'ן רר- קען, ווי אויף שפּאַציער, און האָט גאָר ניט בעמערקט ווי ווייט און וואוהין ער געהט.

פלוצים האָט אַ הונד ערגעץ אַ האַווקע געטהאָן. אָרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן און איז שטעהן געבליבען.

— וואוהין בין איך פּערקראַכען? — האָט ער אַרויסגעמורמעלט און זיך אונרוהיג אַרומגעקוקט.

פון זיך; זיי זיינען אָבער פון דאָרט ניט אָפגעטראָטען, האָבען גע-
זשומעט און געזשומעט אין זיין מוח, ווי איינגענאדעמעט פליעגען.
וואָס זאָל ער איצט טהאָן? ... ווייטער האנדלען מיט „ריעל עסטייט“,
צי איצט מעהר ניט קריכען? ... געדארפט בעסער קויפען עפעס אַ
ביזנעס... מיט 35 הונדערט דאלאר מזומן... אַ שענהע ביזנעס קען
מען קויפען... עטעלע וואָלט געקענט העלפען... און ער אליין וואָלט,
אָפּשר, איצט אויך געקענט התונה האָבען מיט עפעס אַ יונגער, ליי-
טישער ווייבעל, וואָס וועט קענען פיהרען אַ ביזנעס...

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן און פערקרימט דעם פנים. גוואַלד,
וועגען וואָס טראַכט ער אין מיטען דאוונען! און ער האָט פעסטער
פערמאכט די אויגען, צונויפגעדריקט דעם שטערן, צושאַקעלט זיך מיט'ן
נאַנצען קערפער און אָנגעהויבען ארויסצווינגען די ווערטער פון'ם
דאוונען מיט געפיהל, הויך אויפ'ן קול. באַלד אָבער איז ער וויעדער
געשטאַנען און די ווערטער פון'ם דאוונען האָבען וויעדער גענומען קלינג-
ען שלעפעריג און פערטראַכט. זיין מח האָט וויעדער געאַרבייט: אַ
צוואַנציג דאלאר קומט איהם ביי זיינע קונדען... אַ חוב ביי דעם
אַלטען פאַרמער... פינף דאלאר... גוט געלד... אָבער זיין הונד...
ניין, ער איז איהם איצט מוחל די פינף דאלאר, אבי דעם הונד ניט
אַנצוקוקען... דאַנקען גאָט, ער וועט שוין איצט פטור ווערען פון די
הינד, פון די שקצים, פון דעם שווערען פאַק סחורה, פון דעם שווערען
פאַק צרות... דאַנקען גאָט... דאַנקען גאָט...

און ער האָט זיך וויעדער אַ כאַפּ געטהאָן, צושאַקעלט זיך מיט'ן
נאַנצען קערפער, ארויסגעזונגען די ווערטער פון'ם דאוונען און זיין
קול האָט געקלונגען פול פרייד.

אָפגעדאווענט, איז ער אריין אין עס צימער; קיינער איז דאָר-
טען ניט געווען. דער זייגער אויף דער וואַנד האָט געוויזען אויף נאָך
פינף.

איז אַ ווינקעל איז געלעגען זיין פאַק סחורה, איבערגעבונדען מיט
רימענס. ער איז בעשטאַנען פון שלייקעס, ביליגע טיכלאך, זאַקען,
שפילקעס, נאָדלען, שפולקעס פאַדים, קנעפלאך און נאָך אַזוינע קליי-
ניגקייטען. אַרע האָט גענומען דעם פאַק, אריינגעטראָגען איהם צו
זיך אין שלאָף-צימער און איהם אַ וואָרף געטהאָן אונטער'ן בעט.

איז צוגעלאָפּען צו דער הויזטהיר, האָט אַ וואַרימער פריהלינגס-
רעגען אַ גאָס געטהאָן מיט אַ רוישען און געפילדער, און קרומע וואַ-
סערדיגע זיילען האָבען זיך געשלאָגען אָן דעם גאניק און בענעצט איהם
ביז דער אריינגאנגס-טהיר.

רייטשעל איז אריינגעלאָפּען צו זיך אין צימער און פערקלאַפּט
דאָס פענסטער. און פערביי דעם פענסטער האָבען זיך אויך געטראָ-
גען קרומע וואסערדיגע זיילען און פון צייט צו צייט האָבען זיך צווישען
זיי געשלאָגעלט פייערדיגע שלאַנגען און איבער זיי האָט געפילדערט
און געקראַכט...

דאן איז מיט אַמאָל שטיל געוואָרען. דער רעגען האָט פלוצים
אויפגעהערט. אין דרויסען איז העלער געוואָרען. די פריהלינגס-זונן
האָט וויעדער ארויסגעקוקט...

.11

דער גאָלדענער מבול.

אויף מאָרגען איז אַרע אויפגעשטאַנען נאָך פריהער ווי געוועהן-
ליך. און באלד ווי ער איז אַרונטער פון'ם בעט, האָט ער די ערשטע
זאך איבערגעקעהרט דעם מאַטראַץ, ארויסגעשלאָפּט פון דאָרט דאָס
געלד, איבערגעצעהלט מיט ציטערענדע הענד און ארויסגעמורמעלט
מיט ציטערענדע ליפּען:

— ריכטיג, ניט קיין חלום! ...

דערנאָך האָט ער דאָס געלד בעהאַלטען אונטער'ן בוזים, זיך אייני-
געוואַשען און זיך געשטעלט דאוונען. ער האָט זיך בעמיהט צו דאוונען
מיט כונה, צו לויבען און דאַנקען גאָט, וואָס האָט איהם געוועזען אַזאַ
חסד, מיט אַלע אברים, מיט אַלע זיינע מחשבות, צוגעמאַכט די אויגען,
כדי זיך מעהר אריינצוטהאָן אין דעם דאוונען, ער האָט אָבער ניט גע-
קענט. פערשיעדענע געדאַנקען האָבען זיך גערעהט און געמישט אין
זיין קאָפּ. ער האָט זיי געטריבען פון זיך, געדאווענט אַלץ העכער
אויפ'ן קול, אַזוי ווי ער וואַלט מיט זיין שטימע זיי געוואַלט פערטרייבען

— אויב איך האָב ניט, וועל איך קריגען...

— אַ חתן אפשר...

— זאָלען געהן די חתנים אין דער ערד אריין.

— אין ד'רערד אריין? ... די חתנים? ... אַ סימן...

— אוי, לאָזט מיר צופריעדען. איך בין ניט אויפגעלעגט —
האָט זי איהם אונטערגעבראַכען און זיך אומגעדריעהט צו איהם מיט'ן
רוקען.

— רייטשעל, איהר זייט פערליעבט. — האָט פינע וויעדער גע-
זאָגט.

זי האָט זיך אַ קעהר געטהאָן צו איהם מיט אַ פלאַמענרען פנים
און מיט ברענענדיגע אויגען.

— וואָס ווילט איהר? וואָס האַקט איהר אַ טשייניק?

— ווען איהר זייט אין כעס, איז אַ סימן, אַז איך האָב געטראָ-
פּען — האָט ער געזאָגט און זיך צולאַכט — גוד-באָי. באַלד וועט
געהן אַ רעגען.

און ער איז אַוועק מיט האַסטיגע טריט.

פון ווייט, הינטער'ן וואַלד, האָט זיך אַ רונער דערהערט.

רייטשעל איז געבליבען זיצען אויף איהר שטוהל.

זי האָט זיך געפיהלט אונגליקליך. זייט נעכטען האָט איהר פער-
פּאָלגט איין געדאַנק: וואָס וועט איצט זיין? פון קיין אַנדער זאך
האָט זי איצט ניט געטראַכט, ניט געקענט טראַכטען. זי האָט גע-
פרובט לעזען און ניט געקענט. געפרובט עפעס ארבייטען און די
ארבייט איז געפאלען פון איהרע הענד. און, מערקווירדיג, אויף
סעמ'קען אליין איז זי ניט געווען בעזאָנדערס אין כעס; פאר-
קעהרט, צייטענווייז האָט זיך איהר אויסגעוויזען, אַז ווען ער זאָל
איצט קומען, וואָלט זי פאַר איהם איהר שווער האַרץ אויסגערעדט,
ווי פאַר אַן איינציגען פריינד, און אַן עצה ביי איהם געפרעגט. נור
ווען-ניט-ווען האָט זי איהם אין האַרץ געשאַלטען און דאן האָט זי איהם
אין איהרע געדאַנקען געסטראַשעט: וואַרט, וואַרט, זי וועט נור אָפּ-
וואַרטען, און זאָל נור עפעס פאַסירען, דאן איז איהר לעבען ניט ווערטט
אַ פעני, אָבער זיין לעבען אויך ניט...

עס האָט זיך דערהערט אַ שטאַרקער רונער, אַזש דאָס הויז האָט
זיך אַ טרייסעל געטהאָן. רייטשעל איז אויפגעשפרונגען און ביו זי

זי האָט איהם בעגלייט ביז דער גאַס־טהיר, וואָס האָט געפיהרט צום גאַניק. ביי דער טהיר זיינען זיי שטעהן געבליבען.

— באַבע — האָט פינע זיך וויעדער אָפגערופען — איהר זייט אַ קלוגע אידענע, איך בין אָבער אויך ניט קיין נאַר. איהר וועט מיך ניט נאַרען. בעסער זאָגט מיר דעם אמת: וויפיעל האָט דער שווער פערדיענט?

— איך האָב דיר געזאָגט: הונדערט דאלאַר, דערווייל האָט ער נאָך קיין דאָלאַר ניט געקראָגען...

— ניט מעהר?

— איך זאָג דאָך דיר...

— מילאַ, באַבע, וויפיעל ער האָט ניט פערדיענט, אָבער מעהר זאָלט איהר איהם ניט לאָזען קויפען קיין „ריעל עסטייט“, אַ רחמנות אויף זיין ביסעל געלד.

— גוט, פינע, גוט. גרים דיין ווייב און קינד.

ער איז אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן גאַניק. דאָרט איז געזעסען רייט־שעל, איינגעוויקעלט אין אַ היימישען טוך, און האָט אומעטיג און צוטראָגען געקוקט פאַר זיך אויף דעם ווייטען וועלדעל, איבער וועלכען אַ טיעף־שוואַרצער וואַלקען האָט שווער געפויזעט ווי אַ גרויסע, מגוש'דיגע חיה, און געשלאַנגען אַרום זיך דעם בלויען הימעל.

— העללאַ, רייטשעל! — האָט ער זיך אָנגערופען.

זי האָט אַ ציטער געטהאָן און זיך אומגעקוקט אויף איהם.

— וואָס איז דער מעהר, איהר ארבייט ניט היינט?

זי האָט אַ שאַקעל געטהאָן מיט'ן קאָפּ.

פינע האָט זי אָנגעקוקט פערוואַנדערט.

— רייטשעל, וואָס איז דער מעהר? איהר זיצט עפעס גאָר ניט

עפעס ווי רייטשעל!...

זי האָט געצוואַנגען אַ שמייכעל געטהאָן און שטיל אַרויסגערעדט:

— איך בין קראַנק, פינע...

— קראַנק? וואָס פעהלט אייך?

— דאָס האַרץ טהוט מיר וועה.

— עפעס אַ לויבזשע?...

— אוי, געהט שוין!...

— וואָס דען? קיין שווינדזוכט האָט איהר דאָך ניט...

— געה צו בלם'ס עזעל לייחען — האָט אָרע אַ געשריי געטהאָן.
 — אָה, ער איז שוין פאַרטיג! — האָט די אַלטע פרומע אויס-
 געשריען — פינע, נאַר, וואָס האָסטו זיך איינגערעדט? דער שווער
 דיינער האָט פערדיענט הונדערט דאלאַר, דארף ער ערשט קריגען.
 ער האָט זיך איינגע'שיכור'ט, רעדט ער פון פייער און פון וואַסער,
 און ער, דער נאַר, גלויבט איהם.

— באַבע, איך האָב אַ לאַנגע גאָז, אַ גוטען שמעקער — האָט
 פינע געזאָגט — איך האָב דערשמעקט, באַבע! ...

— אָרע, דו לעג זיך שלאָפען — האָט פרומע זיך געווענדעט צו
 איהם — געה, ניכטער זיך אויס, וועסטו דעמאָלט וויסען, וואָס דו
 רעדסט. דיין מוח איז ניט געוואָהנט צו שיכרות. געה!

זי האָט איהם גענומען שטופען צום בעט. ער האָט זיך וויעדער
 צולאכט מיט זיין פריהערדיגען גליקליכען געלעכטער און גערעדט:
 — איד וועל איהם איין מאָל פערנגעבען אַ גאָב, וועט ער דרך ארץ
 האָבען פאר זיין שווער. איצט דארף ער האָבען פאר מיר דרך ארץ.
 ניט אזוי, מאמע? כאַ! כאַ! כאַ!

ער האָט זיך וויעדער אוועקעלעגט אויפ'ן בעט און צוגעלייגט:
 — געה, געה, חכם מיינער, געה, שקץ איינער, לאָז דיין שווער
 שלאָפען!

— קום, פינע! — האָט פרומע איהם אַ ציה געטהאָן ביים
 אַרבעל.

— אָט איך געה גלייך — האָט פינע געזאָגט און זיך געווענדעט
 צו אָרע'ן:

— שווער, אויב איהר האָט טאקע היינט געהאַנדעלט ריעל
 עסטייט און נאָך פערדיענט דערביי עפעס געלד, קען מען וועגען אייך
 זאָגען: „שומר פתאים ה'“ — אַז גאָט היט אָפּ די נאַראַנים. ווייטער
 זאָלט איהר זיך ניט פערלאָזען אויף גאָט'ס נסים. אויב איהר האָט
 פערדיענט עפעס געלד, בעהאַלט עס און קריכט ניט מעהר. איהר
 ווייסט דאָך, אַז איך האָב מעהר שכל פון אייך.

— אָט דאָס האָסטו מעהר שכל פון מיר, אַט דאָס — האָט אָרע
 איהם געענטפערט, ליגענדיג אויפ'ן בעט, און געוויזען איהם אַ פייג.
 — שיכור! — האָט פינע ארויסגעמורמעלט, אַ דריק געטהאָן
 די אַקסלען און איז ארויס מיט פרומע'ן פון'ם שלאָף-צימער.

היינט אָבער אונטער דעם איינפלוס פון שאַמפּאַניער, וואָס ער, אַרע, האָט אויסגעטרונקען, און דעם גליק, וואָס האָט איהם אין גאַנצען אויפגעטרויסעלט און אויפגעלעבט, האָט זיך ביי איהם צום ערשטען מאל אַרויסגעריסען אַ פּראָטעסט געגען זיין איידיס'ס גראַבֿקייטען.

פינע האָט ניט געגלויבט זיינע אויערען.

— זעה נור, ווער רעדט דאָס אזוי — דער שווער אָדער עפעס אַ ביזער פּריץ? — האָט ער אַרויסגערעדט.

און מיט אַמאָל איז איהם איינגעפאלען: אפשר האָט ער טאַקע היינט פּערדיענט טויזענדער? אַניט וואָס זעהט ער אויס עפעס אזוי און וואָס רעדט ער עפעס אזוי?...

און ער האָט זיך וויעדער אָנגערופען אין אַ גאַנץ אנדער טאָן: — שווער לעבען, איהר האָט טאַקע היינט געכאַפט אַ שענע

אַפּוּיטיקע?...

— הונדערט דאָלאַר האָט ער היינט פּערדיענט — האָט זיך פרומע אַ כאַפּ געטהאָן — קום, פינע, לאַז איהם שלאָפען.

— און אז צעהן מאל הונדערט? — האָט אַרע זיך געהיצט — נו, איז וואָס? אפשר דעם חכם אַוועקגעבען, האַ? שאַמפּאַניער האָב איך היינט אויך געטרונקען, חכם מיינער! — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן פּונ'ם בעט און איז אַרויסגעשפרונגען — זאָג נור: האָסטו שוין אַמאָל געטרונקען שאַמפּאַניער, האַ?

— איהר האָט געטרונקען שאַמפּאַניער?

— ריכטיגען שאַמפּאַניער, פון פּלעשער. קאָכט ווי קיסלֿאַשצעי.

זאָג נור, דו ווייסט כּאָטש, ווער עס טרינקט שאַמפּאַניער? ראָטשילד, פּאָליאַקאָוו אין רוסלאַנד, און איך האָב היינט אויך געטרונקען. פּערשטעהסט? און געלד האָב איך אויך פּערדיענט אַ סך. און דו, חכם מיינער, רופּ מיך „פּערד“, „אַקס“, „בלעם'ס עזעל“ — איך לאַך פון דיין היטעלע!...

— שווער — האָט פינע געזאָגט מיט אַ שמייכעל — עפעס

שמעקט טאַקי פון אייך מיט... גביר... נו, אַ דאַנט גאָט. איך לויף ארום היינט דעם גאַנצען טאָג נאָך אַ נמילת חסד... ווען איך זאָל פּריהער וויסען, וואָלט איך גלייך צו אייך געגאַנגען... שווער, לייחט מיר אַ פינף און צוואַנציגער.

איך האָב דיר פּערשווייגען, ווייל איך האָב מורא געהאט פאר דיין גרויס
 מויל. פון היינט אָן אָבער... געדענק, פינע, געדענק! ...
 פינע האָט געקוקט אויף איהם פּערוואונדערט און געדריקט
 די שמאַלע אַקסלען. ער האָט ניט געגלויבט זיינע אויערען. ביז
 אַהער האָט זיין שווער נאָך קיינמאַל צו איהם ניט גערעדט אין אַזאַ
 טאָן. ער איז געוואָהנט געווען, אַרע זאָל ריידען צו איהם מיט דרך
 ארץ, זאָל זיך יחם'ען מיט איהם, אַז אַרע זאָל איהם אַלע גראַבקייען
 פּערשווייגען. ער איז געווען זעהר אַ כּיטרער קערל, האָט ליעב
 געהאט צו וויצלען זיך און שפּאַסען פון מענשען און האָט
 אַנדערע גע'חנפה'ט, ווען דאָס האָט איהם געקענט טויצען
 בריינגען. ער האָט געהאט אַ קליין קרעמעל און די קונדען
 זיינע, וואָס האָבען ביי איהם געקויפט צייטונגען און סיגארעטען.
 האָט ער זעהר גע'חנפה'ט און פאר יעדען פון זיי האָט ער אַ שמייעל
 און אַ גוט וואָרט געהאַט. אין דער אייגענער צייט האָט ער זעהר
 געהאַלטען פון זיך. ער האָט אַמאָל, אין דער היים אין רוסלאַנד,
 געלערנט אין אַ ישיבה, האָט ער זיך געהאַלטען פיר אַ למדן. האָט
 אַמאָל איבערגעלעזען עטליכע העברעאישע ביכלאַך, האָט ער זיך גע'
 האַלטען פיר אַן אויפגעקלעהרטען. און ביי יעדער געלעגענהייט
 האָט ער ארויסגענויעווען, וואָס פיר אַ גרויסער קענער ער איז.
 זיין דיקע ווייב שרה'ען האָט ער ליעב געהאַט, נאָך מעהר זיין
 בן יחיד'ל שלמה'לען. געגען זיין שווער האָט ער זיך געהאַלטען גראַב,
 חוצפה'דיג און קיינמאַל זיין כבוד ניט געשאַנעוועט מיט ווערטער.
 דער שטילער, דערשלאָגענער אַרע האָט איהם אַלע מאָל פּערשווייגען,
 הגם אָפט, ווען פינע האָט איהם אָנגערופען „פּערד“, „אַקס“, אָדער
 ווען ער האָט זיך געוויצעלט איבער איהם, האָט איהם, אַרע'ן, דאָס
 וועה געטהאָן, נור ער האָט איהם פּערשווייגען, ווייל, ערשטענס,
 האָט ער זעהר פּיעל געהאַלטען פון פינע'ס למדנות און ער האָט גע'
 רעכענט, אַז עס וועט זיין גלייכער פאר איהם, דעם עם הארץ, ער זאָל
 איהם פּערשווייגען און, צווייטענס, האָט ער זיך אָפט בערעכענט:
 ער טראַגט אַריבער פון פרעמדע שקצים פון הינט, מעג ער פון אַן
 אייגענעם איידים אויך אַריבערטראַגען, בפרט נאָך פון אַן איידים.
 אַזאַ קענער! ...

נור די אַלטע פרומע האָט זיך אָפט אָנגענומען פאר איהר זוחן
 און זי האָט זיך מיט פינע'ן ארומגעקריענט פאר איהם.

דער חומש — אויך אמאָל אַ נס געטראַפּען, האָט געקענט טרעפּען אַ נס מיט דעם שווער אויך.

„דו ביזט אַליוו און עזעל, פאַרד איינער!“ האָט זיך אָרע אַ בייזער געטהאָן אויף איהם אין די געדאַנקען און צוגעלעגט מיט נצחון:
„אהא, ווער איז אַ חכם, האָ?“

און ער האָט אַרויסגעשטעקט די צונג געגען דער וואַנד.
די אַלטע האָט אַ דריק געטהאָן די אַקסלען.

— דו ביזט דאָך, דאַכט זיך, אַזאַ בר דעת, פינע, און דו גלויבסט אויך, אַז דיין שווער האָט פּערדיענט עטליכע טויזענד דאָלאַר? —
האָט זי געזאָגט און זיך שטיל צולאַכט.

איהר געלעכטער האָט אָנגעשטעקט אָרע'ן און ער האָט אויך אַ לאַך געטהאָן אין זיך, אַ קאַרטשע טהאַנדיג זיך מיט'ן גאַנצען קערפּער.

— איך גלויב ניט — האָט פינע געענטפּערט — איך וואָלט גיכער געגלויבט, דער שווער זאָל פּערלירען אין דעם דאָזיגען מסחר זיינע גאַנצע פינף הונדערט דאָלאַר. און אויב ער האָט היינט ניט פּער-לאָרען, וועט ער מאָרגען פּערליערען. איך האָב מעהר שכל פון איהם, און איך וואָרן איהם, ער זאָל ניט קריכען, דאַרף ער ניט קריכען...
— איך לאַך פון דיין היטעלע! — האָט זיך מיט אמאָל דער-הערט אָרע'ס קול און גלייך נאָכדעם האָט ער זיך אומגעדרעהט מיט'ן פנים צו פינע'ן און צוגעלעגט:

— נו, ווער איז אַ חכם — איך צי דו? ...

פינע איז אויף אַ רגע געבליבען שטעהן פּערוואונדערט. פרומע
האָט זיך אַ וואָרף געטהאָן צו אָרע'ן:

— שלאָף, שלאָף! וואָס אַארט דיך, וואָס ער רעדט? נו, אודאי קיין טויזענטער האָסטו ניט פּערדיענט, פאַר הונדערט דאָלאַר איז אויך געלויבט און געדאַנקט זאָל זיין גאָט.

— קיינעם'ס דאָנה, וויפּיעל איך האָב פּערדיענט. דאָס האָט גאָט מיר צוגעשיקט! — האָט אָרע געשריען — ער פּערגלייכט מיך צו בלעם'ס עזעל, אַזאַ שקץ... פינע — האָט ער פּלוצים איהם גענומען סטראַשען מיט אַ פינגער, ליעגענדיג אויפ'ן בעט: געדענק, פינע, איך האָב גענוג דיר פּערשוויגען. זינט דו ביזט מיין איידים, האָסטו זיך איבער מיר אַיזדעקעוועט, גערופּען מיר „אַקס“, „עזעל“, „פּערד“.

די טיהר פון שלאָף־צימער האָט זיך האַסטיג אַן עפען געטהאָן,
און אַ יונגערמאַן האָט דעם קאַפּ אַרײַנגעשטעקט.

— זעה, אָט איז ער דאָך, דער שווער! — האָט דער יונגערמאַן
אויסגעשריען, און איז מיט אימפעט אַרײַן אין שלאָף־צימער.

ער איז געווען פון מיטעלען וואַקס, מאָגער און דונקל, מיט
קלײנע, ביטרע, פלינקע, שוואַרצע אויגען און מיט דינע שוואַרצע
וואַנסעס, וואָס זייערע שפּיצען זײנען אַרונטערגעהאַנגען האַלב־רונד,
ווי בײַ אַ יאַפּאַנעזער. האָט אויסגעזעהן אַ יאָהר צוויי־דריי און דרייסיג
אַלט, געטראַגען אַן אַלטע דונקלע, פּערשטויבטע הוט, פון אונטער
וועלכע די קלײנצינקע, ביטרע אויגעלאַך האָבען אַרומגעטאַנצט אויף אַרע
זײטען, אַן אַלטע, דונקלען רעקעל, גרויע הויזען און אַלטע פּער־
שטויבטע, צוקרימטע שיך.

— קום, קום פון דאַנען, לאָז איהם שלאָפען — האָט זי געזאָגט
— ער האָט זיך ערשט צוגעלעגט.

— וואָס שלאָפט ער עפעס אין מיטען טאָג? ער איז גאָר הײנט
ניט אַרויס פּעדלען? — האָט פינע געפּרענט.

— קום, קום פון דאַנען — האָט פּרומע איהם שטיל געענטפּערט,
און אָנגענומען איהם בײַ אַן אַרבעל.

— שלעפט מיך ניט, באַבע! — האָט ער געזאָגט — איך וועל
אַלײן טרעפען דעם וועג אַהן אײך, ווען איך וועל וועלען אַרויסגעהן. איז
דאָס אמת, וואָס איך האָב ערשט געהערט, אַז דער שווער איז הײנט
געוואָרען אַ ראַטשילד? ... וועגען דעם טאַקי בין איך איצט געקומען...
אפשר איז דאָס אמת און דערפאַר טאַקע פּערגינט ער זיך הײנט צו
שלאָפען אין מיטען העלען טאָג, האַ, באַבע? ...

— איך פּערשטעה ניט... וואָס ראַטשילד, וואו ראַטשילד? —
האָט די אַלטע אַרויסגעמורמעלט צומישט און אַ טראַכט געטהאָן:
„אָט, ער האָט שוין דערשמעקט!“

אַרע האָט מיט אַ געפּיהל פון נצחון אַ טראַכט געטהאָן: „אַהא,
ווער איז אַ חכם? און איצט לאַך איך פון דיר, פינע לעבען!“
— איך האָב ערשט געהערט, אַז דער שווער האָט הײנט געקויפט
אַ „פאַרסעל“ און פּערדיענט פון האַנד צו האַנד עטליכע טויזענד
דאָלאַר... עס איז אַפילו שווער צו גלויבען אַזאַ גוזמא, אָבער אַמאָל
קען פאַסירען אַ נס. אָט האָט דאָך מיט בלעם'ס עזעל — דערצעהלט

ער האָט זיך אוועקגעלעגט אויפ'ן בעט און גערעדט ווייטער מיט שטייגענדען פערדרום אין'ם קול:

— וואָס לאַכסטו פֿון מיר, שקץ? האָב דרך ארץ פֿאַר דיין שווער, דו הולטאָי! אמת, דו ביזט אַ למדן, אַ „קענער“, אַ געבילדעטער, און ערלעך יונגערמאַן און איך אַ פשוט'ער מענש, פונדעסטוועגען אַ שווער איז פֿאַרט אַ שווער, דרך ארץ פֿאַר מיר פונדעסטוועגען דאַרפסטו האָבען. ניט אזוי, מאַמע?...

— וואָס וועלען העלפען דייע רייך, מיין זוהן? — האָט זי גע-ענטפערט — פינע האָט פֿאַר קיינעם קיין דרך ארץ ניט. ווייס איך, זאָל ער לאַכען פֿון דיר, פֿון מיר... וואָס קען מען זיך העלפען?...

— מיר לאַכען איצט פֿון איהם, מאַמע. און איך וועל דאָס איהם זאָגען אויך.

— זאָג איהם נאָר נישט, מיין זוהן. וואָס דאַרפסטו זיך מיט איהם אָנהויבען? מעהר פעלט דיר ניט, ווי אריינצופאַלען צו פינע'ן אין מויל...

— ערשט אייערנעכטען האָט ער מיך אָנגערופען „אַלטער פערד“ — האָט אַרע גערעדט ווייטער — איך בין געוואָרען אין כעס, עס האָט מיך פערדראַסען: סטייטש, דו שקץ, איך בין דאָך דיין שווער, און איך האָב איהם געוואָלט אויסזידלען איין מאָל פֿאַר אַלע מאָל, נור דאָ האָט ער גענומען וואַרפען מיט פסוקים פֿון דער תורה הקדושה און איך האָב קיין העזה ניט געהאַט, איהם אויסצוזידלען. איך האָב געטראַכט: „אַ שקץ איז ער, אַן עזות פנים, אָבער ער איז פֿאַרט אַ למדן און איך בין, ברוך השם, אַן עס האַרץ...“

אין דיעזער צייט האָט זיך פֿון הינטער דער טיהר דערהערט אַ קול פֿון אַ מאַן:

— באַכע, וואו זייט איהר?

— אָט איז ער דאָך! — האָט פרומע זיך אַ כאַפ געטהאָן — שלאָף, אַרע, און געדענק: דערצעהל ניט קיין מעשיות...
— באַכע! האָט זיך דער קול דערהערט געהענטער.
— ער געהט אַהער.

אַרע האָט זיך שנעל אומגעדערהט מיט'ן פנים צו דער וואַנד און צוגעמאַכט די אויגען

מיט געוואלד אריינגעשלעפט און ווי ער האָט שוין געמיינט, אז ער האָט פּערלאָרען ביז אַ פעני.

— נו, אַ דאַנק גאָט, אַבי עס האָט זיך אויסגעלאָזען גוט, מיין זוהן — האָט זי געזאָגט — ווארט, קום אַרונטער פּוֹן'ס בעט. איך וועל בעהאַלטען דאָס געלד אין'ס מאַטראַץ. דער זיכערסטער אָרט...

זיי האָבען אַרונטערגעשלעפט די ליילאַך פּוֹן'ס בעט. איבער געקעהרט דעם מאַטראַץ, וועלכער האָט געהאַט אַ לאָך אין מיטען, און אַריינגעשפּאַרט אַהין דאָס געלד. דערביי האָבען זיי ביידע געשטופּט זייערע הענד אַהין אין לאָך אַרײַן, כדי דאָס געלד צו פּערשטופּען וואָס ווייטער...

— דאָ וועט דאָס ליגען ביז מאָרגען. קיינעם וועט ניט איינפּאַלען, זאָל ער אויסהיטען — האָט די אלטע געזאָגט.

אָרע האָט צוריק אַוועקגעלעגט דעם מאַטראַץ אויף זיין אָרט, איבערגעדעקט איהם מיט דער ליילעך און זיך אַוועקגעזעצט אויף איהם. דערנאָך האָט ער זיך צולאַכט מיט זיין גוטען, גליקליכען געדעכטער, וואָס האָט געקלונגען אזוי נײַ, אזוי אונגעווענהליך אין זיין טאַמע'ס אויערען, און געזאָגט:

— איך וואָלט וועלען הערען, וואָס אונזער חכם פינע וועט איצט זאָגען! ... ער האָט מיך אזוי אָנגעשראַקען, איך זאָל אפילו ניט טראַכטען וועגען „ריעל עסטײַט“...

פרומע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

דערצעהל איהם ניט קיין מעשיות, אָרע. דו קענסט דאָך איהם. ער וועט ביי דיר געהמען קליאַנטשען געלד, גמילת חסדים, און דאָס איז אזוי ווי אין וואסער פּערפּאלען. עס וועט זיין מעהר מצוה, ווען עטעלע זאָל ניט דארפּען געהן מעהר אין שאַפּ, אַן אויסגעמוטשעט פייגעלע, נעבאָך...

— עטעלע וועט מעהר אין שאַפּ ניט געהן. און אויף נדן פאַר איהר איו, דאַנקען גאָט, אויך איצט פאַראַן. און פינע וועט ביי מיר קיינמאָל נאָר נישט ניט קריגען, ווען איך זאָל אפילו האָבען ראַטשילד'ס אוצרות. ער האָט פאַר מיר קיין דרך ארץ ניט. איך בין דאָך זיין שווער — האָט ער פּלוצים גענומען ריידען מיט פּערדרום אין'ס קול — מיין טאַכטער איז דאָך זיין ווייב, מיין שרה'קע, נײַן? האָט ער דאָך ניט געדאַרפט לאַכען פון מיר...

— דריי טויזענד... און יענע פינף הונדערט, דאָס איז אין איי-
 נעם... דריי טויזענד און פינף הונדערט דאלאר... מאַמע, איך בין
 איצט אַן עושר! איך וועל ניט דארפען מעהר פּעדלען! — האָט ער
 אויסגעשריען, איז צוגעפאלען צו איהר און האָט זי געכאַפּט קושען.
 זי האָט זיך שטיל צורויינט, אויפגעהויבען ביידע הענד איבער'ן
 קאַפּ און ארויסגעשעפעצט מיט געוויין:
 — געלויבט און געדאַנקט זאָל זיין דיין נאַמען, גומינקער גאַט!
 דו האָסט דאָך צום סוף רחמנות געהאַט איבער מיין אַרע'ן!...
 און דערנאָך האָט זי מיט ציטערדיגע הענד צונויפגענומען דאָס
 געלד פּונ'ם שוים און צומישט זיך אַרומגעקוקט.
 — וואו וועסטו אַזאַ אייגענם האַלטען? ... מען קען נאָך, חלילה...
 — מאַרגען טראָג איך דאָס אַריין אין באַנק. נו, מאַמע, האָ?
 גאַט איז פאַרט אַ גוטער טאַטע! עטעלע וועט איצט האַכען נדן...
 וואו בעהאַלט מען דאָס געלד דערוויילע? ...
 ער האָט זיך אַרומגעקוקט אויף אַלע זייטען.
 — אפשר אונטער'ן בעט? ... דאָרט איז אין דער פּאַרלאָנע
 דאָ אַ לאָך...
 — ביזטו משוגע? מיין קענען נאָך, חלילה, אַוועקשלעפען!...
 וואָס דיר קען איינפאלען, אַרע!...
 — דו ביזט גערעכט, מאַמע. מיר איז דאָס נאָר ניט איינגעד-
 פאלען. איד'ל דאָס געלד אונטערלעגען אונטער'ן קישען. אַנב וויל
 איך טאַקע שלאָפען אויך. איך האָב עטליכע געכט ניט געשלאָפען.
 און שיכור'לאַך בין איך אויך אביסעלע.
 — וואָס הייסט שיכור? וואו האָסטו געטרונקען?
 — מיט מיינע שותפים, מיט יאכנעטשיק'ען און סעם'קען. זיי
 האַכען אויך געכאַפּט צו דריי טויזענד...
 — אזוי? איהר אַלע זאַלבע דריט האַכען דעם אוצר געפונען? ...
 — וואָס אוצר — שמייצער? מיר האַכען דאָך היינט אַ „פאַר-
 סעל“ געקויפט און גלייך פּערקויפט צו סאַמועלסאָן דעם לאַיער...
 און ער האָט איהר דערצעהלט, ווי אַלסרינג איז פאַרגעקומען,
 ווי דאָס האַרץ האָט איהם די גאַנצע צייט געצויגען צו פרובען מזל
 מיט ריעל-עסטייט, נור ער האָט מוראַ געהאַט, ווייל זי און פינע
 האַכען איהם אַפּגעשלאָגען פון דעם; ווי יאכנעטשיק האָט איהם

— וואָס איז דאָס פאר אַ געלד? — האָט פרומע געשעפּצט, ווען ער איז שוין געזעסען אין זיין שלאָף־צימער אויפ'ן בעט: — וואָס פאר אַן אוצר?...?

ער האָט ווידער ארויסגעשלאָפּט פון אונטער'ן בוזים די האַנד מיט'ן פעקעל געלד, אַרומגעקוקט זיך און ארויסגעשעפּצט: — מאַך צו, מאַמע, די טהיר...?

זי האָט דאָס געטהאָן. דאן האָט ער אַוועקגעזעצט די אַלטע נעבען זיך אויפ'ן בעט און האָט איינציגווייז אַויסגעלעגט די נייאינקע אַסיגנאַציעס ביי איהר אויפ'ן שוים...?

— הונדערטער, מאַמע, נייאינקע, לאַפּעדיגע... צעהל... העלף צעהלען... ניט איינס, ניט צוויי, ניט דריי — האָט ער געצעהלט זיינע הונדערטער, אַזוי ווי איינער צעהלט לעבעדיגע נפשות, וועלכע זיינען איהם זעהר טהייער, ניט צו צו דעם צאָהל דאָס וואָרט „ניט“. גלויבענדיג, אז מיט דעם וועט ער זיי פּערהיטען פון אַן עין הרע: — ניט פיער, ניט פינף...?

דאָ האָט ער זיך אונטערבראַכען, אַפּגעלעגט די אַבנעצעהלטע פינף הונדערטער אָן אַ זייט און געזאָגט: — דאָס האָב איך פּערמאַנט. מיין אַפּגעשפּאַרט געלד, און דאָס האָט מיר נאָט היינט צוגעשיקט.

און ער האָט ווידער גענומען צעהלען: ניט איינס, ניט צוויי, ניט דריי, געלעגט די הונדערטער פרומע'ן אויפ'ן שוים, און וואָס מעהר ער האָט געצעהלט, אַלץ מעהר האָבען זיינע הענד געציטערט. ער האָט אַרויסגערעדט „ניט דרייסיג“ מיט אַ מין קוויטש, וואָס איז געווען אַ געמיש פון געלעכטער און געוויין, און זיינע ביידע הענד זיינען געבליבען ליגען ווי פּער'חלש'ט ביי זיין מאַמע'ן אויפ'ן שוים נעבען דאָס געלד, און זיין פּערוואַקסענער, רויטער פנים מיט דער לאַנגער, משונה'דיגער באָרד האָט אין גאַנצען געשמייכלט.

די אַלטע פרומע איז געזעסען און האָט איהרע אויגען ניט געגלויבט. זי האָט געקוקט אויף דאָס געלד, וואָס איז געלעגען ביי איהר אויפ'ן שוים, און געפינטעלט מיט די אַלטע אויגען. דערנאָך האָט זי קוים ארויסגערעדט:

— און וויפּיעל איז דאָ?...?

האַט ער אַרויסגעפֿעלט און איז אַריין אין שטוב, שאַקלענדיג זיך אַבי-
סעלע אויף די פֿיס.

פרומע האָט אָפּגעוואַרט ביז די טהיר האָט זיך הינטער איהם
פּערמאַכט. דאן איז זי מיט מורא צוגעגאַנגען צום אָפּענעם פּענסטער
און אַריינגעקוקט, וואָס ער טהוט דאָרט אין'ס הויז. ער איז געשטאַנען
אין מיטען שטוב מיט'ן פנים צום פּענסטער, האָט געהאַלטען איין האַנד
אונטערען בוזים, און מיט דער אַנדערער געמאַכט צו איהר, פרומען,
אז זי זאָל אַריינגעהן.

„גאָטעניו, האַרציגער, וואָס איז דאָס מיט איהם?“ — האָט זי
מיט שרעק געטראַכט.

און פֿלוצים איז ער צוגעגאַנגען צום פּענסטער, מיט דער האַנד
אַלץ פּערלעגט אונטער'ן בוזים, האָט אַרויסגעשלעפּט דעם פּעקעל
געלד און שטיל, מיט אַ געהיימער מינע אויפ'ן פנים, אַרויסגעשעפּצט:
— אן אוצר, מאמע!...

זי האָט ברייט פּאַנאָדערגעפּענט דאָס מויל.
„ער האָט אן אוצר געפונען!“ — האָט איהר אַ מיש געטהאָן אין'ס
מוח.

רייטשעל איז אַרויסגעגאַנגען פון איהר צימער מיט אַ פּער-
שלאָפּען פנים און אין אַ ראפּער:

— ווער האָט דאָס מיך גערופּען?

אַרע האָט דערהערט איהר קול, האָט ער זיך אומגעדרעהט,
דערזעהען זי און שנעל פּעררוקט די האַנד מיט דעם געלד ווידער
אונטער'ן בוזים.

און מיט אַמאָל האָט זיך די אלטע פרומע ראפּטאָס אַ כאפּ גע-
טהאָן און איז אַריינגעלאָפּען אין שטוב.

— קום אַהער, אַרע! — האָט זי איהם גענומען שלעפּען ביי
אן אַרעם צו דער טהיר, וואָס האָט געפּיהרט צו איהם אין שלאָף-
צימער אַריין — קום אַהער, איך וויל דיר עפעס זאָגען.

ער איז נאָכגעגאַנגען נאָך איהר, שאַקלענדיג זיך אויף די פֿיס,
ניט אַרויסגעהמענדיג די האַנד מיט דעם געלד פון אונטערען בוזים,
און האָט געלאַכט מיט זיין גליקליכען געלעכטער. רייטשעל האָט
געקוקט אויף זיי פּערוואַונדערט. דאן האָט זי אַ דריק געטהאָן מיט
די אַקסלען און איז אַוועק צוריק צו זיך אין צימער.

אויגען צושראקען אויסגענלאָצט אויף איהם. ער איז געווען רויט, ווי ערשט פון א שוויץ־כאָד אַרויס, האָט זיך קוים געשלעפט, געשאַקעלט זיך אַביסעלע אויף די פיס און איבער זיין פנים איז צוגאַסען געווען אַזאָ אויסדרוק, וואָס זי האָט נאָך ביי איהם קיינמאַל ניט געזעהען. אַרויפגעגאַנגען אויפ'ן גאַנצן, האָט ער אַ מאַך געטהאָן צו איהר מיט'ן קאַפּ און גענומען שמייכלען.

— אַרע, וואָס איז דאָס מיט דיר? — האָט זי אַרויסגעשטאַמעלט. ער האָט זיך צולאַכט מיט זיין גליקליכען געלעכטער. דערנאָך האָט ער זיך מיט אַמאַל צוגעבויען צו איהר און זי אַ קוש געטהאָן. זי האָט זיך אָפּגערוקט פון איהם און אויסגעשריען:

— אַרע, וואָס איז דאָס? דו ביזט שיכור?...
— אַביסעלע, מאַמע, אַביסעלע... געהאַט אַ שטיקעלע שמחה — האָט ער געענטפערט און גליקלאַך געשמייכלעט.
— דו ביזט געווען ביי וועמען אויף אַ ברית? — האָט זי שוין געפרעגט רהיגער.

— איך האָב געטרונקען שאַמפּאַניער. שמעקט ווי אונזער קוואַס, אָבער מען ווערט פון דעם שכור...
— וואָס?

— שאַמפּאַניער, שאַמפּאַניער — האָט ער געזאָגט העכער — כאָ! כאָ! כאָ! דו ווייסט ניט וואָס דאָס איז? נו, יא, פון וואַנען זאָלסטו דאָס וויסען? איך האָב ביז היינט אויך ניט געוואוסט. גאָר די גרויסע מיליאָנשטיקעס טרינקען דאָס: ראַטהשילד, אין רוסלאַנד פּאָליאַקאָוו... זידט ווי קיסלאַשצעי, אָבער אַ טעם האָט דאָס, ווייס איך!... איין גלעזעלע ראַזינקעס וויין וועל איך ניט פּערבייטען אויף צעהן פלעשער פון דער דאָזיגער משקה. אָבער שכור ווערט מען פון דעם, וואָס אמת איז אמת...

און ער האָט זיך ווידער צולאַכט מיט זיין גליקליכען געלעכטער. די אלטע איז פּערציטערט געוואָרען. עס איז איהר איינגעפאַלען. אַז ער האָט זיך פּוּנ'ם זינען געריהרט. זי האָט גענומען קוקען אַרום זיך צוטומעלט און פּלוצים האָט זי אַ געשריי געטהאָן אין שרעק:
— רייטשעל!...

— וואָס דאַרפסטו רייטשעל'ן, וואָס רופסטו זי? קום אין שטוב אַריין. איך דאַרף דיר עפּעס זאָגען. קום, מאַמע, אַ גוטע בשורה! —

אַרע האָט זיך אויפגעהויבען:

— איך געה אַהיים — האָט ער שטיל געזאָגט, טאָפּענדיג זיך ביים בוזים.

אין דער אייגענער צייט האָט דאָקטאָר זילבערשטיין זיך אויפֿ־ געהויבען פון זיין אַרט, איבערגעלאָזט זיין גלאַז טהעע כמעט אין גאַנצען, אַ וואָרף געטהאָן אַ זילבערנע מטבעה אויפֿ'ן טישעל און איז אַרויס פונ'ם רעסטאָראַן. סאַמועלסאָן איז צוריק צוגעגאַנגען צו זיין פריהערדיגען אַרט מיט אַ ברייטען שמיכעל און געזאָגט:

— נו, אירען, איך האָב שוין פּערהאַנדעלט אייער „פאַרסעל“ צו דאָקטאָר זילבערשטיין. געכאַפּט אַ פינף טויזענד. אַט דאָס הייסט היינט „ריעל־עסטייט“ אין בראַנזוויל. מען פּערקויפט פון האַנד צו האַנד... און דאָקטאָר זילבערשטיין וועט נאָך מעהר פּערדיענען אַן ״עס דאָזיגען „פאַרסעל“...״

— הורראַ פיר בראַנזוויל! — האָט סעמקע אויסגעשריען.

— הורראַ! — האָט יאַכנעטשיק אונטערגעכאַפּט און גענומען

צופּען אַרע'ן ביי דער פּאַלע — שרריי תּורראַ, אַלטער פּיפּעררד!

— איד'ל געהן אַהיים — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט, אָנגע⁴

שטרענגט זיך, צו טרעטען גלייך, און איז אַרויס פון'ם רעסטאָראַן.

10.

אַרע און זיין איידים, דער יחסן.

ווען ער איז צוגעגאַנגען צו זיין הויז, איז די אַלטע פרומע דאָן גע־ שטאַנען אין דרויסען אויפֿ'ן גאַניק מיט אַ היימישען געבאַלומטען טיכעל אויפֿ'ן קאַפּ און האָט זיך איינגעקוקט אויף דער גאַס. זי איז געווען אונרוהיג וועגען איהר זוהן. ער האָט איהר אין דער פריה געזאָגט, אַז ער דאַרף היינט ערגעץ געהן, וואו עס איז דאָ אַ סכּנה... ער איז אַוועק אַהן זיין פאַק סחורה מיט יאַכנעטשיק'ן און איז נאָך ניטאָ צוריק... צי האָט חלילה מיט איהם עפעס ניט געטראָפּען?... די אַלטע האָט ניט געקענט אינרוהען, איז יעדע וויילע אַרויסגעלאָפּען אויפֿ'ן גאַניק און געקוקט, צי געהט ער ניט, צי קומט ער ניט... זי האָט איהם דערזעהען, האָט זי אויסגעשריען: „אַי, וועה איז מיר!“ אַ פאַטש געטהאָן אין די הענד און איז געבליבען שטעהן מיט די

געהאלטען אונטער זיין ווירדע, צו פערברענגען מיט די אלע קליין-
נינקע מענשעלאך, וואָס זיינען ערשט נעכטען געווען פערלער, אַר-
בייטער און אַרעמע קרעמער, און דערפאַר האָט ער זיך אזוי וואַזשנע
אַנגעבלאַזען, בעת זיי האָבען איהם גענומען רופען, ווען סעמקע
האָט געטהיילט זיינע סיגאַרען.

ער האָט בעשטעלט אַ גלאַז טהעע און דערנאָך אַ רוף געטהאָן:
— סאַמועלסאַן! ...

— קומט אַהער, דאָקטאָר. וואָס זיצט איהר דאָרט אַליין? —
האָט סאַמועלסאַן פון זיין זייט איהם גערופען — קומט, עס איז
נאָך דאָ אַביסעל שאַמפאַניער.

— קומט איהר צו מיר, סאַמועלסאַן, איך דאַרף אייך זעהר נוי-
טיג — האָט דאָקטאָר זילבערשטיין געזאָגט.
סאַמועלסאַן האָט זיך אויפגעהויבען און איז אַוועק צו יענעם'ס
טישעל.

— אַט ער האָט געכאַפט אַ מאַטניאַ אין „ריעל-עסטייט“, דער
דאָקטאָררר! — האָט יאכנעטשיק זיך געווענדעט צו אַרעץ — אָבער
מיר וועל-לען נאָך אויך-ד... נ-ניט אַאמת, אַרררעע?...
— קומט אַהיים — האָט אַרע געענטפערט — איך וויל זעהן מיין
מאַמע'ן.

סעמקע איז איצט געשטאַנען, אַרומגערינגעלט פון עטליכע ריעל-
סטייטניקעס, און האָט אויפ'ן קול געשריען, אַז בראַנזוויל וועט מיט
דער צייט זיין אזוי גרויס ווי נויאַרק, אַז אלע אידען פון רוסלאַנד
וועלען זיך אַריבערקלייבען נאָך בראַנזוויל. דערביי האָט ער אָנגעכאַפט
אַז אונבעקאַנטען אידען, וואָס איז געשטאַנען געהענטער צו איהם
און האָט גשמייכעלט, ביי די לאַצען, האָט איהם צוגעשלעפט צו זיך
און גענומען מיט הימץ זיך שווערען:

— מיין ווייב זאָל אזוי לעבען מיט אייער ווייב צוזאַמען, ווי
זעהן טויענד אידען פון מיין שטאָרט אדעס קומען אַז געכסטען
מאַנאַט אַהער אין בראַנזוויל. זאָל איך אזוי לעבען, זאָלט איהר אזוי
לעבען, ווי דאָס איז אמת! ...

— פון מיין שטאָרט קומען אויך אַז איד-דען — האָט יאכנעטשיק
אונטערגעכאַפט — זיי וועלען אלע קומען אין בראַנזוויל-ל... אל-לע...
נ-ניט אַאמת, אַרררעע? ...

א מין מאַטערשען דייטש און זיי בעהאַנדעלט, ווי אַ בייזער פּריץ אין רוסלאַנד זיינע פּויערים. ער האָט זיך געביזערט אויף זיי און אַמאָל געטופּעט מיט די פּיס אויך. אַזוי, האָט ער געדענקט, וועלן זיי האָבען פאַר איהם מעהר דרך ארץ. און אין דעם האָט ער טאַקי קיין טעות ניט געהאַט: די אייגענע פאַציענטען פון די „מאַסען“, וואָס זיינען רייה געווען צו לעבען אין אַ „פּרייער געזעלשאַפּט“— ווי ער האָט גע'טענה'ט, בעת ער האָט דעבאַטירט מיט סאַמועלסאָן'ען— זיי האָבען טאַקי פאַר איהם גרויס דרך ארץ געהאַט, ווייל ער האָט גערעדט צו זיי אויך „דייטש“ און זיי בעהאַנדעלט ניט ווי מענשען... סאַמועלסאָן האָט איהם ניט געהאַלטען פאַר אַ גרויסען חכם, נור פאַר אַ כּיטצען קערל. זייט דער „בוים“ האָט זיך אָנגעפאַנגען, איז ער אָפּט אַרײַנגעקומען צו איהם אין הויז. דאָרט האָט סאַמועלסאָן בעמערקט, ווי ער בעהאַנדעלט זיינע פאַציענטען און האָט זיך געוואונדערט. נאָך מעהר האָט ער זיך געוואונדערט, ווען האַנדלענדיג מיט איהם אין ריעל־עסטייט, האָט דאָקטאָר זילבערשטיין זיך אַ סך מאָל אַרויסגעוויזען אין זעהר אַ מיאוס'ן ליכט, ממש ווי אַ פּשוט'ער ניט אַנשטענדיגער „בורזשוא“... און איינמאָל, ווען ער האָט דאָס איהם פאַרגעוואָר פּען, האָט דאָקטאָר זילבערשטיין איהם געענטפּערט מיט אַ שמיכעל: — דערוויילע לעבט מען אין דער פּערדאַמטער קאַפיטאַליסטישער געזעלשאַפּט... איהר ווייסט דאָך, ווי מען זאָגט: „ווען מען לעבט צווישען וועלף, מוז מען וואַיען ווי אַ וואַלף“...

ער איז געווען איינער פון די ערשטע, וואָס האָבען זיך גענומען צו האַנדלען מיט ריעל־עסטייט, בעת דער „בוים“ האָט זיך אָנגעד פאַנגען, איבריגענס איז ער געווען איינער פון די הויפט „בומער“ און האָט ביז איצט אַרײַנגעכאַפּט אַ סך טויזענדער. ער האָט אויך געגלויבט, ווי סאַמועלסאָן, אַז בראַנזוויל וועט ווערען אַ גרויסע שטאָדט און די לעצטע צייט האָט ער גענומען טראַכטען וועגען אויפגעבען זיין מעדיצין און אין גאַנצען זיך אָפּגעבען צום האַנדעל מיט „ריעל־עסטייט“.

איצט איז ער געקומען אַהער, ווייל ער האָט זיך דערוואוסט אין דער באַנק, אַז סאַמועלסאָן האָט געקויפּט אַ „פאַרסעל“ אויף סטאָן עוועניו, איז ער געקומען, צו זעהן זיך מיט סאַמועלסאָן'ען וועגען דעם. ער איז אָבער ניט צוגעגאַנגען צו זיין טישעל, ווייל ער האָט

ער האָט זיך אויפגעהויבען.

— וואררהיין? — האָט יאכנעטשיק געפרעגט.

— אהיים. איך וויל אַנזאָגען מיין מאמען — האָט אַרע גע-

ענטפערט.

יאכנעטשיק האָט איהם אַ שלעפּ געטהאָן ביים רעקעל:

— זױזיץ אין קרעננק! ללויה נניט! איך געה אויך באַל-לרד!

אַרע האָט זיך צוריק אַרונטערגעלאָזט אויף זיין שטוהל און

וועדער אַ טאפּ געטהאָן דאָס געלד צווישען בוזים.

אין דער אייגענער צייט איז סעמקע געשטאַנען נעבען סאמועל-

סאָן'ען מיט אַ קעסטעלע סיגאַרען, וואָס דער קעלנער האָט איהם צו-

געטראָגען, און האָט געשריען צו די מענשען אַרום איהם: — ווער

וויל אַ סיגאַר? נעהמט! נעהמט! איך בעצאָהל!...

און יעדער איז צוגעגאַנגען צו איהם און גענומען אַ סיגאַר, און

סאמועלסאָן'ען האָט ער אַליין אַרײַנגעשפאַרט עטליכע סיגאַרען אין

קעשענע מיט די ווערטער: „איהר, מיין פריינד, נעהמט עטליכע!“...

אין רעסטאָראַן איז אַרײַנגעקומען דאָקטאָר זילבערשטיין, אַ בלאַנד

דער יונגערמאַן מיט בלאַנדע, געקרייזטע האָר. לענגליכע, מאָגערען

פנים און אין ברילען. פון אַלע זייטען האָט מען גענומען צו איהם

שרייען: — דאָקטאָר, דאָקטאָר, גיכער, מען טהיילט דאָ סיגאַרען!

— איך רויכער ניט — האָט ער געזאָגט מיט עטוואָס אַ קארטאָ

ווער שטימע, זיך אַוועקגעזעצט גאַנץ אַליין נעבען אַ טישעל און זיך

וואַזשנע אַנגעבלאָזען, מעשה זעהר וויכטיגער מענש.

ער האָט פון זיך זעהר פיעל געהאַלטען, דער דאָזיגער דאָקטאָר

זילבערשטיין. ער איז אויך געווען אַ ראַדיקאַל, אַ רעוואָלוציאַנער, ווי

סאמועלסאָן, כמעט אַ אַנאַרכיסט, און איז אַמאָל אויף די פערזאַמל

לונגען אַרויסגעטראָטען געגען סאמועלסאָן'ען, בעזאָנדערס ווען דער

לעצטער האָט גערעדט וועגען די „צוקינפטיגע געזעלשאַפט“, ער, דר-

זילבערשטיין, האָט געהאַלטען, אַז סאמועלסאָן'ס „צוקונפטיגע געזעל-

שאַפט“ איז ניט גענוג פריי. ער האָט אויך גע'טענה'ט, אַז די „מאַסען“

זיינען שוין היינט רייף צו לעבען אין אַ פרייער געזעלשאַפט און אין

דער אייגענער צייט האָט ער די זעלביגע „מאַסען“ אין זיין פרוואַט

לעבען פעראַכטעט און זיי עקספּלואַטירט פיעל ער האָט נור געקענט.

צו זיינע פאַציענטען פון דער „מאַסע“ האָט ער נור גערעדט אויף

פון די אנדערע טישלאך זיינען צוגעגאנגען צו זיי בעקאנטע אידען
און האָבען געקוקט אויף זיי, אנדערע פּערוואונדערט און אנדערע מיט
א שמייכל.

— צוקושט זיך מיט אייער ווייב, מיסטער יאכנעטשיק — האָט
סאמועלסאָן זיך אָנגערופען און זיך אָפּגערוקט אויף זיין שטוהל פּונ'ט
טיש אביסעלע ווייטער: — זי וועט זיך אודאי דערפרעהען מיט אייערע
דריי טויזענד דאָלאַר...

— איהר וויל-ל'ט נ'ניט? — האָט יאכנעטשיק אַרויסגעמורמעלט—
דאַרף מען נ'ניט. דאַרף מען נ'ניט-ט! — האָט ער נאָך אַמאָל גע-
זאָגט שטאַרקער, זיך צוריק אַוועקגעזעצט אויף זיין אָרט און זיך
געווענדעט צו אַרע'ן:

— ער וויל-ל'ט נ'ניט, דאַרף מען נ'ניט. נ'ניט אַז-זוי? ... דאַרף
מען נ'ניט! ...

און פּלוצים האָט ער זיך צוגעבויגט צו אַרע'ן און איהם אַ קוש
געטהאָן אין די באָרד.

אַלע אַרום האָבען זיך צולאַכט. אַרע אויף.

— דאָס איז מיין מ'מול'דיגער שות-תּף... — האָט יאכנעטשיק
ערקלעהרט — היינט איז ער אַ איד אַ נ'נינגיד. דריי טויזענד פּע-
דענ-נט. פּערליר נ'ניט דיין געלד, דו אַלטער פּפּערד! — האָט ער
צוגעלעגט, אַ קעהר טהאַנדיג זיך צו אַרע'ן און איהם אַ שמויס גע-
טהאָן אין פּלייצע.

די דאָזיגע ווערטער האָבען מאַדנע געווירקט אויף אַרע'ן. זיי
האָבען איהם פון זיין צוטומעלטען און פּער'שיכור'טען צושטאַנד אויפ'-
געוועקט. ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן צו זיין בוזים און דאָרט אַנ-
געטאַפט דעם פּעקעלע געלד. אין דער אייגענער צייט האָט ער אַנ-
געשטרענגט זיין גאַנצע דענקונגס-קראַפּט, כדי זיך קלאַר צו מאַכען,
וואָס עס טהוט זיך מיט איהם. און, ווי דורך אַ נעבעל, האָט ביס-
לעכווייז אַרויסגעטראָטען פיר איהם אַלסדינג, וואָס איהם האָט גע-
טראָפען זייט ער איז אַרויס היינט אין דער פּריה מיט יאכנעטשיק'ן
פּונ'ט הויז. אַלסדינג איז איהם מיט אַמאָל קלאַר געוואָרען... עפּעס
האָט אין איהם פּרעהלאַף אַ קוויטש געטהאָן און ער האָט זיך דער-
מאַהנט אָן זיין אַלטער מאַמען, און גערעדט צו איהר איז זיינע גע-
דאַנקען: „מאַמע, גאָט איז אַ גוטער פּאַטער; ער האָט רחמנות
געהאַט איבער אונז!“ ...

געטהאן די שפיצען פון זיינע פינגער.

סאמועלסאן האט זיך צולאכט הויך אויפ'ן קול. סעמקע האט איהם פאמיליאַר אַ קלאַפּ געטהאן איבער'ן אַקסעל און פרעהלאך געזאָגט:

— איהר ווייסט, מיסטער סאמועלסאן, איהר זייט מיר געפעלען. איך רייך מיט אייך היינט דאָס ערשטע מאָל און איך האָב אייך ליעב בעקומען. איהר מאַכט אויף מיר דעם איינדרוק פון אַ ריכטיגען דזשענטעלמאן און פון אַ לעבע-מאן. אזוינע האָב איך ליעב. לאָזט מיר פריינדליך דריקען אייער האַנד.

און ניט וואַרטענדיג ביז סאמועלסאן אַליין וועט איהם די האַנד געבען, האָט ער אַ שלעפּ געטהאן זיין אַרעם צו זיך, געכאַפט זיין האַנד, אַריינגענומען זי צווישען זיינע ביידע הענד, געשאַקעלט זי און גערעדט: — איך דריק אייך די האַנד מיט ליעבע, מיט פריינדשאַפט, מיט דאַנקבאַרקייט, ווייל איהר זייט אַ דזשענטעלמאן, אַן אינטעליגענטער מענש, אַ באַווער מאַן. איך האָף, אַז אייער געלד וועט מיר בריינגען מיין גליק...

— סאמועלס-סאן איז דער בעס-סטער מעניש — האָט פּלוצים יאכנעטשיק זיך אַ כאַפּ געטהאן — אַ סאַציאַליסט און פונדעסטוועגען ניט קיין חזיר! בררוד-דערר סאמועל-ליס-סאן, לאָמיר זיך צו קוש-שע-ען!...

ער האָט זיך אויפגעהויבען פונ'ם שטוהל, אַנגעשפּאַרט זיך מיט ביידע הענד אַן טיש און זיך גענומען ציהען מיט'ן פנים צו סאָ מועלסאָן'ען. דערביי האָט ער אַרויפגעטראָטען אַרע'ן אויפ'ן פוס. אַרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאן, אויפגעהויבען זיך און צוריק זיך אַרונטערגעלאָזען שווער אויפ'ן שטוהל.

— איך בין שיכור! — האָט ער אַרויסגעמורמעלט, אַ מאַך גע-טהאן מיט ביידע הענד און זיך וויעדער צולאכט מיט זיין גליק-ליכען געלעכטער.

און יאכנעטשיק, ציהענדיג זיך צו סאמועלסאָן'ען מיט דעם גרוי, שפּיצג בערדעל, וואָס איז געווען פייכט און פערריסען אַרויף, האָט גערעדט זוייטער:

— בררוד-דערר סאמועל-סאן, דריי טויזענד דאַל-לאַר האָב איך דורך אייך ה-היינט פעררדיעניט, לאָמיר זיך צוקוש-שע-ען!...

וועל אייך איבערזאָגען! איהר ווילט וועמען? ווייל נור אן אינטער-
ליגענטער מענש קען פערשטעהן וואָס אַ צווייטער אינטעליגענטער
מענש רעדט!... העי, וועיטער, — האָט ער אַ געשריי געטהאָן —
אַ סיגאַר! דעם בעסטען וואָס איהר האָט!...

יאכנעטשיק האָט אַ קוק געטהאָן מיט זיינע מוטנע אויגען אויף
איהם און דערנאָך אויף סאמועלסאָן'ען און אַרויסגעמורמעלט:
— ער האָט אַ גוטען קאַפּ, דער מ'מ'ז'ז'רר!... אַ צונג, ווי
אויף שרויפען, אַ ר'רוח אין זיין האַרצען אַרריין! און צו מוידען האָט
ער אויף מ'מ'ז'ז'ל, דער שנץ! זיי פ'פ'פ'נדרר'רען אַלע אַוועק נאָך
איה'ה'ה'ם!...

ער האָט זיך שטיל צולאָכט. סאמועלסאָן האָט מיט זיין ברייטען
שמייעל אַ קוק געטהאָן אויף סעמקע'ן און זיך אָנגערופען:
— אַזוי גאָר? אַזאַ ביטערער יונג זייט איהר?
— אַ ביטערער גאָר, אַ זיסער בין איך! — האָט סעמקע געענט-
פערט מיט אַ מינע פון אַ וואוילען יונג — דאָס וואָלטען אייך געקענט
בעשטעטיגען אַ סך פרויען, אָכער גאָר אַ סך...

ער האָט זיך צולאָכט, און פלוצים האָט ער זיך דערמאָנט אָן
רייטשלען און אָן דעם וואָס עס איז צווישען זיי פאַרגעקומען די פּאָר-
ריגע נאָכט, און ער האָט גלייך אונטערבראַכען זיין געלעכטער און
גענומען קוקען און שמייעלען ווי צומישט.

— אַזוי? — האָט סאמועלסאָן געזאָגט און אַרויסגעשטעלט זיינע
ווייסע, לאַכעדיגע צייהן.

— אמת, אמת — האָט געמורמעלט יאכנעטשיק און צוגעשאַקעלט
מיט'ן קאַפּ — ער פרעסט—די ווייבער מיט די אויגען, איך ווייס
דאָס. אַ שאל-אלאפּאי, גע'מזיק'ט זאָל ער ווערר'רען... נ'ניט
א'אמת, ארררעע?...

— כע! כע! כע! — האָט אַרע געלאָכט.
מיט אַמאָל האָט סעמקע זיך צוגערוקט אויף זיין שטוהל געהענטער
צו סאמועלסאָן'ען, צוגעבויגען זיך צו איהם און איינגערוימט איהם
אויפ'ן אויער:

— האָב איך נעכטען געהאַט אַ מויד... אַ געטין, אַ ווענעראַ אַ
ריכטיגע...

און ער האָט צוגעטראָגען די האַנד צו די ליפען און אַ שמאַצקע

— איך פערשטעה, וואָס איהר מיינט — האָט סאמועלסאָן גע-
ענטפערט — דער אַמאָליגער „בום“ האָט קיין ווערדע ניט געהאַט,
ער האָט ניט געהאַט קיין באַדען און דערפאַר האָט ער באַלד געפלאַצט :
דער היינטיגער אָבער האָט אַ פעסטען באַדען. די בעפעלקערונג אין
נויאָרק וואַקסט פון טאַג צו טאַג, בעזאָנדערס די אידישע בעפעלקערונג.
די אידישע קוואַרטאַלען זיינען דאָרט איבערפילט. זייט דעם קישי-
נעווער פּאָגראַם און די קלאַנגען וועגען דער מלחמה מיט יאַפּאַן קומען
אין נויאָרק אַז פון רוסלאַנד יעדען טאַג נייע טויזענדער מענשען. זיי
אַלע דאַרפען האַבען וואָהנונגען. איז געשאַפען געוואָרען אַ נאָכ-
פראַגע אויף נייע וואָהנונגען און דער רענט אויף די אַלטע הייזער
האָט מחמת דעם אויך דאָרט הויך געשטיגען. בעזעצען זיך דערפאַר
מענשען אין געגענדען אַרום נויאָרק, וואו רענט איז ביליגער און
וואו עס איז ניט אַזוי געדיכט בעפעלקערט. לעבען אויף יענע גע-
גענדען, וואַקסט דאָרט דער ווערט פון לאַנד-אייגענטהום און הייזער.
פאַנגט זיך דאָדורך אַן דאָרט אַ בומען פון „ריעל-עסטייט“. אַזוי איז
אויך ענטשטאַנען דער היינטיגער „בום“, ער איז ניט קיין קינסטליכער
„בום“, נור אַ נאַטירליכער, אַרויסגערופען נויטווענדיגערווייזע פון
דער נאָכפראַגע אויף דעם אַרטיקעל „וואָהנונג“, „ביליגערע רענט“.
דערפאַר דאַרפען מיר ניט מורא האַבען, ער זאָל פלאַצען. פערקעהרט,
איך מיינ, אַז דער ריכטיגער „בום“ פון „ריעל-עסטייט“ וועט זיך
ביי אונז ערשט אָנפאַנגען אין אַ פּאַאַר יאָהר שפעטער, ווען בראַנזוויל
וועט זיין היבש בעפעלקערט. דאָן—געדענקט מיינע ווערטער—וועט
אַ „לאַט“ פאַר וועלכען מיר צאָהלען היינט צוויי הונדערט דאָלאַר
ערגעץ אַרום קאַנאַרסי, ווערט זיין צוויי-דריי טויזענד דאָלאַר.

— רידיכטיגטיג! — האָט געמורמעלט יאכנעטשיק מיט אַ שווע-
רער צונג און צוגעשאַקעלט מיט'ן קאַפּ — רידיכטיגטיג! גינט
איאמת, אַרדרע? ...

— הא ; — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט און געלאַכט, ווי אַ גליק-
ליך קינד.

— וואָס „ריכטיג“? — האָט זיך סעמקע אַ כאַפּ געטהאָן און זיך
שיכור'לאַך צולאַכט — וואָס האָט ער געזאָגט? אַנו, איך טריט אייך
מיט נאָך צוויי פלעשער שאַמפאַניער, אויב איהר, אָדער ר' אַרע זאָגען
מיר איבער, וואָס מיסטער סאמועלסאָן האָט דאָ געזאָגט. און איך

— קוואַס! קוואַס! — האָט סעמקע אונטערגעכאַפּט — ניט
אמת, ר' אַרע? ...

און דערביי האָט ער איהם אזא האַק געטהאָן איבער'ן אַקסעל,
דאָס אַרע האָט מיט'ן צווייטען אַקסעל זיך אָנגעשטויסען אַז יאכ-
נעטשיק'ן און איז אזש פּערגאַנגען פון געלעכטער.
סאמועלסאָן האָט געוויזען זיינע ווייסע, לאַכעדיגע צייהן און
וועדער אָנגעהויבען:

— ניש-קשה, ער וועט שוין שפּעטער קענען אונטערשיידען צווישען
קוואַס און שאַמפּאַניער. אָבער דאָס איז ניט וויכטיג. וויכטיג איז,
וואָס עס קומט פּאָר ביי אונז אין בראַנזוויל. און געדענקט מיינע
ווערטער, קינדער — האָט ער פּלוצים געזאָגט מיט בענייסטערונג,
און זיינע שוואַרצע אויגען האָבען הייס אַ שייַן געטהאָן — אז עס וועלען
נישט אוועקגעהן קיין גאַנצע פינף יאָהר און בראַנזוויל וועט זיין אַ
גרויסע אינדוסטריעלע שטאָדט מיט פּאַבריקען און גרויסע געשעפּטען.
דאָס וועט זיין די ערשטע גרויסע אידישע שטאָדט, וואָס אידען אַליין
האָבען בעשאַפּען. בראַנזוויל וועט נאָך אפשר אַמאָל ווערען אַ פּאָרט-
שטאָדט, מיר וועלען נאָך אפשר אַמאָל האָבען אַ פּאָרט אין קאַנאַרסי,
מיין איד...

— מיסטער סאמועלסאָן — האָט זיך פּלוצים יאכנעטשיק
אָנגערופּען שיכור און פּלאַנטערענדיג מיט דער צונג: — ווי דענקט
איהר... וועט אַט דער... דער „ביבוס!" נאָך לאַנג... נאָך לאַנג
— ער האָט אַ מאַך געטהאָן מיט דער האַנד, אזוי ווי ער וואַלט וועלען
מיט דער דאָזיגער בעוועגונג אַרויסהעלפּען זיין צונג, און געלאַכט:
— געדויערען, מיין איד? ... פּערשטעהט איהר מיד, מיסטער
סאמועלסאָן, פּערשטעהט איהר מיד — ער האָט אַ שלוקערץ געטהאָן
— איהר זייט אפילו, איהר זייט... איד קען דאָך איד! אַ סאַציאַליסט
זייט איהר! אָבער קיין גרויסער נאַר זייט איהר ניט... אַ מענש-
מיט... אַ קאַפּ... מיט... מיט... מיט — ע... איהר פּער-רשטעהת?
פריהער איז ביי אונז אין בראַנזוויל געווען אַמאָל אַ „ביבוס" און מיט
אַמאָל איז געוואָרען אויס „ביבוסים!" ... איהר פּער-שטעהת?
ער האָט אָנגעשטעלט אויף סאמועלסאָן'ען זיינע מוטנע אויגען,
צוגעבויגען זיך צו איהם נאָהענט און איהם אַריינגעקוקט אין פנים.

— איהר זייט א פערד! — האָט יאָכנעטשיק איהם געענטפערט
און זיך צולאָכט.

אַרע האָט אויסגעשטעלט אויף איהם זיינע בלישעדיגע אויגען,
בעמערקט זיין רויטע נאָז און אַ טראַכט געטהאָן: „דאָס מוז פאָרט
זיין אַ חלום. אויפ'ן וואָהר איז ביי איהם די נאָז קיין מאָל אַזוי ניט
רויט“.

דער קעלנער האָט אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש צוויי אנדערע
פלעשער שאַמפאָניער. זיי האָבען וויעדער גענומען טרינקען. סעמקע
איז געוואָרען גאָר פּרעהלאַך און האָט אָנגעהויבען אַרויסצרווייזען
זיין קאָכעדיגע נאַטור. ער האָט שוין מעהר ניט געקענט איינזיצען
אויף איין אָרט, זיך געהויבען יעדע מינוט פון זיין שטוהל, געפאַטשט
יאָכנעטשיק'ן איבער דער קניע, געקלאַפט אַרע'ן איבער'ן אַקסעל און
געשריען, אַז אין אַ יאָהר אַרום וועט ער האָבען ניט וועניגער ווי אַ
מיליאָן. יאָכנעטשיק, מיט אַ פנים, רויט ווי אַ צונטער, האָט צוגע-
שאַקעלט מיט'ן קאָפּ און געלאַכט הייזערנלאַך. געלאַכט האָט איצט
אַרע אויך אויפ'ן קול אָהן אַ פארוואָס. ער האָט איצט מעהר וועגען
קיין זאָך ניט געטראַכט, קיינע פראַגען זיך ניט געשטעלט, ניט געהערט
וואָס מ'רעדט אַרום איהם, האָט נור פּערנומען דעם געלעכטער פון זיינע
מיט'טרינקער און געפיהלט פון צייט צו צייט סעמקע'ס קלאַפּ אויפ'ן
אַקסעל, און ער האָט זיך געשאַקעלט אויפ'ן שטוהל מיט זיין מאַסיווען,
שווערען קערפּער און געלאַכט מיט אַזאַ גוטען געלעכטער, וואָס האָט זיך
אַליין געריסען פון זיין צוואַואַרימטער נשמה, ווי ביי אַ גליקלאַך
קינד... נור איין סאַמועלסאָן איז איצט געזעסען ערנסט און פּער-
טראַכט. וואָס מעהר ער האָט געטרונקען, אַליץ מעהר פּער'חלום'ט
האָבען זיינע גרויסע אויגען געקוקט. פּלוצים האָט ער אַרויסגערעדט
פּערטראַכט, ווי צו זיך אַליין:

— ווי אין אַ מעשה פון „טויזענד און איין נאַכט“... אין איין
טאָג ווערען אַרימע מענשען רייך, אונגליקליכע — גליקלאַך. מענשען,
וואָס האָבען נעכטען ניט געוואָגט צו חלום'ען וועגען אַ פּערמעגען פון
טויזענד דאָלאַר, טרוימען היינט פון אַ מיליאָן, האָט זיך אַרע'ן די
נאַכט גע'חלום'ט, אַז ער וועט היינט זיצען מיט אַ פּערמעגען פון דריי
טויזענד פינף הונדערט דאָלאַר אונטער'ן בוזים און טרינקען
שאַמפאָניער⁸....

סאמועלסאָן האָט זיך האַרציג צולאָכט.

— ער קען ניט קומען צו זיך — האָט ער געזאָגט — עס גלויבט זיך איהם ניט. אָבער ער איז ניט קיין אויסנאַהם. די מייסטע פון אונז, פריהערדיגע קבצנים, וואָס האָבען מיט אַמאָל אַריינגעקראָגען צו עטליכע טויזענדער, די ערשטע טויזענדער, זיינען דערנאָך אַ היבשע צייט אַרומגעגאַנגען ווי צודרעהטע. שמערל פינקעלשטיין איז גע- פאַלען אין חלשות, ווען ער האָט בעקומען די ערשטע צוועלף הונדערט דאָלאַר פּראָפּיט פון דאָקטאָר זילבערשטיין. אָבער, נשקשה, דער מענש געוואָהנט זיך צו צו אַלסדינג מיט דער צייט, אַפילו צו רייכטהום אויך. אָט זיצען זיי אַלע, די צוקונפטיגע אַסטאָרס און ראַקעפעלערס... יעדער פון זיי איז ערשט נעכטען, מיט איין וואָך צוריק, מיט איין מאָנאַט צוריק געווען אַ קבצן בן דלפן, געאַרבייט אין אַ שאַפּ, געפערעלט, געזעסען אין אַן אַרימער קרעמעל און ווען ער איז געווען אַפילו אַ דאָקטאָר, צו אַ דענטיסט, צו אַ לאַיער, האָט ער אויך נור פערמאַגט וואַסער אויף קאַשע, היינט אָבער, היינט... ווי דורך אַ כּשוף... דאָס קען נור זיין אין אַ קאַפיטאַליסטישער געזעלשאַפט און אויך נור אין אַזאַ לאַנד ווי אַמעריקאַ, וואוהיין דער גרויסער עמיגראַציען-שטראָם טראָגט זיך...

— צוויי פלעשער שאַפּאַניער! — האָט סעמקע אויסגעשריען — אויף מיין רעכענונג!... דערנאָך וועט מיסטער אַרע מכבד זיין. אַ יאָ, ר' אַרע?

אַרע האָט אַ קעהר געטהאָן צו איהם דעם קאַפּ און אַ קאַרטשע געטהאָן מיט די ליפּען. סעם'קע'ס קול, ווי דער גאַנצער אַרומיגער טומעל, האָט אָפּגעהילכט אין זיינע אויערען ווי עס וואַלט זיך פון ווייטען געטראָגען. דאָס שאַפּאַניער האָט גענומען ווירקען אויף איהם שטאַרקער. ער האָט זיך אָנגעהויבען צו שאַקלען אויפ'ן שטוהל, גע- קאַרטשעט מיט די ליפּען און געשמייכעלט

„איך בין אָבער פאַרט שיכור — האָט ער געטראַכט — „איז דאָס אַ חלום צו ניין?“

ער האָט זיך צוגעבויגט צו יאכנעטשיק'ן וועלכער איז געזעסען לינקס פון איהם.

— מיסטער יאכנעטשיק — האָט ער אַרויסגעמורמעלט — זאָגט מיר, איך בעט איך, איז דאָס טאַקע אויפ'ן וואָהר, צו אין חלום? ..

זיינען ווי פארשטעלט פון א געדיכטען, דונקעלען קוסט, האָבען זיך
אָנגעצונדען און גענומען רוים גלאַנצען.

— טרינקט נאָך אַביסעלע, ר' אָרע! — האָט סאמועלסאָן געזאָגט,
און איהם אָנגעגאָסען א דריטען באַקאַל.

— זאָגט מיר, מיסטער סאמועלסאָן — האָט ער זיך אָנגערופען שוין
נאָר פֿרעהלאַך — וואָס איז היינט?

— דאָנערשטאג, דער פופּעהנטער מאַי, 1903...

— און וואָס טהו איך דאָ? ...

— איהר טרינקט שאַמפּאַניער...

— ניט קוואַס? ...

סעמקע און יאכנעטשיק האָבען זיך צולאָכט.

— ער איז משוגע געוואָרען פאַר פרייד — האָט סעמקע אויס-
געשריען.

— ווען האָט זיך איהם גע'חלום'ט אזוי פיעל געלד! — האָט

יאכנעטשיק אויסגעשריען און זיך געווענדעט צו אָרע'ן: — נו, אַלטער
פערד, איהר וואָלט אונז כאַטש בעדאַנקט! ...

— ער וועט נאָך אַמאָל לאַכען פון דער גאַנצער וועלט! —

האָט סאמועלסאָן זיך אָנגערופען — א יא, ר' אָרע? ... איהר וועט
נור דאַרפען אַרונטערנעהמען אייער באַרד... אויס אָרע די באַרד,

פון היינט אָן וועט איהר הייסען אָרע ראַקעפעלער! ...

— אָרע כיריג! — האָט אונטערנעכאַפט יאכנעטשיק — אזוי

איז, דאַכט זיך, אייער-פאַמיליע, ר' אָרע, האָ? ...

— יא, כיריג! — האָט אָרע אויסגעשטאַמעלט און אויף זיין

פנים איז צוגאָסען געווען א געמישטער אויסדרוק פון פרייד און
צוטומעלטקייט. איהם האָט זיך נאָך אלץ אויסגעוועזען, אז דאָס

איז אַ חלום, אַ פֿרעהליכער חלום...

— זאָגט מיר, מיסטער סאמועלסאָן — האָט ער זיך וויעדער אָנגע-

רופען — וואו זיי איך?

— אויף אַ שטוהל — האָט סעמקע אוטערגעכאַפט.

— וואָס טהוט דאָ סעמקע? וואָס טהוט דאָ מיסטער יאכנעטשיק?

און וואָס טהוט איהר דאָ און וואָס טהו איך דאָ? מיסטער סאמועלסאָן,
זאָגט, איז דאָס ניט אַ חלום, זאָגט טאַטקעלע, האָ? — האָט אָרע

גערעדט ווייטער מיט געבעט אין'ם קול.

ער האָט קיין שאַמפּאַניער ביז היינט נאָך קיין מאָל ניט פּערווכט.
האָט אפילו ניט געוואוסט ווי דאָס זעהט אויס. איין זאך אָבער האָט
ער יאָ געוואוסט, אז נאָר די גרויסע „מיליאָנשטשיקעס“ טרינקען אַמאָל
שאַמפּאַניער, ווען זיי ווילען זיך וואוילטאָג אַנטהאַן.

מען האָט געבראַכט די שאַמפּאַניער, אָנגעגאַסען די באַקאַלען.

— טרינקט, ר' אָרע!

— ווי מאַכט מען אַ ברכה אויף דעם? — האָט אָרע אַ פּרעג
געטהאַן, ווי פּערשלאָפּען.

— ווי איבער וויין — האָט יאכנעטשיק געענטפּערט.

אָרע האָט געמאַכט אַ ברכה און אַ זופּ געטהאַן. ער האָט פּער-
קרימט דעם פנים.

— דאָס איז דאָך קוואַס! — האָט ער געזאָגט, און אַ טראַכט
געטהאַן: „אַ חלום!“...

— טהייערער „קוואַס“ — האָט זיך אָנגערופּען סאַמועלסאָן מיט
זיין ברייטען שמייכל — טרינקט מען אויס אַ פּלעשעל, זעהט מען
דערנאָך גוטע חלומות. טרינקט ר' אָרע, האָט אויך הנאה פון עולם
הזה...

— עס זינט ווי אַ היימישער „קיסלאַשצעי“ — האָט אָרע אַרויס-
געמורמעלט, געמאַכט אַן אַנדער ברכה, די ברכה ווי איבער קוואַס,
און אויסגעטרונקען זיין באַקאַל.

סאַמועלסאָן האָט איהם אָנגעגאַסען אַ צווייטען. ער האָט דעם
צווייטען אויסגעטרונקען.

און באַלד האָט אָרע גענומען שפּירען אַן אנגענעהמע וואַרימקייט
אין אלע זיינע גליעדער. דער קאַפּ האָט איהם גענומען דרעהען און
אויף דער נשמה איז איהם מיט אַמאָל אזוי לייכט און פּרעהלאַך
געוואָרען...

— אוי מאַמעלעך מיינע, איך בין, דאַכט זיך, שיכור! — האָט
ער אַרויסגעמורמעלט, אַרויסגעלאָזט אַ קורצען, אָפּגעהאַקטען לאַך
און זיך אַ גלעט געטהאַן זיין משונה'דיגע באַרד: — אַקוראַט ווי
אין דערהיים שמחת תורה, אַקוראַראַט!...

ער האָט וויעדער אַ לאַך געטהאַן. זיינע אויגען האָבען פּרעהלאַך
גענומען בלישצען און זיינע ביידע באַקען, וואָס זיינען געווען פון ביידע

האָבען בעהאלטען דאָס געלד אונטער'ן בוזים. און ער האָט זיין געלד אויף בעהאלטען אונטער'ן בוזים. דערנאָך האָבען זיי זיך אַלע אויפגעהויבען פון די ערטער און זיך געדריקט איינער דעם אנדערען די הענד, און ער האָט זיך אויך אויפגעהויבען און זיי האָבען זיין האַנד אויך געדריקט. דאָן האָבען זיינע צוטומעלטע אויגען זיך אָפגעשטעלט אויף יאָכנעטשיק'ס בייכעל. און פלוצים איז איהם איינ־געפאלען, ער וועט פרובען אַ טורקע טהאָן יענעם אין בויד, כדי צו זעהן, אַניב דאָס איז אַ חלום. און ער האָט אויסגעשטרעקט צו יאכ־נעטשיק'ן צוויי פינגער און מיט זעהר אַן ערנסטער מינע אויפ'ן פנים האָט ער איהם מיט זיי אַזאָ פורקע געטהאָן אין בויד אַרײַן, דאָס יאכנעטשיק איז אונטערגעשפרונגען מיט אַ געשריי און האָט אויס־געגלאָצט אויף איהם אַ פּאָר פּערוואונדערטע אויגען. סאמועלסאָן און סעמקע האָבען זיך הויך צולאָכט. אַרע האָט אַ דריק געטהאָן די אַקסלען: אפשר איז דאָס ניט קיין חלום!...

דערנאָך האָט איהם סאמועלסאָן גערופען טרינקען שאַמפּאַניער. און ער איז אַוועק נאָך זיי אַלץ צוטומעלט, מיט אַ לעהמענעם אויס־דרוק פון אַ גולם אויפ'ן פנים.

זיי זיינען אַרײַן אין דעם רעסטאָראַן, וועלכער איז געווען די בערזע פון די ריעל־עסטייטניקעס. דאָרט איז געווען טומעלדיג און אָנגערויכערט. פון אַלע זייטען האָבען זיך געטראָגען פּערשיעדענע אויפגערגטע שטימען, אַ קלאַפּען פון טעלער, אַ קלינגען פון מעסערס און גאַפּעלס. עס האָט דאָ געשמעקט מיט געקעכטס, געבראָטענס, הויך פון סיגאַרען און סיגאַרעטען.

אַרע האָט בעמערקט, ווי דורך אַ נעבעל, בעקאַנטע פנים'ער. פון אַלע זייטען האָבען בעגריסט סאמועלסאָן'ען פּערשיעדענע שטימען. די דאָזיגע אַלע שטימען האָבען זיך אין אַרע'ס אויערען צונויפגעגאַסען אין אַ אונבעשטיממען טומעל.

ער האָט זיך געזעצט ביי אַ מישעל מיט יאכנעטשיק'ן, סעמקע'ן און סאמועלסאָן'ען.

אַ קעלנער איז צוגעגאַנגען.

— צוויי פלעשער שאַמפּאַניער! — האָט סאמועלסאָן געזאָגט.

„טאַקי שאַמפּאַניער“, האָט אַרע אַ קלעהר געטהאָן פּערוואונדערט

— וואָס איז דאָס? וואָס טהוט זיך דאָ?”

— קומט צו דער סטייט באַנק...

סעמקע איז געוואָרען ווייס ווי קאַלד. יאכנעטשיק רויט, ווי אַ בוריק, און אַרע איז גאַר אין גאַנצען צוטומעלט געוואָרען. זיינע אויגען האָבען געבלאָנדזשעט ווילד און צוטומעלט פון יאכנעטשיק'ן אויף סעמקע'ן, פון סעמקע'ן אויף סאמועלסאָן'ען און צוריק. אינ'ם מוח האָט זיך איהם געמישט און ער איז ניט אימשטאַנד געווען אַ וואָרט אַרויסצובריינגען אויף די ליפען. און ווען יענע זיינען אַוועק איז דער ריכטונג פון דער באַנק, איז ער זיי נאַכגעגאַנגען ווי אַ גולם, האָט גאַר ניט געזעהן פאַר זיך, אויסער זייערע רוקענס, און אויפ'ן מוח האָט איהם אַזאַ נישא געדריקט, דאָס די קניע האָבען זיך איהם אונטערגעבויגען.

ער האָט גאַר ניט בעמערקט, ווי ער איז אַריין נאָך די אַנדערע איז דער באַנק און זיך דאָרט געזעצט נעבען יאכנעטשיק'ן און סעמקע'ן איז אַ בעזונדערען צימער ביי אַ טיש. דערנאָך איז סאמועלסאָן ערגעץ פערשוואונדען. אַרע מיט די אַנדערע זיינען געבליבען זיצען. קיינער פון זיי האָט קיין וואָרט ניט אַרויסגערעדט, נור סעמקע האָט פעררויכערט אַ סיגאַרעטעל און נערווען גענומען פייפען. דאָן האָט זיך סאמועלסאָן וויעדער בעוויזען, און דיעזען מאָל מיט אַ פאַק געלה, איז צוגעגאַנגען צום טיש און האָט מיט אַ שטראַהלענדען פנים, ווי ביי אַן אמת־פרומען אידען, בעת ער טהוט אַ גרויסע מצוה, פאַר יעדען אויסגעצהלט זיין געלד. אַרע האָט בעקומען פינף און דריי סיג ניאינקע הונדערטער... סאמועלסאָן האָט איהם געהייסען איר בערצעהלען. ער האָט גענומען צעהלען, און די הענד האָבען זיך ביי איהם געטרייסעלט, און ער האָט בשום אופן ניט געקענט איבער צעהלען. עס האָט זיך איהם אויסגעוויזען, אַז די גאַנצע מעשה איז ניט מעהר ווי אַ חלום. און ער האָט געפרובט זיך אַ קנייפ טהאָן אין דער קניע, געוואַלט זיך איבערצייגען, אויב דאָס איז ניט אַ חלום, און ניט געפיהלט דעם קנייפ. ער האָט זיך אַ צופ געטהאָן די באַרד און ניט געפיהלט קיין וועהטאַג. „דאָס איז אַ חלום!“ — האָט ער געטראַכט. דערנאָך האָט ער געזעהן, ווי יאכנעטשיק און סעמקע שרייבען אונטער אַ פאַפיער. באַלד האָט מען איהם אויך געהייסען אונטערשרייבען און ער האָט מיט אַ ציטערענדיגער האַנד אונטער געשריבען. דערנאָך האָט ער געזעהן, ווי יאכנעטשיק און סעמקע

— און אז אויף סטאן עוועניו? אוי, איהר האָט נאָך ניט דעם מינדעסטען בעגריף וועגען אזוינע זאכען. אין פינף יאָהר שפעטער וועט דער דאָזיגער „פארסעל“ אפשר ווערטה זיין זעהר אַ סך געלד, היינט אָבער, היינט... דריי טויזענד דאָלאַר אויף אַ טהייל... כאַ! כאַ! כאַ! — האָט ער זיך נאָך העכער צולאָכט.

אַרע איז געשטאַנען און האָט געקוקט אַרום זיך מיט אויסגעפּור טשעטע אויגען. זיינען זיי משוגע, אָדער זיי ריידען אזוי, ווייל זיי ווילען אַביסעל טרייבען קאטאָועס פון איהם, אַרע'ן?... ער איז צוגעגאַנגען צו סעמקע'ן און האָט שטיל אַרויסגערעדט: — זאָגט מיר נור...

נור יענער האָט איהם אָפגעשטופּט פון זיך, אַ צופ געטהאָן יאכ־געטשיק'ן ביים אַרבעל און געזאָגט: — קומט, צום דאָקטאָר זילבערשטיין.

— וואַרט, לויפט ניט! — האָט סאמועלסאָן איהם רוהיג אָפגע־האַלטען — איהר הייסט, דאַכט זיך, בלום, האַ? אַן אַגענט פון זינגער מאַשינען? וואָס וועט איהר טהאָן מיט אזוי פיעל געלד? — און וואָס טהוט איהר מיט אזוי פיעל געלד? — האָט סעמקע זיך אָנגערופען — איהר, מיסטער סאמועלסאָן, שיינט מיר, האָט לעצטען יאָהר אויך ניט פערמאַגט קיין סך טויזענדער?... — קיין פעני ניט — האָט סאמועלסאָן געזאָגט גוטמוטהיג — מילא עפעס וועט איהר דאָך אַרונטערלאָזען...

— קיין פעני ניט — האָט סעמקע געענטפערט מיט היץ. — איהר האַנדעלט אַ מציאה — האָט יאכנעטשיק געזאָגט מיט אַ ציטערנדיגען קול, פיהלענדיג, ווי אַלסדינג אין איהם צאַפעלט זיך פאַר אויפרעגונג.

— עפעס וועט איהר מוזען אַרונטערלאָזען — האָט סאמועלסאָן וויעדער געזאָגט — נו, אויף אַ פאַר פלעשער שאַמפאַניער... דאָס יאָ! — האָט סעמקע אויסגעשריען.

— אַלל־רייט, איך נעהם צו אייער „פארסעל“ — האָט סאמועלסאָן איהם אַ קלאַפ געטהאָן איבער'ן אַקסעל — קומט, איהר ווילט דאָך מסתמא מוזמנים?..

— מוזמנים... — האָט אַרויסגעשאַמעלט סעמקע מיט בלייכע

ליפען.

קאָפּ, ווייט אויף די גרינע שטרעקעס לאַנד, וואָס האָבען זיך דאָרט
געוואָרעמט אונטער דער פרייהלינגס-זון: —

— יעס, יעס, אין אַ פּאָר יאָהר שפּעטער וועט מען בראַנזוויל ניט
דערקענען. מיר וועלען האָבען אַ גרויסע, בליהענדע שטאָרט און מאַנכע
פון אונז וועלען דאָן אפּשר זיין ראַקעפּעללערס...

אַרע האָט געקוקט אויף איהם, געהערט, וואָס ער רעדט און איהם
ניט פּערשטאַנען. אין זייע אַויערען האָבען נאָך אַלץ געהילכט סאָ-
מועלסאָן'ס ווערטער: „הונדערט, צוויי הונדערט, פינף הונדערט...“
האָט ער געלאַכט פון איהם? ...

סעמקע האָט דערוויילע אַיינגערוימט יאכנעטשיק'ן אויפ'ן אויער:
„לאַמיר אָפּקויפּען ביי אַרע'ן זיין טהייל.“ יאכנעטשיק האָט אַ שאַקעל
געטהאָן מיט'ן קאָפּ, ניט געוואָלט איהם מעהר הערען און זיך וויעדער
געווענדעט צו סאמועלסאָן'ען:

— אַלזאָ, מיסטער סאמועלסאָן, גור ביי! מיר געהען צו דאָקטאָר
זילבערשטיין.

סאמועלסאָן האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— וואָרט, האָט אַביסעלע געדולד. אפּשר וועל איך ביי אייך צו-
געהמען דעם „פאַרסעל“. וויפיעל האָט איהר בעצאָהלט פיר איהם?
— פינף טויזענד. צוועלף הונדערט האָבען מיר געגעבען דעפּאָ-
זיט — האָט יאכנעטשיק געענטפּערט.

— נו, וויפיעל ווילט איהר פּראָפּיט?

סעמקע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— צו דריי טויזענד אויף אַ טהייל...

סאמועלסאָן האָט וויעדער אויסגעשטעלט זיינע ווייסע, לאַכעדיגע
צייהן.

— דריי טויזענד אויף אַ טהייל? — האָט ער אַרויסגערעדט גוט-

מוטהיג — דריי טויזענד? האָט איהר בערעכענט, יונגערמאַן, וויפיעל
געלד דאָס איז? האָט איהר שוין אַמאָל געזעהן אַזוי פיעל געלד?
— וויל איך טאַקי זעהן! — האָט סעמקע געזאָגט און צוגעלעגט —

ווען איהר וועט ניט געבען, וועט דער דאָקטאָר זילבערשטיין געבען.

— פּערגעסט ניט, אַז דער „פאַרסעל“ איז אויף סטאַן עוועגיו —

האָט זיך אַריינגעמישט יאכנעטשיק.

סאמועלסאָן האָט זיך וויעדער גוטמוטהיג צולאַכט:

ביי איהר געווען וועגען „פארסעל“, און ווען מיר וואָלטען היינט
ניט געקומען צו איהר מיט דעם געלד אין דער בעשטימטער צייט,
וואָלט זי אייך איהם פערקויפט...

סאמועלסאָן האָט אויף דעם גאָר ניט געענטפערט; ער האָט
ארויסגענומען אַ סיגאַר, פעררויכערט און גענומען קוקען מיט זיינע
קלוגע, שוואַרצע אויגען דאָ אויף יאכנעטשיק'ן און דאָ אויף סעמקען.
דערנאָך איז ער פלוצים צוגעגאַנגען צו אַרע'ן, האָט אַרויפגעלעגט אַ
האַנד איהם אויפ'ן אַקסעל, אויסגעשטעלט זיינע לאכעדיגע צייהן און
געזאָגט:

— איהר זייט אויך אַ פאַרטנער צו זיי, ר' אַרע?

— אַ פאַרטנער, יא! — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט דערשלאָגען.

— אזוי? זעהר שען, זעהר שען. וויפיעל ווילט איהר פאַר אייער

טהייל, ר' אַרע? — האָט ער מיט אַמאָל אַ פרעג געטהאָן.

— הא? — האָט זיך אַרע אַ כאַפ געטהאָן — וואָס הייסט, וויפיעל

איך וויל? ...

— איך מײן, וויפיעל פראָפּיט ווילט איהר? וויפיעל ווילט איהר

פערדיענען? הונדערט, צוויי הונדערט, פינף הונדערט? ...

אַרע האָט זיך אַ צאָפּעל געטהאָן און אויסגעגלאָצט אויף איהם אַ

פאַר משונה'דיגע אויגען. נור דאָ האָט זיך יאכנעטשיק ראַפּטאַם אַ כאַפּ

געטהאָן, אַריינגערוקט זיך צווישען זיי און אַפּגעשטופּט מיט'ן רוקען

אַרע'ן, אויסגעשטעלט זיין בייכעל צו סאמועלסאָן'ען און געזאָגט:

— ר' אַרע וועט זיין טהייל ניט פערקויפען. ווען איהר ווילט דעם

גאַנצען „פארסעל“, קענען מיר ריידען.

סאמועלסאָן האָט זיך גוטמוטיג צולאַכט.

— קאַר-דע-עקט! — האָט ער געזאָגט, אַ קלאַפּ געטהאָן יאכנע-

טשיק'ן איבער'ן אַקסעל און צוגעלעגט:

— בראַוואָ! מיסטער יאכנעטשיק, בראַוואָ! אַט אזוי נור דאַרף

מען האַנדלען. אנשטענדיג, נור אנשטענדיג... מיר וועלען טהאָן

גרויסע ביזנעס אויף אַן אנשטענדיגען אופן.

— און נור אויף אַן אנשטענדיגען אופן — האָט סעמקע אונטער-

געכאַפּט מיט היטץ.

— יעס, יעס — האָט סאמועלסאָן אַרויסגערעדט שטיל און זיינע

אויגען האָבען פלוצים גענומען קוקען פער'חלום'ט איבער יאכנעטשיק'ס

האַט ער גלייך פערשטאַנען, אז זיי אלע זיינען פארטנערס פון דעם דאָזיגען „פארסעל“, און אַ טראַכט געטהאָן: „איז דאָס ניט דער בעסטער בעווייז, אז „ריעל-עסטייט“ אין בראַנזוויל איז דער זיכער-סטער אַרטיקעל, ווען אפילו אַרע די באַרד הויכט אָן מיט איהם צו האַנדלען!“ דאָן האָט ער זיך צו אַרע'ן געווענדעט:

— גוט מאַרגען, ר' אַרע! וואוהין לויפט איהר אזוי?

ער האָט זיך אָפגעשטעלט. אַרע איז אויך שטעהן געבליבען. סעמקע און יאכנעטשיק, וואָס זיינען געגאַנגען אויפ'ן טראַטואַר גע-גענאיבער, זיינען שנעל אַריבערגעלאָפּען אויף דעם טראַטואַר, וואו סאמועלסאָן איז געשטאַנען, צוגעגאַנגען צו איהם און האָבען זיך אזוי אַוועקגעשטעלט, דאָס אַרע איז געבליבען שטעהן הינטער זייערע רוקענס.

— העללאַ אידען! — האָט זיי סאמועלסאָן בעגעגענט מיט זיין אנגענעהמען, לאַסצענדיגען באַריטאָן — פון וואנען קומט מען און וואו-הין געהט מען?

— מיר האָבען עפעס געהאַנדעלט — האָט יאכנעטשיק געענטפערט. — דעם „פארסעל“ אויף סטאַן עוועניו, אויף וועלכען איהר האָט אַרויסגעקוקט — האָט אונטערגעכאַפט סעס'קע.

— ווער האָט עס אייך געזאָגט, אז איד האָב אויף איהם אַרויס-געקוקט? — האָט זיך אָנגערופען סאמועלסאָן, און אַרויסגעוויזען זיינע געזונדע, ווייסע, לאַכעדיגע צייהן אונטער די דיקע פּעד-שוואַרצע וואַנסעס — איהר האָט אַ טעות, איד הער ערשט פון אייך, אז איד האָב אויף איהם אַרויסגעקוקט...

און ער האָט זיך גוטמוטהיג צולאַכט.

אַרע'ן איז קאלט געוואָרען פון דעם דאָזיגען ענטפער און גע-לעכטער. ער האָט אַ צופ געטהאָן פון הינטען יאכנעטשיק'ן ביים אַרעם און אַרויסגעקרעכצט:

— נו, איהר הערט, הא? ...

יאכנעטשיק האָט איהם פּער'ננכ'עט אַרויפגעטראַטען אויפ'ן פּוס און אַרויסגעלאָזט צווישען די צייהן:

— ציץ! האַלט ס'מויל! ...

דערנאָך האָט ער זיך געווענדעט צו סאמועלסאָן'ען:

— די גוי'ע אליין האָט אונז דערצעהלט, אז איהר זייט געכטען

ווי די אלטע וואַקסען דורך די נייע הייזער, וואָס ווערען אויסגעבויט, ווי נייע מענשען קומען צו און בעזעצען זיך אין בראַנזוויל אין די צעהנדליגער, הונדערטער און טויזענדער, און ער האָט אָנגעהויבען צו גלויבען, אז בראַנזוויל וועט אַמאָל אויסוואַקסען גרויס, זעהר גרויס, וועט זיין איינע פון די גרעסטע אידישע שטעט, וואָס אירען וועלען האָבען אויסגעבויט. און דער דאָזיגער געדאַנק האָט איהם אַזוי בעגייסטערט, דאָס ביי יעדער געלעגענהייט האָט ער איהם אויסגעזי שפראַכען און דערביי בעמיהט זיך צו בעווייזען, פאַר וואָס בראַנזוויל מוז אויסוואַקסען אַ גרויסע שטאָרט. זיינע אַרנומענטען זיינען געווען פון אַ סאָציאַל־דעמאָקראַט און אַפּט, ווען ער האָט זיי אַרויסגעזאָגט, האָט ער בענוצט אויסדריקען, וואָס ער איז געוואָהנט געווען צו גע־ברויכען אין זיינע לעקציעס.

קורץ, ער האָט אויפריכטיג געגלויבט, אז אין בראַנזוויל וועט דער ווערט פון הייזער און לאַנד־אייגענטהום נאָך העכער און העכער שטייגען און דערפאַר האָט ער מיט אַ ריינעם געוויסען געקאָנט יעדען ראַטהען, אַריינצולעגען די לעצטע פּאַר דאָלאַר אין „ריעל־עסטייט“, האָט געקויפט און פּערקויפט פון האַנד צו האַנד, אַמאָל אַליין און אַמאָל מיט אַ שותף, און דערביי האָט ער זיך אונערוואַרטעט אַרויס־געוויזען אַלס דורכגעטריבענער געשעפטסמאַן.

האָט ער ערגעץ דערשמעקט אַ גוטען „פאַרסעל“, האָט ער איהם געהיט מיט ביידע אויגען און זעלטען ווען ער האָט איהם ניט אַריינגעקראָגען.

אַזוי האָט ער אויך מיט אַ טאַג צוריק דערשמעקט דעם „פאַרסעל“, וואָס יאכנעטשיק און זיינע פאַרטנערס האָבען היינט געקויפט. ער איז אַוועק צו דער אייגענטהימערין און האָט געפרעגט, אויב זי וויל איהם פּערקויפען, און ווען זי האָט איהם געענטפּערט, אז יאכנעטשיק האָט איהם געקויפט, אז ער דאַרף איהר בריינגען היינט דאָס געלד, האָט ער ניט געפרובט איהר אָנבאַטען אַ העכערען פּרייז, ווי אַנאַנד דערער וואָלט עס געטהאָן, נור ער האָט בעשלאָסען, אַפּצוהיטען יאכ־נעטשיק'ן, ווען יענער וועט שוין האָבען געשלאָסען מיט איהר און אַפּהאַנדלען פון איהם דעם דאָזיגען „פאַרסעל“ אויף סטאַן עוועניו, וועלכער איז געווען איינער פון די בעסטע אין בראַנזוויל.

ווען ער האָט דערזעהן יאכנעטשיק'ן מיט סעם'סען און אַרע'ן.

ער איז געווען א ברייטער, שטארקגעבויטער מאן פון מיטעלען וואוקס, מעהר עהנליך צו אן איטאליענער ווי צו א אידען, מיט דיקע, פעך־שוואַרצע וואַנסעס, א שענער מאן פון א יאָהר פערציג מיט א רונדען פנים, וואָס איז בעלויבטען געווען פון א פאָר מערקווירדיג הייסע, שוואַרצע אויגען און פון א גליקליכען, זוניגען שמייכל. אָנגעטהאָן איז ער געווען מעשה פראַנט, אין א טהייערען העלען אַנצוג, וועלכען ער האָט זיך געלאָזט מאַכען ביי א גוטען שניידער און אין העלע לאַקירטע שיד. אויפ'ן קאָפּ האָט ער געטראָגען א העלע קעפּקע, אונטער וועלכע עס האָבען בעזאָנדערס אָפּגעשלאָגען זיינע פעך־שוואַרצע האָאַר, זיינע מערקווירדיגע שוואַרצע אויגען און זיינע פעך־שוואַרצע, דיקע וואַנסעס.

ערשט מיט א יאָהר צוריק, איידער ער איז געוואָרען א ריעל עסטייטניק, האָט ער זיך ניט געפּוצט, איז אַרומגעאַנגען ווי א „פּראָלעטאַריער“. נור זייט ער האָט אַריינגערקאָגען די טויענדער, האָט ער אין זיך — ווי ער האָט אַליין געזאָגט — דערפיהלט דעם „רייכען יצר הרע“, האָט זיך גענומען פּוצען, וואוילטאָג זיך אַנטהאַן, האָט אָפּט געטרונקען שאַמפּאַניער און געטרוימט וועגען אַז אייגענעם אויטאָמאָביל. איצט האָט ער אויך אַמאָל גערעדט ביי די אַרבייטער אויף די מאַסענפּערזאַמלונגען און מיט דעם אייגענעם האָס וואָס פריהער געגען דעם קאַפיטאַליזמוס און האָט אָפּט בעצאָהלט פאר די לאַקאַלען, וואו די פּערזאַמלונגען זיינען פּאַרגעקומען. און אין דער אייגענער צייט האָט ער אין פּריוואַט־געשפּרעכען צוגערעדט זיינע בעקאַנטע אַרבייטער זיי זאָלען אָנהויבען צו קויפען „לאַטס“, פונקט ווי ער האָט זיי פריהער צוגערעדט, זיי זאָלען אין די יוניאָנס אַרייני־טרעטען. און מאַנכע פון זיי האָבען איהם טאַקע געפּאַלגט, געקויפט „לאַטס“, פאַר זייער לעצטע געלד, ביי איהם אָדער דורך איהם און ער האָט דערביי ניט צוגעלייגט. . . ער האָט אָבער ניט געמיינט אַריינצונאַרען די אַרבייטער צוליעב זיין נוצען; אמת טאַקי, ער האָט דערביי פּערדיענט געלד, אָבער ער איז אויך געווען איבער־צייגט, אַז זיי, די אַרבייטער, וועלען אויך געלד פּערדיענען פון די „לאַטס“, וואָס זיי קויפען. ער האָט געזעהען, ווי יעדען טאָג ווערען מענשען רייך, ווי ער אַליין ווערט מיט יעדען טאָג רייכער און רייכער, ווי בראַנזוויל וואַקסט, ווי נייע גאַסען ווערען אויסגעלייגט,

צווישען די אידישע ארבייטער, אגטירט, געלעזען לעקציעס איבער דער ארבייטער פראגע און האָט עס געטהאָן מיט אויפריכטיגער בעגייסטער־רונג. אַן איבערצייגטער סאָציאַל־דעמאָקראַט, אַ מאַרקסיסט, האָט ער דעמאָלט געהאַלפּען צו בעקעמפּען די אידישע און דייטשע אַנאַרכיסט־טען, וואָס האָבען אין יענער צייט געזוכט אַריינצוקריגען די אידישע אַר־בייטער אונטער זייער איינפלוס. אין דער אייגענער צייט האָט ער זיך פאַרגעברייטעט צום קאַלעדזש. געענדיגט דעם קאַלעדזש, האָט ער דער־נאָך געעפּענט אַן אָפּיס אין בראַנזוויל און אָנגעהויבען צו פּראַקטיצירען „לאַאַ“. זיין פּראַקטיק האָט איהם אָבער זעהר וועניג אַריינגעבראַכט. די בעפעלקערונג איז געווען צו קליין אין בראַנזוויל און די קליענטען, וואָס זיינען אַמאָל צו איהם יאָ געקומען, זיינען ס'רוב געווען פון אַרימע אַרבייטער שיכטען און זיי זיינען צו איהם געגאַנגען, ווייל ער איז געווען זייערער אַ מענש, וואָס, אַז מען האָט איהם ניט בע־צאָהלט פאַר זיין אַרבייט, האָט ער אויך קיין טענות ניט געהאַט. דערפאַר אָבער, אַז עס האָט זיך איהם אַמאָל געמאַכט אַ רייכער קליענט, האָט ער, סאַמועלסאָן, פּערשטאַנען ווי צו מאַכען איהם בעצאָהלען אויך פאַר די אַרימע. אָבער רייכע קליענטען זיינען אין בראַנזוויל געווען פּערדאָמט וועניג און אפילו פון די וועניגע האָט ניט יעדער געוואָלט געהן צום סאָציאַליסט סאַמועלסאָן, איז ער אַ לאַנגע צייט געבליבען אַן אַרימאַן. די אַרימקייט האָט ער פּערטראַגען גוט־מוטהיג, מיט אַ בעזונדערען גליקליכען שמייכעל.

בכלל, האָט מען איהם שטענדיג געזעהן מיט אַ צופריעדענער, כמעט גליקליכער מינע אויפ'ן פנים. צו מענשען האָט ער זיך פּער־האַלטען זעהר פּריינדליך און ליעבענסווירדיג, אויסער ווען ער איז געשטאַנען אויף דער פּלאַטפּאָרמע און האָט גערעדט צו אַרבייטער. דאָן איז ער אין גאַצען געווען דער היפּוך פון דעם גוטמוטהיגען, זאַנפּטען און פּריינדליכען סאַמועלסאָנ'ען. דאָן האָט ער „געפּולווערט“, געשאַטען ווערטער, בראַנד־פייער, פּול האַס, געגען דעם קאַפיטאַל־ליזמוס, און אין אַ דעבאַטע מיט אַ גענער וועגען דער „צוקינפּטיגער געזעלשאַפט“, איז ער אָפט געווען גראַב, ניט אָפּגעשטעלט זיך פאַר קיין אויסדרוק, און זיינע אויגען האָבען דעמאָלט געברענגט מיט פיינדשאַפט, און זיין קול האָט געקלונגען מיט פּעראַכטונג, און איז גאַנצען האָט ער, דאַכט זיך, מיט האַס דאָן געאַטהעמט...

— ער איז גערעכט — האָט יאכנעטשיק אונטערגעכאַפּט —
 איהר דאַרפּט שרייען, אז מיר האָבען געהאַנדעלט אַ גרויסע מציאה...
 שאַ, דאָרט געהט סאַמועלסאָן דער לאַיער...
 — ר' אַרע, מאַכט אַ פּרעהליכע מינע און טאַמער פּערפיהרט
 ער אַ רייד מכוה אונזער „פאַרסעל“, שרייט, אז איהר ווילט ניט פּער-
 קויפּען איהם.

— וואָס הייסט? זאָל ער נור מיר צוריקגעבען מיין געלד, וועל
 איך דאַנקען נאָט! — האָט אַרע אויסגעשריען.
 — מאַכט צו אייער פּיסק, איהר אַלטער לץ — האָט סעמקע
 אויף איהם אַ געשריי געטהאָן — איהר שווייגט, לאָזט אונז ריידען!
 אַרע האָט אַ טראַכט געטהאָן: „יאַ, יאַ, דו מעגסט שוין שרייען
 אויף מיר, איך בין דאָך אין דיינע הענד, וועה איז מיר!“.

און דערפיהלט, אז ער וועט באַלד אַרויספלאַצען מיט טענות,
 פאַרוואָס זיי האָבען איהם אונגליקליך געמאַכט, איז ער אפגעטראַטען
 פון זיי, און האָט גענומען געהן אין מיטען גאַס מיט וואַקעלדיגע
 טריט, ווי אַ שיכור'ער...

— אָט האָסטו דיר! אַ פיינעם תכלית געמאַכט, אַ פיינעם!
 — האָט ער פּערצווייפּעלט געמורמעלט אין באַרד אַרין.

— אַ גוטען מאַרגען, ר' אַרע — האָט ער דערהערט אַן אנגע-
 געהמען באַריטאָן.

ער האָט זיך אומגעקעהרט און דערזעהן סאַמועלסאָנ'ען, וועלכער
 איז געגאַנגען אויפ'ן צווייטען טראַטואַר מיט זיין שטענדיגען שמייכל
 אויפן פנים.

סאַמועלסאָן איז געווען איינער פון די עלטסטע אידישע תושבים
 אין בראַנזוויל. אַ מערקווירדיגער מענש, אַ געמיש פון אַ פּראַקטישען
 מענשען און אַ טרוימער, פון אַ דורכגעטריבענעם געשעפטס מאַן
 און אַן אידעאָליסט פון העכסטען זאָרט. אין אַמעריקאַ איז ער געווען
 אַ יאָהר פּופּצעהן. געקומען פון אַ זיד רוכישער שטאָרט, וואו ער
 האָט געענדיגט אַ נימנאָזיום. אין ניו יאָרק האָט ער זיך אַ לאַנגע
 צייט געפלאַגט, געאַרבייט אין שעפּער ביי העמדער און ראַפּערס
 און גאָר אָפּט געהונגערט. זיין פּרייע צייט האָט ער אָפּגעגעבען
 דער אַרבייטער בעוועגונג, געהאַלפּען גרינדען די ערשטע יוניאָנס

שפעטער, ווען ער מיט זיינע פארטנערס האָבען זיך צושיידט מיט זייער לאַיער, אַרויסגעהענדיג פון דער אַלטער'ס הויז, האָט ער זיך דערוואוסט, אַז די 12 הונדערט דאָלאַר, וואָס זיי האָבען איינ-נעצאַהלט דער אַלטער, זיינען געווען נאָר אַ דעפאזיט, און אויפגאב אויף די פינף טויזענד דאָלאַר, וועלכע זיי וועלען איהר דארפן בע-צאָהלען אין אַ חודש אַרום. ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן ביים קאַפּ. וואָס הייסט? ... סטייטש, ער האָט דאָך געמיינט, אַז דער גאַנצער „פאַרסעל“ טרעפט ניט אָן מעהר ווי די צוועלף הונדערט דאָלאַר. וואו וועלען זיי נעהמען אזוי פיעל געלד אין אַ חודש אַרום? פאַרוואָס האָבען זיי דאָס איהם פריהער ניט געזאָגט? ...

— פאַרוואָס האָט איהר ניט געפרעגט? — האָט סעמקע, ביי וועמען דער קאָנטראַקט איז געלעגען אונטער'ן בוים, געענטפערט און זיך צולאַכט: — אַ ריכטיגער ביזנעס מאַן ווייסט אַ פריהער, וואָס ער טהוט...

— גולנים, איהר האָט דאָך מיך געקוילעט! — האָט אַרע אַרויס-געקרעכצט און פערבראַכען די הענד — אַי וועה איז מיר, אַט האָסטו דיר! ... וואו וועלען מיר נעהמען אזוי פיעל געלד? ...

— טפוי! — האָט יאָכנעטשיק אַ שפיי געטהאָן מיט כעס — וואָס נודעט איהר, פערד וואָס איהר זייט? אַז מיר וועלען קריגען געלד אויף דעם „פאַרסעל“, וועט איהר אויך קריגען, און אַז ניט האָבען מיר קיינער ניט „געפיערעלט“... מיר אַלע ליגען דאָ מיט די געלד...

— אין דר'ערד ליגען מיר, אין דר'ערד — האָט אַרע געקרעכצט — ס'געהערט? אָן אויפגאָב גאָר! און וואו וועלען מיר נעהמען די איבעריגע, אזוי פיעל געלד? ... גולנים, פאַר וואָס האָט איהר מיך אַריינגעשלעפט! — האָט אַרע זיך שיער ניט צו-וויינט.

— ר' אַרע — האָט סעמקע גענומען אויף איהם שרייען — איהר וועט אונז אונגליקליך מאַכען! ווען איהר וועט אזוי טענה'ען, וועט מען מיינען, אַז מיר האָבען חרטה אויף אונזער „פאַרסעל“ און דאָן ערשט וועלען מיר טאַקע פערליערען אונזער געלד. בעסער שרייט: אַ „באַרגיין“! אַ באַרגיין, אַ מציאה, איהר הערט? אַ באַרגיין, אַ מציאה. וועלען מיר דאָן פערדיענען געלד. איהר הערט, וואָס אַיך זאָג אייך? ...

ביים טיש זיינען געזעסען סעס'קע מיט אַ צוקראַצטען פנים,
און עלטערער קריסט, דער אַלטער'ס לאַיער, און אַן אידישער יונגערמאַן,
דער לאַיער וואָס האָט פּערטראַטען די שותפים.

— אַלסדינג איז שוין פּאַרטיג, מען דאַרף נור געבען דאָס געלד
און אונטערשרייבען — האָט סעס'קע זיי בעגעגענט.

יאַכנעטשיק האָט אַרויסגעשלעפט פון אונטער'ן בוזים אַ פּעקעל
געלד און איבערגעגעבען דעם לאַיער.

— צעהלט איבער, דריי הונדערט — האָט ער געזאָגט.

דאָס אייגענע האָט געטהאָן סעמקע. נאָר איין אַרע האָט זיין
געלד ניט אַרויסגענומען און געקוקט ארום זיך, ווי אַ צידולטער.

— האָט איהר ביי זיך אייערע פינף הונדערט? — האָט דער

יונגער מאַן, דער לאַיער, זיך צו איהם געווענדעט.

— האַ? — האָט ער זיך אַ כאַפּ געטהאָן און מיט אַ מינע,

אַזוי ווי מען וואָלט איהם ביי דער האַלז אָנגענומען און מיט געוואַלד
איהם געצוואונגען געלד צו געבען, האָט ער פּערוקט זיין האַנד
אונטער'ן בוזים און לאַנגזאַם אַרויסגעשלעפט פון דאָרט זיין פּעקעלע
געלד. ער האָט אין גאַנצען געציטערט, כּעת ער האָט איינציגווייז
איבערגעגעבען דעם לאַיער זיינע פינף הונדערטער.

דערנאָך האָט מען אונטערגעשריבען דעם קאָנטראַקט. די אַלטע

אַפּריהער, נאָך איהר סעמקע בלום און יאַכנעטשיק. אַרע האָט גע-
דאַרפט אונטערגעשרייבען. דער לאַיער האָט צוגערוקט צו איהם דעם
קאָנטראַקט.

— איד קען ניט אונטערגעשרייבען אויף ענגליש — האָט אַרע

אַרויסגעמורמעלט.

— שרייבט אונטער אין אידיש — האָט דער לאַיער געזאָגט.

ער האָט אונטערגעשריבען מיט אַ ציטערענדיגער האַנד.

— וואָס ציטערט איהר אַזוי? — האָט דער לאַיער זיך אָנגע-

רופען.

— אַך, מיסטער לאַיער, איך האָב דאָס ניט געדאַרפט טהאָן...

מיין טאָכטער'ס נדן... בלוטיג געלד — האָט ער געמורמעלט —

נאָר נאָר נישט, וואָס נאָט וועט געבען, דאָס וועט זיין. פּערפאַלען!

און ער האָט אַ זיפּץ געטהאָן.

אזוי פרעהליך בעלויכטען די גרינע שטרעקעס לאַנד, דעם וועלרעל, וועלכער האָט גע'כשוף'ט פון ווייטען, די זאמדיגע גאסען און די קליינע הייזלאך, און ניט געהערט וואָס יאכנעטשיק האָט איהם דערצעהלט וועגען סעמקע בלום, ווי נעכטען איז איהם, סעם'קען בעפאלען אן איירישער גוי און איהם צוקראצט דעם פנים... ער, אָרע, איז געגאנגען ווי צו א געפערהרליכער אָפּעראַציאָן, אונטער וועלכער ער האָט געקענט שטאַרבן... נור איין מאָל האָט ער ארויסגעשטאַמעלט:

— איז ווי מיינט איהר, מיסטער יאכנעטשיק, האָ?

— וואָס?

— איז... איז... איז קיין סכנה ניטאָ, אַז... אַז מיר זאָלען

חלילה פערליערען אונזער... אונזער געלד, האָ?

— רעדט ניט קיין נאַרישקייטען, ר' אָרע — האָט געענטפערט

יאכנעטשיק, און צוגעלעגט מיט פערוואונדערונג אינ'ם קול:

— אַ-אַך!...

זיי זיינען צוגעגאנגען צו אַן אַלט, האַלב איינגעפאלען, הילצערען

הייזעל, וואָס איז געשטאַנען אַרומגערינגעלט פון אַ גאַרטען מיט בלומען און פערזעמטע בעעמען. אין פראַנט זיינען געשטאַנען עטליכע בוימער, בעשאַטען מיט ווייסע בליטהען.

— אַט דאָס איז דאָס! — האָט יאכנעטשיק געזאָגט און אַנ-

געקלאַפט אין אַ טהיר.

עס האָט זיך דערהערט אַ קוויטשענדיגער בילען פון אַ הינטעל.

אָרע האָט זיך אַ צאָפעל געטהאָן און איז אָפּגעטראָטען פון דער טהיר.

— שרעקט זיך ניט, דער גויה'ס קליין הינטעל, ער בייסט זיך

ניט — האָט יאכנעטשיק בעמערקט.

אַן אַלטע קריסטין מיט אַ ווייסען קאָפּ האָט זיי געעפענט די

טהיר. זיי זיינען אַרײַן אין שטוב. פון אונטער'ן טיש האָט זיך אַ

וואָרף געטהאָן אויף זיי אַ קליין, ווייס הינטעלע מיט אַ בילען. אָרע

האָט זיך וויעדער אַ כאַפּ געטהאָן צוריק און גלייך איז איהם אויף

דער צונג אַרויף, אויס געוואָנהייט, דער „פּסוק": „איך בין יעקב,

דו ביזט עשׂו"... ער האָט אָבער דעם הינטישען פּסוק ניט געענדיגט,

ווייל די אַלטע קריסטין האָט אָנגעשריען אויף איהר הינטעל און עס איז

אַנשוויגען געוואָרען און פּערקראַכען צוריק אונטער'ן טיש.

— גיכער דעם טהעע, באַבע. עם ווערט שפעט. איך וועל פערשפעטיגען צו דער ארבייט — האָט זי געזאָגט.

— די טענצערקע שלאָפּט נאָך ?

— רייטשעל געהט היינט ניט ארבייטען. זי פיהלט זיך ניט גוט. זי האָט מיר ערשט געזאָגט ביי איהר אין רום. ניכער, באַבע, אַ נלאָז טהעע! ...

אָרע האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן :

— וואָרט, טאָכטערעל! ...

ער האָט שנעל צונויפגענומען די ברעגעס פון'ס טיכעל אין זיין פויסט, אויסגעשטרעקט איהם צו זיין טאָכטער און געזאָגט :

— ציה! ...

— וואָס איז דאָס ? ...

— ציה! — האָט ער נאָך אַמאָל געזאָגט, און זיין האַרץ האָט ציטערענדיג געבעטען: „גאָטעניו, מאַך, זי זאָל ארויסציהען דעם ריכטיגען!“ ...

זי האָט מיט אַ פּערוואונדערטער מינע אַ קוק געטהאָן אויף איהר טאַטע'ס אויסגעשטרעקטען פויסט מיט די אַרויסגעשטעקטע צונויפ־גענומענע רייטע שפיצען פון דעם טיכעל און גענומען ציהען איינעם פון זיי, און אַרויסגעשלעפּט... דעם קניפעל... און ווי אַ שווערער שטיין האָט זיך אַרונטערגעקייקעלט פון זיין האַרצען. ער האָט זיך דערפרעהט נאָך מעהר ווי פריהער. באַלד אָבער איז ער ווידער צו־טומעלט געוואָרען: ווער האָט ריכטיג געצויגען, די מאַמע אָדער עטעלע? ... אָבער ער האָט אויך אַרויסגעצויגען דעם קניפעל... צוויי יא, איינס ניט... אַמאָל קען זיין, אַז דער מאַמע'ס ציהען איז טאַקי ריכטיג און זייערע... היינט וואָס טהוט מען פאַרט? ...

זיינע געדאַנקען האָט איבערגעשלאָגען יאכנעמשיק, וועלכער איז אַריינגעקומען אין הויז מיט אַ געפילדער און פּערסאָפּעט.

— איהר זייט פאַרטיג, ר' אָרע? גיכער! אַ ניט פּערלירען מיר דעם „פאַרסעל“. סאַמועלסאָן, דער לאַיער, האָט טאַקי איהם דערשמעקט... קומט, מיסטער בלום וואָרט דאָרט ביי דער גוי'ע אויף אונז מיט אַ לאַיער! ...

און ער איז אַרויסגעגאַנגען מיט יאכנעמשיק'ן פונ'ם הויז, ווי אַ צודולטער, האָט ניט בעמערקט די שענע פריהלינגס־זון, וואָס האָט

און ער האָט דאָס געטהאָן : געמאַכט אַ קניפעל, אונטערגעלעגט דאָס טיכעל אונטער'ן קישען און אַרויסגעשלעפט מיט אַ ציטערדיגער האַנד דעם ברעג מיט'ן קניפעל... ער האָט זיך מיט דעם דערפרעהט, אַזוי ווי דער דאָזיגער קניפעל וואָלט איהם זעהר אַ גוטע בשורה אָנגעזאָגט וועגען עפעס, וואָס האָט איהם זעהר שטאַרק בעאונרוהיגט. דאָך האָט ער זיך אויף דעם איינציגען מאָל ניט געוואָלט פערלאָזען. עס איז איהם איינגעפאלען צו לאָזען זיין מאַמע'ן אויך ציהען אַ קניפעל. און מיט אַ קלאַפּענדיגער האַרצען איז ער אריין צו איהר אין דער קיך, האַלטענדיג די צונויפגעלעגטע ברעגס פון'ם טיכעל אין זיין רויטען פויסט.

— ציה, מאַמע! — האָט ער געזאָגט.

זי האָט דאָן אָנגעגאַסען אַ גלאָז טהעע פיר עטעלע'ן און גע- האַלטען דעם טהעע-קאָן אין די הענד.

— וואָס ציהען? — האָט זי געפרעגט און אוועקגעשטעלט

דעם טהעע-קאָן אויפ'ן אויווען.

— ציה אַרויס אַ ברעג, מאַמע... איך וויל ערגעץ היינט געהן,

וואו עס איז דאָ אַ סכנה, וויל איך וואַרפען גורל: צו זאָל איך, צו זאָל איך ניט...

— וואָס איז? דאָרטען איז דאָ אַ בייזער הונד, מיין זוהן?

— האָט די אַלטע געפרעגט אונרוהיג.

— יא, יא — האָט ער אַרויסגעמורמעלט, ניט וויסענדיג וואָס

איהר צו ענטפערען.

— טא געה ניט אַהין, גאָט וועט דיר צושיקען אויף אַנאַנדער

פלאַץ, מיין זוהן...

— ציה, מאַמע, ציה! — האָט ער געמורמעלט — איך בעט

דיך, ציה!...

זי האָט אַרויסגעצויגען אַ ברעג אַהן אַ קניפעל און ער איז

צומישט געוואָרען.

— נו, ווי איז אויסגעפאלען: גוט, צו שלעכט? — האָט די

אַלטע געפרעגט און געקוקט נאָך אונרוהיגער אויף איהם.

ער האָט ניט געענטפערט און געקוקט צוטומעלט אויף דעם ברעג,

וואָס זיין מאַמע האָט אַרויסגעצויגען.

עטעל איז אַריינגעקומען.

9.

אַרע'ס שרעק און די ערשמע דריי טויזענד דאלער

ער האָט זיך אויפגעכאַפט. נעבען איהם איז געשטאַנען זיין
אַלטע מאמע און האָט איהם געוועקט.

— דו שטעהסט אויף, אַרע? שוין נאָך זיעבען...

אין אַ האַלבער שעה אַרום איז ער שוין געשטאַנען אין זיין טלית
און תפילין און האָט געדאווענט. און אין אַלע תפילות פון'ם דאווענען,
וואָס זיינע ליפען האָבען געמורמעלט, האָט זיך איצט געהערט זיין
אייגענע תפילה, וועלכע האָט זיך געטראָגען פון זיין אונרוהיגער נשמה:
„גאַטעניו, מיין בלוטיגפּערהאַרעוועט געלד לאָז מיך ניט פּערלירען,
מיין עטעלע'ס נדן!“...

נאָכ'ן דאווענען איז ער אַ צוטראָגענער אריין צו זיך אין שלאָף־
צימער און האָט פּערשפּאַרט די טהיר. דערנאָך האָט ער זיך געזעצט
אויפ'ן בעט און ארויסגעשלעפט פון אונטער'ן בוזים אַ פּעקעלע,
וואָס איז איינגעוויקעלט געווען אין אַ רויטען טיכעל. ער האָט גע־
האַלטען אַ וויילע דאָס טיכעל אין זיינע ביידע הענד און געקוקט פאַר
זיך פּערטראַכט. דערנאָך האָט ער לאַנגזאַם און פאַרזיכטיג ארויס־
געוויקעלט פון'ם טיכעל פינף גאַנצע הונדערטער, נייע אַסיגנאַציעס,
וועלכע ער האָט נעכטען אַרויסגענומען פון דער באַנק, האָט זיי
ארוםגעטאַפט, בעטראַכט יעדע בעזונדער, געגלעט זיי און געטראַכט:
„זאָל איד, אָדער זאָל איד ניט?“...

צום סוף איז ביי איהם געבליבען, צו וואַרפען גורל... ווי אזוי?
עס איז איהם איינגעפאַלען צו ציהען אַ קניפעל. ער וועט נעהמען
דאָס רויטע טיכעל, אין וועלכען זיין געלד איז איינגעוויקעלט געווען,
וועט אויף איין ברעג מאַכען אַ קניפעל און וועט עס אונטערלעגען
אונטער'ן קישען. דאָן וועט ער ציהען. וועט זיין האַנד ארויס־
שלעפען דעם ברעג מיט'ן קניפעל, וועט עס זיין אַ סימן, אַז... ער
מעג יא... ניין, אַז ער טאָר ניט ריויקירען... ניין, ניין, אַז ער מעג
יא, ריויקירען זיין געלד... וועט זיין האַנד ארויסשלעפען אַ ברעג
אָהן אַ קניפעל איז אַ סימן, אַז ער טאָר ניט איינשמעלען זיין געלד.

הָאָט געזעהען ווי ער האָט אריינגעקוקט צו איהר, בעת זי האָט זיך אָנגעטהאָן... זי האָט דאָס טאַקסי דערצעהלט סעס'קע בלוס'ען... זי קען נאָך אַמאָל דערצעהלען זיין מאַמע'ן און עטלע'ן אויך... אוי, אַזאַ חרפּה, אַזאַ בושש... אַ מצוה אויף איהם, זאָל ער ניט קריכען וואו מען דאַרף ניט, זאָל ער ניט קוקען, ווען מען טאָר ניט! — האָט ער זיך אַליין גע'מוסרט און דערביי האָט זי פאַר זיינע אויגען גענומען שוועבען אַזוי ווי ער האָט זי דאָס לעצטע מאָל געזעהן, בעת זי האָט זיך אָנגעטאָן — מיט איהרע בלויווע דיקע, רונדע ארמס, מיט איהר בלויווען בוזים, וואָס האָט איהם אַ ברען געטהאָן פאַר די אויגען ווי אַ שטיק פייער, און ער האָט אָנגעהויבען צו שאַקלען מיט'ן קאָפּ און געמורמעלט:

— סטייטש אַ פאַרשוין, סטייטש אַ פאַרשוין!...

ער האָט אַ זיפּץ געטהאָן.

דערנאָך האָט ער זיך ווידער אַ כאַפּ געטהאָן:

— רבּונו של עולם, וועגען וואָס טראַכט ער? ! היינט, איידער ער

שטעלט איין זיין גאַנץ פערמעגען? ! נאָכדעם ווי ער האָט אַזוי פיעל

גאָט געבעטען אי בעת ער האָט געדאווענט מנחה און מעריב, אי די

גאַנצע נאַכט מיט זיינע מחשבות, מיט זיין האַרצען? !

און פונקט ווי פאַרנאַכט, בעת רייטשעל האָט מיט איהם אַ

שטיף געטהאָן, האָט ער איצט ווידער געזעהן אין דעם אַ שלעכטען

סמן פיר זיך...

— אַן אמת'ע לילית! — האָט ער ווידער געטראַכט וועגען

רייטשלען — מען האָט זי ניט געטראַרט האַלטען אין'ם שטוב... מען

איז ניט מעהר ווי אַ זינדיגער מענש מיט'ן יצר הרע אין'ם האַרצען...

די אויגען קען מען דאָך ניט האַלטען צוגעמאַכט... און דער יצר הרע

רייסט זיי אויף איבערגעוואַלד...

ער האָט צוגעמאַכט די אויגען און ארויסגעמורמעלט:

— רבּונו של עולם, זיי דו מיר מוחל... בעשטראַף מיך ניט

דערפאַר. דו ווייסט דאָך אודאי, אַז זייט מיין ווייב, עליה השלום

איז קראַנק געוואָרען בין איד געווען אַלץ איינס ווי אַ בחור!...

פאַרטאָג האָט ער איינגעדרימעלט...

— יאָ, יאָ, זי — האָט אַרע געענטפערט — דער מאָגען אפנים...
 דער קאַפּ... זי איז ערשט געקומען... זיך איך אזוי פערטראַכט...
 עפעס שלאָפט זיך מיר היינט ניט... הער איך מיט אַמאָל, ווי זי וויינט
 דאָרט אין איהר צימער... קום איך אריין צו איהר אין צימער...
 טאַמער, כ'ווייס? אַ דאָקטאָר... איך קען דען וויסען? ... נו,
 וויל זי ניט קיין דאָקטאָר! ... ווילסט ניט, דארף מען ניט! ... געהט
 שלאָפען, געהט! — האָט ער צוגעלעגט אין אַ פערענדערטען טאָג,
 קומענדיג צו זיך: — קומט, איך געה אויך שלאָפען! ... אַ מאַדנע
 זאך, שוין אַ דריי נעכט ווי איך קען ניט איינשלאָפען.

— פאַרוואָס? — האָט די אַלטע געפרעגט.

— איך ווייס, פאַרוואָס? — עס שלאָפט זיך ניט. קומט, אפשר
 וועל איך איצט קענען איינשלאָפען.

און ער האָט טיעף אַ זיפּץ געטהאָן.

— איך וועל געהן זעהן, וואָס זי מאַכט — האָט עטעל זיך
 אָנגערופען.

— מען דארף ניט. לאָז איהר צורוח. אז זי איז דאָרט שטיל,
 מסתמא שלאָפט זי — האָט אַרע געזאָגט.

— זי האָט זיך מסתמא איבערגעגעסען — האָט פרומע אַ
 בורטשע געטהאָן.

עטעל איז צוגעגאַנגען צו רייטשעל'ס טהיר און האָט שטיל אָנג-
 געקלאָפט:

— דו שלאָפסט, רייטשעל? — האָט זי שטיל געפרעגט.

רייטשעל האָט ניט געענטפערט.

אַרע איז צוגעגאַנגען צו איהר אויף די שפיץ־פינגער.

— קום, עטעל, קום! — האָט ער זי שטיל גערופען — וועק זי

ניט. אַ רחמנות! ...

עטעל האָט נאָך אַמאָל אָנגעקלאָפט נאָך שטילער, און איז דער-
 נאָך אוועק מיט פרומע'ן צוריק אין זייער צימער. אַרע איז אויך אוועק

צו זיך אין שלאָף־צימער און באַלד איז ער געלעגען אויף זיין בעט.

— דאַכט זיך אזא שטיפערקע, אזא ברען, אזא שיקסע — האָט

ער געטראַכט וועגען רייטשעלען — און פאַרט אַן אמת אַרענטליכע

מיידעל... אַ מאַן טאָר צו איהר נאָהענט ניט צוגעהן... אוי, אוי, זאָ

און מעהר צוקאכט — וועל איך אייד... וועל איך אייד... מיט עפעס ווארפען אין קאפ אריין!...

אָרע איז נאָך מעהר צוטומעלט געוואָרען און האָט געמור-מעלט צומישט:

— אָבער, רייטשעל, האָב רחמנות, שריי ניט אזוי! דו וועסט אויפוועקען עטעל'ען, די מאמען... איך האָב ניט געקוקט... איך האָב ניט געקוקט... דאָס האָט זיך דיר אויסגעוויזען... אַי, וועה איז מיר, דו רעדסט דאָך טאָקע ווי אַ הולטאָיקע. דו קענסט דאָך מיר, חלילה, אויפ'ן פייער ארויפבריינגען!...

— איהר האָט יאָ געקוקט. איהר זייט אלע פערדאַרבענע מענ-שען, שאַרלאַטאנעס, רוצחים זייט איהר, מערדער, איינער ווי דער אַנדערער! דערזעהט איהר אלע אַ מיידעל, קריכען אייד די אויגען פונ'ם קאָפּ ארויס. איך בין אלע מאָל געווען אן אנשטענדיגע מיי-רעל. איהר הערט? אן אנשטענדיגע, אן אנשטענדיגע! — האָט זי זיך פלוצים צויאָמערט, אַנגעכאַפט זיך פאר'ן קאָפּ און גענומען טופען מיט די פיס: — ארויס! ארויס! ארויס!...

אָרע איז אַרויסגעלאָפּען פון איהר צימער און זי האָט פערקלאַפּט הינטער איהם די טהיר.

— וואָס איז דאָס? וואָס איז דאָס? — האָט אָרע געמראַכט צוטומעלט — איז זי פון זינען אַראָפּ?...

ער איז געשטאַנען אין מיטען עס-צימער און האָט געקוקט מיט אויסגעלאַצטע אויגען אויף איהר טהיר.

אונטערען פענסטער האָט זיך געצויגען אַ מאַטאָווער שטראַהל פון דער לבנה.

אין דער צווייטער טהיר האָט זיך בעוויזען די אלטע פרומע און עטעל אין אַ נאַכט־העמד.

— וואָס איז דאָס פאר אַ געשריי? — האָט די אלטע געפרעגט צושראָקען.

אָרע איז נאָך מעהר צוטומעלט געוואָרען.

— גאָר נישט, גאָר נישט — האָט ער ארויסגעמורמעלט — כ'ווייס, זי איז עפעס קראַנק... דער קאָפּ, כ'ווייס?...

— רייטשעל האָט דאָס געשריען? — האָט עטעל אויך צושראָ-קען געפרעגט.

כער איז געזעסען אויף אַ שטוהל ביים פענסטער ניט ווייט פון איהר צימער און האָט געקוקט אין דער העלער נאכט אַרײַן...

זי איז אַרײַנגעלאָפֿען אין איהר צימער און האָט איבערגעלאָזט די טהיר אָפֿען. דאָס צימער איז איצט בעלויכטען געווען פון לבנה־שיין. זי האָט זיך אַרײַנגעוואָרפֿען אין בעט, ניט אַרונטערגענומען אַפֿילו פון זיך די שיד.

אינ'ם קאַפּ האָט איהר געמישט און געדריעהט. די ליפֿען האָבען געברענט, דער מוח, זי אין גאַנצען האָט געברענט. פֿלוצים האָט זיך ביי איהר אַרויסגעריסען אַ פֿערצווייפֿעלט שלוכצען. זי האָט אַיינגעגראָבען דעם פנים אין קישען און פֿערשטיקט איהר געוויין. ווי דורך אַ חלום האָט זי דערהערט, ווי אימיצער איז אין איהר צימער אַרײַן און באלד האָט זי דערפֿיהלט אימיצען'ס האַנד אויף איהר קאַפּ. זי האָט זיך אַ כאָפּ געטהאַן און דערזעהען אַרע'ן. ער איז גע־שטאַנען, בעגאַסען פון לבנה־שיין, און זיין שוואַרצע קאַראַווע האַנד איז געלעגען אויף איהר ווייסען קישען.

זי האָט גלייך אויפֿגעהערט צו וויינען. איהם אָנגעקוקט אַ פֿריהער פֿערוואַונדערט, מיט פֿרעגענדיגע אויגען, דערנאָך איז זי פֿלוצים אויפֿגעשפּרונגען פֿון'ם בעט און גענומען שרייען אויף איהם: — וואָס דאַרפט איהר דאָ? וואָס קריכט איהר אַהער, איהר אַלטע אַבעזיאַנע? אַרויס!...

אַרע איז צוטומעלט געוואָרען, האָט אויסגעשטעלט צו איהר ביידע הענד און געמורמעלט:

— שאַ, שאַ, וואָס שרייסטו? מען קען דאָך, הלילה, מיינען, גאָט ווייסט וואָס... איך הער, אַז דו וויינסט און דו האָסט מיר פֿרי־הער געזאָגט, אַז דער קאַפּ טהוט דיר וועה, ביז איך אַרײַן צו דיר זעהן, אפֿשר דאַרף מען אַ דאַקטאָר, כ'ווייס? ... מען איז דאָך...

— מיר טהוט גאָר נישט וועה און דאָס איז ניט אייערע חזיר'שע ביזנעס און איהר זאָלט ניט סמיען צו קריכען אַהער — האָט זי איהם ניט געלאָזט ווייטער ריידען — איהר הערט? און ווען איך וועל נאָך אַמאָל זעהן, אַז איהר קוקט צו מיר אין צימער אַרײַן דורכ'ן שליסעל־לאַך, בעת איך טהו זיך אַז, וועל איך דאָס נאָך אַמאָל זעהן... איהר הערט, איהר אַלטע אַבעזיאַנע? — האָט זי זיך אַלץ מעהר

ער איז צוטומעלט געוואָרען — אויף דעם האָט ער זיך נאָר
ניט געריכט! — האָט זיך געצאָפּעלט אונטער איהרע הענד, געריסען
זיך פון איהר, געוואָרפען מיט די פיס, זי איז אָבער געווען שטאַר-
קער פון איהם, האָט איהם ניט אָפּגעלאָזט און געוואָרגען.

צום סוף האָט ער זי א שטויס געטהאָן מיט א פוס, זי איז אומ-
געפאלען. ער איז אויפגעשפרונגען און האָט זיך געלאָזט לויפען א
צוטומולטער, מיט א צוקראַצטען פנים, אָהן א הוט, האַלז-טוך און
קראַגען און מיט א צוריסען העמד. זי האָט זיך א כאַפּ געטהאָן פון
דער ערד, איז א פאָר טריט איהם נאָכגעלאָפען, דערנאָך האָט זי זיך
ווידער א וואָרף געטהאָן אויף דער ערד, איז צוגעפאלען מיט'ן פנים
צום גראַז, האָט געוויינט און אויפגעצייטערט מיט'ן גאנצען קערפער.

שפעטער, געהענדיג אהיים, האָט זי געכליפּעט און גע'טענה'ט
צו זיך אַליין:

— אפּגעהיט זיך... אפּגעהיט זיך און נא דיר!...

8.

רייטשעל'ס פּערצווייפלונג און אַרע'ס זינדיג האַרץ.

ווען זי איז צוגעגאנגען צו אַרע'ס הויז, איז שוין געווען שפעט
נאָך האַלבער נאַכט. דאָס קליין הילצערען הייזעל מיט'ן גאניק
האָט געדריממעלט אונטער דעם מאַטאווען לבנה שוין. די פענסטער
האַבען אויסגעזעהן ווייסלאך און ווי מיט א זילבער-שטויב בעשאַ-
טען האָט אויף אויסגעזעהן די לעדיגע שטרעקע לאַנד הינטער'ן
הויז און דער וועלדעל דאָרט ווייטער... נעבען טהיר אויפ'ן גאניק
איז נאָך אַלץ געלעגען די ציעג, דעם קאַפּ מיט'ן בערדעל אָנגעלעהנט
אויף איהר רוקען, און האָט געשלאָפען. פון צייט צו צייט האָט זיך
דורכגעטראָגען אין דער העלער לופט א פּער'חלוּם'ט און קורץ קלינגען
פון א גלעקעל. אפנים ערנעץ דאָרט ניט ווייט האָט זיך א פּערד
געפיטערט...

רייטשעל האָט דאָס אלעס ניט בעמערקט און ניט געהערט.
זי האָט אפילו ניט בעמערקט, בעת זי איז אין שטוב אַרײַן, אַרע'ן, וועל-

די בערגלאך, וואָס זיינען אויך ווי מיט דער דאָזיגער ווייסער בליי-
שצענדיגער פּוּדערע בעשאַטען געווען, אַפילו דער סאַרער פּערדעל,
וואָס האָט דאָרט געפאַרשקעט אויפ'ן בערגעל, צופענדיג די גראַז,
האָט איצט אויך אויסגעזעהן ווי פּער'כשוף'ט.

סעם'קע איז געווען בלייד. ער האָט זיך איבערגעבויגט איבער
רייטשעל'ס פנים און זיך איינגעגעסען אין איהם מיט די אויגען.
זי האָט, דוכט זיך, געשלאָפּען, און אויף איהרע פולע ליפען האָט גע-
שוועבט אַ שמייכעל פון גליקזעליגקייט. זיינע אויגען האָבען גענומען
בלאָנדרושען ווייטער איבער איהר... און פלוצים האָט ער זי ווילד אַ
כאַפּ געטהאָן אין זיינע ארמס. זי האָט זיך אַ צאַפּעל געטהאָן, גע-
עפענט איהרע אויגען, דערזעהן זיינע ברענענדיגע, ווילדע אויגען און
האָט אַ געשריי געטהאָן: „מיסטער בלום!“ האָט זיך געוואָלט ארויס-
רייסען פון איהם און אַנשטאַט דעם האָט זי זיך אין איהם איינגע-
קלאַמערט, געמורמעלט מיט אַ הייסען, ברענענדיגען אטהעם: „ניין,
ניין, ניין!“ און אין דער זעלבער צייט האָט זי זיך אין גאַנצען גע-
צויגען צו איהם און אלסדינג איז איהר האָט געשריען: „ליעבער,
טהייערינקער!“ און דערנאָך איז זי שטיל געוואָרען און אלסדינג
איז איהר איז שטיל געוואָרען, און זי האָט זיך דערפיהלט אזוי ווי
זי וואָלט זיך אין דער לופטען אוועקגעטראָגען.....

ווען זי איז געקומען צו זיך, איז ער געשטאַנען נעבען איהר
אויף די קניע, געהאַלטען איהר האַנד, געגלעט זי און געקוסט איהר
אין די אויגען אריין מיט אַ מינע פון אַן אַנגעזעטיגטען הונד. זי
האָט איהם אַנגעקוסט אַפריהער הילפלאָז, ווי אַ צוגעשטיקטע חי'ה'לע,
דערנאָך מיט אַ פאַרוואורף. און פלוצים האָט זי אַ ריס געטהאָן פון
איהם די האַנד, איז אויפגעשפרונגען פלינק ווי אַ קאַץ און זיך אַ
וואָרף געטהאָן אויף איהם מיט אַ פּערצווייפּעלטען יאָמער:

— וואָס האָט איהר געטהאָן? וואָס האָט איהר געטהאָן?!

און אזוי ווי ער האָט נאָך קיין צייט געהאַט אויפצושפּרינגען
פון דער ערד, האָט זי זיך ארויפגעוואָרפען אויף איהם, גענומען איהם
רייסען דעם פנים, די האַר, האָט ארונטערגעריסען פון איהם דעם
האַלזטוד מיט'ן קראַנען, איינגעקלאַמערט זיך מיט ביידע הענד אין
זיין האַלז, געיאָמערט און איהם געוואָרען

— מיסטער בלום, איך בעט אייך, טהוט מיר היינט צוליעב...
 קומט... קומט... — האָט זי זיך געבעטען, פיהלענדיג, אז דאָס, פארר
 וואָס זי האָט מורא, רוקט זיך אויף איהר און זי איז ניט אימשטאַנד
 צו וועהרען זיך געגען דעם.

— לעג אוועק דיין קעפעלע צו מיר אויפ'ן קניע — האָט ער גע-
 זאָגט.

— אַה, ניין, ניין, מען דאַרף ניט... קומט... — האָט זי גע-
 שעפטשעט און דאָר, ווען ער האָט זי אַ ציה געטהאָן צו זיך, האָט זי
 זיך אויסגעצויגען אויפ'ן גראַז און אוועקגעלייגט איהר קאַפּ צו איהם
 אויף די קניע.

— אַט אזוי, אַ! — האָט ער ארויסגעמורמעלט, געגלעט איהר
 די באַקען, און וויעדער אויפגערעגט געפייפט...

— קוואַקוואַקוואַ! — האָבען געצויגען די זשאַבעס. דאָרט
 ווייט איז די ריעד עוועניו קאַר דורכ'ן בולוואַר מיט אַ רוישען און
 קלינגען דורכגעפאָהרען און איהרע פּייערלאַך האָבען זיך ווי שטע-
 רענלאַך דורך דעם חושף דורכגעטראָגען...

— איך זאָל זיך נור ניט פערלירען — האָט רייטשעל גע-
 טראכט פיהלענדיג מיט גלייסער אונרוהיגקייט ווי זי פערלירט זיך
 אונטער זיינע לאַסקעס, ווי זיי רויבען אוועק ביי איהר דעם ווילען,
 דעם פערשטאַנד...

דערנאָך איז זי ווידער אריינגעפאלען אין אַ זיסען חלום. און ווען
 ער האָט זיך צוגעבויגט צו איהר, האָבען איהרע ליפען אונטערגעכאַפּט
 זיינע קושען. און ווען ער האָט זי איצט גראַב געלאַסעט, האָט איהר
 האַנד נור שוואַך זיך געוועהרט געגען איהם. זי האָט איהם שוין
 מעהר ניט גערופען צו געהן, איז געלעגען ווי פער'כשוה'ט מיט צו-
 געמאַכטע אויגען, דעם קאַפּ אָנגעשפאַרט אויף זיינע קניע, און האָט
 גע'חלום'ט...

אזוי איז אוועק אַ היבשע צייט. זיי האָבען גאָר ניט בע-
 מערקט, ווי די לבנה איז אויפ'ן הימעל אויפגעגאנגען און האָט בע-
 שאַמען אַלסדינג מיט אַ ליכטיגען שטויב. אַלסדינג האָט פּלוצים
 אָנגענומען אַ פער'כשוה'טען, פער'חלום'טען אויסזעהן. די בוימער
 אויפ'ן בולוואַר, וואָס זייערע שפיצען זיינען בעשאַטען געווען ווי מיט
 אַ ווייסער, בלישצענדיגער פּודרע, די ווייסע וועגען צווישען זיי,

— איך בעט אייך, קומט אַהיים...

— אַט באַלד געהען מיר, באַלד — האָט ער אויך אַרויסגעמורד מעלם מיט אַ שטאַרק אויפגערעגט קול.

ער האָט זיך אויפגעהויבען, פעררויכערט אַ סיגארעט, נערוועז גענומען פייפען און זיך ווידער אַרונטערגעלאָזט אויפ'ן גראַז נעבען איהר. זי האָט געצופט די גראַז פון אונטער זיך און געוואָרפען אין דער פינסטערניש אַריין. ער האָט גערויכערט, און דאָס פיייערעל פון זיין סיגארעט האָט יעדע וויילע אויפגעפלאַקערט אין דער אַרומיגער שוואַרצקייט, בעלייכטענדיג זיינע בלאַנדע וואַנצעס.

— קומט אַהיים! — האָט זי ווידער שטיל אַרייסגעפליסטערט. ער האָט ניט געענטפערט און זי ווידער צוגעצויגען צו זיך. זי האָט זיך ניט געוועהרט. נור ווען ער האָט זי גראַב אַ לאַסצע גע-טהאָן, האָט זי אוועקגעשטויסען פון זיך זיין האַנד און זיך אַביסעלע אַבגערוקט פון איהם.

ער האָט נאָך מעהר אויפגערעגט גענומען פייפען.
זי האָט זיך אויפגעהויבען.

— מיר געהען! — האָט זי געזאָגט.

— וואַרט נאָך אַ וויילינקע. מיר איז אזוי גוט דאָ נעבען דיר — האָט ער אַרויסגערעדט מיט אַ ציטערנדיג קול און זיך אויך אויפ-געהויבען.

— איך מוז געהן שלאָפען. איך דארף מאַרנען געהן פריה צו דער אַרבייט — האָט זי געזאָגט.

— אַט באַלד געהען מיר. טהו מיר אַ קוש.

— אַט דאַרט אויפ'ן וועג...

— ניין, דאָ יעצט...

— דערנאָך וועט איהר געהן?

— יא.

זי האָט איהם אַ קוש געטהאָן.

ער האָט זי אַ כאַפּ געטהאָן אין זיינע אַרמס, זי אַנטפגעהויבען אין דער הויף אזוי לייכט, ווי זי וואַלט אַ קליין קינד געווען, און זיך מיט איהר ווידער אַרונטערגעלאָזט אויפ'ן גראַז.

— נאָך אַ וויילינקע, רייטשעל — האָט ער אויפגערעגט געמורד מעלם — איך בעט דיר...

זי האָט אין גאנצען געציטערט: זיינע ווערטער האָבען זי געבריהט און אין גאנצען צוטומעלט. זי האָט געפליסטערט:

— מיסטער בלום, מיסטער בלום, אוי רעדט ניט אזוי! איהר מאַכט מיר אויך משוגע! קומט בעסער, קומט...

— רייטשעל — האָט ער ארויסגערעדט מיט אזוי פיעל געפיהל, דאָס מען האָט געקענט מיינען, אז די נשמה ממש פאַלט ביי איהם אַרויס: — איך ריהר זיך ניט פון דעם אָרט, ביז איהר... ביז דו זאָנסט מיר ניט, אז דו האָסט מיר אויך ליעב.

רייטשעל האָט געשוויגען און אויפגעציטערט מיט די אַקסלען.
— נו, איך בעט דיך, רייטשעל.

— אַי, וואָס ווילט איהר פון מיר? — האָט זי ארויסגעקרעכצט.
— איין וואָרט נור, רייטשעל, איין וואָרט!...

זי האָט אַלץ געשוויגען און פלוצים האָט זי זיך אַ וואָרף געטהאָן צו איהם אויף דער ברוסט און זיך הילפלאָז צורויינט.

— אָה — האָט ער אויסגעשריען, זי צוגעדריקט צו זיך, געקושט זי און געמורמעלט:

— דו ליעבסט מיר! דו ליעבסט מיר! דו ליעבסט מיר!
זי האָט ניט געענטפערט, געדריקט דעם פנים צו זיין ברוסט און הילפלאָז געוויינט.

ער האָט אריינגענומען איהר קאָפּ צווישען זיינע ביידע הענד און איהם אָפגעווארפען אביסעלע אָן א זייט. דאן האָט ער זי מיט אַמאָל א ציה געטהאָן צו זיך אויף'ן שויס. זי האָט זיך א ריס געטהאָן, איז אָבער גלייך ווי געלעהמט געווארען, איז געבליבען זיצען און האָט ווידער צוגעשפארט איהר קאָפּ צו זיין ברוסט, צוגעמאַכט די אויגען, און ווי דורך אַ חלום, געהערט ווי זיין האַרץ קלאַפט און ווי זיינע הענד לאַסצען זי...

ארום איז געווען שטיל. עס האָט זיך נור געהערט דאָס קוואַל קען פון זשאַבעס און דאָס קייען און פאַרשקען פון'ם פערד.

זי איז נאָך אַ וויילע געזעסען ביי איהם אויפ'ן שויס, דעם קאָפּ צוגעשפאַרט צו זיין ברוסט, און זיך געפיהלט ווי אין אַ זיסען חלום. מיט אַמאָל האָט זי גענומען פיהלען דאָס אייגענע, וואָס לעצטען מאָל, בעת זי האָט זיך שיער ניט פערלאָרען. זי האָט זיך מיט שרעק אַ כאַפּ געטהאָן פון זיין שויס, איז אַרונטערגעקראַכען אויף גראַז און האָט שטיל ארויסגעמורמעלט:

באַלד זיינען זיי געזעסען אויפ'ן בערנעל.
 — מיסטער בלום — האָט זי זיך אָנגערופען מיט אַ אונרוהיגען
 קול — וואוהין האָט איהר מיר פערשלעפט?
 — ווארום? איהר האָט דען מורא צו זיין מיט מיר אליין? —
 האָט ער געזאָגט מיט אַ שטימע, וועלכע האָט איצט געקלונגען אביסעל
 הייזעריגלאך.

— איך האָב מורא... קומט בעסער צוריק...
 — מיר וועלען באַלד געהן. איך וויל נאָר מיט איך זיך דורכ־
 ריידען... צוליעב דעם זיינען מיר דאָך אָהער געגאנגען... רייטשעל,
 הערט אויס. איך ווייס דאָך, אַז איהר ליעבט מיך...
 ער האָט זי אָנגעכאפט פאר אַ האַנד און גערעדט ווייטער:
 — איהר ליעבט מיך אפשר אזוי שטאַרק ווי איך איך. ניט
 אמת, רייטשעל?

— אַך, — האָט זי אַרויסגעפליסטערט און אַ ריס געטהאָן פון
 איהם איהר האַנד — לאָזט מיך צופריעדען. קומט, לאָמיר געהן...
 — רייטשעל, ווען איהר וואַלט געוואוסט — האָט ער גערעדט
 ווייטער מיט מעהר היץ — ווי איך ליעב איך. אמת, איך האָב אַ
 פרוי, אָבער ליעבען ליעב איך נור איך. גלויבט מיר, רייטשעל, אַז
 איך קאָן אָהן איך ניט לעבען... ווען איהר...
 זי האָט איהם ניט געלאָזט ווייטער ריידען און איהם אונטער־
 באַכען:

— נו, איז וואָס? איז וואָס?... איהר האָט דאָך אָבער אַ
 ווייב!...

— אמת, אמת, איך האָב אַ ווייב... אוי, ווי איך בין אונגליק־
 לאַך, רייטשעל — האָט ער פלוצים אויסגעשריען מיט פערצווייפלונג
 — אָבער ניין, ניין! איך וועל זיך פון מיין גליק ניט אָפזאָגען. ריי־
 טשעל, איך שווער דיר ביי אַלסדינג, וואָס מיר איז טהייער און היי־
 ליג, אַז ניכער וועל איך שטאַרבען, טויזענד מאָל שטאַרבען, אַז ניכער
 וועל איך זיך לאָזען אָפּשניידען ביידע הענד, איידער צו פערלייערען
 מיין געטין. מיין שענעם ענגעל, מיין, מיין...
 ער האָט ניט דערענדיגט, אַ כאַפּ געטהאָן איהר האַנד, געקושט
 זי און געקרעכצט:

— איך וועל משוגע ווערען! איך וועל משוגע ווערען!...

הערט אויס, רייטשעל, אלל-רייט, גוט. קומט, אויב איהר וועט אליין ניט איינזעהן, אז איך האב יא א הארץ... א הארץ, וואס איז פול מיט אייער געטליכער געשטאלט, אויב, רייטשעל, אויב... דאן, אלל-רייט! וועט איהר מיט מיר מעהר ניט האָבען צו טהאָן. איך בעט אייך, רייטשעל... אין מיטען סטריט קען איך דאָך אייך דאָס אלעס ניט ערקלעהרען...

אינ'ם קאָפּ האָט איהר געדרעהט פון זיינע ווערטער און זי איז אַוועק מיט איהם ווייטער.

זיי זיינען פערבייגעגאנגען אן אַפּטהעק. די גרויסע רויטע פּלאַש, וואָס איז דאָרט געשטאַנען אין דעם העל-בעלויכטענעם פענסטער, האָט געוואָרפען פון זיך אַ בלוטיגען שיין איבער'ן טראַטואַר. דערנאָך האָבען זיך די קראַמען און די הייזער געענדיגט און עס האָט זיך אָנגעהויבען אַ לעדיגער פּלאַץ, וואו אַ דיקע פינסטערניש האָט געלויערט; נור דאָ און דאָרט, גאַנץ ווייט איינע פון דער אַנדערער, האָט אַ לאַנטערנע געברענט און איהר פייערעל האָט ווי אַ שטערענדעל אין דעם אַרומיגען חושך געשוועבט...

זיי זיינען אַרויף אויפ'ן בולוואַר. דאָרט איז איצט אויך געווען פינסטער און שטיל. זעהר וועניג לאַנטערנעס האָבען דאָרט אויך געברענט און זייערע פייערלעך האָבען זיך אויף ווי אין אַ שוואַרצען תּהום גע'טובל'ט. צווישען די בוימער האָט זיך די נאַכט געטוליעט און די בערגלאַך, וואָס האָבען זיך דאָרט געצויגען אין אַ לאַנגער רייהע, האָבען אויסגעזעהן, ווי גרויסע שטיקער שוואַרצע כּמאַרעס. די פּאַאַר רייכע קאַטטעדוזשעס וואָס זיינען דאָרט געשטאַנען, איז וועלכע עס האָבען געוואָהנט קריסטען מיליאַנערען, זיינען איצט ווי פּערזונקען געווען אין דער דאָזיגער פינסטערניש, נור זייערע ווייסע קוימענס האָבען בלאַס אַרויסגעסטאַרצט דורך דעם חושך...

— קומט, מיר וועלען זיך זעצען אויף אַ בערגעל — האָט סעמקע זיך אָנגערופען.

ער האָט זי אָנגענומען פאַר אַ האַנד און אָנגעהויבען מיט איהר צו קריכען אויף אַ בערגעל. ערגעץ נאָהענט האָט זיך אַ פּערד געפאַשעט. עס האָט זיך גע-הערט ווי ער קייעט די גראַז און פאַרשקעט. און אַ קוואַקען פון זשאַבעס האָט זיך אויך געהערט.

— האָ? — האָט ער זיך אויך אַ כאַפּ געטהאָן — (ער האָט זיך פּערטראַכט וועגען דעם מאַרגענדיגען „פאַרסעל“) — איהר זאָגט עפעס?

— קומט צוריק — האָט זי אַרויסגערעדט.
— וואָרום?... עס איז דאָך אזוי שען צו שפּאַציערען. אזאָ שענע, וואַרימע נאַכט... מיר וועלען אַ וויילע זיצען אויפ'ן בולוואַר... איך וויל מיט אייך עפעס ריידען...

— ניין, אויפ'ן בולוואַר וועל איך מיט אייך ניט געהן — האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן און זיך אָפּגעשטעלט.
— פאַר וואָס?
— איך וויל ניט.

— קומט, איך בעט אייך — האָט ער אַרויסגערעדט מיט גע-
פיהל — ווען איהר וואָלט וויסען...

— וואָס זאָל איך וויסען? וואָס דאַרף איך וויסען? איך ווייס גענוג, מיסטער בלום, איך בין אַ נאַר, אז איך געה נאַר אין גאַנצען מיט אייך! — האָט זי פּלוצים וויעדער געזאָגט צורייצט.
— פאַרוואָס, רייטשעל, פאַרוואָס?...?

— ווייל... ווייל... וואָס קען פון דעם אַרויסקומען? איהר פּערדרעהט מיר נור דעם קאַפּ און דאַס אַלעס!...
— וואָס פאַלט אייך אַיין, רייטשעל?

— יאָ, יאָ, — האָט זי געזאָגט שטאַרקער און טרעהרען האַכען זיך דערהערט אין איהר קול — איהר פּערדרעהט מיר נור דעם קאַפּ. איהר זייט אַ פּערהייראַטהער מאַן. איהר האָט מיך געדאַרפט לאַזען צופּריעדען. וואָס ווילט איהר פון מיר, וואָס ווילט איהר?

זי איז אויף אַ רגע אַנשוויגען געוואָרען, דערנאָך האָט זי צו-
געלעגט שטיל:

— אוי, איהר האָט קיין האַרץ ניט!

און זי האָט זיך שטיל צואוויינט.

ער האָט אַ וויילע געשוויגען. דערנאָך האָט ער טיעף אַ זיפּץ געטהאָן:

— אַד-דאָ!... איך האָב קיין האַרץ ניט, האָ? איך? ! — האָט ער גענומען ריידען שטיל און פול מיט געפיהל — אַלל-רייט, רייטשעל, איך וועל אייך איבערצייגען. דאָן וועט איהר שוין אַליין איינזעהן...

— אז מען האָט נעבען זיך אזא ליכטיגע זון ווי איהר, איז ליכטיג—
האָט ער געענטפערט און אַ דריק געטהאָן איהר ארם.
זי האָט אַ וויילע געשוויגען. דערנאָך האָט זי פלוצים אַרויסגע-
רעדט עטוואָס צורייצט:

— אַה, גענוג אייך צו זאָגען די פאַלשע „קאַפּלימענטען“ (קאַמ-
פּלימענטען)! איהר מיינט דאָך דאָס ניט...

ער האָט זיך אָנגערופען מיט געפיהל:

— רייטשעל, איך מיון דאָס ניט? ... א-אָד! —

און ער האָט טיעף אַ זיפּז געטהאָן.

פון דעם דאָזיגען זיפּז האָט ביי רייטשעלן דאָס האַרץ גענומען
קלאַפען שטאַרקער און זי האָט אויך אַ זיפּז געטהאָן.

דערנאָך האָבען זיי ביידע אַ וויילע געשוויגען און זיינען גע-
גאַנגען ווייטער. זיי זיינען אַריין אין פיטקין עוועניו. דאָ איז געווען
ליכטיגער. מעהרערע לאַנטערנעס האָבען דאָ געברענט פון ביידע
זייטען גאָס. די פּאַר קליינע קראַמען זיינען נאָך אויך געווען אָפען
און בעלויכטען. און נעבען זיי זיינען געזעסען די קרעמער מיט
זייערע פרויען און קינדער, און האָבען האַלב-פּערשלאָפען גערעדט
צווישען זיך. זיי זיינען פּערבייגעגאַנגען אַ העל-בעלויכטענעם רעס-
טאָראַנט. פון דאָרט האָט זיך געטראָגען אַ טומעל. סעמקע האָט ניט
וויילענדיג אַריינגעקוקט אין די אָפענע טהיר פון דעם דאָזיגען רעסטאָ-
ראַנט, וואָס איז איצט געווען אַ מין בערזע פון די נייע ריעל-עסטייט-
ניקעס, און האָט דערזעהען דאָרט בעקאַנטע גערוועזע פנים'ער. דער
אָנגעבלאָזענער פנים פון דאָקטאָר זילבערשטיין מיט זיין בלאַנד שפּי-
ציג בערדעל האָט זיך איהם אין די אויגען געוואַרפען, און דער רונדער
קלאַהר-ווייסער פנים פון דעם סאַציאַליסט סאַמועלסאָן מיט די פּעד-
שוואַרצע דיקע וואַנצעס האָט אויך אַ מיניע געטהאָן פאַר זיינע
אויגען צווישען אַ סך פּלייצעס און קעפּ, וואָס האָבען זיך דאָרט
גערוועזן בעוועגט.

— זיי אלע שאַרען גאָלד! — האָט ער אַ טראַכט געטהאָן און

ער איז אַריבער מיט רייטשעלן אויף דעם אַנדערען טראַטאָר.

— וואוהין געהען מיר? — האָט רייטשעל געפּרעגט, אזוי ווי

פון אַ טיעפען שלאָף זיך אויפגעכאַפט.

— איך האָב קיין מורא ניט פאַר הינט, ר' אַרע. ווען איך וואָלט געהאַט אזא באַרד, ווי איהר, וואָלט איך אפשר געדאַרפֿט מורא האָבען פאַר הינט.

און זי האָט זיך צולאַכט.

— אוי, אַ שטיעפערקע! — האָט זיך דערהערט אַרע'ס קול — שטיעפט, ווען דער קאַפ טהוט איהר וועה אויף! ...

— אַ נוטע נאַכט, ר' אַרע!

— אַ נוטע נאַכט, רייטשעל! ... פונדעסטוועגען זאג איך דיר נאָך אַמאָל: היט זיך פאַר דעם הונד! ... — אַלל־רייט! ...

זי איז אַרונטער פונ'ם גאַניק. אַרום איז געלעגען אַ דיקע פינגערניש. ווייט אויפ'ן הימעל האָבען געבלישטשעט שטערענדלאך, זוי ליכטיגע אויגעלאך. ...

— וואוהין געה איך אין אזא חושף? — איז איהר דורכגעפלוניגע אינ'ם מוח — און צרוואָס? ...

און איז דער אייגענער צייט האָט עפעס אַ געוואַלדיגע קראַפט זי געשלעפט אַלץ ווייטער און ווייטער.

— איך וועל איהם נור ערקלערען, אז מיר טאַרען זיך מעהר ניט זעהן — האָט זי וויעדער געטראַכט, און דאָס האַרץ איז איהר האָט דערביי זיך געצאָפֿעלט פאַר ערוואַרטונג, איהם באַלד צו זעהן, צו פיחלען געבען זיך.

זי האָט דערהערט איילענדיגע טריט הינטער זיך, און זיך אַ צאָפֿעל געטהאָן. און גלייך האָט זי דערהערט זיין פליסטערען, וואָס האָט זיך געטראָגען איז דער אַרומיגער פינסטערניש: — רייטשעל, וועיט! וועיט! ...

זי האָט זיך אָפגעשטעלט.

באַלד איז ער אַרויסגעטרעטען פון דעם חושף און האָט זי אונטער דער האַנד גענומען.

— אז איהר האָט וואַרט געהאַלטען, האָב איך אייך ליעב! — האָט ער געזאָגט.

— וואָס איז אייך איינגעפאַלען, צו שפאַציערען היינט אין אזא חושף? — האָט זי אַרויסגערעדט.

— נוט, וועל איך מיט דיר געהן — האָט עטעל געזאָגט — אַליין
וועל איך דיר ניט לאָזען...
— דו ווילסט געהן? — האָט זיך רייטשעל אַ כאַפּ געטהאָן —
און טאַמער איז אַ שיכור, אַ גנב... כ'ווייס, עס איז אזוי פינסטער...
אַי! — האָט זי פּלוצים אַ געשריי געטהאָן
— וואָס איז? — האָט עטעל געפרעגט.
— האָסט ניט געזעהען? אַ האַנד אויפ'ן פענסטער! — האָט
רייטשעל געענטפּערט מיט כלומר'שטיגען שרעק — דו ביזט טאַקי
גערעכט געווען: אַ האַנד!...
— אַי, איך וועל רופּען דעם טאַמען! — האָט עטעל אַרויסגע-
פּליסטערט.
— ניין, ניין — האָט זיך רייטשעל פּערקאַפּט — דאָס האָט זיך
מיר אויסגעוויזען. ניט קיין האַנד, ניין, ניין, נא, איך געה. דו
בלייב דאָ. דו ביזט צושראַקען.
און זי איז מיט שנעלע טריט אַרויסגעגאַנגען פּונ'ם הויז...

7

די נאַכט אויפ'ן בולוואַר.

אויפ'ן פינסטערען גאַניק האָט זי זיך אָנגעשטויסען אָן דער ציענ.
וועלכע איז דאָרט געלעגען געבען דער אַרײַנגאַנג טהיר. רייטשעל
האָט זיך אַ צאַפעל געטהאָן פאַר שרעק. גלייך אָבער האָט זי פּער-
שטאַנען, ווער דאָרט ליגעט, און זיך בערוהיגט.
— ווער איז דאָרט? — האָט זי דערנאָך דערהערט אַרע'ס פּער-
טראַכטען קול ניט ווייט פּון איהר.
— איך, רייטשעל. איהר זייט עס, ר' אַרע?
— יא, איך. דו געהסט ערנעץ?
— דער קאַפּ טהוט מיר וועה. איך וויל זיך אַביסעל דורכגעהן.
— היט זיך דאָרט פאַר דעם הונד אויפ'ן קאַרנער. ער האָט
מיר אַמאַל אַ ביס געטהאָן.

— ווער קען דאָס זיין? — האָט רייטשעל געזאָגט, און איז אַרונטערגעקראַכען פון בעט.

— אפשר אַ שיכור'ער נוי? אפשר אַ גנב? איד האָב געזעהען אַ האַנד — האָט עטעל געפליסטערט און איהרע אויגען האָבען מיט שרעק געקוקט אויף דאָס פענסטער.

— דאָס דאָכט זיך דיר — האָט רייטשעל אַרויסגערעדט — דער ווינד האָט עס מסתמא אַ קלאַפ געטהאָן...

— ניין, רייטשעל, אַ האַנד, אַ האַנד, איד האָב אַליין געזעהען... איד האָב מורא...

— געה, וואָס האָסטו זיך איינגערעדט! אַי, טהוט מיר וועה דער קאַפ. איד וועל זיך אַביסעל דורכנעהן. דו וועסט זיך דורכנעהן מיט מיר, עטעל?...

— איצט, וואָס רעדסטו? איד האָב מורא די טהיר אפילו צו עפענען. איד זאָג דיר, אַז איד האָב געזעהען אַ האַנד...

— קום מיט מיר, זיי ניט קיין נאַר! — האָט רייטשעל זי גע- בעטען און האָבענדיג מורא טאַמער טאַקי, לאָזט זי זיך איינבעטען און געהט מיט איהר, האָט זי צוגעלעגט: — עס קען טאַקי זיין, אַז דאָס האָט אַ שיכור, צי אַ גנב אָנגעקלאַפּט, טאָ איז וואָס? מיר זאָלבענאָד וואָלטען בייגעקומען אַ שיכור, ווען ער זאָל אונז בע- פאַלען.

— וואָס רעדסטו? — האָט מיט שרעק אויסגעשריען עטעל.
— ווילסט ניט? דאַרף מען ניט. איד וועל געהן אַליין. איד האָב ניט מורא — האָט רייטשעל געזאָגט, און איהר קול האָט גע- קלונגען אַביסעלע אויפגערעגט. זי האָט שנעל גענומען פלעכטען איהרע האַר, און איהרע שוואַרצע אויגען האָבען פער'סדל'עט גע- בלאַנדזשעט איבער'ן פענסטער. דערנאָך האָט זי פערלאָשען דעם לאַמפ, און אינ'ם צימער האָט זיך אַרײַנגעבראַכען די שוואַרצע נאַכט...

— דו געהסט טאַקי אַליין? — האָט עטעל אַרויסגעפליסטערט.
— דער קאַפ טהוט מיר וועה — האָט רייטשעל שטיל געענטפערט.
— דו ווילסט, וועל איד בעטען דעם טאַטען, וועט ער מיט דיר געהן...

— ניין, ניין, איד וועל געהן אַליין...

רײטשעל האָט נײַט געהערט, וואָס עטעל רעדט צו איהר. זי איז געווען אין גאַנצען פּערטהאַן אין זיך. מיט אַמאָל האָט זי אַרויס- גערעדט:

— זאָג מיר נור, עטעל, ווי געפּעלט דיר מיסטער בלום?
— שוין וויעדער מיסטער בלום? דו האָסט דאָך ביי מיר שוין אַזוי פּיעל מאָל געפּרעגט, ווי ער געפּעלט מיר?...?

— אַיִאָ, ער איז ע נײַט דזשענטעלמען?...?
— נו, געוויס. אָבער וואָס פּרענסטו אַלץ, ווי ער געפּעלט מיר?
— אַזוי. איך פּרעג דיך, ווײַל... ווײַל — זי האָט זיך שטיל צולאַכט — ווײַל מיר דאַכט זיך, אַז דו ביזט אין איהם פּערליעבט...
עטעל האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— איך בין אין איהם פּערליעבט? דו ביזט משוגע, רײטשעל!..
רײטשעל האָט זיך נאָך העכער צולאַכט:

— יא, יא, דו ביזט אין איהם פּערליעבט. איך זעה דאָס...
און מען מוז זיך אין איהם פּערליעבען — האָט זי גערעדט ווײַטער פּיעבעריש — ער איז אַזוי ליַעב, אַזוי שען, אַזאָ דזשענטעלמאַן...
און רעדט ער, צומישט ער דעם מוח. און טהוט ער אַ קוק, איז...
ווי אַן ענגעל וואָלט אויף דיר געקוקט, ווי אַ געטליכע געשטאַלט — האָט זי פּלוצים גענומען רעדן מיט דער „שענער“ שפּראַך פון די ראַמאַנען, וואָס זי האָט געלעזען — און אַז ער געהמט אָן דיין האַנד איז... איז אַזאָ מחיה, אַזאָ היות! — האָט זי געענדיגט מיט דער שפּראַך פון איהר אײגענעם האַרצען און פּערמאַכט די אויגען.

— שור איז ער אַ שענער דזשענטעלמאַן — האָט עטעל איהר צו- געגעבען — אָבער דו ביזט משוגע, ווען דו זאָנסט, אַז איך בין אין איהם פּערליעבט. אַז ער וואָלט געווען אפּילו מיט גאַלד צונגלייך, וואָלט איך זיך אין איהם אויך קײנמאַל נײַט פּערליעבט, ווײַל ער איז אַ פּערהייראַטהער מאַן.

מען האָט אַנגעקלאַפט אין דאָס פּענסטער.

— אַי! — האָט עטעל אַ געשרײַ געטהאָן, און איז אַ צושראָ- קענע אויפגעשפּרונגען. רײטשעל האָט זיך אויך ראַפּטאַם אַ כאַפּ געטהאָן פּונ'ם קישען און זיך אויפגעזעצט אויפ'ן בעט.
— אימיער האָט געקלאַפט — האָט עטעל אַרויסגעפּליסטערט.

— וואָס? — האָט עטעל אויסגעשריען פּערוואונדערט — איך פּערשטעה דיך ניט.

ווען דו וואָלסט זיך פּערליעבט אין אַ פּערהייראַטעהען מאַן, וואָס וואָלסטו דאַן נעטהאַן?

— איך? פּערליעבען זיך אין אַ פּערהייראַטעהען מאַן? דו ביזט משוגע!

— אָבער אַז דו וואָלסט זיך פאַרט פּערליעבט אין אַ פּערהייראַטעהען מאַן? — איז צוגעשטאַנען צו איהר רייטשעל — זאַג, וואָס וואָלסטו דאַן נעטהאַן?

עטעל האָט אַ דריק נעטהאַן איהרע שמאַלע אַקסלען:

— וואָס איך וואָלט נעטהאַן? ... כ'ווייס? ...

— אַיָאָ, עטעלע, דאַס איז אַן אונגליק?

— וואָס? ...

— אַז מען פּערליעבט זיך אין אַ פּערהייראַטעהען מאַן — האָט רייטשעל געענטפּערט, קוקענדיג פּערטראַכט אויף דאַס פייער פּונ'ם לאַמפּ.

— מען דאַרף זיין משוגע אַזאַ זאַך צו טהאַן — האָט עטעל גע-זאָגט.

— אמת, עטעל, אמת — האָט רייטשעל אָנגעהויבען צו רעדען מיט אַ צושראַקען קול — מען דאַרף זיין משוגע, אמת, אמת! ...

— אָבער פאַרוואָס פּרעגסטו דאַס, רייטשעל?

— איך פּרעג דאַס... איך פּרעג דאַס, עטעל... אַזוי... גלאַט אין דער וועלט אַריין...

זי איז אַנשווינגען געוואָרען.

פּונ'ם עס-צימער האָבען זיך געהערט אַרע'ס טריט. ער איז דאָרט אַרומגעגאַנגען אין דער פינסטער, האָט געטראַכט און געזיפּצט, גע-כראַקעט און געשפּיעגען.

— וואָס איז היינט עפעס מיט'ן טאַטען? — האָט עטעל פּלוצים

אַרויסגערעדט — ער געהט אַרום ווי אַ דער'הרג'עטער. פּריהער האָב

איך איהם געטראַפּען נעבען הויז, האָט ער אויסגעקוקט אַזוי דער

שלאַגען. איך פּרעג איהם, וואָס איז דער מעהר, ענטפּערט ער ניט,

און איצט געהט ער דאָרט אַרום... הער, הער, ווי ער זיפּצט...

- נו, וואס הערט זיך וועגען דער גרעפין, רייטשעל? דער מאַרקז האָט זי געכאַפּט?
- אַ מכה! — האָט רייטשעל געענטפערט — ער האָט געכאַפּט... אַ קויל אין זייט אַרײַן...
- וואָס זאָגסטו? — האָט מיט התפעלות אויסגעשריען עטעל, און איהרע אויגען האָבען זיך צוברענט — פון וועמען?
- פון דעם ריכטיגען מאן. ער האָט זי שוין אַטראָט געכאַפּט, ערשט פלוצים איז געקומען דער באַראָן מיט אַ ביקס און האָט איהם פאַרטיג געמאַכט...
- אויף טויט? ...
- ניין, דערווילע איז ער נאָך ניט געשטאַרבען. נור מסתמא וועט ער שוין איינגעהמען אַ מיתה משונה.
- אוי, גוט, — האָט עטעל געקוואַלען — רעכט אויף איהם, ער האָט עס כשר פערדיענט. נו, און זי, די גרעפין? ...
- די גרעפין? פערשטעהט זיך... זי האָט זיך דערפרעהט. איז געפאלען איהר באַראָן אויפ'ן האַלז און זיי האָבען זיך געקושט...
- אַזוי? געקושט? אוי, גוט! איהר איז מסתמא גוט פרעהד לאַך געוואָרען אויפ'ן האַרצען?
- ווי זאָגסטו? וואָלסטו ניט געווען פרעהלאַך?
- שור. אוי, גוט! ... איצט וועט מסתמא זיין ביי זיי די חתונה.
- מסתמא...
- אוי, גוט, איך בין צופריעדען. ביידע אַזוינע טהייערע מענדלעך... עס וועט מסתמא זיין אַ שענע חתונה...
- איך שטעל זיך מיר פאַר. דיר, עטעל, וועט מען אויף אַזאַ חתונה ניט איינלאָדען...
- און דיר, רייטשעל, אויך ניט.
- מיך אויך ניט — האָט רייטשעל אַרויסגערעדט פערטראַכט, איז אַנשוויגען געוואָרען און האָט גענומען קוקען אויף דעם פייער פונ'ם לאַמפ. דערנאָך האָט זי וויעדער אַרויסגערעדט פערטראַכט:
- עטעל, זאָג מיר נור, איך וויל ביי דיר עפעס פרעגען... הער נור... וואָס וואָלסטו געטהאָן, ווען דו וואָלסט זיך פערליעכט אין אַ מאן, וואָס האָט שוין אַ ווייב?

וואָס איז דאָס פאר אַן אונגליק אויף איהר קאַפּ! — האָט זי זיך אַ כאַפּ געטהאָן, איז צוגעפאלען מיט'ן פנים צום קישען און האָט זיך צואוויינט.

אינ'ם צימער איז איצט געווען גאנץ דונקעל... אזוי איז זי געלעגען אַ היבשע וויילע. זי האָט ניט געהערט, ווי אימיצער איז אין איהר צימער אריין.

— דו שלאָפסט גאָר, רייטשעל?

רייטשעל האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

— דו, עטעל?

— יא, איד. דו שלאָפסט?

— ניין, איד ליג אזוי.

— וואָס עפעס אין דער פינסטער?

— אַט אזוי. איד האָב זיך פערטראַכט... צינד אָן, עטעלע, דעם לאַמפּ... דער קאַפּ טהוט מיר עפעס וועה...
— דער קאַפּ גאָר?... אַט גלייך צינד איד אָן דעם לאַמפּ.

האַסט אַ מעטש?

— אויפ'ן טישעל דאָרט, הינטער'ן לאַמפּ.

באלד האָט אַ קליין לעמפעל אויפ'ן טישעל געברענט. רייטשעל איז געבליבען ליגען אויפ'ן קישען. אונטער די אויגען איז ביי איהר רויט געווען פון וויינען. עטעל האָט זיך געוועצט נעבען איהר אויפ'ן בעט.

עטעל איז געווען אַ בלייד, מאַגער מיידעל, מיט אַ שפיציג, אויסדערוועגן פנים, שפיציגע אקסלען און דינעם האַלז. האַזאַר האָט זי געהאט בלאַנדע, אויגען ווי פון וואַקער-קאָליר. וואָלט זי אַנשטאַט דעם לאַנגען העלען קלייד געטראָגען אַ קורץ קליידעל, וואָלט מען זי געקענט אַנגעהמען פאר אַ מיידעל אַ יאָהר דרייצעהן-פיערצעהן.

— דו האָסט געוויינט? — האָט זי פערוואונדערט געפרעגט.

— איד געוויינט? — האָט זיך רייטשעל אַ כאַפּ געטהאָן און אַפגעווישט אונטער די אויגען — וואָס פאַלט דיר איין, נאַרעניו? — זי האָט זיך צולאַכט.

— היינט פאַרוואָס זיינען ביי דיר די אויגען פערוויינט?

— דאָס איז מסתמא פון קאַפּ-וועהטאַנג... ווען דער קאַפּ טהוט וועה, זיינען די אויגען רויט.

— מען וועט מיך ניט זעהן. און ווען אפילו יא, וואָס האָט איהר מורא?

— איך האָב ניט מורא, נור עפעס... כ'ווייס, עפעס... איך וויל ניט, מען זאָל מיינען עפעס שלעכטס וועגען מיר — האָט רייטשעל ארויסגערעדט.

— איך פערזיכער איך, אז קיינער וועט מיך ניט זעהן ביי איך אונטער'ן פענסטער. אלזאָ, אָפגעמאכט? — אַלל־רייט.

— אין אַ שטונדע ארום, ווען עס וועט זיין פינסטער. געדענקט' זשע, נאָרס מיך ווידער ניט אָפ. אַדיע!...

ער האָט זי אָנגענומען אונטער דער מאָרדע, טיעף אַ קוק גע- טהאָן איהר אין די אויגען אריין מיט זיינע העלע, לאסצענדיגע אויגען, אַ טיעפען זיפץ געטהאָן און איז ארויסגעלאָפּען, ווי מיט גוואַלד, אזוי ווי ער וואָלט זיך ניט געקענט אָפרייסען פון איהר...

זי איז געבליבען שטעהן, ווי פון אַ נעבעל אַרומגערינגעלט, און האָט געקוקט פאַר זיך צוטראָגען, די גרויסע, שוואַרצע אויגען אויף דער טהיר געריכטעט, דורך וועלכע ער איז ארויס. אין דרויסען האָט זיך די נאַכט אָנגערוקט. דורכ'ן פענסטער האָבען זיך געצויגען דונקעלע שאַטענס אין צימער אריין.

פּלוצים איז רייטשעלען געוואָרען אזוי שווער, אזוי שווער אויפ'ן האַרצען. זי האָט זיך געזעצט אויפ'ן בעט און אריינגענומען דעם קאַפּ צווישען די הענד. זי האָט געטראַכט: וואָס זאָל זי טהאָן? זי מוז איהם אויסמיידען און קען ניט. זי מוז אנטלויפען פון איהם און האָט קיין כח ניט. גוואַלד, וואָס וויל ער פון איהר? וואָס וויל ער? יאָ, יאָ, זי וועט מיט איהם היינט געהן צום לעצטען מאָל, אָבער טאַקי צום לעצטען מאָל. זי וועט הערען, וואָס ער וויל איהר דער- צעהלען און איהם זאָגען, אז זיי טאַרען זיך מעהר ניט זעהן. זיי טאַר- רען ניט. ער איז אַ פּערהייראטאָהער מאַן, ער זאָל אויף איהר רחמנות האָבען...

און דערנאָך האָט זי זיך פאַרגעשטעלט, אז זי זעהט איהם ניט מעהר, און זי האָט זיך דערפיהלט אזוי עלענד, אזוי ווי פון דער גאַנ- צער וועלט פּערלאָזען, און איהר האַרץ האָט איהם גערופּען מיט אַזאַ טיעפער בענקעניש: „מיסטער בלום! ...! סעם! סעם!...“

פען, און די באַראַנען אין איהרע ראַמאָנען האַבען גערעדט צו זיי-
ערע פּרינצעסינס, גרעפינס און באַראַנעסעס...

ער האָט זי געקאָנט און געוואוסט, ווי אזוי צו ריידען צו איהר.
דערנאָך האָט ער זי ווידער גענומען בעמען, זי זאָל מיט איהם
היינט געהן שפּאַצירען. זיי וועלען געהן אויפ'ן בלוואַר. ער וויל
מיט איהר ריידען, ער מוז מיט איהר ריידען וועגען זעהר אַ וויכטיגער
זאך, וועלכע איז נוגע איהר און איהם. זי האָט צוערשט איהם געווען
געזאָגט, אַז זי וועט ניט געהן. צום סוף אָבער, האָט ער זי פאַרט
איינגערעדט און ווידער האָט זי איהם פּערשפּראַכען.

פון דרויסען האָט זיך דערהערט יאכנעטשיק'ס קול:

— מיסטער בלום, וואָס זאמט איהר זיך דאָרט?

— איך קום גלייך! — האָט סעם'קע אויסגעשריען, ארויסלאָך

זענדיג איהרע האַר פון זיינע הענד: — אַט, איך וועל איהר נור
אַנשרייבען אַ רעסיט אויף דאָס געלד!...

און ער האָט זיך ווידער געווענדעט צו רייטשל'ען:

— אַלזא, זיכער?

זי האָט געשוויגען און דערנאָך ארויסגערעדט:

— יא.

— וועט איהר מיך היינט ניט אָפּנארען?

— ניין, אָבער געדענקט, איהר זאָלט זיך בענעהמען ווי אַ

דזשענטעלמאַן...

און דערמאָהנט זיך, ווי זי האָט דאָס לעצטע מאָל געפיהלט, בעת

זי האָט זיך שיער ניט פּערלאָרען, האָט איהר הייס אַ מיש געטהאָן

אין'ם קאָפּ און זי האָט אַרויסגעפליסטערט הייזעריגלעך:

— מיסטער בלום, איך בעט אייך, איהר זאָלט נאָר ניט זיין קיין

חזיר... איך האָב מורא פאר אייך..

סעם'קע האָט זיך צולאכט: אוי אַ נאָר!.. וואו זאָל איך אויף

אייך ווארטען?...

— איך ווייס ניט — האָט זי געענטפּערט.

סעמקע האָט אַ טראַכט געטהאָן. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— ווייסט איהר נאָר וואָס, איך וועל אייך אַנקלאַפען אין דעם

פענסטער, דאן וועט איהר ארויסקומען.

— מען קען אייך נאָך דערזעהען.

צויגען אזוי ווי א גוואלדיגע כישוף־קראפט וואלט זי געשלעפט צו איהם. אזוי אפנים ווערט אויך די פליעג געשלעפט צום פייער, און וועלכען זי ווערט פערברענט.

— פארוואס? — האט ער ווידער געפרעגט מיט געבעט אין'ם קול און געווארפען אויף איהר זיין בעזונדער לאסצענדיגען בליק, וועלכער, ווי ער האט געוואוסט, איז געפעלען געווען א סך פרויען און מיט וועלכען ער פלעגט אפט ווייכער מאכען דאס הארץ פון זיין אייגענער פרוי אויך.

— איך האב מורא צו געהן מיט אייך. איך גלויב אייך ניט. — האט זי געענטפערט שטיל. און פלוצים האט זי זיך גערווען א כאפ געטהאן און כמעט אויסגעשריען:

— און וואס זאל איך עפעס מיט אייך געהן? געהט מיט אייער ווייב! ...

און זי איז אוועק צו זיך אין צימער. ער איז אריינגעלאפען נאך איהר. זי האט זיך א כאפ געטהאן פלעכטען די האָאר און זיי געפלאכטען שנעל, שטעהענדיג צו איהם מיט'ן רוקען.

— טהוט עס ניט. אזוי זייט איהר שענער! — האט ער ארויס־געפליסטערט, אוועקגענומען איהרע הענד פון די האָאר. זיי ווידער צושאטען איבער איהרע אקסלען, האט מיט ביידע הענד צונויפגענור מען איהרע שווארצע לאַקענס אונטער איהר מאַרדע, בעדעקט מיט זיי איהרע ביידע באקען און איהר דונקעלער פנים מיט די גרויסע שווארצע אויגען האט ארויסגעקוקט ווי פון א שווארצען, גלאנציגען ראהם.

— אַה, ווי שען איהר זייט אזוי! — האט ער געפליסטערט און זי געלאסעט מיט זיינע בליקען — א בלום זייט איהר... א... זון... איהר קענט פערריקט מאכען... ווירקליך, איהר קענט פער־ריקט מאכען! — האט ער געזאגט שטארקער.

זי איז געשטאנען, האט געקוקט אויף איהם צומישט און גע־שמיכעלט צומישט, ארויסוויזענדיג אביסעלע די ווייסע צייהנדעלאך צווישען איהרע עטוואס פאנאנדעגעפענטע, פולע, ראָזעווע ליפען. זיינע ווערטער „פאראדיו“, „שענע זון“, „בלום“ האָבען זי גע'כשוּפ'ט. דאָס זיינען געווען די אייגענע ווערטער, וואָס די פרינצען און די גראַד

— אה, גוד איוונינג! — האָט ער אויסגעשריען און איז צוגע-
גאנגען צו איהר — איך דארף אייך טאָקי זעהען. מיסטער יאכנעטשיק
— האָט ער זיך אַ קעהר געטהאָן צו יענעם, וועלכער איז געגאנגען
מיט אַרע'ן צו דער ארויסגאנגטיהר: — אָט גלייך געה איך מיט
איך. מיר קומט נאָך אַ פּאָר דאלאר פון מיסס רייטשעל פאַר דער
מאַשין, זי האָט פערשפּראַכען מיר היינט צו בעצאָהלען...

— אַלל-רייט, איך וועל אויף אייך ווארטען דאָ אַרום הויז —
האָט יאכנעטשיק געזאָגט, און איז ארויס מיט אַרע'ן.

ווי נור ער איז געבליבען אַליין מיט רייטשעל'ען, האָט זיין פנים
גלייך אָנגענומען אַ ברונז'דיגען אויסדרוק און ער האָט געזאָגט:

— איך בין ברונז אויף איך, רייטשעל. פאַרוואָס האָט איהר
מיד געלאָזט נעכטען ווארטען?... איך בין געשטאַנען און געווארט
און געווארט אויף אייך און איהר זייט ניט געקומען. וואָס מיינט
איהר? איהר טרייבט דען שפּאַס מיט מיר, האָ?...

— איך האָב ניט געקענט, ניט געדארפט געהן — האָט זי ארויס-
געמורמעלט שטיל און פערטראַכט און גענומען צופען די פאלדען
פון איהר רויטער בלוזקע.

— פאַרוואָס?...

ער האָט זיך צוגערוקט צו איהר און אריינגעקוקט איהר אין פנים
אַריין מיט זיינע העלע אויגען, אויף זיין בעזונדערען שטייגער, לאַס-
צענד און ווארעם. זי האָט אַרונטערגעלאָזט איהרע אויגען, נאָך שנע-
לער גענומען צופען די פאלדען פון איהר בלוזקע און געשוויגען.

מערקווירדיג, דאָס דאָזיגע מיידעל פלאַס-פייער, וואָס האָט ערשט
דאָ נישט לאַנג אַזוי חוצפּה'דיג געשטיפט, איז איצט געווען נישט
צו דערקענען. זי איז געשטאַנען ווי עפעס צומישט, צוטומעלט. וואָס
מעהר זי האָט זיך געוועהרט געגען איהר געפיהל צו איהם, אַלץ
שוואַכער האָט זי זיך געפיהלט, אַלץ מעהר און מעהר האָט זי איהר
דרייסטקייט פערלאָרען, איהר זיכערקייט, איהר ווילען אין זיין נע-
גענוואָרט. האָט זי זיין קול דערהערט, האָט זי זיין אנוועזענהייט דער-
פיהלט, אַזוי גלייך איז זי צוטומעלט געוואָרען. און האָט זי געמענט
פריהער ביי זיך ווי פעסט אָבמאַכען צו פערגעסען איהם, האָט זי זיך
אַליין גלייך פערגעסען, ווי נור זי האָט אויף זיך זיין לאסצענדיגען,
ווארימען בליס דערפיהלט און עב האָט זי געצויגען צו איהם, נע-

דעם שפיענעלע און, צום סוף, איז זי זיך בעסער געפעלען געוואָרען מיט די האָאַר אריבערגעלעגט אויפ'ן ביוסט און איז אזוי ארויס-געגאנגען אין עס-צימער.

ביים טיש זיינען געזעסען סעם'קע, יאכנעטשיק און אַרע. פרומע איז אין דער קיך געווען. אַרע האָט גערעדט מיט אַ ציטערענדיג קול און האָט אויסגעזעהען שטאַרק אונרוהיג.

— איצט איז אָפגעמאכט. איהר דארפט ניט מורא האָבען. איך האָב ניט קיין חרטה, מאָרגען אין דער פריה געה איך מיט אייך צו דער גוי'ע. מילא, איינגעשטעלט איז איינגעשטעלט. מסתמא וועט נאָט רחמנות האָבען און אויב ניט... אויב ניט... נו. מילא... — ער האָט צופיהרט מיט ביידע הענד, ווי איינער זאָגט: „וואָס קען מען זיך העלפען!“ — נו, מילא, מסתמא האָט נאָט אזוי געוואָלט!... — איהר זייט נור רוהיג, ר' אַרע! — האָט יאכנעטשיק איהם בערוהיגט — איהר וועט ניט דארפען חרטה האָבען.

— שאַ — האָט זיך אַ כאַפ געטהאָן סעם'קע, וועלכער איז גע-זעסען מיט'ן רוקען צו דער טהיר פון רייטשעל'ס צימער און האָט ניט בעמערקט, ווי אזוי זי, רייטשעל, איז אריינגעקומען: — שאַ, איך קויף ביי אייך אַפּ דעם חלק פון אייער פערדיענסט. וויפיעל ווילט איהר?

— ר' אַרע וועט זיין מזל ניט פערקויפען, מיסטער בלום — האָט יאכנעטשיק איהם איבערגעשלאָגען — מיר וועלען דעם „פארסעל“ אין גאנצען מאָרגען פערקויפען און מיט אַ סך פראָפיט. געדענקט, וואָס איך זאָג אייך.

ער האָט זיך אויפגעהויבען, אַרע מיט סעם'קען גלייך נאָך איהם. — זאָל זיין אין אַ מול'דיגער שעה! — האָט יאכנעטשיק צו-געלעגט.

— אמן! — האָט אַרע ארויסגערעדט מיט אַ געפיהל און אַ זיפין געטהאָן — מאָרגען איה"ש גאנץ פריה. איך וועל אויף אייך ווארטען. — מיר וועלען שוין זיין ביי אייך אין צייט — האָט סעם'קע געזאָגט, זיך אַ קעהר געטהאָן און דערזעהן רייטשעל'ן, וועלכע איז געשטאנען, אָנגעשפארט מיט'ן עלענכויגען אַן דער קאמאדע, און האָט געקוקט אויף איהם אַביסעלע צומישט.

קייט, די עדעלקייט, די שענקייט אליין. די גרעפין לויפט איבער וואַלד און רופט מיט שרעק דעם נאָמען פון איהר געליעבטען באַראָן, ווארים זי ווייסט, אז ווען דער מאַרקז, דער רשע, כאַפט זי, דאן פערשלעפט ער זי צו זיך אין שלאָס און זי איז פערלאָרען, קיין רע-טונג איז פאר איהר שוין דאן ניטאָ — דאָס האָט רייטשעל אויך גוט געוואוסט, און איהר האַרץ האָט פונקט אזוי האַסטיג געקלאַפט, ווי ביי דער אונגליקליכער גרעפין. — פלוצים, ווען די סכנה איז שוין געווען זעהר און זעהר נאָהענט, איז ארויסגעקומען פון צווישען די בוימער אַ שענער יעגער מיט אַ ביקס איבער'ן אקסעל און... און טראַג'אָד! ... דער יעגער האָט אויסגעשאָסען, דער מאַרקז, דער רשע, איז געפאלען אַ פערוואַנדעטער. די געראטעוועטע גרעפין איז צו געלאָפען צום יעגער איהם צו בעראַנקען, ערשט דאָס איז איהר באַ-ראָן! זיי האָבען זיך ארומגעכאַפט קושען, געקושט זיך און געקושט זיך, און גערעדט אזוי שען, אזוי שען: „ענגעל מיינער! געטין מיינע!“ — דאָס רייטשעל האָט ממש געפיהלט, ווי דער חיות געהט איהר אויס, און אין די געדאַנקען האָט זי אויך געקושט דעם „ענגעל“, דעם באַראָן... דערנאָך האָט זי אליין זיך ביסלעכווייז אין איהר פאַנ-טאַזיע פערוואַנדעלט אין דער גרעפין און דער בלאַנדער באַראָן מיט די שענע, בלאַנדע וואַנסעס, האָט זיך פערוואַנדעלט אין סעם'קע בלום, און דער באַראָן האָט גערעדט מיט סעם'קעס קול און זי, די גרעפין, רייטשעל הייסט עס, האָט איהם געקושט מיט אזא פיוער, מיט אזא פיוער...

מיט אַמאָל האָט זי דערהערט אויפ'ן וואהר סעם'קעס קול. זי האָט זיך אַ כאַפ געטהאָן ווי פון שלאָף און זיך אויפגעזעצט אויפ'ן בעט. יא, טאַקי ער! ער רעדט עפעס מיט אַרע'ן אין'ם עס-צימער... אין'ם האַרצען האָט איהר אַ האַק געטהאָן. זי האָט געוואַרפען דעם בוך, האָט אַרויסגענומען דאָס שפיעגעלע פון'ם פארטמאַנע, וואָס איז געלעגען דערביי אויפ'ן טישעל, צוגעטראָגען עס צום פנים, זיך גוט בעטראַכט, אַ וויילע זיך מיישב געווען, צי זי זאָל פערפלעכטען די האַאַר, אָדער לאָזען זיי אזוי צושאַטען איבער די אקסלען, האָט צו גויפגענומען די האַאַר פון הינטען מיט איין האַנד אין אַ הויפען און זיך בעטראַכט אין דעם שפיעגעלע, אַריבערגענומען די האַאַר אויף פאַרענט, אויף דעם רייצענדען ביוסט, און זיך ווידער בעטראַכט אין

— דאָס איז מיין מאכל אויף, פרומע — האָט רייטשעל זיך אָנ-
גערופען — זאָל אייך נור ניט אַארעז, איך וועל עטעל'עס חלק אויפ'
עסען.

— דו וואָלסט מיך אויך אויפגעגעסען — האָט די אלטע אַ
בורטשע געטהאָן.

— ניין, דאָס גראָד ניט. איהר זייט ניט אַזאָ מאכל! — האָט
רייטשעל זיך צולאכט, אַ כאַפּ געטהאָן איהר פּאַרטמאנע פּוֹן'ס טיש
מיט איין האַנד און מיט דער קליידעל-בערשטעל אין דער אַנדערער,
איז זי אוועקגעלאָפּען צו זיך אין צימער.

אין אַ וויילע אַרום זיינען אַרע און רייטשעל און די אלטע
פרומע געזעסען ביים טיש און געגעסען סאָפּער. אַרע האָט געגעסען
פּערטראַכט, ניט פּיהלענדיג, וואָס ער עסט און איז זאָנאר אַמאָל פּער-
קראַכען מיט זיין לעפעל אַנשטאט אין דעם טעלער מיט סופּ, אין דעם
טעלער, אויף וועלכען שטיקלעך אָנגעשניטענע ברויט זיינען געלעגען.
רייטשעל האָט אויך געגעסען פּערטראַכט, האָט פּוֹן צייט צו צייט אַ
שאַקעל געטהאָן דעם קאַפּ, בעת אַ לאַקען פּוֹן איהרע צולאָזטע האָאַר
האָט פּוֹן פּאַרענט זיך אָפּגעטהיילט פּוֹן די אַנדערע און זיך אַ דרעה
געטהאָן אַרום איהר אויג, ווי אַ שוואַרץ שלאַנגעלע. דאן האָט זי
מיט דער האַנד, אין וועלכער זי האָט איהר לעפעל געהאלטען, צוריק
געשאַרט דעם לאַקען און ווייטער געגעסען פּערטראַכט. פרומע האָט
געגעסען וועניג. זי האָט נאָר יעדע וויילע צוגעגאַסען אין אַרע'ס טעלער
פּוֹן'ס שיסעל.

נאָכ'ן עסען האָט אַרע גענומען בענשען מיט כּוּנה. פרומע האָט
אָנגעהויבען צונויפשטעלען די טעלער אויפ'ן טיש און רייטשעל איז
אוועק צו זיך אין'ס צימער, האָט גענומען פּוֹן דעם קליין טישעלע,
וואָס איז דאָרט געשטאַנען, אַ אירישען ראָמאַן, זיך געלעגט אויפ'ן
בעט און אָנגעהויבען צו לעזען.

באלד האָט זי געלעזען מיט אַ פּערכאָפּטען אַטהעם, ווי אזוי
אַן אויסוואַרף פּוֹן דער נאַטור, אַ מאַרקיו, אַ רשע מרושע, די פּער-
דאַרבענקייט ממש אַליין, יאָנט זיך דאָרט, אין ראָמאַן הייסט עס,
נאָך דער אונשולדיגער, שענער און „געטליכער“ גרעפּין, וועלכע איז
פּערליעבט אין זיין געגנער, אַ בלאַנדען באַראָן מיט שענע בלאַנדע
וואַנסען, אַ מענשען אַן „ענגעל“, וואָס איז די גוטסקייט, די בראַוד-

— האָ ?

— אייער שענע באָרד איז פערפאַטשקעט — האָט זי געזאָגט, און דערפיהלט, אז אַט-אַט פלאצט זי ארויס מיט אַ געלעכטער, האָט זי זיך צום גלאַז צוגעבוויגען און גענומען זופען הויך דעם טהעע, נור פון איהרע שווארצע אויגען האָט דער געלעכטער ארויסגעשפריצט.

— פערפאַטשקעט ? וואו ? ...

— ער האָט ביידע הענד גענומען פיהרען איבער די באָרד און טרייסלען זי.

— ווארט ! — איז זי אויפגעשפרונגען — איך וועל אייך העל-

פען !

זי איז אריינגעלאָפּען צו זיך אין צימער, באלד ארויסגעקומען מיט אַ קליידער-בערשטעל אין דער האנד, איז צוגעלאָפּען צו איהם און איהם גענומען קלאפען איבער דער באָרד, ווי מען קלאפט אַ בינטעל פאקעליע בעת מען רייניגט איהם. ער האָט געוואָרפען מיט'ן קאָפּ, געלאכט צומישט, געוואָלט זי אָפּשטופען פון זיך, בעריהרט זי מיט די הענד און איז נאָך מעהר צומישט געוואָרען.

פּלוצים, ווען אַ זינדיגער געדאנק איז איהם אין מוח דורכגעפּלויגען, האָט ער זיך דערשראָקען. איצט אַ זינדיגער געדאנק ? ! איצט, ווען ער וויל איינשטעלען זיין גאנצען פערמעגען, ווען ער האָט ערשט אזוי גאָט געבעטען ? ! ... אַ שלעכטער סמן ! ...

— אוי, געה אוועק ! — האָט ער צוטומעלט אויסגעשריען און איז אויפגעשפרונגען פון'ם אָרט.

זי איז אָפּגעטראָטען פון איהם און האָט זיך צולאכט.

— האָט די האָר צולאָזען, אַן אמת'ע לילית אין'ם שטוב ! — האָט ער געטראַכט און דערפיהלט אַ קאלטען שווייס אויפ'ן שמערען. פרומע איז אריינגעקומען.

— עטעל איז נאָך ניטאָ ? — האָט זי געפרעגט.

— עטעל איז אוועק צו שרה'קען. זי האָט מיר געזאָגט, אז זי וועט דאָרט עסען סאפּער — האָט רייטשעל זיך אָנגערופּען.

— אַט האָסטו דיר ! און איך האָב היינט געמאַכט איהר מאכל :

בולבעס מיט פלוימען — האָט די אַלטע געזאָגט מיט פערדרוס.

— איך וויל, אז איהר וואָלט מאַכען אַ טעות, פרומע! — האָט רייטשעל העכער אויסגעשריען — אַ פערטען שטיקעל צוקער אהער! ... טרינק, טרינק און לאָז גרייטען דעם טיש, מען דארף עסען סאַפער.

— איהר ווילט ניט? אַלל־רייט!

און געזאָגט דאָס, איז רייטשעל אַרײַן אין קיך און האָט זיך באַלד פון דאָרט צוריקגעקעהרט מיט אַ גאַנצען הויפּען צוקער. — איך וועל אייך שוין אויסלערנען איידעלקייט — האָט זי געזאָגט אין אַ צולעהכעיס־טאָן, געזעצט זיך און איבערגעזעהלט די שטיקלאַך צוקער: איינס, צוויי, דריי, פינף, זיעבען... זיעבען און דריי איז צעהן. נו, פרומע, האָט איהר דאָס געדארפט? וואָלט ניט בעסער געווען, ווען איהר וואָלט געמאַכט אַ טעות אין איין שטיקעל? ...

זי האָט גענומען טרינקען איהר טהעע און זיך צוהוסט פאַר שטיקענדען געלעכטער.

פרומע האָט אַ פיהר געטהאָן מיט די אַקסלען, אויסגעמורד־מעלט: — נו נו! ... — און איז אַרויס אין קיך. אַרע איז אַרײַנגעקומען, טיעף פערטהאָן אין זיך. ער האָט שוין לאַנג ניט געדאווענט מנחה מיט אַזאַ כּונה ווי היינט.

ער האָט זיך געזעצט ביים טיש און איז זיין מוח האָט זיך נאָך אַלץ געדרעהט און געענבערט די פּראַגע. „וואָס וועט זיין, ווען חלילה וחס, די פינף הונדערט דאלאַר פּערליערט ער?“

אויף זיין משונה'דיגער באַרד זיינען נאָך פּערבליבען דאָ און דאָרט שפורען פּוּז'ס זאמד, ווי געלע פּלעקען.

רייטשעל האָט אַ קוק געטהאָן אויף איהם, און זי האָט זיך גלייך דערמאַנט, ווי ער האָט אַרײַנגעקוקט דורכ'ן שליסעל־לאַך, בעת זי האָט זיך דאן אין דער־פּריה אָנגעטהאָן, און זי האָט אַ שוידער געטהאָן, אַזוי ווי איהר נאָקעטע לייב וואָלט עפעס אַ מיאוסקייט בעריהרט. און אין דער אייגענער צייט האָט זיך איהר לאַכען פּערוואָלט און „איזדעקעווען“ זיך איבער איהם האָט זיך איהר פּערגלוסט...

— וואָס איז דער מעהר מיט... מיט... מיט אייער באַרד? (זי האָט געוואָלט זאָגען „בעזים“, האָט זיך אָבער איינגעהאלטען).

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן:

ער וועט אויף איהר ווארטען אויף סטאַן עוועניו. זיי וועלען זיך
אַביסעל דורכגעהן. זי האָט געשאַקעלט מיט'ן קאַפּ: ניין! ניין!
ערשט, ווען ער האָט איהר גענומען פּערזיכערען, אַז ער מוז מיט
איהר היינט ריידען וועגען עטוואָס זעהר וויכטיגעס, האָט זי איינ-
געווייליגט צו געהן מיט איהם און איהם געהייסען ווארטען אויף סטאַן
עוועניו. דערנאָך אָבער, ווען זי איז פּונ'ם הויז ארויס, האָט זי זיך
באַלד צודיקגעקעהרט: ניין, זי האָט מורא. זי וועט ניט געהן.
צוואָס? ער איז אַ פּערהייראטהער מאַן. בעסער ניט טראַכטען
פון איהם.

און זי איז אריינגעלאָפּען צו זיך אין צימער, האָט זיך אַ וואָרף
געטהאָן אויפ'ן בעט און אַ גאַנצע נאַכט געטראַכט און געמוטשעט
זיך...

6.

אַרע'ס זאָרג און רייטשעל'ס ליעבע.

פרומע איז אריינגעקומען מיט אַ גלאַז טהעע אין איין האַנד
און מיט אַ צוקערניצע אין דער צווייטער.

— נאָ דיר טהעע! — האָט זי געזאָגט און אוועקגעשטעלט די
גלאַז און די צוקערניצע אויפ'ן טיש.

רייטשעל איז צוגעגאַנגען מיט צולאָזטע האָאַר צום טיש און
אריינגעקוקט אין צוקערניצע.

— אַהאָ! — האָט זי אויסגעשריען — ריכטיג איבערגעצעהלט!
איך וויל, איהר זאָלט איין מאָל מאַכען אַ טעות, פרומע — האָט זי
צוגעלעגט מיט אַ קאַפּריזענעם טאַן.

— אַ טעות? — האָט פרומע איבערגעפרעגט, אַנקוקענדיג זי
מיט איהרע אַלטע, רויטליכע אויגען: — וואָס טעות? ...

— איהר האָט דאָ אריינגעלעגט פּונקט דריי שטיקלעך צוקער
און איך וויל, אַז איהר זאָלט מאַכען אַ טעות און אריינלייגען פיער...

— אוי, שלאָג זיך קאַפּ אָן וואַנד, אַכוואָטניצע! ניטאָ מעהר
קיין צוקער, ניטאָ מעהר קיין צוקער, ניטאָ! דו האַסט איהם אין

דער פּריה גע'פּטר'ט! — האָט די אַלטע געזאָגט.

פון דעם הנאה געהאט. אזוי ווי עטעל האָט זיי אָפּט געשטערט, האָבען זיי זיך גענומען טרעפען אויסער'ן הויז, אַמאָל ערגעץ אין'ם וועלדעל, ווייט הינטער אַרע'ס הויז, און אַמאָל ערגעץ אויפ'ן בלוואַר. אזוי זיינע אַוועק קנאַפע אַכט חדשים. רייטשעל האָט אָהן איהם מעהר ניט געקענט לעבען. די לעצטע צייט, אז זי האָט איהם אַ פּאָר טעג ניט געזעהן, האָט זי זיך קיין אַרט ניט געפונען. און דאָך האָט זי געוואוסט, אז זי טאָר איהם ניט זעהן, אז זי דארף פון איהם אנט'לויפען. אַניט קען ער זי נאָך אונגליקליך מאַכען. בעזאָנדערס נאָך די מורא'דיגע ערפאהרונגען, וואָס זי האָט מיט איהם די לעצטע צייט געהאט אין'ם וועלדעל. זי האָט זיך קוים ארויסגעריסען פון זיינע הענד... און לעצטע וואָך האָט זי אליין איין מאָל זיך שיער ניט פערלאָרען אונטער זיינע ברענענדיגע לאַסקעס. זי האָט געמוזט צווייפנעהמען אלע איהרע קרעפטען אום זיך צו וועהרען געגען זיך אליין... דאן האָט זי זיך דערשראָקען, ארויפגעוואָרפען זיך אויף איהם מיט אַ יאָמער און זאָגאר איהם געסטראַשעט, אז זי וועט איהם די אויגען ארויסקראַצען, ווען ער וועט ווייטער אזוי זיך בענעהמען געגען איהר.

פונדעסטוועגען, אז ער האָט זיך דערנאָך אַ צוויי טעג ניט בע'וויעזן, האָט זי זיך קיין אַרט ניט געקענט געפינען פאר בענקעניש און אויפ'ן דריטען טאָג, אז ער איז אריינגעקומען צו אַרע'ן אין הויז און זי האָט איהם דערזעהן. האָט איהר אַ האַק געטהאָן אין האַרצען און זי האָט דערפיהלט ווי איהרע באַקען האָבען זיך אָנגע'צונדען. און שפעטער, ווען ער איז גוועקענגאנגען, ניט זעהענדיג זי איז זי נאָר צוטומעלט געוואָרען. און נעכטען, ווען ער האָט זיך אריינגע'גנב'עט צו איהר אין צימער און זי גראָב ביי די באַקען אָנגענו'מען, האָט זי געפיהלט ווי זי ציטערט אין גאַנצען. דערנאָך, בעוועגט פון אַן אינסטינקט איהם אויפצורייצען, האָט זי איהם מיט אַ בעזונ'דערען שמייכעל דערזעהלט, אז זי האָט בעמערקט, ווי אַרע האָט אריינגעקוקט אין שליסעל'לאָך פון איהר צימער, בעת זי האָט זיך אָנגעטאָן. און זי האָט געענדיגט מיט די ווערטער: „כ'לעבען, מען האָט מיט איהם געדארפט אַ שטיעף טהאָן, זאָל זיין אביסעל פרעה'ליכער“, און זי האָט זיך גערוועזן צולאכט.

דאן האָט ער זי ווידער גערופען מיט איהם געהן שפאַציערען.

און א נאגעניש, און דעמאָלט קען זי זיך קיין אַרט ניט געפינען. און ווען זי לעזט דאן איהרען א ראַמאָן, נעהמט אָן נאָר אַפּט דער שענער העלד פון דעם ראַמאָן סעמקע בלוס'ס אויסזעהן, און זי קושט איהם אין איהרע געדאנקען און זי ציהט זיך צו איהם מיט דער נאנט צער נשמה. און אמאָל, אין אזא צייט, כאַפּט זי אָן פּלוצים אַ פּער-צווייפּלונג, ווען זי דערמאָהנט זיך, אז ער איז אַ פּערהייראטעהר מאַן. דאָן מיהעט זי זיך ניט צו טראַכטען פון איהם, זוכט צו פּער-טרייבען איהם פון איהרע געדאנקען, זידעלט זיך, זידעלט איהם און אין דער אייגענער צייט ווערט איהר נשמה צוריסען פאר בענ-קעניש נאָך איהם... זי האַלט עס פאר אַ גרויס אונגליק און פיהלט, אז זי איז צו שוואַך דאָס בייצושטעהן. זי האַט זיך אויף דעם נאָר ניט געריכט. די ערשטע צייט, ווען ער איז געקומען צו איהר איינקאָ-לעקטען די וועכענטליכע צאָהלונג פאר די נעהמאָשין, איז ער איהר געפעלען געווען נור ווי אַ „פּיינער דושענטעלמאָן“, וואָס רעדט אזוי שען, כמעט ווי דער גראַף, אָדער דער פּרינץ פון איהרען אַ ראַמאָן. זי האַט איהם אָנגענומען פאר זעהר אַ געבילדעטען מענשען, ווייל אַפּט האַט ער גערעדט צו איהר אין אַ דייטשמערישער שפּראַך, וואָס האַט געקלונגען אין איהרע אויערען ווי עכטע דייטש, און געברויכט גאנצע פּראַזען, וואָס זי האַט אפילו ניט פּערשטאַנען, אָבער וואָס האַבען איהר דערפאר קלאַהר בעוויזען, ווי הויך ער איז געבילדעט... דערפאר טאקע זיינען איהר זיינע קאָמפּלימענטען געווען בעזונדערס אָנגענעהם. דאן האַט זי זיך געהאַלטען אין זיין אַנוועזענהייט זעהר רוהיג, נאָר אַ שטיל טייבעלע, מיט אַ מינע פון גרויס דרך ארץ צו איהם. אָבער שפעטער, ווען זיי האַבען אָנגעהויבען אונטערשטיפען, פּערשטעהט זיך, ווען קיינער אויסער זיי איז אין איהר צימער ניט געווען, האַט זי איהם שוין מעהר אזוי ניט רעספּעקטירט, דערפאר אָבער האַט זי זיך גענומען פיהלען פּרעהליכער מיט איהם און פריי-ער. וואָס ווייטער, האַט זי זיך אַלץ מעהר בעפריינדעט מיט איהם, אַלץ מעהר צוגעבונדען צו איהם, אַלץ פרייער און אָפּענער זיך בענומען געגען איהם, כמעט ווי מיט יענע בחורים אין דער היים. און פונקט ווי יענע, האַט ער זיך אָנגעהויבען צו בענעהמען געגען איהר. און זיי האַבען זיך דערצעהלט צוויי-דייטיגע מעשה'לאַך, צינישע אַנעקד-דאָטען, האַבען געשטיעפּט, אויפּגערעגט זיך און ביידע האַבען גלייך

מיטען דערינען דעם וועג פערשטעלט, געזאגט איהר עפעס אויף ענג-
ליש מיט א הייזעריגען קול און איהר געגעבען א פאטש. זי איז צו-
מישט געוואָרען. און נאָך מעהר איז זי צוטומעלט געוואָרען, בעת
איהר פיינער קאוואַליער האָט אַרונטערגעלאָזט אַ פּאַר הילכיגע פעטש
יענער רייך-אויסגעפּוצטע מיידעל מיט די געפאַרבטע באַקען... זי
האַט זיך געלאָזט לויפּען, געקומען אַהיים, דערמאַהנט זיך אַן דעם
סאַפּער, וואָס איז בעשטעלט געווען אין דער קאַפּע-הויז, האָט זיך
אַנגעשטויסען, ווער דער מאַריסקע איז, און איז פּערציטערט געוואָרען.
פון יענער צייט אַן איז זי טאַנצען מעהר אַהין ניט געגאַנגען.

יענעם זונטאָג, ווען זי איז געקומען צו איהר שוועסטער אין
בראַנזוויל און האָט עס איהר דערצעהלט, האָט יענע אַ פּאַטש גע-
טהאָן אין די הענד און זי ניט אָפּגעלאָזען ביז רייטשעל האָט איהר
געמוזט צוואַנגען, אַז זי ציהט אַריין אין בראַנזוויל.

זי האָט אַריינגעצויגען צו איהר שוועסטער און געקראַגען אַרבייט
ביי אַ קאַנטראַקטאָר פון העמדער. ביי איהר שוועסטער האָט גע-
וואָהנט אַ באַרדער, אַ יונגער מאַן, וואָס האָט געהאַט אַ ווייב און
קינדער אין רוסלאַנד, האָט רייטשעל מיט איהם אַרומגעשטיפּט און
הנאה געהאַט, וואָס ביי איהם פּלעגט ווערען דער פּנים „אַזוי ווי אַ
קעלבענער“ — ווי זי פּלעגט זאָגען — בעת זי האָט מיט איהם אַ שטיף
געטהאָן. איהר שוועסטער האָט דאָס ניט געוואָלט ליידען, און צום
סוף האָבען זיי זיך צוקריעגט, און רייטשעל האָט זיך אויפּגעזוכט אַ
רום ביי אַ פּרעמדען. אַזוי איז זי אַריינגעפאַלען צו אַרע'ן אין הויז.

ביי אַרע'ן אין הויז פיהלט זי זיך פריי. טהוט, וואָס זי וויל,
טאַנצט און לאַכט און קעהרט וועלטען, ווארים זי ווייסט, ווי טהייער
איז ביי אַרע'ן די דריי דאלאַר אַ וואָך, וואָס זי צאָהלט איהם. אויסער
דעם האָט זי אין אַרע'ס מיידעל, עטעלע'ן, אַ פּריינדין, מיט וועלכער
זי קען לעזען איהרע ראַמאַנען און אַמאָל אַרויסגעהן שפּאַציערען. וואָס
די אלטע פרומע פּאַלט אויף איהר אַמאָל אַן, דאָס אַאַרט איהר ניט.
און, חוץ דעם, ווייסט זי, אַז צו יעדער צייט קען זי יענע פּערשטאַפּען
דעם מויל, ווען זי וועט נור אַ סטראַשע טהאָן, אַז זי וועט אַרויס-
ציהען.

נור די לעצטע צייט איז זי ניט אַלע מאָל פּרעהלאַך. גאָר
אַפּט ווערט זי בעפאַלען פון אַ שווערען אומעט, פון אַ בענקעניש

פינסטערען צימער, וואו זי האָט געוואָהנט נאָך מיט אַ מיידעל, און האָט געלעזען ראַמאַנען פון אלע אידישע צייטונגען, וועלכע זי האָט יעדען טאָג געקויפט, געהענדיג פון דער ארכיביט אַהיים. די דאָזיגע ראַמאַנען האָט זי ממש פערשלונגען און געליטען און געליעבט צוזאַמען מיט זייערע העלדען. אָפט, ליגענדיג אויף איהר בעט, האָט זי איהר פאַנטאַזיע געלאָזט זיך צו שפּיעלען, און דאָן איז זי געווען אליין די העלדין פון איינעם פון די דאָזיגע ראַמאַנען, אַ גרעפּין, אַ באַראַנעסע, אַ מאַרקזין און איין מאָל איז זי זאָגאַר געווען די רוד טישע קייזערין, יעקאַטערינאַ די גרויסע אליין... דאן האָט זי זיך אויך אָפט אויסגעקליבען אַ געליעבטען פון די באַיעס, וואָס האָבען געטאַנצט מיט איהר אין דער טאַנץ־שוהלע, האָט איהם געמאַכט פאַ אַ גראַף, אַ באַראָן, אַ מאַרקזין, און געלעבט מיט איהם אַ גוטען טאָג אין איהר פאַנטאַזיע... פון די אלע דאָזיגע באַיעס איז איהר בעזאָגן דערס געפעלען געווען איינער מיט'ן נאַמען מאַריסקע, אַ פראַנט, שטענדיג מיט אַ בלום אין דעם לאַץ, אין לאַקירטע שיכלאַך, און האַנד־שוה, מיט אַ ריינגענאַלט, רונד, ווייס, כמעט מיידעלש פנים און קלונע, ממור'ישע אויגען.

ער האָט געטאַנצט נור מיט איהר, איז געווען אזוי העפליך צו איהר און איז, דאַכט זיך, אין איהר געווען אביסעל פערליעבט אויך. אָט דער דאָזיגער מאַריסקע איז שפעטער איז איהר פאַנטאַזיע אָפט געווען אַ גראַף, אַ באַראָן, אַ פרינץ, וועלכער האָט זיך געליעבט אין איהר, דער גרעפּין, דער באַראַנעסע, דער פרינצעסין, און האָט מיט איהר אלע מאָל חתונה געהאַט...

צוליב דעם זעלביגען מאַריסקע'ן האָט זי זיך שפעטער גענומען מעהר פּוצען, בעת זי איז טאַנצען געגאַנגען. ער האָט איהר אָפט אוועקגעגעבען די בלום פון זיין לאַץ, זי מיט קאָנפּעקטען מכבד געווען, מיט אייזקרים, און אלע מאָל מיט אזאַ שענער בענעהמונג. ער האָט זי אויך אַ פאַר מאָל גענומען אין טהעאַטער, וואו מיידלאַך אין טריקאַס פון לייב־קאָליער האָבען געטאַנצט... און איין מאָל איז זי מיט איהם געגאַנגען אין אַ טהעאַטער און פון דאָרט האָט ער זי געזאַלט געהי מען אין אַ קאַפּע־הויז, וואו ער האָט אַ סאַפּער פאַר זיי ביידען בעד שטעלט. פּלוצים, ווען זיי זיינען שוין געווען נאָהענט צום טהעאַטער, האָט אַ רייך־אויסגעפּוצטע מיידעל מיט געפאַרבטע באַקען איהר אין

אין די זומערדיגע שבתים האָט זי מיט חברה פערבראכט אין'ם וואַלד, אויפ'ן שאַסעע. דאָרט האָבען זיי נאָר געקעהרט וועלטען און יעדעס מאָל האָט זי זיך צוריקגעקעהרט מיט צייכענס איבער'ן גאנצען לייב, וואָס די בחורים מיט זייער ווילדען שטיפען האָבען איהר גע- מאַכט. נור דאָס האָט איהר ניט געאַרט. פערקעהרט, זי האָט הנאה געהאַט פון דעם, וואָס זי רייצט אויף די בחורים, וואָס זיי ווערען אזוי ווילד. זי האָט אויף הנאה געהאַט, וואָס זי אַליין רייצט זיך אויף, האָט זיך אָבער אלע מאָל געהיט, ניט צו פערגעסען זיך.

זי האָט געהאַט אַ פּערהייראטהע שוועסטער אין אמעריקא, האָט זי, ווען זי איז אלט געוואָרען 17 יאָהר, גענומען בעמען ביי איהר, זי זאָל איהר נעהמען אין אמעריקא. איהר טאָטע האָט אויך געבעמען רחמים זיין אמעריקאנישע טאָכטער, אַז זי זאָל נעהמען רחל'ען צו זיך, ווייל אין דער היים וועט פון איהר קיין תכלית ניט ארויסקומען

און אזוי האָט זי אַמאָל ערהאַלטען אַ שיפס-קארטע פון דער שוועסטער, און זי איז געקומען אין אמעריקא, דאָס הייסט אין בראַנ-וויל, וואו איהר שוועסטער האָט געוואָהנט.

די שוועסטער האָט איהר אריינגעגעבען אין אַ ניו יאָרקער שאַפ, וואו מען האָט געאַרבייט בלוזקעס. דאָרט האָט זי געאַרבייט אַ זעקס מאָנאַטען, האָט זיך אין'ם שאַפּ בעקאַנט מיט מיידלאך און באַויעס, וואָס זיינען געגאנגען אין אַ טאַניץ-שוהלע, און האָט אויך אַהין גע-נומען געהן. דאָרט האָט זי זיך געפיהלט ווי אַ פיש אין וואסער. זי איז געווען איינע פון די בעסטע און די שענסטע טענצערינס, און די באַיעס זיינען איהר נאָכגעלאָפען, פונקט ווי פריהער יענע בחורים אין איהר שטאָדט, נור ניט אזוי גראָב, העפליך, ווי עכטע דושענטעל-לייט. זי האָט דאָן געוואהנט אין ניו יארק, צו דער שוועסטער אין בראַנזוויל איז זי נור איין מאָל אין וואָך, זונטאָג, בעת זי האָט ניט געאַרבייט, געקומען.

די שוועסטער האָט דערזעהן, וואָס פאַר אַ ברען זי איז, האָט זי געוואָלט זי האָבען אויף די אויגען און איז צוגעשטאַנען צו איהר, זי זאָל אריינציהען אין בראַנזוויל און דאָ זיך ארבייט אויפזוכען. דייטשעל האָט ניט געוואָלט פערלאָזען ניו יארק. אין די איבעריגע אבענדען, ווען זי איז ניט געגאנגען טאַנצען, איז זי געזעסען אין איהר

איז ניט אָנגעשטאַנען מיט איהר זיך צו שפּיעלען. דערנאָך איז זי אָנגעקומען אין אַ קראָם אַלס פּריקאַשטשיצע. אויף דער דאָזיגער שטעטלע איז זי אָפּגעווען גאַנצע פּיער יאָהר ביז איהר אָפּפּאַהרען נאָך אַמעריקאַ. די ערשטע צוויי יאָהר האָט זי פּערדיענט אין זילבערנעם רובעל אַ וואָך. דערנאָך האָט זי זיך ארויפגעאַרבייט אויף גאַנצע זעקס רובעל אַ מאָנאַט. פאַר דער צייט וואָס זי האָט אין קראָם געאַרבייט, האָט זי זיך אַביסעל אויסגעלערענט שרייבען אידיש און לעזען אַ אידישען ראָמאַן. אין די פּיער יאָהר האָט זי זיך אויך פּיוזש ענטוויקעלט, איז געוואָרען מערקווירדיג שיען און געזונד. די בחורים, אַלע איהר גלייכען, אַרבייטער און פּריקאַשטשיקעס, האָבען אָנגעהויבען זי צו פּערפּאָלגען. איצט האָט זי אָפט געהערט זייערע צוויידייטיגע רייד, געפּיהלט אויף זיך זייערע ברענענדע בליקען, וואָס האָבען זי געצונדען. זי האָט געלאַכט מיט זיי, געשטיפּט מיט זיי, האָט אָבער געוואוסט, וואָס זיי זוכען ביי איהר און זיך געהיט. כּאָטש זי איז ערשט אַלט געווען 17 יאָהר, איז זי שוין מעהר ניט געווען נאַאיוו. דערצו נאָך איז זי פון נאַטור אויס געווען אַ לעבעדיגע, קאַכעדיגע מיינעל, אונטער וועלכער „די ערד האָט געברענט“ — ווי איהר מאַמע'ס שכנות פּלעגען וועגען איהר זאָגען. שבת נאַכמיטאַג פּלעגט זי זיך פּערקלייבען מיט איהרע חבּר'טעס ערגעץ אין אַ הויז און האָט דאָרט געטאַנצט און געזונגען מיט די יונגע בחורים, געשטיפּט מיט זיי און אַליין דערצעהלט און געהערט צוויידייטיגע מעשיות און וויצען. און ווען אַ בחור האָט דערצעהלט אַ פּעפּערדיגע ווייז, האָט זי געקוויטשעט פאַר פּערגעניגען, געכאַפט זיך קניפען איהרע חבּר'טעס, איז אונטער געשפרונגען פאַר געלעכטער, אָדער גאָר אַ וואָרף געטהאָן זיך אויפ'ן בעט, וואָס איז דערביי געשטאַנען, געקויקעלט זיך, געדריגעוועט מיט די פּיס, געלאַכט, געלאַכט, געלאַכט און געשריען: „אוי, איך חלש! אוי, איך שטאַרב! מאַמעלאַך מיינע! כּאָ! כּאָ! כּאָ! כּאָ! ...“ געוועהנליך, האָט זיך שוין אַ געפונען אַ בחור, וואָס האָט זי שוין דאָן אַרונטערגעשלעפט פּונ'ם בעט, אַמאָל פאַר די פּיס, אַמאָל פאַר די הענד און ס'רוב האָט ער זי אַראָפּגעטראָגען אין זיינע אַרעמס, אויפּגעהויבען אין דער הויף, אריינגעדריקט זיין מאָרדע אין איהרע אויסגעשטעלטע לאַכעדיגע צייהן, אויסגעפוטשעט טהירישע אויגען, געסאַפעט און געבריהט זי מיט זיין אַטהעם.

— ווייס איך, איך האָב נאָר ניט געמיינט... עס און טרינק גע-
זונדערהייט. דו צאָהלסט פאַר דעם. אַט, איך גיס דיר אַן אַ גלאַז
טהעע...

און זי איז ארויסגעלאָפֿען, איינגעהויקערט, אין קיך.
רייטשעל האָט נאָך איהר אַ מאַך געטהאָן מיט'ן קאַפּ, אַזוי ווי
זי וואָלט געזאָגט: „אַהא, האָסט זיך דערשראַקען?“
דערנאָך האָט זי ארויסגעשלעפּט אַ בראַנזענעם קאַס פון איהר
געדיכטען, שוואַרצען, הויכען קנופּ האָאַר אויפ'ן נאַקען, און זיי האָבען
זיך צושאַמען אין לאַנגע, שוואַרצע, קרויזענדיגע לאָקען איבער איהר
רוקען, איבער איהרע אַקסלען און זיך בעוועגט ארום איהר שענעם,
דונקעלען פנים פון ביידע זייטען, ווי שוואַרצע, לעבעדיגע שלאַנגען.
זי האָט זיי גענומען קאמען מיט דעם אייגענעם בראַנזענעם קאַס און
דערביי געזונגען: „טא-יא-בום-טי-יעי“ — דאָס ענגלישע נאָמען
ליעדעל, וואָס איז אין יענער צייט אַזוי פּאָפּולער געווען. זי האָט
געזונגען מיט אַ ברוסט-שטימע, אין וועלכער עס האָט זיך געהערט
אַן עטוואָס הייזערליכער, ליידענשאַפּטליכער טאָן. זי האָט אין
גאַנצען געשיינט צו זיין די פּערקערפּערונג פון דונקעלער, ליידענ-
שאַפּטליכער שענקייט. אַ הויכע, אַ שלאַנקע, מיט אַ לענגליכען דונ-
קעלען פנים, לענגליכער נאָז, אַ קליין מיילטעל מיט פּולע, פּרישע,
ראַזעווע ליפּען, גרויסע, שוואַרצע, קאַכעדיגע אויגען און מיט אַ בוזים,
וואָס האָט זיך זודיג געריסען דורך דער רויטער בלוזקע, וואָס זי האָט
געטראָגען.

5

רייטשעל'ס פּערגאַנגענהייט.

אין אמעריקא איז זי ערשט געווען צוויי יאָהר. געקומען צו איהר
שוועסטער אין בראַנזוויל פון וויטעבסק, ווייסרוסלאַנד. זי האָט זיך
אויפּגעהאָדעוועט ביי אַרימע עלטערען. איהר פּאַטער איז געווען אַ
שניידער אַ לאַטוטניק. ביז דרייצעהן יאָהר האָט זי זיך אַרומגעשלעפּט
מיט איהרע חבר'טעם, אַלע אַרימע מיידלעך. די רייכערע קינדער

- איך האָב מורא, אז עס איז דערפאר ווייל איהר ניט ניט קיין פרישע עסען — האָט דאָס מיידעל געזאָגט און צוריק בעהאלטען דאָס שפיגעלע איז איהר פאַרטמאנע, וועלכען זי האָט דערנאָך אוועק-געלייגט אויפ'ן טיש.
- זאָל זיין ווי דו זאָנסט — האָט פרומע אַ בורטשע געטהאָן און אַרונטערגענומען די ברילען פון דער נאָז.
- בורטשעט, בורטשעט, בורטשעט, היר-הוהו! — האָט דאָס מיידעל נאָכגעמאַכט מיט אַ קאַמישער מינע אונטער דער נאָז, ווי אזוי פרומע בורטשעט — גוואַלד, פרומע, וואָס האָט איהר צו מיר? פאַרוואָס האָט איהר מיך אזוי פיינד?
- ווייל איז דיר, רייטשעלע, איז קיין אידישע האָר ניטאָ, ווייל איך האָב פיינד, אז אַ אידישע מיידעל שפּרינגט פון דער הויט, טאַנצט און קעהרט וועלטען.
- ווער דען זאָל טאַנצען, אזא אַלטע אידענע ווי איהר, וואָס? איהר קענט דאָך ניט. ווילט איהר איך זאָל איך אויסלערנען טאַנצען? קומט! ...
- טשעפע זיך אָפּ. רוח איין. איך האָב קיין כוח ניט פאַר דיר!
- האָט פרומע זי אָבגעשטויסען פון זיך.
רייטשעל האָט זיך פּרעהלאָד צולאַכט:
- אוי, מען קען שטאַרבען פון איך... איז דאָ אַ גלאַז טהעע?
- געה, נעהם טהעע, אַבי שווייג — האָט פרומע געזאָגט און גענומען גרייטען צום טיש.
- איך צאָהל געלד פאַר דאָס טהעע, — האָט דאָס מיידעל זיך אָנגערופען.
- אַ דאַנק דיר, רייטשעלע, אומזיסט נאָך האָט מען איהר גע-דאַרפט געבען עסען און טרינקען — האָט פרומע אַרויסגעבורטשעט.
- הערט-זשע אויס, פרומע — האָט רייטשעל פּלוצום זיך אָנגע-רופען און אַ ברען געטהאָן די אַלטע מיט איהרע שוואַרצע אויגען — ווען איהר וועט ווייטער צו מיר אזוי ריידען ווי היינט אין דער פּריה, מוה איך אַרויס פון דאַנען אין גאַנצען. איך וויל דאָס ניט ליידען. איהר הערט?
- פרומע, אז זי האָט דאָס דערהערט, איז זי צומישט געוואָרען.
דערנאָך האָט זי אַרויסגערעדט:

זי איז כמעט שטענדיג געזעסען אין דער היים, האָט געוואוסט נור פיער גאסען אין בראנזוויל: די גאס וואו זי האָט געוואָהנט; די גאס, וואו שרה'קע מיט פינעף האָבען געוואָהנט; די גאס וואו די שוהל איז געשטאַנען, וואוהין זי פלעגט יעדען שבת געהן דאווענען, און בעלמאָנט עוועניו, וואו זי האָט איינגעקויפט פאר דאָס הויז.

אין די גאנצע אכט יאָהר, זייט זי איז אין אַמעריקא, איז זי נור דריי מאָל געווען אין ניו יאָרק: איינמאָל צו אַ חתונה און צוויי מאָל צו לוויות ביי לאַנדסלייט...

4

רייטשעל די מענצערקע.

די טהיר האָט זיך האַסטיג אָן עפען געטהאָן און אין שטוב איז אַריינגעלאָפּען אַ יונגע מיידעל.
— גוט יום־טוב, פרומע! — האָט דאָס מיידעל פּרעהליך גע־זאָגט.

— זאָל זיין גוט יום־טוב! — האָט פרומע אַרויסגעבורטשעט אונטער דער נאָז און קרום אַ קוק געטהאָן אויף דאָס מיידעל.
— ביי אונז אין שאַפּ איז היינט געווען יום־טוב, מען האָט אַ גאַנצען טאַג ניט געאַרבייט. עס האָט געדאַרפט אַנקומען אַרבייט פון ניו יאָרק און עס איז ניט אַנגעקומען — האָט דאָס מיידעל גערעדט ווייטער, אַרויסנעהמענדיג אַ קליין שפיגעלע פון אַ פאַרטמאַנע און אַריינקוקענדיג אין איהם: אוי, — מיר איז אזוי ניט גוט אין'ם מויל! ...

זי האָט אַרויסגעשטעלט אַ שפיץ צונג געגען דאָס שפיגעלע און דערנאָך זיך אַ קעהר געטהאָן צו פרומע'ן, מיט אַן אַרויסגעשטעלטער צונג:

— פרומע, עפעס ווייס? ...

— עס ניט אזוי פיעל, וועט ניט זיין ווייס — האָט פרומע גע־ענטפערט.

זוהן פער'צרה'ט, פערזאָרגט, זיין ווייב חוה-דוואָזשע'ן, און אונגליקליך
 קראַנק בעשעפעניש, אַ הויפּען ביינער, מיט אַ פנים געל און טרוי-
 עריג, ווי אַ וואַקסענע יום-כפור ליכט, פּעריאַמערט, און דאָס קינד
 עטלע בלייב און פּערמאַרעט. אַרע'ס עלטסטע טאָכטער, שרה'קען,
 וועלכע איז שוין דאָ געווען פּערהייראט מיט פינע'ן, אויך אַ פּעדלער,
 איז אויך ניט געגאנגען אים בעסטען. דאן האָט די אלטע פרומע זיך
 אַ נעהם געטהאָן מיט איהרע אלטע כחות צו אַרע'ס הויז, געסקראַבעט
 די פּאַרלאַגעס, געוואשען די וועש, געקאָכט און געראַמט. גאַנץ פּריה
 האָט מען שטענדיג געקענט זעהען, ווי זי זיצט ביים טיש מיט די
 ברילען אויף דער נאָז און צירעוועט אַ זאָק, אָדער לאַטעט אַרע'ס
 אַ בנד, חוה-דוואָזשע'ס אָדער עטלע'ס אַ העמד. חוה-דוואָזשע'ן, וואָס
 איז שטענדיג אַרומגעגאנגען איבער'ן הויז, ווי אַ שאַטען, און געקעכצט
 און געקלאָגט זיך, אז קיינעם אַרט ניט, וואָס זי איז קראַנק, אַז אַלע
 וואַרטען נור אויף איהר מיתה, האָט זי פיינד געקראַגען, פאַרוואָס
 זי פּערפּינסטערט איהר אַרע'ן די יאָהרען. זי האָט זיך תמיד אָנגע-
 נומען פאַר איהם. ער איז פאַר איהר געווען דער גאַנצער חיות, די
 גאַנצע וועלט. זיינע קינדער זיינען ביי איהר געווען די אויגען פון
 קאַפּ. עטלע'ע'ן האָט זי צוגעזעהן, ווי אַ בת יחיד'קע, און ווען יענע
 האָט געגעסען, האָט זי נאָר איהר אין די אויגען אַרײַנגעקוקט. און
 ביינאַכט, שלאָפענדיג מיט איהר אין איין צימער, איז זי אַ סך מאל
 פון'ם בעט אַרונטערגעגאנגען, צו זעהן, אויב „דאָס קינד“, דאָס הייסט,
 די זיעבצעהן יאָהריגע עטלע, איז גוט צוגעדעקט, צי די קישען ליגט
 גוט אונטער איהר קאַפּ. און ווען שרה'קע איז געלעגען געוואָרען, האָט
 די אלטע פרומע אַ גאַנצע וואָך פון איהר בעט ניט אָפּגעטראַטען.
 און פאַר-א-יאָהרען, בעת חוה-דוואָזשע איז געשטאַרבען, האָט זי פון
 זיך ניט געקענט פּערטרייבען דעם געראַנק, פאַר וועלכע זי האָט אַפילו
 ביי גאָט מחילה געבעטען, אז איצט וועט איהר אַרע אָפּכאַפּען דעם
 אָטהעם, וועט אפּשר נאָך חתונה האָבען מיט אַ לייטישע פרוי און
 וועט נאָך אפּשר אַ קדיש אויך האָבען... און דערנאָך, ווען רייטשעל
 האָט צו זיי אַרײַנגעצויגען, האָט זי די ערשטע צייט בעריענט יענע
 ווי אַ דיענסט, אַבי אַרע זאָל אַרײַנקריגען די דריי דאלאַר אַ וואָך.
 ערשט שפּעטער האָט זי רייטשעלען פיינד געקראַגען פאַר איהר שטי-
 פען און „טריפּה'נע האַלז".

— דו דארפסט זיך מיט איהר ניט קריגען, מאמע. אז גאט וועט מיר העלפען און איד וועל קענען אויסקומען אהן באַרדערקעס, דעמאָלט וועט זיין אנדערש. דערוויילע אָבער איז אַ שאַד, ווען זי זאל ארויס- מופען. דריי דאלאר אַ וואָך...

— אָבער זי פרעסט דאָך דיר אָפּ דעם קאָפּ. איד קען דאָס ניט צוועהן. אַ זויפערין, אַ נאַשערקע, מען וואָלט איהר געלאָזען, וואָלט זי די נאנצע שטוב איינגעשלאָנגען...

— אומשטיינס געזאָגט, וואָס פאר אַ „מאַרצעפאַנעס“ זי עסט ביי אונז — האָט אַרע געזאָגט.

— נאָך מיט „מאַרצעפאַנעס“ האָט מען זי געדאָפט קאַרמענען, אזוי איז זי נאָך וועניג געזונד און גראָב! — האָט פרומע אויסגע- שריען און זיך אויפגעהויבען — דו וועסט טרינקען טהעע? — האָט זי פלוצים אומגעביטען דעם טאָז.

— ניין, איד וועל אַפריהער דאוונען מנחה.

— געה דאוונען מנחה אין דיין חדר. די טענצערקע קען נאָך אַנקומען און דו ווייסט דאָך, ווי מען קען דאוונען, אז זי איז איז שטוב. דערפאר האָב איד זי אויך פיינט, ווייל שטענדיג ברענט זי און קאָכט, ווי אַ שד, אַ מחבל, גאָר ניט ווי אַ אידישע טאָכטער... אַרע איז אוועק דאוונען מנחה אין דעם צימער, וואו ער האָט געשלאָפען. ער האָט געוואָלט היינט דאוונען מנחה מיט כונה, מיט'ן גאַנצען האַרצען, היינט, ווען ער האָט בעשלאָסען איינצושטעלען זיין גאַנץ געלד... ער האָט געוואָלט אין גאַנצען זיך איבערלאָזען אויף גאָט'ס רחמנות. זיין מאַמע איז געבליבען אין עס-צימער און ניט קוקענדיג, וואָס קיינער, אויסער איהר, איז דאָרט איצט ניט גע- ווען, האָט זי גערעדט ווייטער הויך אויפ'ן קול און אלץ וועגען רייט'ן שלען, די טענצערקע, וועגען די טרפה'נע האַלז...

זי איז געווען די גאַנצע בעל-הבית'טע אין הויז פון דעם ער- שטען טאָג אָן זייט זי איז געקומען צו איהר זוהן אין אַמעריקא פון איהר קליין ליטוויש שטעדטעל, נאָך איהר מאַז'ס טויט, מיט אַכט יאָהר צוריק. אין דער היים האָט זי געהאט פיער טעכטער. אָבער נאָך איהר מאַז'ס טויט האָט זי געוואָלט זיין מיט איהר אַרע'ן, מיט איהר בדיחיד, איהר איינציגען קדיש, און איהרע טעכטער האָבען זי אוועקגעשיקט אין אַמעריקא. געקומען אהער, האָט זי געטראָפען איהר

מאַרק, און דאָ האָב צו טהאָן מיט הינט. כדאי געווען צו פערשלעפּען די ביינער אַהער!

— דער שד ווייסט די הינט, פאַרוואָס זיי בעפאַלען מיך אזוי. אַנדערע פּעדלער טשעפּען זיי ניט. אפשר דערפאַר, ווייל איך האָב מורא פיר אַ הונד, בעפאַלען זיי מיך אזוי?...?

— דו דאַרפסט זיי זאַגען, מיין זוהן, דעם פסוק...

— איך זאָג, עס העלפט אַבער ניט... אוי, מאַמע, אַ ביטערע פרנסה! ווען גאָט זאָל מיר העלפּען — האָט ער אַרויסגערעדט צוטראַגען — ווען ער זאָל רחמנות האָבען אויף מיר. אַט האָט ער דאָף אויף אַנדערע יאָ רחמנות געהאַט. און אפשר... אפשר... כ'ווייס? — ער האָט זיך אויפגעהויבען פון אַרט און געדריקט מיט די אַקסלען — כ'ווייס? איך וועל פּרובען, איך וועל איינשטעלען... וואָס גאָט וועט געבען, דאָס זאָל זיין!...

— וועגען וואָס רעדסטו, מיין זוהן?

— גאָר נישט, גאָר נישט — האָט ער געענטפערט צוטראַגען.

ער האָט איצט געהאַט בעשלאָסען איינצושטעלען זיין געלד און ניט דערצעהלען וועגען דעם ניט זיין מאַמע'ן, ניט עטעל'ען און ניט זיין איידעם פינע'ן, וויסענדיג אַפריהער, אז זיי וואָלטען איהם ניט געלאָזט דאָס טהאָן.

— נו, בין איך ניט גערעכט? — האָט זיך די אַלטע פּלוצים אַ כאַפּ געטהאָן מיט כעס — אזא טרפּה'נע האַלז... כראַמסק! כראַמסק!... אז פּערוואַליען זאָל איהר!...

— ווער? — האָט אָרע געפרעגט צוטראַגען.

— אַט רייטשעלע! איך האָב היינט אין דער פריה זיך מיט איהר צוקריעגט. דו אַרבייטסט געבעד אזוי שווער, בין דו פּעריענסט אַ סענט, האָסטו צו טהאָן מיט הינט, שקצים און זי, די טענצערקע, די טרפּה'נע האַלז, מאַכט אַ תל פון דעם צוקער. זעצט זיך אַ וועק טרינקען טהעע, איז איהר גאָר קיין גענוג ניטאָ. פיער שטיקלעך צוקער איז אַ גלאָז, פיער שטיקלעך! און זאָגט מען איהר דאָס, טהום זי נאָך אויף צו להכעיס: שפאַרט זיך אָן דעם מויל פול מיט צוקער, און כראַמסק, כראַמסק, אַזש די גאַל, זאָל ער אויסהיטען, קען פּלאַצען!...

פלאץ. די גאנצע מעבעל אין דעם פראַנט-צימער, וואָס איז אויך געווען דאָס עס צימער, איז בעשטאָנען פון עטליכע אלטע שטוהלען, אַ קאנאָפּע מיט אַ שוואַרצער, אָפגעריסענער סאַראַטע, אַ טיש, אויף וועלכען עס איז געשטאָנען אַ לאָמפ מיט אַ רויטען קאָלפּאָק און פון אַ קאמאָדע, אויף וועלכער עס האָבען געבלישצעט אַ האַלב דוצענד מעשענע לייכטער און אַ הוימישער סאַמאָוואַר, וואָס איז דאָ פיר די גאַנצע צייט, זינט מען האָט איהם אַהער געבראַכט, קיין איינמאָל ניט גענוצט געוואָרען. אויף די ווענט זיינען געהאַנגען דריי בילדער: פון משה מאַנטיפיאָרע, באַראָן הירש און פון רבי יצחק אלחנן. אויף דער רעכטער האַנד האָט זיך געפונען רייטשעל'ס צימער, פיר וועלכען זי האָט אַרע'ן געצאָהלט דריי דאָלאַר אַ וואָך צוזאַמען מיט עסען. אויף דער לינקער האַנד האָט זיך געפונען די קיד, און איז איין לענג מיט'ן עס-צימער האָבען זיך געצויגען די איבעריגע צוויי צימערען, וואָס אין איינעם פון זיי האָבען געשלאָפּען פרומע און עטעל, און איז דעם צווייטען — אַרע. — גוטען אַבענד, מאַמע! — האָט אַרע געזאָגט, איז צוגעגאַנגען צו דער קאַנאָפּע און אַרונטערגענומען פון זיך דעם פּאַק: — זיי זיינען נאָך ניטאָ פון דער אַרבייט?

— זעהסט ניט, אַז עס איז שטיל אין שטוב? — האָט פרומע געענטפערט — ווען די טענצערקע וואָלט שוין געווען אין דער היים, וואָלט אַזוי שטיל אין שטוב ניט געווען, נשקשה!... אַרע האָט זיך אַרונטערגעלאָזט אויף די קאַנאָפּע און טיעף אָפּגע-זיפצט.

— פערמאַטערט, מיין זוהן, האַ — האָט די אלטע אַרויסגערעדט מיט רחמנות אינ'ם קול און איהם אָנגעקוקט דורך די ברילען מיט טיעפען צער.

— איך האָב געהאַט איצט אַ בייזע בעגעגעניש — האָט אַרע געזאָגט מיט אַ מיעד קול — אַ הונט איז מיך בעפאלען און אַ גוי... — וועה איז מיר! — האָט זיך די אלטע אַ כאַפּ געטהאָן מיט שרעק — נו?...?

— דאַנקען גאָט, אָפּגעקומען נור מיט שרעק... — נו, אַ דאַנק גאָט כאַטש דערפאַר... אוי צו, אַן אַמעריקאַ! אין דער היים געווען אַ שטיקעל סוחר, געהאַנדעלט מיט'ן גוי אויפ'ן

דארט הינטער איהם איז די זון אונטערנגעגאנגען. איבער'ן וואלד
האָט געברענגט און די בויער האָבען אויסגעזעהן שוואַרצער און
געוואַרפען פון זיך דונקעלע שאַטענס, פול כּשוף...

3.

די אַלטע פרומע און אַרע'ס אַרימע הויז.

אַרע האָט געוואָהנט אויף קריסטאָפּער סטריט, אין אַ קליין הילצערן.
צוויי שטאָקן הייזקע מיט אַ גאַניק, אויף וועלכען עס איז שטענדיג
געלעגען אַ ציעג, וואָס האָט געהערט צום בעל הבית פּוֹנ'ם הויז. אַרע
האָט געוואָהנט אונטען אין פינף צימערען. פיר זיין וואָהנונג האָט ער
געצאָהלט זיעבען דאָלאַר אַ חודש. אויבען האָט געוואָהנט דער אייגענ־
טהימער פּוֹנ'ם הויז משה-איצע לעווין, אַ קליינער קאַנטראַקטאַר פון
העמדער.

ווען אַרע איז אַריינגעקומען אין הויז, איז די אַלטע פרומע, זיין
מאַמע, אַן אַלטינקע, איינגעהויקערטע אידענע, דאָן געזעסען אויף
אַ שטוהל געבען פענסטער, מיט ברילען אויף דער נאָז און געצירעוועט
אַ זאָק אויף אַ גלאָז. אַ שוואַרצע קאַץ מיט געלע אויגען און ווייסע
וואַנצעס, האָט זיך פּרעהליך געדרעהט ארום איהר, האָט דאָ אויסגע־
בויגט דעם רוקען, פּערריסען דעם עק און געדרעהט געגען פרומען
דעם שוואַרצען, גלאַנציגען קאַפּ, און דאָ האָט זי געריבען איהרע ווייסע
וואַנצעס אָן פרומע'ס קלייד. ווען די קאַץ איז שוין צופיעל צערטליך
געווארען, האָט די אַלטע דאָן אַ מאָד געטהן אויף איהר מיט דער
האַנד און אַרויסגעלאָזט דורך די ליפּען אַ קלאַנג, וואָס האָט געקלונגען
ווי אַ שטיל פייפען:

— אפּסיק! אפּסיק!...

אויסער זיי איז אין איהם הויז מעהר קיינער ניט געווען. די באַרד
דערקע רייטשעל און די טאכטער עמעל זיינען נאָך פון דער ארבייט
ניט געקומען.

די צימערען זיינען געווען קליינע, אַהן געז, אָבער ליכטיגע, אַלע
מיט פענסטער, וואָס האָבען אַרויסגעקוקט אויף אַ ווייטען, פרייען

אָבגעשטעלט, געקוקט אויף אַרע'ן מיט צושראַקענע אויגען, שנעל געסאַפּעט און בעוועגט מיט ביידע זייטען.

אַרע האָט זיך אויף אָפּגעשטעלט, געקוקט אויפ'ן הונד און געסאַפּעט אזוי, דאָס דער פּאַק אויף זיינע אַקסלען האָט זיך בעוועגט אַרויף און אַראָפּ.

דערוויילע איז דער וואָגען צוגעפּאַהרען געהענטער, דער הונד איז געוואָרען ביי זיך סמעלער און האָט זיך וויעדער אַ וואָרף געטהאָן איבער דער קאַנאווע אויף אַרע'ן. אַרע האָט וויעדער גענומען זוכען אַרום זיך אַ שטעקען.

אויפ'ן וואָגען זיינען געפּאַהרען צוויי יונגע, שטאַרקע שקצים. איינער פון זיי איז אַרונטערגעשפרונגען מיט אַ פּרעהליכען געלעכטער. האָט אַ כאַפּ געטהאָן דעם הונד ביים קאַפּ און איהם אַריינגעוואָרפען אין'ם וואָגען. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגען צו אַרע'ן מיט אויסגע-שטעלטע, געזונטע, ווייסע און לאַכעדיגע צייהן, האָט געזאָגט: „העללאַ, ווהיסקערס!“ אַ צופּ געטהאָן איהם ביי דער באַרד, אַרונטערגעשלעפּט איהם דעם קאַפעליש איבער'ן שטער'ן, אָנגענומען דעם פּאַק און אַ שטויס געטהאָן פון זיך, דאָס אַרע איז געפּאַלען מיט'ן פנים אַראָפּ, מיט ביידע הענד איינגעגראָבען אין'ם זאַמד...

די ביידע שקצים האָבען זיך צולאַכט אויפ'ן קול און זייער הונד האָט גענומען ביללען....

אין אַ וויילע אַרום, ווען אַרע האָט זיך אויפּגעהויבען פון ד'רערד, איז שוין דער וואָגען מיט די שקצים מעהר ניט געווען. אַרע איז געשטאַנען אַ צוטומעלטער מיט זאַמד אויף דער באַרד און אויף די קליידער.

דערנאָך האָט זיך ביי איהם אַרויסגעריסען מיט טיעפען וועהטאַגן: — רבּנו של עולם, וועסטו שוין אַמאָל רחמנות האָבען אויף מיר? ...

אין'ם קאַפּ האָט איהם געשווינדעלט פאַר מיעדקייט און שרעק, און די פים האָבען זיך אונטערגעבויגען. ער האָט בעשלאַסען, אַז צו זיין קונד דעם פאַרמער וועט ער מאַרענען געהן.

ער האָט פּערריכט אויף זיך דעם פּאַק, אָפּגעטרייסעלט די זאַמד פון דער באַרד און קליידער און איז צוריק אוועק מיט'ן שטויביגען וועג אַהיים...

אַרע האָט זיך ראַפּטאַם אַ וואַרף געטהאָן און אַ זייט, גענומען זיך דרעהען אויף אַלע זייטען מיט אויסגעגלאצטע אויגען, אָפּענעם מויל, מיט'ן שווערען פּאק אויף די אקסלען און געזוכט אַ שטעקען.

דער הונד האָט זיך אויך געררעהט אַרום איהם, אַרויסגעוויזען נאָך מעהר זיינע ווייסע, שפיציגע צייהן און נאָך מעהר צורייצט געבולען.

קיין שטעקען איז ניט געווען אונטער דער האַנד. דאן האָט אַרע אַ כאַפּ געטהאָן אַ הויפען זאמד פון דער ערד — דער הונד האָט זיך אַ וואַרף געטהאָן צוריק — אַרע האָט גענומען מורמלען שנעל און צור-שראַקען דעם פּסוק, מיט וועלכען ער האָט אַלע מאָל על פי געוואָהנהייט בעגעגענט די הינד :

— איד בין יעקב, דו ביזט עשיו, וועסטו מיך בייסען, וועלען דיך שדים צורייסען...

אַבער אין דער אייגענער רגע האָט דער הונד זיך אַ וואַרף געטהאָן אויף איהם אזוי האַסטיג, דאָס אַרע האָט אַ געשריי געטהאָן : — אַי ! — און אַ שמיץ געטהאָן אויפ'ן הונד דעם הויפען זאמד. דער הונד האָט נור אַ טרייסעל געטהאָן מיט'ן קאַפּ און איז גאָר ווילד געוואָרען. פאַר צורייצטקייט איז ביי איהם אונטער דער נאָז אזש ווייס געוואָרען און די אויגען ביי איהם האָבען זיך מיט בלוט אָנגעגאַסען...

אַרע האָט זיך געוועהרט געגען איהם מיט די הענד און מיט די פיס, און זיינע אויסגעגלאצטע אויגען, זיין אָפּענער מויל און זיינע משונה'דיגע, קאַלטענעוואַטע באַרד, וואָס איז איצט נאָך מעהר צופאַ-טעלט געווען, האָבען טויט־שרעק אויסגעדריקט.

דער הונד האָט איהם אַ כאַפּ געטהאָן ביי דער פאַלע. אַרע האָט גענומען שרייען. און פּלוצים האָט ער אַרויסגעלאָזט אַ ווילדעז געשריי, פול מיט העכסטער פּערצווייפּלונג, און אזוי אַריינגעפּאָהרען דעם הונד מיט'ן פּוס אין בויד אַרין, דאָס דער הונד האָט זיך עטליכע מאָל איבערגערעהט אויפ'ן רוקען און איז דערנאָך אויפגעשפרונגען מיט אַ סקאוואַטשען.

איצט האָט זיך אַרע אַ וואַרף געטהאָן נאָך איהם, צורייצט און ווילד, שרייענדיג מיט אזא משונה'דיגען און וויינענדיגען קול, אָהן ווערטער...

אויף אַ רגע האָט זיך דער הונד דערשראַקען פאַר דעם צורייצטען מענשען, איז אַריבערגעשפרונגען די קאַנאווע ביים וועג, האָט זיך

נענעבען... און זיין עלטסטע טאכטער שרה'קען מיט איהר מאן
פינע'ן וואָלט ער אויך פּערזאָרגט... ער אליין וואָלט דערנאָך אויך
חתונה געהאַט עפעס מיט אַ לייטישע פּרוי... מיט זיין ווייב חוה-
דוואַשען האָט ער זיך די לעצטע אַלע יאָהרען נור געמוטשעט... און ער
איז דאָך ניט מעהר ווי אַ זינדיגער בשר ודם... האָט ער טאַקי אַ
סך מאָל געזינדיגט אין די מחשבות... בפרט נאָך ווען אזא געזונדע
מויד, ווי זיין באַרדערקע, טאַנצט שטענדיג פאַר די אויגען... פון
וואַנען ווייסט סעס'קע, אַז ער קוקט אַמאָל אריין צו איהר פּער'גנב'עט
דורכ'ן שליסעל-לאָך? ... ער זאָגט, אַז רייטשעל האָט דאָס איהם דער-
צעהלט. כּוב ושקר! זי ווייסט דאָס ניט, קיינער ווייסט דאָס ניט!
זאָל איהם טאַקע גאָט מוחל זיין! היינט אין דער פּריה נאָך האָט
ער צו איהר פּער'גנב'עט אריינגעקוקט. אַי, וואָס פאַר אַ פאַרשוין!
וואָס פאַר אַ אַרעמס, וואָס פאַר אַ פּלייצעס! היינט די אויגען, נאָך
טעניו, די מלכה שבא האָט דאָך ניט געקענט זיין שענער, לילית,
להכביל אליין, קען דאָך ניט זיין קיין גרעסערע פאַרשוין! ...

ער האָט זיך אַ כאַפּ געטהאָן: וועגען וואָס טראַכט ער? און האָט
מיט כּעס אויף זיך אליין אַ שפּיי געטהאָן.

ער איז ארויף אויפ'ן בערגעל. אַנטקעגען איז געפּאָהרען אַ וואַנען.
הינטער'ן וואַנען האָט זיך געטראָגען אַ ווייסער וואַלקען שטויב, און
ביי דער זייט איז געלאָפּען אַ גרויסער, שוואַרצער הונד.

ער האָט דערזעהן דעם הונד, האָט ער זיך אַ צאַפּעל געטהאָן און
זיך אָפּגעשטעלט מיט צושראַקענע אויגען. ער האָט געקענט דעם
הונד און דער הונד איהם, און ביידע האָבען זיך איינע די אנדערע
שטאַרק געהאַסט. טאַקי צוליעב דעם דאָזיגען הונד האָט ער אויפּגע-
הערט צו געהן צו אַ פאַרמער, זיינעם אַ גוטען קונד, וואָס האָט דאָרט
געוואָהנט הינטער'ן וואַלד...

דער הונד האָט איהם דערזעהן, האָט ער אויפּגעשטעלט זיינע
אויערען און נענומען בורטשען. אַרע האָט אַנגעהויבען צו טרעטען
הינטער-וויילעכץ און אָן אַ זייט, ניט אַרונטערנעמענדיג די צושראַ-
קענע אויגען פון איהם.

פּלוצים האָט דער הונד זיך אַ וואַרף געטהאָן אַנטקעגען איהם מיט
אַן איינגעבויגענעם קאַפּ, ווייסע, אויסגעשצירעטע צייהן און ברע-
נענדיגע אויגען.

— א גוטען, מיר וועלען זיין ביי אייך.
און זיי זיינען אוועק, יאכנעטשיק מיט סעם'קען צו פֿיטקין
עוועניו צו, און אַרע מיט'ן שטויביגען וועג, וואָס איז געלאָפֿען באַרג
אַרונטער.

2

אַרע און זיין שונא דער הונד.

— וואָס טהוט מען? — האָט אַרע געטראַכט, אַרונטערלאָז־
זענדיג זיך פּוֹר'ס באַרג מיט'ן שטויביגען וועג: — געדארפֿט פּרובען
מזל, אפשר... אמת, מען קען, חלילה, דעם קאַפּ פּערלירען, אָבער
אַט האָט דאָך שמעריל און בן ציון איינגעשטעלט און זיי זיינען היינט
נגידים. און אפשר וועלען זיי נאָך נאָך רייך ווערען. אז מען קען
פּערדיענען צוועלף הונדערט דאָלאַר אין איין טאַג, איז דאָך אַלסדינג
ביי גאָט מעגליך. ער האָט געהערט, זוי דער לאַיער סאַמועלסאָן און
דאָקטאָר זילבערשטיין האָבען גערעדט, אז מען דארף ערוואַרטען
גרויסע געשעפטען פּון „ריעל עסטייט“ אין בראַנזוויל, מחמת נאָד'ן
קיישינעווער פּאַנראָם און די קלאַנגען וועגען מלחמה מיט יאַפּאַן קר-
מען אָן פּון רוסלאַנד אַ סך מענשען אין אַמעריקא. ניו יאָרק איז
ענג געוואָרען, מוזען זיי קומען וואַהנען אין בראַנזוויל. דארפֿען זיי
האַבען וואַהנונגען, מעג מען בויען הייזער, מעג מען קויפֿען „לאַטס"...
אזוי האָבען גערעדט סאַמועלסאָן, דער לאַיער, און זילבערשטיין, דער
דאָקטאָר. און זיי זיינען דאָך ניט קיין קליינע קינדער, זיי ווייסען
דאָך מסתמא, וואָס זיי ריידען. אַ סמן, וואָס מען בויט יעדען טאַג
אזוי פּיעל נייע הייזער און אלע ווערען באלד פּערנומען. וואו האָט עס
בראַנזוויל אַמאָל געזעהען? ...

ער איז איצט געגאנגען אויף אַ זאַמדיגען בערגעל, וואָס איז
ביי די זייטען געווען מיט יונגען גראָז בעוואַקסען. פון ערגעץ האָט
זיך געהערט אַ פּאַהרען פון אַ וואַגען....

און אפשר וואָלט איד אויך רייך געוואָרען? — האָט ער גע-
טראַכט ווייטער—אָי, ווען גאָט וואָלט רחמנות געהאַט! פאַר עטעלע'ן
וואָלט ער אַ וואוילען חתן געקראָגען... אַ סך גרו וואָלט ער איהר

— א הולטאי ליענט הולטאיסטווא אין'ם זינען — האָט אַרע מיכ.
אן אויפגערענט קול געזאָגט.

סעם'קע האָט וויעדער אָנגעהויבען:

— מילא. ר' אַרע, איהר מאָנט עס טהאָן. איד אַליין האַלט עס
דוקא פאַר אַ מצוה צו טהאָן. אזאָ שענע מויד, ווי רייטשעל, און
גאָט האָט געגעבען דעם מענשען אויגען און אַ יצר הרע. שטעלט זיך
פאַר, ר' אַרע, ווען גאָט העלפט אייך, איהר ווערט רייד, האָט איהר
דערנאָך חתונה מיט אַ געזונדער, שענער מויד און איהר האָט הנאה
פון דער וועלט. נעווער מייד, איהר זייט נאָך גאָר אַ נישקשה'דיגער
איד...

— שקץ! — האָט אַרע אַרויסגעמורמעלט און געשמייכעלט
צומישט.

— גענוג אייך צו רעדען דברים בטלים — האָט יאָכנעטשיק
אויסגעשריען מיט אונגעדולד אין'ם קול — הקיצור, ר' אַרע, וואָס איז
איער תשובה — יאָ? ניין? אויב ניין, געהען מיר גלייך צו
שמעדיל פינקעלשטיין. מאָרגען מוזען מיר צוגעהמען דעם „פאַרסעל“
ביי דער גוילע, אַניט האָב איך מורא, וועט מען איהם אַרויסכאַפּען.
איד האָב שוין פריהער געזעהן סאַמועלסאָן דעם לאַיער אַרום איהר
הויז. ער האָט דארט געשמעקט. און אַז ער וועט דעם „פאַרסעל“ דער-
שמעקען, וועט ער מאכען דאָס געלך.

— מוז איך אַריינלעגען דוקא די גאַנצע פינף?

— מען דאַרף האָבען פופּצעהן הונדערט דאָלאַר, ניט איין פעני
וועניגער. ניט מיסטער בלום זיעבען, איד דריי און איהר מוזט
געבען די גאַנצע פינף.

אַרע האָט זיך פאַרטראַכט. דערנאָך האָט ער געענטפּערט:
— גוט. קומט אַריין צו מיר שפעטער אַ וויילע, איד וועל אייך
געבען אַ קלאָהרע תשובה.

— ווען וועט איהר זיין אין דער היים?

— אַט איד וועל צוגעהן צום פאַרמער, וועל איד פאַרטיג ווערען
מיט מיין טאַג און געהן אַהיים.

— וועט איהר, הייסט עס, שפעטער געבען אַ בעשטימטע תשובה?

— יאָ, יאָ....

אלמנה וועט איהר שוין ניט חתונה האָבען. איך וועל איהר זאָגען,
אז איהר זייט אַ קמצן שבקמצן, אז איהר וועט איהר זשאַלעווען
אַ פעני, וועט זי אייך ניט וועלען קאָנען.

אַרע האָט מיעד אַ שמייכעל געטהאָן און געזאָגט :

— נו, דאָס זעהט איהר, אַרט מיך גראַד אַ סך. קיין שידוך
וועל איך סאָי ווי סאָי ניט טהאָן, ביז איך וועל ניט חתונה מאַכען מיין
עטעל'ען.

— אַט באַלד גלויבט מען אייך — האָט סעס'קע אונטערגעכאַפט,
אַלץ נאָך אין כעס — איהר וועט אזוי לאנג אויסקומען אָהן אַ ווייב ?
איך קען אייך, נעווער מיינר !

און ער האָט צו איהם אַ מאַך געטהאָן מיט'ן קאַפּ, אזוי ווי ער
וואַלט וועלען איהם זאָגען : „נישקשה, איך ווייס, וואָס פאַר אַ מין
פּויגעל איהר זייט !“

— איך בין ניט אזאָ הולטאָי, ווי איהר, מיסטער בלום — האָט
אַרע זיך אָנגערופען — איך בין, ברודר השם, ניט איין יאָהר אויסגעקומען
אָהן אַ ווייב.

— וואָס הייסט ? אייער ווייב איז דאָך ערשט פאַראַיאָהרען
געשטאַרבען ? וועמען דערצעהלט איהר דאָ מעשיות ?

— זיין ווייב איז געווען אַ קראַנקע — האָט יאָכנעטשיק בעמערקט.
— סטייטש, אַ קראַנקע ! — האָט אַרע געזאָגט — קראַנק צו
קראַנק איז ניט גלייך. האָט נעבעד צוועלף יאָהר נאָכאַנאַנד זיך אַליין
געמוטשעט און אונז אַלעמען. מילא !

ער האָט אַ זיפּץ געטהאָן און איז אַנשוויגען געוואָרען.

— אַה, אַט דערפאַר וואַרפט איהר אַמאָל אַ קוק אין צימער
פון אייער באַרדערקע ? — האָט סעס'קע זיך צולאַכט — אַה, איך ווייס
אַלסדינג. רייטשעל האָט מיר דערצעהלט....

אַרע איז צומישט געוואָרען.

— וואָס האָט זי דערצעהלט ? פע, איהר זייט אַ הולטאָי. מען
קען דאָך טאַקי מיינען...

— וועגען וואָס האָט איהר גענומען ריידען ? — האָט יאָכנעטשיק
זיך אַריינגעמישט — ר' אַרע, הערט ניט וואָס ער זאָגט אייך. ער
מאַכט שפּאַס.

פלוצים אַרויסגערעדט, ווי צו זיך אַליין — איך האָב אינגאַנצען
 עטליכע הונדערט דאָלאַר, אָפגעשפּאַרט פון מיינע צעהן יאָהר פּעדלען.
 יעדער דאָלאַר איז מיר מיט בלוט און שווייס אָנגעקומען. געשלעפט די
 פּעקלעך מיילען ווייט אין שנעע און אין שטורם, אין היץ און אין
 קעלט. פאַר אַ הונד האָב איך מורא אימת מות, פונדעסטוועגען בין
 איך געגאַנגען וואו הינד זיינען געווען. און שטיינער האָב איך
 אויך גענוג געקראָגען. אודאי וואָלט איך וועלען פטור ווערען פון
 דער דאָזיגער פּרנסה — און אפשר טאַקי וואָלט מיר גאָט אויך
 געהאַלפּען ווי שמערלעך און די אַנדערע, נור ווי קען איך איינשטעלען
 מיין גאַנץ ביסעל אָפגעשפּאַרט געלד, אַזאַ בלוטיג געלד. בפרט נאָך,
 ווען איך דאַרף האָבען נדו פאַר מיין עטעל'ען? ... קלעהר אַהער,
 קלעהר אהין, איך קען זיך קיין עצה ניט געבען. כ'ווייס? ...

— און מיר זיינען דאָך אויך ניט קיין ראַקעפּעללערס — האָט
 סעם'קע זיך געהיצט — מיר גיבען דאָך אויך אונזער לעצט געלד
 איך האָב פּערזעצט מיין ווייב'ס ציערונג, אויסגעלעדיגט די קעשענעס
 ביז דער לעצטער פּעני, ביז איך האָב צוזאַמענגעקלאַפט די זיעבען
 הונדערט דאָלאַר. איך וועל געבען מעהר פון אייך און מעהר פון
 מיסטער יאַכנעטשיק'ן. ער גיט דריי הונדערט, איהר פינף הונדערט
 און איך — זיעבען. איהר קענט זיין זיכער, ווען איך זאָל ניט זיין
 „שור“, וואָלט איך אויך ניט געקראָכען מיט מיין געלד. ר' אַרע
 לייט מאַכען געלד, מאַכט אויך געלד. פאַר גאָר'ס סייק, האָט אַ ביסעלע
 „ספּאַנק“!

— אָבער מיין גאַנץ פּערמעגען זיינען דאָך די דאָזיגע פינף
 הונדערט דאָלאַר! — האָט אַרע אַרויסגערעדט.

— טאָ קייט שטרוי! וואָס פאַרפיהרט איהר מענשען? וואָס
 דרעהט איהר זיי אַ מוח? איהר האָט גלייך געדאַרפט זאַגען, אַז
 איהר ווילט ניט, און ניט מעקען: יא! ניין! ניין! יא! ...
 טפוי! — האָט סעם'קע אַ שפיי געטהאָן מיט כעס.

— ר' אַרע — האָט יאַכנעטשיק זיך דאָן אָנגערופּען — אַי, איהר
 זייט טאַקי עפעס אַ מאַדנער איד! ווען אייער פרוי וואָלט געלעבט,
 וואָלט זי שוין אייך דאָס געהייסען טהאַן. זי איז געווען קליינער פון
 ייִאָרן — האָט ער צוגעלעגט — מיט מיין שוועסטער דער

— טאָ מענט איהר געהן צו אייער באַבען! — האָט סעם'קע אויסגעשריען.

— אהין וועלען מיר אלע געהן — האָט אַרע בעמערקט מיט פערדרום אוי'ם קול — איהר, מיסטער בלום, אויך, כאַטש איהר זייט אַזאָ חכם. דער מלאך המות וועט זיך גאָר ניט דערשרעקען פאַר אייער גלאַט צינגעלע...

סעם'קע האָט זיך צולאָכט:

— נו, נו, אי בעג יור פאַרדאָן, זייט ניט בייז, עס איז נור געווען אַ וויטץ!...

— געפונען אַ צייט, ווען זיך מיט איהם צו וויצלען! — האָט יאָכנעטשיק אַ בורטשע געטהאָן און קרום אַ קוק געטהאָן אויף סעם'קען. דערנאָך האָט ער זיך וויעדער געווענדעט צו אַרע'ן:

— ר' אַרע, גאָלד וואַלגערט זיך אין די גאָסען, שטיקער גאָלד... מענשען ווערען יעדען טאָג רייך. מען בויט אויס הייזער און מען פערקויפט זיי גלייך. מען קויפט „לאַטס" און מען פערקויפט זיי גלייך. די שטאָדט וואַקסט פון טאָג צו טאָג. נייע מענשען קומען אָן. גרינע און אויסגעגרינטע. די באַנקען גיבען געלד און באַלד, זאָגט מען, וועלען נאָך נייע קאַרס אָנהויבען צו לויפען פון בראַנזוויל אין ניריאַרק. נוואַלד, ר' אַרע, עס וועט אייך דערנאָך פערדריסען!...

— אָבער, וואָס רעדט איהר איהם איין? — האָט סעם'קע אויסגעשריען — אַז ער האָט מורא, טאָ זאָל ער לייענען קריאת שמע און זיך לעגען שלאָפען. פאַר אונזער „באַרגען" וועלען מיר קריענען געלד ביי אַנדערע אויך.

— איך האָב מורא צו דערצעהלען וועגען אונזער „פאַרסעל" אימיצען, מען וועט איהם צונעהמען און אונז נור געבען „קאַמישאָן"... ווען איהר וואַלט וויסען, ר' אַרע, וויפיעל געלד מען קען אָן איהם פערדיענען — האָט יאָכנעטשיק אויסגעשריען — אַז אַלמע גוי'ע, איהר „פאַרסעל" איז אַ מציאה ווי פון אַ גבב...

— טויענדער קען מען מאַכען אָן איהם, פאַר גאָד'ס סייק... — האָט סעם'קע אויסגעשריען און מיט היץ אַ פאַטש געטהאָן אַ האַנד אָן אַ האַנד.

— איך קען אייך קיין ריכטיגע תשובה נאָך ניט געבען — האָט אַרע

אָדער גאָר — אפשר איז אייך שווער זיך צו שוידען מיט די הינט
וואָס בעפאלען אייך, בשעת איהר האַנדעלט? צי איהר האָט מורא,
אז איהר וועט ניט קענען לעבען אַהן די שטיינער פון די שקצים, ווען
גאָט וועט אייך העלפען און איהר וועט פערדיענען אַ סך געלד?
— איך האָב מורא איינצושטעלען מיין ביסעל אַרימקייט — האָט
אַרע געזאָגט און ווידער אַ זיפּץ געטהאָן.

סעם'קע איז צוגעשפרונגען צו איהם, האָט איהם אָנגעכאפט ביי
אַ לאַץ און אריינגעשריען איהם גלייך אין פנים:
— איהר זייט גערעכט, גערעכט, אַ קלוגער איד, אַ חכם! געלד
זאָלען פערדיענען שמעריל פינקעלשטיין, בן ציון גולאש, דאָקטאָר
זילבערשטיין, סעמועלסאָן דער לאַיער, חיים-זוסע פלייך, אייך אָבער
קען דאָס געלד פערשאדען. איהר זייט גערעכט! קומט, מיסטער
יאַכנעטשיק. גיכער וועט איהר קענען קריגען ביי אַ באַק מילך, ווי
ביי אַרע די באָרד אַ פעני!... קומט, מיר וועלען געהן צו שמעריל
פינקעלשטיין!...

— ווארט, לויפט ניט, אפשר וועט ר' אַרע זיך פאַרט בערעכענען
— האָט יאַכנעטשיק געזאָגט און זיך ווידער געווענדעט צו אַרע'ן:
— האָט איהר געהערט, ר' אַרע, אז שמעריל פינקעלשטיין האָט
געכמען פערדיענט צוועלף הונדערט דאלאר פון „לאַטס"? פון האַנד
צו האַנד האָט ער דאָס פערקויפט. ערשט געקויפט, געגעבען האַנד
געלד און אין אַ וויילע ארום איז געקומען דאָקטאָר זילבערשטיין און
איהם דערלאַנגט צוועלף הונדערט דאלאר פערדיענסט. האָט איהר
דאָס געהערט?

— איך האָב דאָס געהערט.

— און שמעריל איז אויך געווען אַ פערלער, ווי איהר, און היינט
פערעלט ער שוין ניט מעהר... און איהר האָט מורא, טאָמער וועט איהר
שפעטער ניט דארפען שלעפען מעהר דעם שווערען זאַק אויף די
פלייצעס, הא, ר' אַרע?

אַרע האָט ווידער אַ זיפּץ געטהאָן און דערנאָך אויסגערעדט:

— איך וועל אייך זאָגען דעם אמת, מיסטער יאַכנעטשיק: איך
וויל און איך האָב עפעס מורא. און מיין איידעם פינע רעדט מיר אויך
אַפּ פון דעם. און די מאַמע מיינע זאָגט מיר אויך, איך זאָל דאָס
ניט טהאָן.

די פיס, די הענד, די אקסלען, געדרעהט דעם קאָפּ אויף אלע זייטען
און, עס איז קאָנטיג געווען, אז ער איז זעהר נערווען.

— נו, ר' אַרע, זייט איהר שוין פארטיג? האָט איהר שוין
אייער געלד ארויסגענומען פון דער באַנק? — האָט יאכנעטשיק אַ
פרעג געטהאָן.

— דאָס געלד האָב איך ארויסגענומען נאָך נעכטען, נור פארטיג
צײַן איך נאָך ניט — האָט אַרע געענטפערט.

— וואָס הייסט? ...

— איך וואָלט וועלען פרובען מזל, נור איך האָב מורא — האָט
אַרע ארויסגערעדט ווי צו זיך אליין.

— איהר האָט נאָך אלץ מורא? — האָט סעם'קע זיך אַ כאַפּ
געטהאָן מיט אַ טאָן פון ענטווישונג — גוואַלד, מיסטער יאכנעטשיק—
האָט ער זיך געווענדעט צו דעם אַנדערען, וואָס איז איצט געשטאַ-
נען מיט אַן אויסגעפוטשעטען בויד געגען אַרע'ן און האָט געקוקט
אויף איהם צוטומעלט: — גוואַלד, מיט וועמען האָבען מיר זיך דאָ
אַנגעהויבען? ער וועט אונז קיין געלד ניט געבען און דערוויילע
וועלען זיך אַנדערע דערוויסען פון דעם „פארסעל“ און מען וועט
איהם פון אונז אוועקנעהמען. לאַזט איהם צופריעדען, מיר וועלען
געהן צו שמערלען, יענער וועט אפילו קיין מינוט ניט טראַכטען...
— אָט האָסטו דיר! — האָט יאכנעטשיק ארויסגעמורמעלט —

פיהרט אונז אַרום אַ גאַנצע וואָך... דאָ גיט ער, דאָ גיט... ערשט
נעכטען איז דער פריה האָט ער צוגעזאַגט, אז ער גיט געוויס און
איצט... איצט... נאָ דיר, מזל טוב! ער גיט שוין ווידער גיט! ...
וואָס איז? וואָס איז? וואָס איז שוין ווידער? — האָט ער אויסגע-
שריען, אויסגעפוטשעט נאָך העכער דעם בויד פון וועלכען. דאכט זיך,
זיין קול האָט זיך געטראַגען ווי פון אַ פוסטער פאַס, און אויסגע-
שטעלט צו אַרע'ן זיינע ביידע הענד מיט די קורצע, דיקע פינגער: —
אדרבה, ערקלעהרט מיר... מיר וועלען ביי אייד עפעס אריינכאַפּען
אייער געלד? מיר ניבען דאָך אויך געלד און איהר וועט דאָך זיין
אַ שותף...

— יא, אבער... — האָט אַרע ארויסגעמורמעלט צוטראַגען.

— וואָס „אַבער“, וואָס? — האָט זיך יאכנעטשיק אַ כאַפּ געטהאָן
שוין מיט כעס — איהר ווילט דען ניט פערדיענען קיין געלד? ...

געבילדעטען קאוואליער מיט אזוינע שענע וואַנצעס? " און זי, די שטיפערין, דאָס מיידעל בראַנד־פייער, האָט נאָך דערביי אויסגעשטעלט איהרע ליפען, אַ שמאָקצע געטהאָן מיט זיי די לופט איינמאָל, צוויי מאל און אַ דריטען מאל, און צוגעלעגט, פאַסמאָקעווענדיג זיך ווי פון אַ געשמאָקער נאַשעריי און לאַכענדיג מיט די שוואַרצע, פייערדיגע אויגען: „אוי איז דאָס אַ זיסער דזשענטעלמען!" אפילו זיין אינג־סטע טאָכטער עטעל האָט זיך דעמאָלט אויך אָנגערופען צו איהם: „ווען ער וואָלט ניט געווען פּערהיראטא, און איך וואָלט געלד גע־האַט, וואָלט איך ביי איהם אויך גענומען אַ נעהמאַשין, צי איד וואָלט זי געדארפט, צי ניט.“ קורץ, אַט אויף אזוי פיעל האָט אַרע וועגען איהם געוואוסט, אזוי פיעל האָט ער איהם געקאָנט.

— אַ סמן מזל — האָט אַרויסגעסאָפּעט הייעריגלאַך יאכנעטשיק און קוים אַכגעכאפט דעם אַטהעם.

— טאַקע אַ גוטער סמן! — האָט סעס'קע אונטערגעכאפט מיט אַ פּרעהליכען שמויכעל אין זיינע העלע אויגען.

— וואָס איז? — האָט אַרע געפרעגט מיט אַ מיעד קול.

— מיר געהען דאָך דאָס צו אייך אַהיים, ר' אַרע, וועגען יענער מעשה. איז דאָס ניט אַ גוטער סמן, אז מיר האָבען אייך געטראָפּען אויפ'ן וועג? — האָט געזאָגט יאכנעטשיק — אַ גוטער סמן, זיכער אַ גוטער סמן, ר' אַרע!

אַרע האָט געשוויגען און געקוקט מיט מיעדע אויגען פאַר זיך איבער יאכנעטשיק'ס קאַפּ.

דאן האָט ער אַ זיפּי געטהאָן, אָפּגעווישט מיט דער לענג פון'ם אַרבעל דעם שווייס פון'ם שטערען, און ארויסגערעדט צוטראָגען:

— כ'ווייס?... אַמאָל קען זיין איז דאָס אַ סמן פון מזל און אַמאָל, חלילה וחס...

— פון מזל, פון מזל! — האָט סעס'קע זיך אַ כאַפּ געטהאָן מיט היץ, נערוועז ארויסגעשלעפט זיין טיכעל מיט די ברעגעס פון דער אויבערשטער קעשענע, האָט עס אויפגעטרייסעלט, ווי אַ פאכער, אויס־געווישט זיך מיט דעם די הענד, דעם'נאַקען, אַ פיהר געטהאָן מיט דעם אונטער דער רונדער ווייסער מאָרדע, ווידער עס זאָרגפּעליג צונויפ־געלעגט און אריינגעשפּאַרט אין די אויבערשטע קעשענע מיט די ברעגעס ארויס. דערביי האָט ער די גאַנצע צייט אונרוהיג בעוועגט

צוויי אינגסטע טעכטער (די אנדערע קינדער זיינע, א זוהן און א טאכטער, זיינען געווען פּערהייראַט) זיינען אונטערגעוואַקסען, האָבען געאַרבייט ביי פּרויען-מאַנטלען אין ניו יאָרק און איהם אריינגעבראַכט צוואַנציג דאָלאַר יעדע וואָך. אויסער דעם, האָט ער, אין דער לעצטער צייט, זינט מען האָט גענומען בויען נייע הייזער אין בראַנזוויל, אָפט געכאַפט אַ פינף און צוואַנציגער, צי אַ פּופּציגער, פיר אויסמעקלערען אַ הויז, צי אַ „לאַט“.

דער אנדערער, דער יונגער מאַן, איז געווען סעם'קע בלום, אַן אַגענט פון זינגערס נעה-מאַשינען.

איהם האָט אַרע די באַרד ניט געקאַנט אַזוי נאָהענט ווי יאכר נעטשיק'ען. ער האָט נאָר געוואוסט וועגען איהם, אז ער הייסט סעם'קע בלום, איז אַן אדעסער יונגער מאַן, אַ יאָהר פינף אין אַמע-ריקאַ, האָט אַ צינגעלע פּעך און שוועבעל, רעדט ענגליש „ווי אַ וואַ-סער“, איז פריהער געווען אַן אַגענט פון די פייער און לעבענס פּער-זיכערונגס קאָמפּאַניעס און היינט פון זינגער'ס ניה-מאַשינען, און כאַטש ער איז ערשט אַ פּאָר יאָהר פּערהייראַט, כאַפט איהם אַן די נכפּה, ווען נור ער דערזעהט אַ שענע נכפּה. ער קלייבט ניט אויס, אַ אַידישע, צי אַ גוי'אישע, אַבי אַ שענע. אַרע האָט איהם עמליכע מאַל געטראָפּען ביי זיינע גוי'אישע און אידישע קונדען, אפילו ביי די אַרומיגע פּאַרמערס אין די הייזער. און יעדעס מאַל האָט ער, סעם'קע, דאָרט פּערבראַכט מיט דער פּרוי פון'ם הויז, מיט דער יונגער טאָכטער און אַמאָל אפילו מיט דער דיענסט, אויב זי איז נור אַ יונגע געווען. האָט געמאַלען מיט דער צונג, געלאַכט און געמאַכט צו זיי זיינע פּרעהליכע שטיק. ער האָט אַפּנים ביי זיי דערמיט אויסגענומען, ווייל כמעט אַלע די דאָזיגע פּרויען, צו וועמען ער האָט געמאַכט זיינע פּרעהליכע שטיק, האָבען ביי איהם ניה-מאַשינען געקויפט. אפילו דער שטיפּערין רייטשלען, וועלכע וואָהנט ביי איהם, ביי אַרע'ן, האָט ער, סעם'קע, אויך אַ מאַשין אריינגעשפּאַרט, כאַטש זי האָט דאָס גע-דאַרפט האָבען, ווי אויגען-וועהטאָג. און ווען ער, אַרע, האָט איהר דעמאַלט פּאַרגעוואַרפען: סטייטש, ווי נעהמט עס אַן אַרימע מיידל און ווארפט ארויס געלד אויפ'ן ווינד, זי איז עפעס אַ ראַטשילי-דיכע, וואָס? זי פּערדיענט דאָך אין גאַנצען זעקס דאָלאַר אַ וואָך אין שאַפּ. האָט זי געענטפּערט: „ווי זאָגט מען אָפּ אַזאַ שענעם

ארויסגעקארבקעט אויף א בערגעל און איז דערנאך געלאָפֿען גלייך.
ווי א סטרונע, פֿערביי גרינע פֿעלדער און גערטנער, פֿערביי א ווייסע
פארם־הייזקע, ביז ער איז דאָרט פֿערשוואַונדען געוואָרען הינטער דעם
דונקעלען וואַלד...

דער פֿעלדער האָט זיך פֿערקירעוועט לינקס און גענומען געהן
מיט'ן שטויביגען וועג ארונטער. פֿלוצים האָט ער דערהערט הינטער
זיך א בעקאנטען, הייזעריגען קול:

— זעה, אָט איז דאָך אַרע די באָרד! ...
און גלייך א רופֿען פֿון דעם אייגענעם קול:
— ר' אַרע! ר' אַרע! ...

ער האָט זיך אָפֿגעשטעלט, און אומגעקוקט זיך. פֿון דער זייט
פֿון'ם בולוואַר זיינען געלאָפֿען צו איהם צו פֿעהאוועט צוויי אידען.
איינער אן עלטערער, א קורצער און א דיקער, מיט א גרוי, שפיציג
בערדעל, פֿערושמורעטע אויגען און אין א שוואַרצען ליוסטרינענעם
רעקעל. ער איז געלאָפֿען און האָט געסאָפֿעט, ווי אַן אלטע קאָץ.
דער צווייטער, א יונגער מאַן, א בלאַנדער און א שלאַנקער, מיט העלע,
פֿרעהליכע אויגען, א ווייסען, רונדען, בעוועגליכען פנים און מיט
בלאַנדע, קאָקעטיש־פֿערדרעהטע וואַנצעס. דער יונגער מאַן איז אָנ־
געטהאָן געווען ווי א פֿראַנט, אין א נייעם העלען אנצוג, און פֿון דער
אויבערשטער קעשענע האָט קאָקעטיש ארויסגעקוקט די ווייס־ראַזע
ברעגעס פֿון א טיכעל. ער איז געלאָפֿען לייכט און גראַציען, אַזוי
ווי ער וואָלט געטאַנצט, און אונטער זיינע וואַנצעס האָט זיך געשפּיעלט
א פֿרעהליכער און כיטרער שמייכעל.

ער האָט זיי ביידען געקאָנט. דער עלטערער איד איז געווען
אברהם'ל יאכנעטשיק, אַן אלטער תושב פֿון בראַנזוויל. א סטאַליער
פֿון דער היים, פֿון דעם רוסישען שטערטעל סמארגאן, האָט ער דאָ,
אין דעם משך פֿון די פופֿצען יאָהר, זייט ער איז אין אמעריקא, אויס־
געפרובט א צעהנרליג אנדערע בעשעפטיגונגען: געפרובט אַרבייטען
אין א שאַפֿ אלס העמדער־נייהער, דערנאָך א שטיקעל צייט געווען א
קאָנטראַקטאַר פֿון העמדער, דערנאָך אַן אַגענט פֿון קויהלען, פֿער־
קויפט אַליין קויהלען אין א קעלער, דערנאָך ווידער געאַרבייט ביי
זיין אייגענער מלאכה, ביי סטאַלעריי, און איז צום סוף נאָר אוועק
פֿעלדען מיט שליסלען. זייט א יאָהר איז איהם אוועק בעסער: זיינע

איהם מיט רימענס ארום דער ברוסט. ער איז געווען אַ הויכער, ברייטער, שטאַרקער איד מיט אַ משונה'דיגגרויסער, שווערער, קאַל-טענעוואַטער שוואַרצער באָרד, ווי אַן אויפגעטרייסעלטער בעזים... דער גאנצער פנים איז ביי איהם משונה'דיג געווען פּערוואקסען פון ביידע זייטען ביז אונטער די סאַמע אויגען, וואָס האָבען געקוקט מער און פּערטראַכט, און די דיקע, רויטע, פליישענע נאָז איז דאָרט געזע-סען ווי אויף אַ געדיכטען דונקעלען קוסט. ער האָט אויסגעזעהן אַ יאָהר פּופציג אלט, איז אָנגעהאַן געווען אין אַ קורצען, אַלטען לייווענטענעם רעקעל, אין אַלטע שוואַרצע הויזען און אין אַלטע צוקרימטע, פּערשטויבטע שיד. אויפ'ן קאַפּ האָט ער געטראָגען אַן אַלטען שוואַרצען קאַפעליוש מיט צושפּאַלטענע ראַנדען. ער איז גע-גאַנגען אַביסעל איינגעבויגען אונטער דעם שווערען פאַק, אָבער מיט פּעסטע טריט, און אין גאַנג האָט ער געוואָרפען מיט ביידע אַרעמס היץ און צוריק. צייטענווייז האָט ער צוגעטראָגען זיין האַנד צום שטע-רען און מיט די רויטע, קאַראַווע פינגער אַרונטערגעשלידערט פון דאָרט גרויסע טראָפענס שווייס.

אין דער לופט האָט דער יונגער פּריהלינג געשוועבט און גע-אַטהעמט ארום זיך מיט וואַרימקייט, ליכט און גרינקייט. אויף די דעכער פון די קליינע, בלויגעפאַרבטע הייזקעס מיט הויכע גאַניקעס, האָט אַרונטערגעקוקט אַ טיעף-בלויער הימעל. דאָ און דאָרט איז גע-שטאַנען אַ ציעג און זיך געריבען דאָס בערדעל אָן אַ וואַנד. דאָ און דאָרט איז געלעגען אויף אַ גאַניק אַ קאַץ, צונויפגעדרעהט ווי אַ קנויל, און האָט געזשמורעט די אויגען. פון די זייטיגע, ניט-ברוד-קירטע געסלאַך האָט זיך געטראָגען אַ קינדערשער ליאַרס און אַ ווייסער שטויב, וואָס מסתמא דער קינדערשער געלאַף האָט דאָרט אויפגעהויבען...

דער פּעדלער איז גענאַנגען ווייטער. די קליינע הייזלאַך זיינען געבליבען הינטער איהם און פאַר איהם האָט זיך געעפענט פון איין זייט דער ברייטער בולוואַר, וואָס האָט גע'כשוף'ט פון ווייטען מיט זיינע גלייכע און דונקעל-גרינע רייהען בוימער, צווישען וועלכע עס האָבען זיך געצויגען ווייסע זאַמדיגע וועגען, און פון דער אנדערער זייט — אַ ברייטער שטויביגער וועג, וואָס איז געלאָפען באַרג אַרונט-טער, איז אַריינגעפאלען אין אַ טהאַל און האָט זיך פון דאָרט ווידער

און ווען די נאכט איז צוגעפאלען, האָט די דונקעלהייט פון די נאַ-
הענטע פעלדער, בערגלאך און וואלד אויף די גאסען זיך אָנגערוקט,
אויף די קליינע הייזלאך, פון וועלכע קליינע פייערלאך האָבען דורך
די פענסטער מיט די ווייסע ראהמען, ווי פייערדיגע אויגלעך ארויס-
געווינקט. דאָן איז אויף די גאסען געווען שטיל און דונקעל. דאָס
ביסעל עלעקטרישע לאַנטערנעס, וואָס זיינען געשטאַנען צואוואָרפען
און ווייס איינע פון דער אנדערער, האָבען געלויכטען אזוי ווי פויל
און פערשלאָפען. די מעהרסטע פון די איינוואָהנער האָבען שוין
גערוהט אויף זייערע געלעגערס. די ציעג איז שוין געלעגען אין דעם
דונקעלען פיהרהויז, די גענז און די היהנער האָבען זיך שוין פער-
רוקט ערגעץ אויפ'ן דונקעלען הויף...

נור אין קליין געסעל האָט נאָך ניט גערוהט — בעלמאַנט עוועניו,
דער דאמאָלסדיגער הויפט מאַרק פון בראַנזוויל. דאָרט זיינען די קראַך
מען נאָך לאַנג געווען אָפען און אין דרויסען, אין די גאנצע לענג
פון ביידע טראַטואַרען, זיינען געשטאַנען אידען און אידענעס מיט
סחורה אויף וועגלאך, וואָס זיינען בעלויכטען געווען פון רויכניגע
בלעכענע לעמפלאך. ווען אימיצער האָט זיך דאָרט בעוויזען, האָבען
די דאָזיגע אַלע אידען און אידענעס זיך אַ כאַפּ געטהאָן, אויסצורו-
פען זייער סחורה אין דער הויך, און זייערע קולות האָבען געוועקט
די נאכט פון'ם שלאָף...

די איינוואָהנער פון בראַנזוויל זיינען דעמאָלט בעשטאַנען פון
קליינע אידישע געשעפטס-לייט, פון אידישע פעדלערס, פון אידישע
קליינע קאָנטראַקטאָרס, וואָס האָבען ארויסגענומען ארבייט, ס'רוב
העמדר און ראַפּפערס, פון ניו־יאָרקער שעפער, פון ארבייטער, וואָס
האָבען געארבייט ביי די דאָזיגע קאָנטראַקטאָרס, פון אנדערע בעלי-
מלאכות, פון עטליכע אידישע דאָקטוירים, דענטיסטען און לאַיערס
אויף סטאַון עוועניו, און פון עטליכע צעהנדליג אירלענדישע און
דייטשע פאַמיליעס...

* * *

אַט אין דער דאָזיגער צייט, דאָס הייסט אין'ם יאָהר 1903,
איז איינמאָל אין אַ שענעם פארנאכט, דריי וואכען נאָך פסח, גע-
געגאַנגען אַ אידישער פעדלער איבער פיטקין עוועניו, ארויף צום
בולוואר צו, מיט אַ שווערען פאַק, וואָס איז ארומגעבונדען געווען ביי

זיך פון איין זייט פיטקין עוועניו באַלד אָנגעשטויסען אויף גרויסע שטרעקעס לאַנד, פּעלדער און זומפען, און בערגלאַך, וואָס האָבען זיך געצויגען ווייט־ווייט ביז דער וואַלד דאָרט האָט זיי דעם וועג פּערשטעלט מיט זיין מעכטיגער דונקעלער ברוסט... דאָ און דאָרט האָט אַ ווייסע פּאַרס־הייזקע אַרויסגעקוקט פון דער ווייטען און די ווייסע פליגעל פון אַ ווינד־מיהל האָבען געווינקט. אַ בילען פון אַ הונד האָט זיך אַמאָל פֿון דאָרט געהערט, אַ הירזשען פון אַ פּערד, אַ רעווען פון אַ בהמה...

ווינטער האָט דאָרט אַלסדינג אויסגעזעהן גרוי, און ווען אַ שנעע האָט געשאַטען — ווייס; און זומער האָט דאָרט אַלסדינג אויסגעזעהן פון ווייטען גרין, אזוי פּרעהלאַך גרין...

פון נאָהענט אָבער האָט דאָרט אויסגעזעהן ניט אַזוי יום־טובֿ'דיג. גריבער און גרויסע זומפען זיינען דאָרט געווען, וואָס זיינען פּערצויגען געווען מיט אַ דיקען, גרינעם הייטעל פון שימעל, פון וועלכע עס האָט זיך געטראָגען אַ מורא'דיג שווערער גערוך פון ציר פּוילטקייט. און אין די זומערדיגע נעכט איז די לופט דאָרט פּער־הילכט געווען מיט דעם איין־טאַניגען קוואַקען פון זשאַבעס און גאַנצע וואַלקענס מיט מאַסקיטאַס האָבען זיך דאָרט געדרעהט...

פון דער אנדערער זייט פיטקין עוועניו האָבען זיך די גאַסען באַלד אָנגעשטויסען אויפֿן פּרעכטיגען, ברייטען און פּער'חלוס'טען בולוואַר, הינטער וועלכען עס האָבען זיך שוין ווידער געצויגען לעדיגע שטרעקעס לאַנד מיט בערגלאַך, גרעסערע און קלענערע, כמעט אַזוי ווייט ווי ביז אַטלאַנטיק עוועניו. זומער האָבען זיך אויף די דאָ־זיגע בערגלאַך געפּאַשעט ציעגען, און אַמאָל אַן אויסגעדאַרט פּער־דעל אויך. און ווינטער, ווען אַ שנעע איז אַרויסגעפּאַלען, האָבען זיך קינדער דאָרט אויף זייערע שליטלאַך געגליטשט. איבער די גאַסען זיינען דאן אַרומגעגאַנגען פּראַנק און פּריי ציעגען, גענו און היהנער מיט ציפּליאַטקעלאַך.

אין אַ רעגענדיגער צייט האָט זיך בראַנזוויל דאן געטרונקען אין בלאַטעס, און ווען אַ גוטער שנעע איז אַרויסגעפּאַלען, איז זי מאַנ־כעס מאָל וואַכען־לאַנג געלעגען פּערזונקען אויפֿם שנעע, ביז ער איז ניט צוגאַנגען... אין זומער האָבען זיך דאָרט איבער די גאַסען געהויבען ווייסע וואַלקענס שטויב, ווען אַ וואַגען איז דורכגעפּאַהרען.

ארע די באַרד.

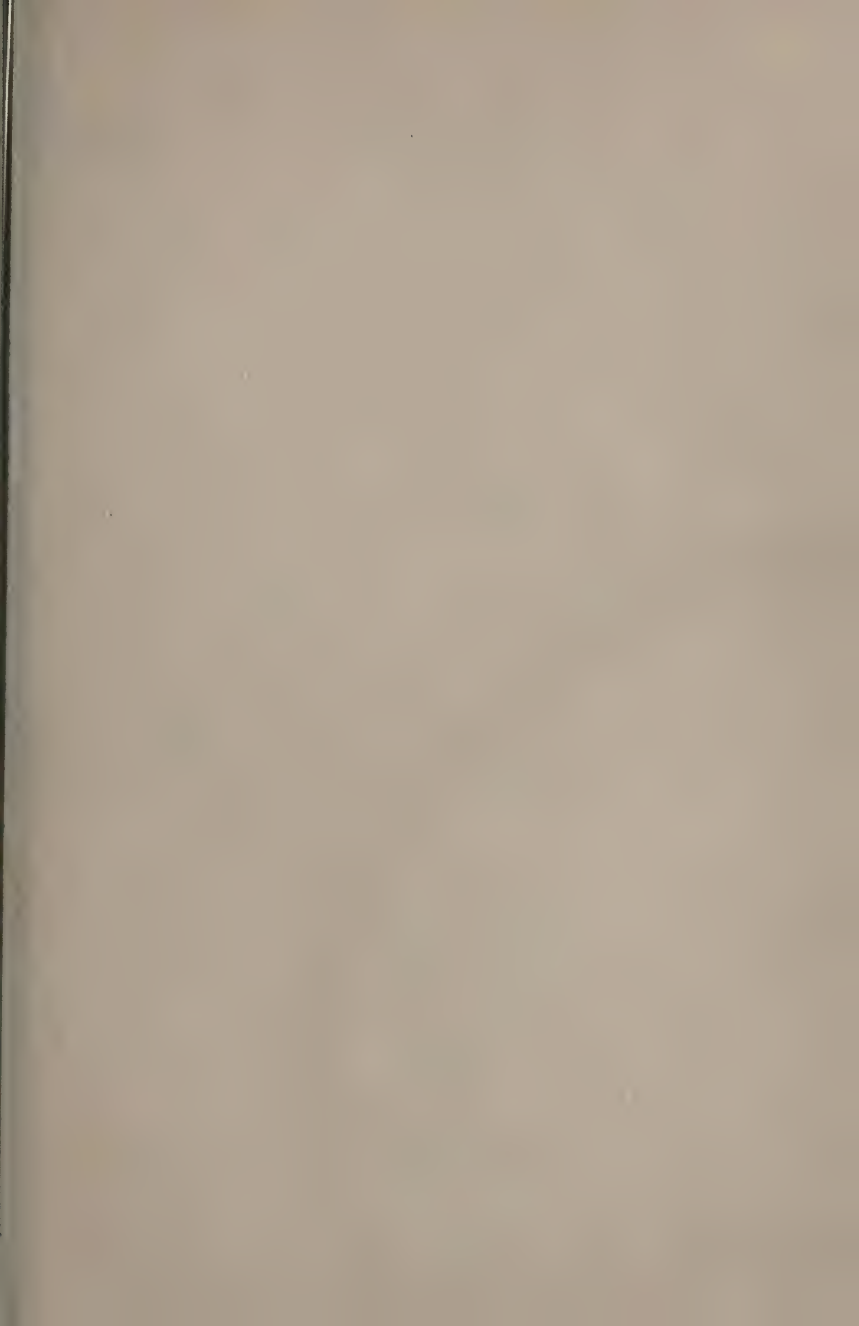
1.

ארע די באַרד, יאָכנעטשיק און דער אָדעסער פראַנמעל.

דאָס איז געווען אין'ס יאָהר 1903, בעת אין בראַנזוויל האָט זיך נור וואָס געהאַט אָנגעהויבען דעם בעריהמטער „בום“ פון הייזער און לאַנד־אייגענטהום. דאמאָלט איז נאָך בראַנזוויל ניט געווען די היינטיגע גרויסע אידישע שטאָדט מיט אַ בעפעלקערונג פון איבער צוויי הונדערט טויזענד אידישע נפשות. די דאָזיגע שטאָדט האָט נאָך ניט געהאַט אזוי פיעל פערבויטע גאַסען, וועלכע ציהען זיך אויף מיילען ווייט, אזוי פיעל גרויסע טענעמענט־הייזער מיט די נייעסטע איינריכטונגען, און פון די גרויסע עלעקטרישע לאַמפען, וואָס בע־לייכטען דאָרט היינט די נעכט, ווי פולע לבנות, האָט בראַנזוויל דעמאָלט נאָך אויך ניט געוואוסט.

- די דאָזיגע שטאָדט האָט דעמאָלט מעהר אויסגעזעהן ווי אַ דאָרף און געהאַט אַ בעפעלקערונג פון אַן ערך פינף און צוואַנציג טויזענד נפשות.

מחמת דעם שווערען פערקעהר מיט ניו יאָרק — דער נייער וויליאַמסבורג בריק מיט זיינע בראַנזווילער קאַרס און עלעוויטער־צוגען איז נאָך דעמאָלט ניט געווען — איז בראַנזוויל דעמאָלט פיר אַ ניו־יאָרקער געלעגען ערגעץ וואו הינטער די „הרי־חושך“ די הייזער זיינען געווען קליינע, הילצערנע, ס'רוב בלויזגע־פארבטע; די פענסטער מיט ווייסע ראהמען; די גאַסען, ס'רוב ניט ברוקירטע, זיינען געלאָפּען אויף אַ גאַנץ קורצען שטח און האָבען

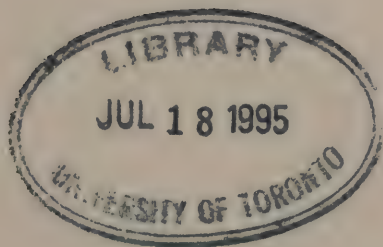

אינהאלטס פערצייכנים.

---

1. אָרע די באַרד, יאכנעמשיק און דער אדעסער פראנטעל — — 5
  2. אָרע און זיין שונא דער הונד — — — — — 18
  3. די אלטע פרומע און אָרע'ס ארימע הויז — — — — — 22
  4. רייטשעל די טענצערקע — — — — — 27
  5. רייטשעל'ס פערלעגענהייט — — — — — 29
  6. אָרע'ס זארג און רייטשעל'ס ליבע — — — — — 36
  7. די נאכט אויפ'ן בולוואר — — — — — 51
  8. רייטשעל'ס פערצווייפלונג און אָרע'ס זינדיגע הארץ — — 61
  9. אָרע'ס שרעק און די ערשטע דריי טויזענד דאלאר — — — 66
  10. אָרע און זיין איידים דער יחסן — — — — — 94
  11. דער גאָלדענער מבול — — — — — 108
  12. די איבערקעהרעניש ביי אָרע'ן אין הויז — — — — — 122
  13. אַ דאָקטאר אַ חתן — — — — — 127
  14. רייטשעל'ס פערביטערמקייט און אָרע'ס זינדיגע מחשבות — 148
  15. משה'בער „די קאלעקאטקע“ און רייטשעל'ס בעשלוס — — 176
  16. אָרע'ס ערסלעהרונג — — — — — 195
  17. אָרע און רייטשעל פלאנעווען — — — — — 206
  18. אָרע'ס רייכע הויז — — — — — 215
  19. רייטשעל די כלה — — — — — 223
  20. אָרע אין אַן אונבעקאנטען פלאץ — — — — — 232
  21. ביי עמלען אויף דער חתונה — — — — — 247
  22. אָרע'ס חתונה — — — — — 265
-

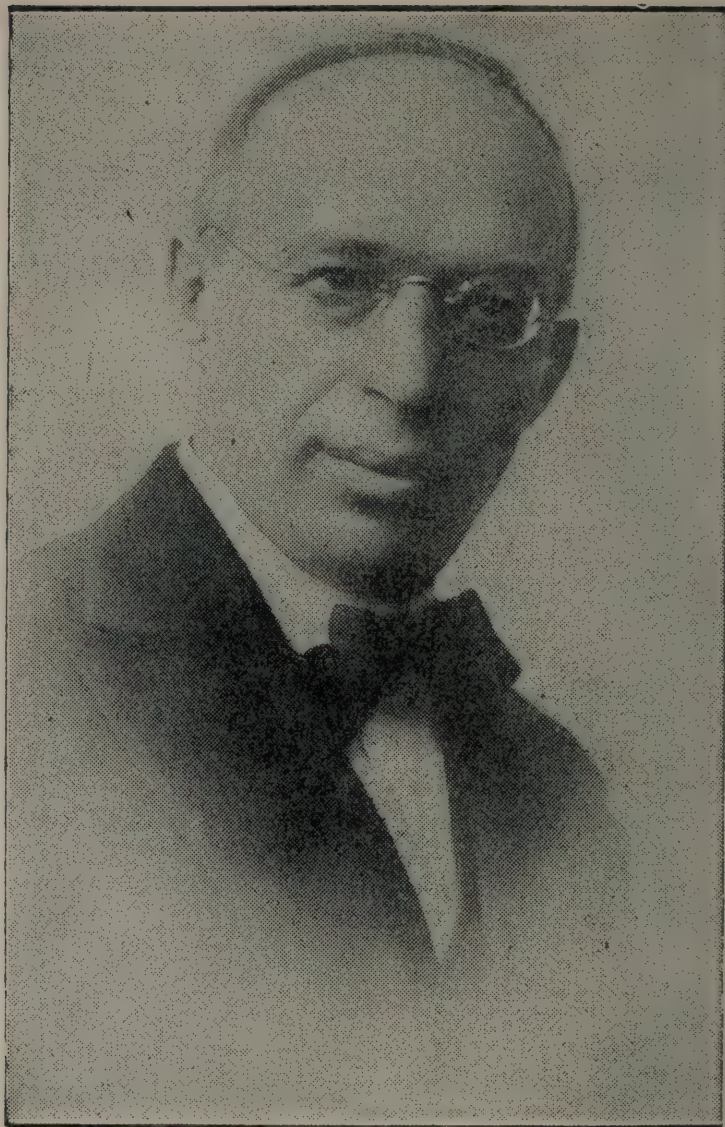

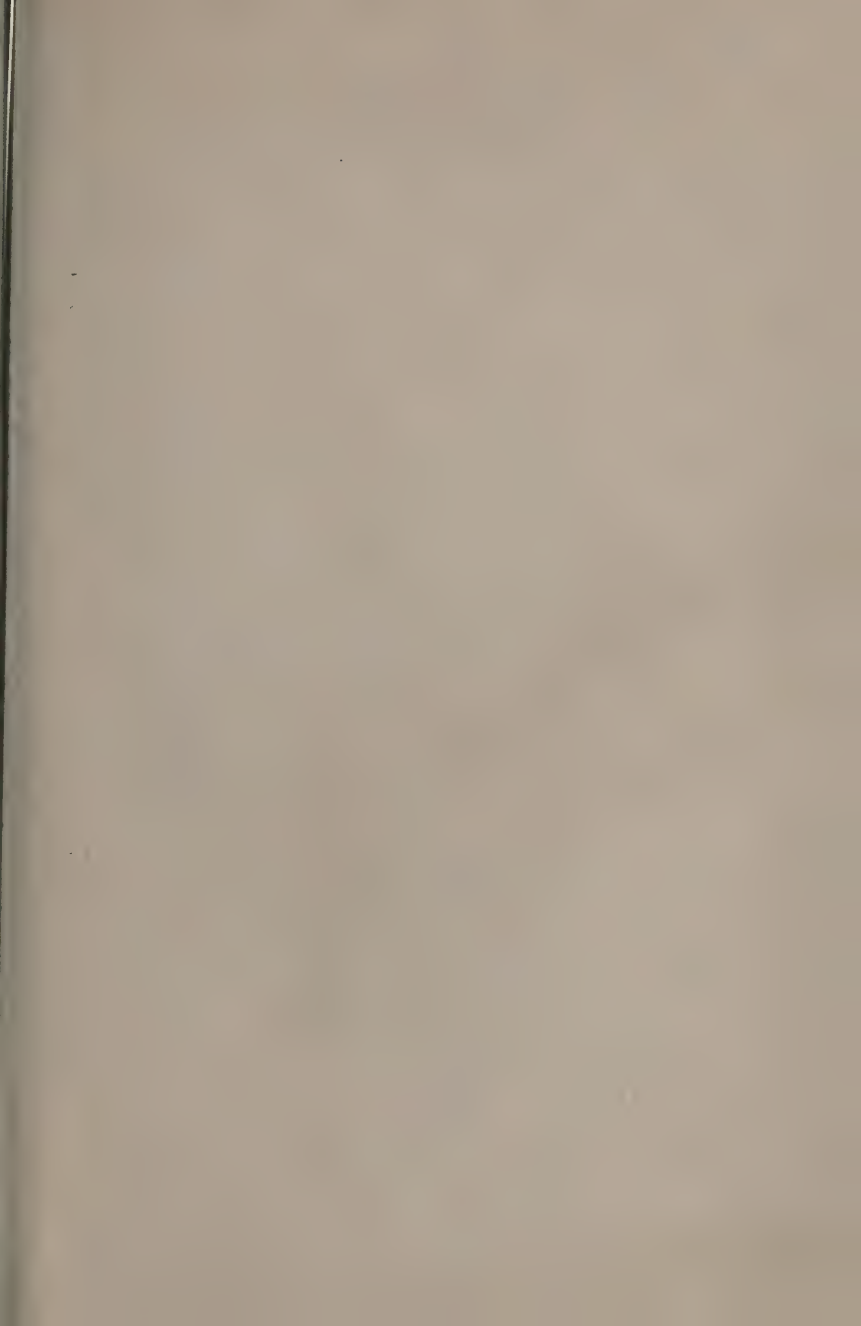
LIBRARY

JUL 18 1995

UNIVERSITY OF TORONTO

לעזר קאברין

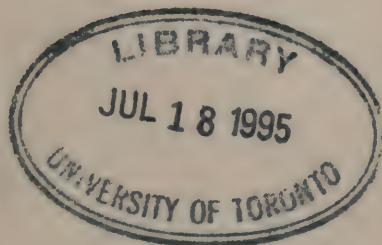

געווידמעט מיין פרוי, וואָס האָט באַלד
אַ פערטעל - יאָהרהונדערט צוזאַמען
מיט מיר דורכגעלעבט, דורכגעפיהלט
און דורכגעליטען דאָס לעבען.

Copyright 1918
by
LEON KOBRIN
(all rights reserved)

אַרע די באַרד

ר א מ א ו

אויס דעם לעבען פון אידישע אימיגראנטען, וואָס
האַבען אויפגעבויט אַ נייע שטאָדט אין אמעריקאַ.

פ ו ז

לעאַו קאַברין.

ארויסגעגעבען פון „פאַרווערטס“

175 איסט בראַדוויי, ניו יארק

1918

